

אמתחת בנימין

סיכום הלכות איסור והיתר

הלכות מליחה, בשר בחלב, תערובות,
פת ובישולי עכו"ם והכשר כלים

"רבי יהושע בן קרחה אומר כל הלומד תורה ואינו
חוזר עליה דומה לאדם שזורע ואינו קוצר" (סנהדרין צט.)

בנימין בן אבי מורי ראובן ביטון

אשדוד
אדר ב' תשפ"ב

"היטיבה ה' לטובים ולישרים בליבותם"

"עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר"

ברכות שמיים ממעל

לאבי מורי עטרת ראשי חמדת לבבי ואור עיני

ר' ראובן ביטון הי"ו

ואמי מורתני היקרה והאהובה לי מכל

מרת שרה ביטון תחי'

על שגידלו אותנו במסירות אין קץ וחינכו אותנו לתורה,
לתפילה, לערכים ולדרך ארץ, מוקירי התורה ולומדיה

ואחיי ואחותי היקרים והאהובים

אורי, נוי, יובל משה הי"ו

ונכדיהם

יאיר, יוסף עובדיה, דריה, יונתן ראובן,

שקד ותהל אסתר הי"ו.

ימלא הקב"ה כל משאלות ליבם לטובה ולברכה
ברוחניות ובגשמיות, יזכו לראות רוב נחת דקדושה
מכל יוצאי חלציהם, בריאות איתנה ואריכות ימים, זכות
התורה תגן בעדם באלף המגן, ובכל אשר יפנו ישכילו
ויצליחו, ברך ה' חילם ברוב אושר ועושר, שובע שמחות
וכל טוב סלה אכ"ר.

נר זכרון

"ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות
שם עולם אתן לו אשר לא יכרת"
לעילוי נשמת

איש חיל רב פעלים, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה,
ממשכימי תפילת ותיקין, אוהב תורה ומכבד את לומדיה
מור סבי משה ביטון ז"ל
נלב"ע ח' מרחשוון תשפ"ב

וסבתי הצדקת אשת חיל עטרת בעלה מופלגת בחסדים,
צופיה הליכות ביתה, ממשבצות זהב לבושה
עליה ביטון ז"ל
נלב"ע ט"ו טבת תשע"ה

אשר זכו להעמיד דור ישרים מבורך בזכות מסירות
נפשם לגידול הילדים בדרך ישראל סבא.

יהי רצון שתהיה מנוחתם כבוד וזכות התורה תגן עליהם,
מלך מלכי המלכים ברחמיו יחוס וירחם עליהם וילווה
אליהם השלום ועל משכבם יבוא שלום ויעמדו לגורלם
לקץ הימין

נפשם בטוב תלין וזרעם יירש ארץ

ת.נ.צ.ב.ה

"פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה"

תעמוד על הברכה

סבתי אשר גדלתי וחונכתי על ברכיה

מרת צביה חיה בת אהובה שתחי'

עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו, ה' יאריך ימיה בטוב
ושנותיה בנעימים, ותזכה לראות בשמחת צאצאיה מתוך
בריאות ונחת אכי"ר

ולעילוי נשמת

סבי היקר

מר בנימין בן עקיבא ז"ל

אשר נודכך בייסורים

נלב"ע א' סיון

זקני היקר זאב בן פסח ז"ל

נלב"ע י"ז בתמוז

זקנתי אהובה בת אברהם יצחק ז"ל

נלב"ע י"ב חשוון

רוח ה' תניחם בגן עדן, נפשם בטוב תלין

אב הרחמים שוכן מרומים

ברחמיו העצומים יפקדם ברחמים אכי"ר

ת.נ.צ.ב.ה

"אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד"

ברכת שמיים ממעל

למור חמי אשר יפרח הי"ו

אשר לימדנו ערך קביעת עיתים לתורה, אוהב התורה
ולומדיה, הנחיל בנו אמונת חכמים בדרך ישראל סבא
"אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה'".

ורעייתו אלים יפרח שתחי'

אשת חיל מי ימצא, אשר גידלה וחינכה את בניה לתורה,
יראת שמיים, ערכים ודרך ארץ. "תנו לה מפרי ידיה ויהללוה
בשערים מעשיה".

וגיסיי וגיסותיי היקרים

יוחאי עוזיאל ואסתר
דוסתארה וב"ב

נתנאל ישראל ורבקה יפרח
וב"ב

שמואל ואלינוי יפרח וב"ב
שיראל מרגלית וב"ב

קובי ותהילה יפרח וב"ב

ישי וסימה שמחה יפרח
וב"ב

עוז ואתי יפרח וב"ב

מאיר ושולמית בן לולו וב"ב

ימלא הקב"ה כל משאלות ליבם לטובה ולברכה ברוחניות
ובגשמיות, יזכו לראות רוב נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם,
בריאות איתנה ואריכות ימים, זכות התורה תגן בעדם באלף
המגן, ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו, ברך ה' חילם ברוב
אושר ועושר, שובע שמחות וכל טוב סלה אכ"ר.

"יבוא שלום ינוחו על משכבותם הולך נכוחו"

לזכרון עולם

הנשמות הקדושות

הסבא יעקב דהן בן אסתר ז"ל

איש כשר תמים פעלו, בהצנע הלך עם אלוקיו

ורעייתו הסבתא אסתר דהן בת ביה ז"ל

"כפה פרסה לעני וידיה שלחה לאביון"

יהי רצון שתהיה מנוחתם עדן וזכות התורה תגן
עליהם, מלך מלכי המלכים ברחמיו יחוס וירחם
עליהם וילווה אליהם השלום ועל משכבם יבוא שלום
ויעמדו לגורלם לקץ הימין

וכן הנשמות הקדושות

מרת יהודית הנדלר בת אסתר ז"ל

מר מכלוף דהן בן אסתר ז"ל

יהי רצון שתהיה מנוחתם עדן נפשם בטוב תלין וזרעם
יירש ארץ

ת.נ.צ.ב.ה

"נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן"

נר זכרון לעילוי נשמת
הזקנים הכשרים
הסבא מכלוף בן סוליקה ז"ל
תמים היה עם אלוקיו

ורעייתו הסבתא ג'מילה בת אסתר ז"ל
שגידלו יחד דור ישרים מבורך

והדודה שולמית סולונג' בת ג'מילה ז"ל
שנפטרה בדמי ימיה

יהי רצון שתהיה מנוחתם כבוד וזכות התורה תגן
עליהם, מלך מלכי המלכים ברחמיו יחוס וירחם
עליהם וילווה אליהם השלום ועל משכבם יבוא
שלום נפשם בטוב תלין וזרעם יירש ארץ

ת.נ.צ.ב.ה

לברכה זהצלה

דודי היקר אליהו ביטון בן עליה ורעייתו שולמית בת תמר
רודפי צדקה וחסד

ומשפחתם

בנימין בן שולמית
עופר אפרים ותהילה אלודי סויסה וב"ב
אבלין בת גוטה
רוני יצחק ואחינועם סופה

אלקנה ותמר אוהיון וב"ב
אליהו ואיילת סננס וב"ב
ישראל מאיר ומוריה ואקנין וב"ב
יוסף ומיטל ביטון וב"ב
חיים יוסף דוד והדסה מרגלית אזולאי וב"ב

ימלא ה' משאלות ליבם לטובה ולברכה ברוחניות ובגשמיות מתוך בריאות איתנה ואורך
ימים, יזכו לראות נחת רוח דקדושה מכל יוצאי חלציהם. זכות התורה תעמוד להם
ולבניהם, בכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו ויזכו לכל מילי דמיטב אכי"ר

לעילוי נשמת

יוסף עשור בן רחל

תמר עשור בת סוליקה

רובידא דוידה בת סוליקה

זוהרה חסין בת סוליקה

רוח ה' תניחם בגן עדן

ת.נ.צ.ב.ה

לברכה והצלחה

דודי היקר חיים ביטון בן עליה ורעייתו מרים בת דליה

אנשי החסד היקרים

ומשפחתם

הדר בת מרים והלל אברהם בן שמחה טוביה וב"ב

דביר בן מרים

מיכל בת מרים ואור מנחם בן אילנה

יקיר אפרים בן מרים

יגל יעקב בן מרים

ענת בת תמר ועוזיאל

משה בן רחל ושלמה

שלומי הדר ועוז בני ענת ומשה

ימלא ה' משאלות ליבם לטובה ולברכה ברוחניות ובגשמיות מתוך בריאות איתנה ואריכות ימים ושנים, יזכו לראות נחת רוח מכל יוצאי חלציהם. זכות התורה תעמוד להם ולבניהם, בכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו ויזכו לכל מילי דמיטב אכי"ר

לעילוי נשמת

קולט רחל בת עליה

מאיר בן עליה

תמר בת אסתר

רוח ה' תניחם בגן עדן

ת.נ.צ.ב.ה

”בצל החכמה בצל הכסף”

מי שברך לאבותינו הקדושים והטהורים אברהם יצחק
ויעקב, הוא יברך ישמור וינצור את התורה הנדיב

מר שי אזולאי הי”ו

ונוות ביתו מירב נועה אזולאי שתחי’

על שמחזיקים מחזקים ומוקירים את התורה ולומדיה

ובני משפחתם

זיו דבורה, רוני ויונתן בני מירב נועה

ההורים החשובים

יצחק בן חנה ושפרה בת דבורה

ואחיו היקרים

יעקב אילן, משה וחנה סוליקה בני שפרה

יזכו לראות נחת רוח מכל יוצאי חלציהם, זכות התורה
תעמוד להם ולבניהם, יתמיד ה’ פרנסתם וירחיב גבולם.
ימלא ה’ משאלות ליבם לטובה ולברכה ברוחניות
ובגשמיות מתוך בריאות איתנה ואריכות ימים ושנים
וכל מילי דמיטב אכי”ר

לברכה זהצלחה

מי שברך לאבותינו הקדושים והטהורים אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך ישמור וינצור את ידידינו החשובים אנשי צדקה ורודפי חסד. ידם פתוחה לכל אדם באשר הוא, ברוחניות ובגשמיות. אוהבי ותומכי התורה ולומדיה.

מר ירון בידני הי"ו

ורעייתו היקרה

מרת הדסה בידני שתחי'

ומשפחתם

מוריה, אמיר ואביה ברוריה

הם וכל בני ביתם.

יברך ה' חילם ופועל ידם ירצה. יזכו לרוב נחת ושמחה, זכות התורה תעמוד להם ולבניהם, ימלא ה' משאלות ליבם לטובה ולברכה ברוחניות ובגשמיות יתמיד ה' פרנסתם וירחיב גבולם מתוך בריאות איתנה ואריכות ימים ושנים וכל מילי דמיטב

אכ"ר

לעילוי נשמת

ההורים היקרים

שלום בן אהרון ונורית

ברוריה בת יונה ויחזקאל

סימה בת עליזה ואברהם

שמעון בן דניאל ומזל

תהא מנוחתם עדן. השם הוא נחלתם וישים כבוד מנוחתם

וילווה אליהם השלום ועל משכבם יהיה שלום

ת.נ.צ.ב.ה

לברכה והצלחה

דודי היקר ניסים וחנה ביטון
ומשפחתם:
חן בת חנה
הדס וחננאל וב"ב
עדי ודניאל וב"ב
אור בת חנה
אביאל בן חנה
וכן לרפואת שולמית בת שרה וכל צאצאיה.
לעילוי נשמת אבינו שמעון בן יוסף יחיא
שרעבי ז"ל

לברכה והצלחה

דודי היקר אברהם ורחל ביטון שיחיו
וילדיהם : משה ואביטל וב"ב
יוני וקארן וב"ב
בטי ושלומי וב"ב
ינון וורד וב"ב
אסתי ודניאל וב"ב
הודיה וראובן שיחי'
אליה אלירן וב"ב
הם וכל בני משפחותיהם.

לברכה והצלחה

לדודתי רותי בת עליה
ומנחם בן נעמי
ובניה
חי ועינב דמארי וב"ב
משה בן רותי
ניר בן רותי

לברכה והצלחה

לדודתי חנה בת עליה
ובנימין פלטיאל בן אליזבת
ובניה ציון בן חנה
ודניאל יהודה ונטליה רחל בובליל
וב"ב
וכן לרפואת רות ודניאל דוד
שיחיו

לברכה והצלחה

לדודי אברהם יצחק בן צביה
חיה ורעייתו ענבר בת אביבה
ובניהם שוהם, לשם, ספיר ואופיר
בני ענבר

לברכה והצלחה

לדודתי סוזן בת עליה ובעלה
יחיאל צבי בן רוזיטה
וילדהם
אסף משה בן סוזן
ניצן רחלה בת סוזן
יוגב חיים בן סוזן
וכן הסבתא רוזיטה בת לאה
לעילוי נשמת אלתר חיים יהודה בן
רחלה

לברכה והצלחה

דניאל בן סימי ונורית אורה בת אסתר
ומשפחתם
גל ולירז וב"ב
אלעז ומורן וב"ב
ליעד ורוזלית וב"ב
דביר בן נורית ושקד בת תמר
שלומי וסתיו וב"ב
ולעילוי נשמת אליהו בן אסתר וסימי בת
סעדה.

לברכה והצלחה

רחל ויהודה בן שימול וב"ב
אסתר בת יהודית
מלכה בת יהודית
אבי בן יהודית
ולעילוי נשמת
זבולון הנדלר בן רחל ויהודית הנדלר בת
אסתר
חביב בן חביבה וסוליקה בת פריחה.

לברכה והצלחה

יצחק בן שבא ורעייתו יסמין שירה בת
אסתר
ובני ביתם:
מתנאל ואסתר יום טוב וב"ב
אליהו יסמין שירה
שילת שבא בת יסמין שירה.
ולעילוי נשמת
ישראל בן רחל, שבא בת רחל, אליהו בן
איזה, רחל בת איזה ומאיר בן שבא.

לברכה והצלחה

שמעון בן אסתר ומיכל בת אסתר
ומשפחתם:
דרור ואסתר וב"ב
שלומי ולירון וב"ב
דוד בן מיכל
ולעילוי נשמת
דוד בן חביבה.

לברכה והצלחה

אלי ואסתר סלמה
יואל סלמה וב"ב
חני בן שמעון וב"ב
מיכאל סלמה וב"ב
שרון סלמה וב"ב

לברכה והצלחה

מרים בת אסתר
וילדיה
יעקב וחן וב"ב
שמעון דהן וביתו שירה מרים
ליאב ולירון וב"ב
אסתר, אור יצחק ויוסף חיים
בני מרים.

לברכה והצלחה

למורים ושירלי יפרח וב"ב

לברכה והצלחה

לאברהם ולוסיאן יפרח
יוסי וליז יפרח וב"ב
מייק והילה וב"ב
לברכה וזיווג ניר יפרח בן לוסיאן
לברכה ורפואה שביט בן ליז
לע"נ ניסים וקלרה טולדאנו.

לברכה והצלחה

ליעקב ויהודית יפרח
הם וב"ב.

לברכה והצלחה

סוזי סוזן בת ג'מילה
שלי ודרור וב"ב
גלי ושמעון וב"ב
גד דוד בן סוזי
זוהר מכלוף בן סוזי

לברכה והצלחה

יצחק ודבורה איפרח
שלומית סולונג' ואידן אזרזר וב"ב
אורטל ואבירן נג'טי וב"ב
לרפואת הנפש ורפואת הגוף נאור
מכלוף בן דבורה
לעילוי נשמת שמעון בן סוליקא פרץ,
לרפואה אלגריה בת סול, יוסף
טאקסטאה בן חוה.

לעילוי נשמת

המרחם על בריותיו הוא יחוס ויחמול וירחם על נפש, רוח ונשמה
של האישה הכשרה, שהותירה דור ישרים מבורך
מרת זהרי בת רחל למשפחת בן זיקרי
דאתפטרה מעלמא הדין כרעות אלהא מלכא דשמיא
יהי רצון שתהיה מנוחתה עדן וזכות התורה תגן בעדה, מלך מלכי המלכים
ברחמיו יחוס ויחמול עליה, וילוהא אליה השלום ועל משכבה יהי שלום ותעמוד
לגורלה לקץ הימין אכי"ר

ת.נ.צ.ב.ה.

לברכה זהצלה

נועה בת עירית	אברהם בן מסעודה
עזריה ומיכל לוי וב"ב	אברהם ואורטל אלכו וב"ב
עידן ונוית משען וב"ב	אברהם וליאת שלמה וב"ב
פנינה יפרח	אסתר תיקי
פרוספר עמר וב"ב	ארמו בן דוד
ציפורה ואהרון שפרבר וב"ב	בבר עמר וב"ב
רויטל ושמואל רפאל וב"ב	ג'וג'ו מוריס ועליזה יפרח
שולה ציונה יפה	ג'קלין בן דוד
ופנינה לבית עמוס וב"ב	דביר חביב וליאור מירון וב"ב
שלמה ומוריה סרוסי וב"ב	דוד ובתאל נועה פרץ וב"ב
שמואל ולאה יפת וב"ב	דינה דהן
תמיר ואפרת אוחנה וב"ב	יעקב ורות ידוב וב"ב
אליהו אלירם וטליה קמרי וב"ב	מור בן יקירה
גיל ואנאבל דוד וב"ב	משה יפרח
	נועה בת אלירם

ימלא ה' משאלות ליבם לטובה
מתוך בריאות וכל מילי למיטב אכי"ר

לעילוי נשמת

יפה בת בנימין ע"ה	אברהם עמוס ע"ה
יצחק אלפסי ע"ה	אבי הרוש ע"ה
מאיר בן עליה ע"ה	אברהם יפרח ע"ה
מכלוף אלפסי ע"ה	אברהם יצחק שמוקלר ע"ה
מסעוד וסוליקה יפרח ע"ה	אהרון וחסובה אלפסי ע"ה
מרדכי הרוש ע"ה	אליהו וליזה יפרח ע"ה
ניסים הרוש ע"ה	אליהו ומזל טוב הרוש ע"ה
נסים בן מנטינה וב"ב	אליהו ורחל עמוס ע"ה
עמרם יפרח ע"ה	אליס עליזה בת חביבה ע"ה
צביה דובה שמוקלר ע"ה	אסתר אלפסי ע"ה
צילה לישנר ע"ה	ג'נט עמר ע"ה
קולט רחל בת עליה ע"ה	ג'קוב וג'ורג'ט עמר ע"ה
ראשל כהן ע"ה	הינדה בורנשטיין ע"ה
רבי ניסים וזורה יפרח ע"ה	הרב מרדכי שמוקלר ע"ה
רחל פישמן ע"ה	חיה פסיה מלין ע"ה
רפי ורוג'ט יפרח ע"ה	חיים וזורה עמר ע"ה
שלמה ווידיה יפרח ע"ה	חיים וסוניה הרוש ע"ה
שמואל ואריה ליטינסקי ע"ה	יהודה דהן ע"ה
שמחה בת יום טוב ע"ה	יהודה ואסתר בן דוד ע"ה
שמעון וסימי יפרח ע"ה	יהושע אלפסי ע"ה
שמעון עמוס ע"ה	יוחאי מסעוד בן חנה ימנה ע"ה
תמר בת אסתר ע"ה	יונה אבנרי ע"ה
	ימין וסימי לוי ע"ה

ת.נ.צ.ב.ה

פְּתַח דְּבַר

“אודה ה' מאוד בפי בתוך רבים אהללנו”
ישמחו הלומדים ויגילו המשננים

אברך את השם אשר שם חלקי מיושבי בית המדרש, לזכות לשבת ולעסוק בתורה ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, בלומדנו את הלכות איסור והיתר הסבוכות זכינו ללבן את ההלכות הדק היטב, ולנפות בשלוש עשרה נפות את החומר, עד לסיכום תמציתי זה.

פעמים רבות נפגש הלומד עם ב"י או רמ"א ארוכים, ט"ז מופלג או פת"ש מפורט, וחפץ לצאת בסוף הלימוד עם דברים ברורים בסיכום השיטות ופסיקת ההלכה, והוא הבסיס לזכירת הלימוד ופסיקת הלכה למעשה לרבים.

על כן ראינו להביא סיכום מתומצת ככל האפשר בלי תוספות מרובות, כדי לזכור את היסודות ועיקרי הדברים. עיקר חיבור זה הוא הבאת דברי הגמ', הב"י עם שיטות הרא', ופסקי השו"ע והרמ"א בשילוב נושאי הכלים העיקריים - הט"ז, הש"ך ופת"ש.

כל בר אוריין או איש ישראל המבקש לטעום מהלכות איסור והיתר, ימצא טעם בחיבור זה; עם זאת עיקר כוונתו ותכליתו היא לאברך השוקד באוהלה של תורה הלומד את ההלכות הנ"ל, על מנת לחזור ולשנן את החומר ברהיטות, וכן על מנת להתכונן כיאות למבחן ברה"ר לישראל.

וזאת למודעי, כי אין חיבור זה בא כתחליף ללימוד המסור לנו מרבתינו, בעמל ויגיעה בדברי הגמ' ומשם לדברי הראשונים, הב"י, השו"ע והאח' אשר הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם וליל, אשר יורו לנו כיצד נלך באור פני מלך חיים ואת הדרך אשר ננהג בה; אלא יבוא החיבור כחזרה להם, אם בסוף סעיף, סימן או חומר שלם.

כמו כן, נציין כי אין ספר זה מתיימר לפסוק הלכה למעשה, שאותה יש לדלות מספרי האחרונים; עם זאת יש לציין כי בדרך כלל פסיקת ההלכה היא כדברי השו"ע והרמ"א, ולכן הדפסנו שולחנם הטהור על הסדר, ובמקרים מסוימים הבאנו מעט מזעיר דברי רבינו הגדול, תפארת עוזנו הגאון ר' עובדיה יוסף זצוק"ל מפסקי הלכותיו הנפוצים בין ספריו כדי להאיר את פסיקת ההלכה למעשה. ובכל אופן כדאי לברר כיצד יש לנהוג למעשה ע"י מורה הוראה.

והנה, כי ישאל השואל מה זה ועל מה זה, ומה ראו על ככה לחבר חיבור כזה ומהו תוכנו, נצטט מדברי קדשו של ה"פלא יועץ": "והאיש אשר חננו ה' חכמה ודעת למען יסדר

ספר, למען יפוצו מעיינותיו חוצה ויהיו שפתותיו דובבות בקבר, ובזה יקנה זכרון ויד ושם טוב מבנים ומבנות, וכל חכם יעשה בדעת ויבחר לעשות ספרים להועיל לרבים כגון לתרץ דברי הש"ס והראשונים שלא לשם ולתהילה, רק לקשט את הכלה, **וכן יחבר פסקי הלכות ואסף איש טהור אספות וקיצורים מינים ממינים** להועיל ולזכות את הרבים, כי אלמלא הספרים והדפוס נשתכחה תורה מישראל ח"ו" (ערך "ספר"). כמו כן נודיעם כי ענייני איסור והיתר הם מורכבים וקשים, והנה השיאונו החברים להפיץ תורת ה' ברבים, ורבים אומרים מי יראנו טוב ובראותנו החיבור כי מתוק פרוי וכקילורין הוא לעיניים, אמרנו כי נדפיסנו על מנת לסייע לחברינו על ספסל הלימודים, המחפשים דרך קצרה לחזור ולסכם את החומר הנלמד כדי שישאר הלימוד באמתחתנו; ולא כי צריך לתבן את הבר ומי יכנס במקום זיקוקין דנורא ואל מקום אש שלהבת ומאן מעייל בר נפחא לתמן, אלא יען כי נאמר דאם יועיל החיבור הזה ליהודי אחד והיה זה שכרנו, ויהי רצון מלפני אלוקי השמיים שנזכה להגיש ספר זה תשורה למשיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

אשר על כן, קראנו לקונטרס זה **"אמתחת בנימין"** למען ישאר באמתחתנו הלימוד שטרחנו ויגענו בו כל כך ואל ידח מאיתנו נידח ולא ישכח את אשר בו טרח, ולבל יברח ולא נדע לאן ארח, ונזכה גם ללמד, לשמור ולקיים את אשר למדנו.

בראש ובראשונה שלוחה הברכה למר אבי היקר **ראובן ביטון** הי"ו, אשר הוא לי מורה דרך ומגדלור בשבילי החיים, מעריך את פועלי ותומך בי לאורך כל הדרך שאוכל לשבת ולעמול בתורה מתוך שלוות הנפש ורחבות הדעת. וכן למרת אמי **שרה** תחי' אשר דואגת לכל צרכנו ומבקשת להרעיף עלינו טובה בכל עת. ברצוני להביע תודתי והערכתי להם על אשר גדלוני ואשר תומכים בי מאז ועד היום וכן הוזילו מהונם להוצאת החיבור הזה ישלם להם ה' כגמולם ופועל ידיהם ירצה. יה"ר שיזכו לראות נחת רוח מיוצאי חלציהם, בריאות, פרנסה והצלחה בכל מעשי ידיהם לעד לעולם, יאריך ה' ימיהם בטוב ושנותיהם בנעימים!

אברך את מר חמי **אשר איפרח** הי"ו ורעייתו **אליס** תחי', אשר עוזרים ומסייעים בכל מידת האפשר, תומכים ונותנים מהונם ואונם שנמשיך לקיים בית של תורה מתוך הערכה והוקרה! ישלח ה' להם בריאות איתנה, יאריך ימיהם בטוב ושנותיהם בנעימים, שיזכו לראות נחת רוח מיוצאי חלציהם, נכדים ונכדות ועוד צאצאים לעבודתו יתברך אכ"ר!

בעמדי בשערי חיבורי הנני רואה חובה לעצמי להודות לראש הכולל "שפתי דעת" **הרב מיכאל פרץ** שליט"א, שייף עייל שייף נפיק, גריס באורייתא תדיר ולא מחזיק טיבותא לנפשיה, תלמיד חכם בקי בש"ס ובפוסקים, שזכינו שעמל וטרח ויגע יומם וליל ברמ"ח איברים ושס"ה גידים להגיה את הספר בשלוש עשרה נפה וכברה, הוציא יקר מזולל ובזכותו הנפלאה יצא חיבור זה מלוטש ומדוקדק הדק היטב. יה"ר שתהא משכורתו שלמה

מאת השי"ת בזה ובבא ויזכה לראות בניו ת"ח כמותו, ימשיך להפיץ מעיינותיו חוצה וירחיב גבולו בתלמידים.

ועוד תודתי נתונה לראה"כ הרב **אברהם פריץ** שליט"א שמנהיג את הכולל ביד רמה ומתווה לנו דרך בעבודת השם, בצורת הלימוד וביראת שמיים.

וכן אודה למר **שי אזולאי** הי"ו שמחזיק את לומדי התורה ביד רחבה ונדיבה, נברכו בברכת "עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר" שה' ירחיב ויתמיד פרנסתו בשפע ויזכה להמשיך להיות מתמכין דאורייתא ומשבט זבולון, ויזכה לבריאות ונחת רוח מיוצאי חלציו אכ"ר.

נברך את כל התורמים אשר סייעו להדפסת ספר זה, וכן את כל העוסקים במלאכה והדפוס, שימלא ה' משאלות ליבם לטובה ויזכו לכל מילי דמיטב אמן!

הנני מביע ברכתי לחברותות היקרים הרב יקיר ניסים והרב אברהם לוי הי"ו שזכינו יחד ללבן את החומר מהמסד לטפחות, בשבתנו על ספסל הלימודים בכולל "זוהר השלום" אשדוד, בראשות הרה"ג **יובל אברהמי** שליט"א שהורה לנו את הדרך נלך בה בהלכה ובהשקפה, שידיו רב לו בעיצוב דרכי בלימוד ההלכה בראשית דרכי, וחלק ניכר לו בחיבור זה ותודתי שלוחה לו על כך, וכן לר' אהרון כהן הי"ו מנהל מוסדות "אוהלי שרה ומאיר".

ולא אחשוך פי מלברך את נוות ביתי המושלת בכל אשר לי, אשת חיל, עקרת הבית, אשה יראת השם היא תתהלל, מרת **רעות** תחי' מנשים באוהל תבורך, צופיה הליכות ביתה, אשר טורחת ועובדת במסירות נפש כדי שנוכל להמשיך לכונן בית של תורה, וכל זה מתוך דאגה ומסירות לי ולילדינו, מתחזקת את צרכי הבית, ומאפשרת לי לשבת תמיד ברוגע ובשלווה להמשיך ולעסוק בתורה, מסירה מעליי כל מפריע ומונע, מוקירה ומעריכה את פועלי, נוסכת בי כוחות להמשיך ולעשות גדולות ונצורות. חיבור זה הוא בבחינת "שלי ושלכם שלה הוא" שאילולא היא, לא הגעתי עד הלום.

יה"ר שנמשיך לבנות את ביתנו בקדושה ובטהרה מתוך בריאות, שפע ויישוב הדעת, ונזכה שילדינו יהיו כשתילי זיתים סביב לשולחנו, עוסקים בתורה ובמצוות, ויזכו להרביץ תורה בעם ישראל, ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, ונזכה שלא תמוש התורה מפינו ומפי זרענו מעתה ועד עולם ולכל מילי דמיטב אמן ואמן.

אחתום בתהילה לאל עליון, שנזכה שיהא חיבור זה תועלת לרבים למען לא ניגע לריק, שיהא הכל נחת רוח אליו, ושיתקיים בנו הפסוק: "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" ונזכה לראות בקרוב בימינו בביאת משיח צדקנו ובבניין בית מקדשנו אכ"ר.

ביקרא דאורייתא,

הצב" בנימין ביטון

— |

| —

— |

| —

תוכן עניינים

הלכות מליחה

א	סימן סט - דיני מליחה והרחחה
י	סימן ע - דין מליחת הרבה בשר ביחד
כ	סימן עא - דין מליחת הראש והטלפים והמוח
כב	סימן עב - דין מליחת הלב והריאה
כה	סימן עג - דין צליית הכבד
ל	סימן עד - הטחול דינו כשאר בשר. וכו' סעיף אחד:
לא	סימן עה - דין מליחת המעיים
לג	סימן עו - דין בשר לצלי
לח	סימן עז - דין עופות שנמלאו בשר שלא נמלח
מ	סימן עח - שלא לדבק בצק בכשר שלא נמלח

הלכות בשר בהלב

מא	סימן פז - באיזו בשר נהוג דין בשר בחלב והיאך נקרא בשול
מח	סימן פח - שלא להעלות בשר על השלחן שאוכלין גבינה
נ	סימן פט - שלא לאכול גבינה אחר בשר
נה	סימן צ - דיני כהל
נו	סימן צא - דין בשר וחלב שנתערבו
סב	סימן צב - דינין אם נפל חלב לקדירה של בשר
עא	סימן צג - קדירה שבשלו בה בשר לא יבשלו בה חלב
עג	סימן צד - דין התוחב כף חולבת בקדירה של בשר
פ	סימן צה - דגים וביצה שנתבשלו בקדירה של בשר אם מותר לאכלן עם גבינה
פה	סימן צו - דין מאכל חריף שנחתך בסכין של בשר
פט	סימן צז - שלא ללוש עיסה בחלב

הלכות תערוכות

סימן צח - דין איסור שנתערב בהיתר ואופן ביטולו	צא
סימן צט - דין העצמות אם מצטרפין לבטל איסור ושלא לבטל איסור לכתחלה	צח
סימן ק - בריה אפילו באלף לא בטיל	קד
סימן קא - דין חתיכה הראויה להתכבד	קו
סימן קב - דין דבר שיש לו מתירין	קי
סימן קג - דין גודן טעם לפגם	קיד
סימן קד - דין עכבר שנמצא בין או בשכר	קיט
סימן קה - דין איסור שנפל לתוך היתר	קכב
סימן קו - דין היאך מבטלין בששים	קלב
סימן קז - דין המכשל ביצה ודבר מיאוס הנמצא בתבשיל	קלד
סימן קח - שלא לאפות היתר ואיסור בתנור אחד	קלו
סימן קט - דין יבש ביבש שנתערב	קמ
סימן קי - דין ספק טריפות שאירע בכשר	קמב
כללי ספק ספיקא לש"ך	קנא
סימן קיא - דין כלים טריפות שנתערבו בכשרות	קנה

דיני פת ובישולי עובדי כוכבים

סימן קיב - דיני פת של עובדי כוכבים	קס
סימן קיג - דיני בשולי עובדי כוכבים	קסט

הכשר בליב

סימן קכ - דיני טבילת הכלים	קעח
סימן קכא - סדר הכשר כלים הנקנים מן העובד כוכבים	קפז
לוח ראשי תיבות - מושגים	קצד

הלכות מליחה

סימן סט - דיני מליחה והדחה. וכו' כ"א סעיפים:

א. צריך להדיח הבשר קודם מליחה ואם הדיחו הטבח אין צריך להדיחו בבית (טור) ואם אחר שהדיח חתך כל נתח לשנים או לשלשה או שהסיר טלפי הרגלים לאחר ההדחה (ארוך כלל ד' וי"ז) צריך לחזור ולהדיחם: הגה: ואם לא עשה כן הוי כלא הודח כלל (שם) הדחת הבשר לכתחלה יזהר לשרותו נגד חצי שעה ולהדיחו היטב במי השרייה אבל אם לא שראו רק הדיחו היטב סגי ליה ואחר כך ימתין מעט שיטפטפו המים קודם שימלחנו שלא ימס המלח מן המים ולא יוציא דם (הגהות ש"ד והגהות אשרי"י פכ"ה ובארוך כלל א') ונהגו שלא להשתמש בדברים אחרים בכלי ששורין בו בשר ואם נשתהה הבשר בשרייתו מעת לעת הבשר וגם הכלי אסורין ועיין לקמן סימן זה אבל פחות מעת לעת אין להקפיד ואף במקום שנאסר הכלי מותר לחזור ולשרות בו (בארוך) דין בשר שמלא קרח כיצד נוהגין עם שרייתו עיין לעיל סימן ס"ח:

סעיף א' - הדחה ראשונה

איתא בחולין קי"ג. "אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אלא א"כ מולחו יפה ומדיחו יפה יפה אתמר רב הונא אמר מולח ומדיח במתניתא תנא מדיח ומולח ומדיח ולא פליגי..". נחלקו הראשונים בטעמי הדחה ראשונה: דעת הרא"ה שהטעם בהדחה קמייתא הוא כדי להעביר הדם היבש שע"ג הבשר, דאל"כ לאחר שינוח הבשר מלפלוט דם- יהיה ניתן הדם ע"ג הבשר ויבלע בו. דעת הסמ"ק שהוא ע"מ להסיר דם שבעין, שבדם שבעין לא אמרינן דאידי דטריד למפלט לא בלע. ♦ לדידהו טעם ההדחה משום סיוע למליחה.

ב. אם מלח ולא הדיח תחלה ידיחנו וימלחנו שנית ויש אוסרין: הגה: וכן נוהגין אפילו לא נמלח רק מעט כדרך שמולחים לצלי ואפילו לא שהה במלחו שיעור מליחה (ארוך וש"ד וסמ"ג) מיהו במקום הפסד מרובה יש להתיר (ב"י) ואם לא הודח רק מעט קודם שמלחו מותר בדיעבד והוא הדין אם היה ס' בחתיכה נגד דם שעליו (הגהת ש"ד בשם

נפק"מ בין השיטות:

למים- האם יש לחזור ולהדיחו: לרא"ה למרדכי ולסמ"ק צריך, לר"ן לא צריך. הסיקו האח' דדעת מרן השו"ע כמרדכי, הרמ"א מחמיר כסמ"ק והר"ן ומקל בדיעבד כמרדכי.

לשו"ע סגי בהדחה, הרמ"א הצריך לכתחילה שרייה חצי שעה והדחה היטב, וכן מנהג הספרדים לכתחילה (כה"ח) ובדיעבד- אם הדיחו היטב סגי, ואם הדיחו מעט: אם מלחו א"צ לחזור להדיח, ואם לא מלחו יחזור וידיח. ואם שהה במים מעל"ע הבשר והכלי נאסרים ואעפ"כ אפשר לחזור ולשרות בכלי להבא. הוסיף הרמ"א שימתין שיטפטפו המים לפני שימלח.

המשיך השו"ע דאם הדיח וחתך החתיכה- יש להדיחה שוב (מרדכי).

כתב הרמ"א דבכלי הדחה אין משתמשים אף בצונן, ובדיעבד שהשתמש- מותר אף ברותח אם הדיחו קודם (ש"ך).

כתב הש"ך גבי בשר שנקפא במליחתו קודם ששהה שיעור מליחה- לכתחילה יפשיר הבשר וימלחנו שיעור מליחה מחדש, ובדיעבד אם שהה הבשר שיעור מליחה אחר ההפשרה ונתבשל- מותר.

א'. מלח בלא הדחה- האם יועיל להדיח ולמלוח שנית:

לסמ"ק לא, למרדכי ולר"ן כן (ט"ז, ש"ך, סע"ב).

ב'. כשמלח ונתבשל בלא הדחה- כנגד מה בעיני ששים:

לרא"ה ולסמ"ק כנגד דם שע"ג החתיכה, למרדכי ולר"ן כנגד כל החתיכה (ט"ז, ש"ך).

ג'. הדיחו וחתכו לשנים- האם צריך לחזור ולהדיח לפני המליחה:

לרא"ה לסמ"ק ולמרדכי כן, ולר"ן לא (ש"ך).

ד'. בדיעבד האם סגי בהדחה מועטת:

למרדכי סגי בשפשוף וא"צ שרייה, ובדיעבד כרא"ה דסגי בהדחה מועטת. לר"ן לכתחילה שרייה ולא סגי בהדחה מועטת בדיעבד (ט"ז, ש"ך).

ה'. חתכו והפשיטו מבחוץ- צריך גם הדחה:

לרא"ה, למרדכי ולסמ"ק א"צ, ולר"ן צריך לשרותו. (פמ"ג).

ו'. בשר שנשרה במים לפני החתיכה חוץ

סעיף ב' - בשר שמלחו בלי הדחה תחלה

השו"ע סתם כרא"ש והביא דעת או"ה בשם יש אוסרים, וכ"פ הרמ"א והוסיף לאסור אף כשמלחו לצלי (מעט) ואף ששהה מעט במלחו.

נחלקו הרא' בדיון זה:

דעת הרא"ש וסה"ת שיכול להדיחו ולמולחו שנית.

דעת או"ה, שע"ד וסמ"ג שאסור ואין לו תקנה.

אמנתה הלכות מליחה בנימוך ג

מהרא"י) ואם נמלח חתיכה בלא הדחה עם שאר חתיכות שאר חתיכות מותרות והיא אסורה (בארוך כלל ד' דין ה':)

ג. לא ימלח במלח דקה כקמח ולא במלח גסה ביותר שנופלת מעל הבשר אילך ואילך ואם אין מלח אחר רק מלח דק כקמח מותר למלוח בו (ד"ע):

ד. יפזר עליו מלח שלא ישאר בו מקום מבלי מלח וימלח כדי שלא יהא ראוי לאכול עם אותו מלח ואינו צריך להרבות עליו מלח יותר מזה ומולחו משני צדדים ועופות צריך למלחם גם מבפנים ואם לא מלחם אלא מבפנים או מבחוץ וכן חתיכה שלא נמלחה אלא מצד אחד מותר: הגה: ויש אוסרים אפילו בדיעבד (מהרא"י בהגהות ש"ד וארוך כלל ו') והכי נהוג אם לא לצורך ודוקא אם כבר נתבשל כך אבל אם לא נתבשל עדיין לא יבשלנו כך אלא אם הוא תוך י"ב שעות שנמלח יחזור וימלח צד השני שלא נמלח

הרמ"א הקל בדיעבד במהפס"מ להדיח ולמלוח שנית או כשיש ששים בבשר כנגד דם שעליו (הרש"ל אסר אף בהפס"מ ואף לצלי), ובאם הודח מעט לפני המליחה כדלעיל.

סעיף ג'- באיזה מלח מולחים

איתא בחולין קי"ג. "רב דימי מנהרדעא מלח ליה במילחא גלניתא (גס) מנפיץ ליה (לאחר זמן מפני שהדם נבלע בה, אבל מלח דק אין צריך לנפיץ שהיא נתכת מעצמה)". דעת הרמב"ם דבעי מלח גס דווקא ואילו דעת הרמ"א ששם מלח דק טוב אך גם הגס כשר למליחה. השו"ע הכריע כרי"ו דימלח בבינוני לא גס שנופל ולא דק שנבלע. הרמ"א פסק דאם יש לו רק מלח דק כקמח- מותר למלוח בו.

סעיף ד'- כיצד מולחים

אמנם כל שלא נתבשל מחלק הרמ"א: בתוך י"ב שעות- יחזור וימלח הצד שלא נמלח ואח"כ יבשלו (לפמ"ג יש למלוח שוב ב' הצדדים), אבל לאחר י"ב שעות- לט"ז בדעת הרמ"א אין למלוח צד שני ולבשלו אלא תקנתו בצלי, אולם לש"ך בדעת הרמ"א במקום הפס"מ אפשר למלוח צד שני בתוך מעל"ע ולבשלו. דעת הט"ז עצמו להתיר אף לאחר י"ב שעות למלוח הצד השני ולבשלו במקום הפס"מ.

פסק השו"ע והוא מדברי הרשב"א והרא"ש (לדעתו לא פליגי, לטור פליגי) דצריך למלוח החתיכה עד שיהא מלח בכל מקום שבה ושלא יהא ראוי לאוכלו מחמת המלח ולמולחה מב' צדדיה, וכן עוף למולחו מבפנים ומבחוץ; ובדיעבד כשנשאר מקום בלא מלח או כשמלח צד אחד או עוף שמלח רק מבפנים או מבחוץ: לשו"ע מותר, ולרמ"א אסור אלא במקו"צ והיינו במקום הפס"מ כשכבר נתבשל.

עדיין ויבשלנו אחר כך ואם הוא אחר י"ב שעות אזי יצלנו דנורא משאב שאיב ואין הצד שנמלח כבר בולע מצד שלא נמלח (שם):

ה. אחר שנמלחה החתיכה אם חתך ממנה אינו צריך לחזור ולמלוח מקום החתך:

ו. שיעור שהייה במלח אינו פחות מכדי הילוך מיל שהוא כדי שלישיית שעה בקירוב: הגה: ועל זה יש לסמוך בדיעבד או אפילו לכתחלה לכבוד אורחים או לצורך שבת אבל בלאו הכי המנהג להשהוה במליחה שיעור שעה ואין לשנות (מהרא"י בת"ה סימן קס"ז ובהגהת ש"ד ואו"ה כלל א'):

ז. קודם שיתן הבשר בכלי שמדיחו בו ינפץ מעליו המלח שעליו או ישטפנו במים ואחר כך יתן הבשר בכלי שמדיחין בו וידיחנו פעמיים וישטוף הכלי בין רחיצה

סעיף ה' - בשר שהתכוונו לאהר מליחה

פסק השו"ע בשם הרשב"א דאם נחתך לאחר אבל אם חתך לפני ששהה שיעור"מ יש להדיח ששהה שיעור מליחה - א"צ לשוב ולמולחו, היטב ולמלוח מקום החתך (ט"ז וש"ך).

סעיף ו' - כמה זמן צריכה המליחה

נחלקו הפוס' בשיעור זה: בהליכו"ע פסק דלכתחילה משהה שעה במלח, דעת הג"א ואו"ז שהוא דכדי צליית אותה בשעה"ד חצי שעה, ובדיעבד ששהה י"ח חתיכה, כ"א לפי מה שהיא. דקת- שרי.
דעת הרי"ף שהוא כדי שיעור שחיטה, הפשטה והסרת האיסורים שבבהמה. גדר אורחים- התורת אשם כתב כגון ת"ח או בעלי שם טוב, אך לא גרועים וקבצנים שאין בכלל כבוד אורחים, וכתב דאין לאדם להזמין חברו כדי להקל עבורו והסולת למנחה חלק עליו דשרי אף בכה"ג (פת"ש).
דעת תרוה"ד שהוא שיעור שעה. גדר הפסד מרובה- לפי ראות עיני הפוסק- לפי השו"ע פסק כרמב"ם, והרמ"א פסק כה"ד, והוסיף ובמקום הצורך כגון לכבוד אורחים או שבת סגי בי"ח דקות (או"ה).
דעת הרמב"ם שהוא כשיעור הילוך מיל והוא י"ח דקות.

סעיף ז' - הרהה אהרונה

השו"ע פסק כרשב"א דבעינן לנפץ המלח או שישטפנו במים ובנוסף ב' הדחות בכלי (מרדכי) ולשטוף הכלי בין רחיצה לרחיצה. נפק"מ בין השו"ע לרמ"א: כשמדיחו באוויר כגון תחת ברז- לשו"ע א"צ ניפוץ ולרמ"א צריך ניפוץ או שטיפה (ויתכן שבאמת אין נפק"מ ביניהם, ש"ך).
ולרמ"א בעינן ג' הדחות (כהג"א כנט"י).

אמהות הלכות מליחה בנימוין ה

לרחיצה: הגה: וי"א שצריכין להדיח הבשר ג' פעמים (חדושי אגודה בשם א"ז ומהרא"י ואו"ה כ"א דט"ו והג"א) והכי נוהגין לכתחלה על כן ישטפנו או ינפץ המלח מעליו וידיחנו ב' פעמים דזה הוי כהדחה ג' פעמים או ישם המים תוך הכלי ואחר כך יניח בו הבשר וידיחנו ג' פעמים והכי נוהג ולכתחלה יתן מים הרבה בהדחה ראשונה כדי שיבטלו כח המלח שבציר (ד"ע). מותר להדיח הבשר במי פירות ואין צריך מים (הר"ן פ' השוחט ותוספ' שם):

ח. אם לא ניפץ המלח שעליו ולא שטפו אין לאסור כי המים שבכלי מבטלין כח המלח: הגה: ואפילו המים מועטים מ"מ מבטלים כח הציר (ד"ע וארוך כלל ו' ומהרא"י) ויש מתירין אפילו לא היו מים כלל בכלי והניחו בו הבשר דאין לחוש בשעה מועטת כזו שעוסקין בהדחת הבשר (ש"ד ואו"ה כלל א' וי' וע"ל ס"כ) ויש לסמוך עלייהו ואין לחוש בכל זה רק בהדחה ראשונה אבל לאחר הדחה ראשונה אין לחוש (כך משמע ממרדכי ור"ן) ואין חילוק בין אם הדיחו בכלי כשר או טריפה או חולבת ואם היה מעט מים בכלי שמבטל כח המלח שאינו חשוב עוד כרותח אפילו הכלי חולבת או הטריפה מלוכלך עדיין באיסור מותר (בארוך):

ט. בשר שנמלח ונתבשל בלא הדחה אחרונה צריך שיהא בו ששים כדי המלח שבו: הגה: וכל הקדירה מצטרף לששים (ש"ד וע"פ עיין ס"ק ל"ד) ואם יש בקדירה כ"כ כמו החתיכה שנמלח ולא הודח הכל שרי דודאי איכא ששים נגד המלח שעל החתיכה דהחתיכה

הט"ז כתב דלשו"ע בעינן ניפוץ או שטיפה כתב הרמ"א דאפשר להדיח במי פירות ודווקא ושתי הדחות, ולרמ"א צריך ניפוץ, שטיפה ודחת אחרונה, אולם הש"ך והט"ז כתבו ושתי הדחות או ניפוץ ושלוש הדחות. דאפשר אף בהדחה קמייתא.

סעיף ה' - בשר שהודח בלא שטיפה או ניפוץ

כתבו הטושו"ע דאם עשו כן- מותר בדיעבד, הוסיף הרמ"א דכל זה בכלי כשר, אבל בכלי והרמ"א הקל כדעת האו"ה שאפילו היו קצת מים- שמבטלים כוח המלח, ואף בשלא היו מים כלל- דאין לחוש שבלע בשעה כה מועטת (שע"ד). מותר רק בכלי נקי ושהניחו בו לזמן מועט.

סעיף ט' - בשר שנבשל ללא הדחה אחרונה

פסק השו"ע דבעינן ששים כנגד כל המלח שעליו וכל הקדרה מצטרפת לששים. לדעת הש"ך הוא כיון דלא ידעינן כמה דם בלע (דהא לשו"ע אין חנ"נ בשא"א). הוסיף הרמ"א דהבשר מותר גם כשהתייבש כיון דודאי יש ששים כנגד הדם שהתייבש, כנגד הדם- לדעת הט"ז משום דהמלח נ"נ, אך

עצמה בודאי היא שלשים נגד המלח שעליו (בארוך כלל י"א ד"ד) ואי ליכא ס' בקדירה נגד המלח אפילו לא הושם רק בכלי שני הכל אסור דמאחר שיש שם מלח וציר אפילו בכלי שני מבשל (שם דין א' ובמדרכי) ובשר יבש יש להתיר אפילו בכלי ראשון דודאי יש ס' נגד המלח שעליו מאחר שכבר נתייבש (מדרכי פכ"ה וראב"ן וב"י בשם הג"ה אשיר"י וש"ד) אבל לכתחלה יזהר אפילו בבשר יבש שלא לבשלו או להדיחו במים שהיד סולדת בהם בלא הדחה אחרונה (ש"ד שם) וכל זה מיירי שלא הודח באחרונה כלל אבל אם הודח רק פעם אחת ונתבשל כך מותר דבדיעבד סגי ליה בהדחה אחת באחרונה (מהרא"י בהגהת ש"ד). מלח שמלחו בו פעם אחת אסור למלוח בו פעם שנית (כל בו וד"ע ודעת רוב הפוסקים) וכל שכן שאסור לאכול המלח אחר שמלחו בו:

י. עובד כוכבי' משמש בבית ישראל ונתן הבשר בקדירה ואין ידוע אם הדיחו אם יודע העובד כוכבים מנהג ישראל סומכין על דבריו אם היה שם ישראל יוצא ונכנס או שום קטן בן דעת: הגה: ובחד מינייהו סגי (טור) או במסיח לפי תומו שהדיחו יפה או שישאל אפילו קטן יוצא ונכנס דמרתת הואיל ויודע מנהגי ישראל מיהו אם מיחה לעובד כוכבים שלא ידיחו בלא רשותו והוא עבר על דבריו אסור דהא חזינן דאינו מרתת ואין לסמוך גם כן אדבריו (הגהת ש"ד ואו"ה):

אולם לכתחילה פשוט שגם בשר יבש יש להדיחו לפני שמבשלו. כמו כן התיר הרמ"א כשהבשר הודח פעם אחת לאחר המליחה. בשר שלא הודח ממלחו והונח בכ"ש שהיס"ב ואין בו ששים כנגד המלח: הרמ"א אוסר כיון שיש מלח וציר, אולם הרש"ל מתיר דכ"ש אינו

מבשל וגם תש כוח המלח. הט"ז כרש"ל, והש"ך כתב כרמ"א ויש לחוש לו אא"כ במקום הפס"מ. מלח שמלחו בו פעם אחת- אין למלוח בו שוב וכש"כ שאין לאוכלו, ובדיעבד אם מלח בו ובישלו מותר. אולם אם מלח בו ועוד לא בישל- ידיח וימלח שנית (ש"ך).

סעיף י'- נאמנות גוי בהרהר

נחלקו הרא' באיזה אופן גוי נאמן לומר שהדיח: דעת הסמ"ג שגוי נאמן דווקא שישאל נכנס ויוצא דמירתת (שמפחד, כגון שיפסיד עבודתו אם ימצא שקרן). דעת הסמ"ק שנאמן במסיח לפי תומו (מסל"ת) או במירתת. דעת הריב"א שסומכים רק על קפילא (אומן). פסק השו"ע דהגוי נאמן במירתת. נחלקו בדעתו לגבי מסל"ת: לרמ"א נאמן גם לשו"ע, אולם לש"ך אינו נאמן לשו"ע. וכ"פ האח'. כתב הרמ"א דאם התרה בגוי שלא ידיח ועבר על דבריו והדיח- אינו נאמן דחזינן דאינו מירתת. גדר מסל"ת: לב"ח ולפרישה כשאינו יודע במנהג ישראל, ואילו לט"ז ולש"ך אף בידוע ובלבד שלא נשאל על כך ומספר זאת לאחרים (ש"ך) או שמספר על עניין אחר ומתוך כך דיבר על ההדחה (ט"ז).

יא. בשר שנתבשל בלא מליחה צריך שיהיה בתבשיל ששים כנגד אותו בשר ואז מותר הכל: הגה: ויש אוסרים אותה חתיכה אפילו בדאיכא ס' נגד החתיכה (טור בשם י"א והגהות מיימוני בשם סמ"ק והגהות ש"ד וארוך ומהרא"י ומרדכי בשם ראב"ן) והכי נהוג אם לא לצורך כגון לכבוד שבת או לכבוד אורחים דאז יש לסמוך אדברי המקילין (ב"י בשם א"ח וד"ע עד"מ), ואם נמלחה חתיכה ולא נמלחה כראוי דינה כאילו לא נמלחה כלל וכן בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה אף אם נמלח דינו כאילו לא נמלח ואם נתבשל צריך ס' כנגדו (או"ה):

יב. בשר ששהה ג' ימים מעת לעת בלא מליחה נתייבש דמו בתוכו ולא יצא עוד ע"י מליחה ואין לאכלו מבושל אלא צלי ואחר שצלאו לא יבשלנו ואם בישלו

אישה שבישלה בשר ושכחה אם מלחה: הט"ז התיר דהוי ספקא בדרבנן (דם שבישלו אסור מדרבנן) ומסתמא דהאישה עשתה כדרכה, והעמד בשר על חזקתו- לא אמרינן כיון דרוב מולחים, ורוב וחזקה- רוב עדיף.

הש"ך אסר כיון דאתחזק איסורא- אין כאן ספקא דרבנן ולקולא ולא אמרינן שמסתמא עשתה כדרכה דכיון דהוא עסק גדול היאך שכחה, ולא שייך לומר דרוב עדיף בדבר התלוי במעשה.

סעיף י"א- בשר שנתבשל בלא מליחה

פסק השו"ע דבעינן ששים בתבשיל כנגד הבשר, ואם יש ששים- אף החתיכה מותרת (כרא"ש), אולם הרמ"א אסר החתיכה עצמה (כמרדכי) אפילו כשיש ששים כנגדה אא"כ במקו"צ כגון לכבוד שבת או אורחים. וטעמו כיון דהדם פירש ממקום למקום וכן חשיב איסור דבוק ולא מטעם חנ"נ.

ס"ס- שמא הלכה כראב"ד דס"ל דבמאי דנפק מיניה משערינן (וודאי שכנגד הדם בלבד יש ששים), ואת"ל דמשערינן בכליה- שמא הכלי לא יתן טעם בתבשיל שיתבשל בו אח"כ (מהרש"ג), וכן יש חזקת היתר לכלים, ובצירוף הסוברים דדם בבשר הוי מב"מ דמדאו' בטל ברוב (יבי"א). נתבשל וספק אם נמלח- מותר והמחמיר כשאין הפס"מ- תע"ב.

בדיעבד שנפלה- מותר להוסיף לששים כנגדה כיון שדם שבישלו מדרבנן (ולכן בספק אם היה ששים ג"כ שרי)- אין בזה משום ביטול איסור לכתחילה (יבי"א, הליכו"ע).

♦ דין הכלים: מותרים אחר מעל"ע משום

עוד כתב הרמ"א דאם נמלחה החתיכה שלא כראוי וכן בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה ומלחוהו- דינם כלא נמלחו כלל ואם נתבשלו בעינן ששים כנגדם.

סעיף י"ב- בשר ששהה שלושה ימים בלא מליחה

תיקנו הגאונים שבשר ששהה ג' ימים מעל"ע בלא מליחה- התייבש דמו בתוכו ואין יוצא שוב ע"י מליחה אלא תקנתו בצלייה. וכ"פ הטושו"ע, והוסיף השו"ע

דלאחר שצלאו אין לבשלו (כתרוה"ד) דחיישינן שמא לא יצא כל דמו בצליה ויצא בבישול, אמנם בדיעבד מותר ודלא כרש"ל שאסר אף בדיעבד.

מותר. ואין להשהות בשר ג' ימים בלא מליחה דחיישינן שמא יבשלו (ב"י בשם פסקי מהרא"י סימן קצ"א):

יג. ואם שרו אותו במים תוך הג' ימים יכול להשהותו עוד שלשה ימים אחרים פחות חצי שעה (אגור). בשר שנמלח וספק אם נמלח תוך ג' מותר (בארוך):

יד. בשר ששהה שלשה ימים בלא מליחה ונתערב אותה חתיכה בחתיכות אחרות בטלה ברוב ומותר לבשל כולן ואפי' היתה ראויה להתכבד. וכן הדין בנתבשל בלא מליחה ונתערב אח"כ באחרות (או"ה):

לרעק"א אין להקל והמשב"ז הקל במהפס"מ, אולם כשמלח בשר ששהה ג' ימים בכלי שאינו מנוקב- אין להתירו אף לצלי.

◆ כשמלח בשר ששהה ג' ימים עם שאר בשר בכלי מנוקב- שאר הבשר מותר, אולם בשר זה נאסר אף לצלי, אך בנקה"כ התירו בצלייה.

◆ מלחו בכלי שא"מ עם בשר כשר- נאסר דחיישינן שבולע הבשר הכשר הדם שנפלט ממנו.

◆ בשר שהקפיאו במקפיא- אף ששהה יותר מג' ימים מותר למולחו ולהדיחו ולבשלו אחר ההקפאה, וה"ה בכבד (יבי"א).

הוסיף הרמ"א דלכתחילה אין להשהות בשר ג' ימים בלא מליחה אף שרוצה לצלותו דחיישינן שמא ישכח ויבוא לבשלו. והעיר הפת"ש דכבד וכחל מותר להשהותם כיון דודאי יצלם.

כתב הט"ז ב' קולות וג' חומרות בדין זה: בשר ששהה ג' ימים ואח"כ מלחו בכלי מנוקב ושהה שיעור מליחה, ואח"כ הדיחו וחזרו ומלחו והניחו בכלי שאינו מנוקב ולא שהה שיעור כבישה ומצאו שם ציר- לט"ז מותר בצלי ולש"ך אסור.

◆ בשר ששהה ג' ימים ואז מלחו, הדיחו וצלאו- האם מותר לבשלו: לט"ז שרי,

סעיף י"ג- בשר ששהה ג' ימים והזכנס למים

אלא במקום הצורך אך בדיעבד שרי, אך לש"ך מותר אף לכתחילה ובלבד שישרנו היטב. כתב הרמ"א דבשר שנמלח ספק תוך ג' ימים או לא- מותר, כיון שמקור דין זה מהגאונים וספק דרבנן לקולא.

פסק השו"ע בשם האגור דאם עשו כן והכניסו הבשר למים בתוך הג' ימים- יכול להשהותו עוד ג' ימים פחות חצי שעה (לט"ז חצי שעה בדוקא דזהו שיעור שרייה (רמ"א ס"א), אך לש"ך אף פחות). דעת התו"ח דאין לעשות כן לכתחילה

סעיף י"ד- בשר ששהה ג' ימים ונתערב באהרות

דכיון דצליה מותרת ובישול אסור לעולם- לא חשיב דשיל"מ. וכ"פ השו"ע.

כתב הש"ך דלשו"ע מותר לבשלם דווקא אחד אחד או כשיש ששים כנגדה, אבל הט"ז התיר לבשלם כך.

נחלקו הרא' בדין זה:

דעת הרי"ף דבכה"ג אסור הכל בבישול דכיון דאפשר לצלותו הוי דשיל"מ.

דעת התרוה"ד שבטל ברוב ומותר לבשלו

טו. בשר המלוכלך בדמים שנשרה במים מעת לעת יש אוסרים לאכלו כי אם צלי אלא אם כן יש במים ס' כנגדו. ויש אוסרים אפילו לצלי והכי נהוג (או"ה):

טז. אין מולחין אלא בכלי מנוקב או על גבי קשין וקיסמין או במקום מדרון בענין שאם ישפך שם מים יצאו מיד: הגה: ודף חלק ברהיטני שמים זבין ממנו אין צריך להניחו במדרון אבל אם אינו חלק ברהיטני צריך להניחו במדרון שיצאו המים ממנו (שערים ש"ו ובב"י בשם ת"ה סימן קע"ב) ואפילו בכלי מנוקב יזהר לכתחלה שיהיו הנקבים פתוחים (בארוך כלל ג') ולכן לא יעמידו על גבי קרקע כי היא ככלי שאינו מנוקב (ע"ל ס"ס ע') וכן

כתב השו"ע דהדין כן אף אם החתיכה הייתה ראויה להתכבד - כיון שדם שבה אסור והוא אינו ראוי להתכבד. כתב הרמ"א דה"ה בחתיכה שנתבשלה בלא מליחה ונתערבה באחרות - דבטלה ברוב. הקשה הש"ך על הרמ"א לשיטתו שבשר שהתבשל בדמו אסור ודם ובשר הוי מים בשא"מ א"כ בעיא ששים ותירץ דאפשר דבעי ששים, ובנו (בנקה"כ) תירץ דכיון שדם שבישלו הוי מדרבנן - אף במבא"מ סגי ברוב.

סעיף ט"ז - בשר שלא נמלה שנכבש במים מעל"ע

נחלקו הרא' בדין זה: דעת ר"י ואו"ה דדוקא בשר המלוכלך בדם נאסר משום כבישה. דעת השע"ד, האגור והט"ז דנאסר אף בבשר נקי. השו"ע פסק כדעת ר"י. הט"ז ביאר דעתו דבשר מלוכלך לאו דוקא אלא אף נקי ונקט מלוכלך היינו שלא הוכשר, אולם הש"ך כתב דמלוכלך דנקט הוא בדוקא. דין בשר שנכבש במים: קודם שעבר מעל"ע - מותר;

אחר שעבר מעל"ע: דעת האגור דאסור אף לצלותו. דעת הי"א באגור שאסור לבשלו אך מותר לצלותו. דעת תוס' שמותר אף בבישול. כשאין במים ששים כנגדו - השו"ע פסק כ"א באגור והרמ"א פסק כאגור עצמו. כשיש ששים במים כנגדו: לדעת השו"ע, הרמ"א והט"ז מותר אף לבשלו. דעת הש"ך שמותר רק לצלותו. דעת הרש"ל שאסור אף בצליה.

סעיף ט"ז - כיצד מולחין ודין כלי שאינו מנוקב שמלהו בו

איתא בחולין קי"ג. "אמר שמואל אין מניחין בשר מלוח אלא ע"ג כלי מנוקב". יסוד העניין הוא דבעינן שהדם ישפך ולא ישאר במקום שיצא. פסק השו"ע דאין מולחין אלא בכ"מ (כלי מנוקב) או ע"ג קשין וקיסמין או במדרון. הוסיף הרמ"א גבי דף שהוחלק ברהיטני (משוייף) - א"צ צריך להניחו במדרון, אבל לא הוחלק יש להניחו במדרון. וגם בכ"מ בעינן נקבים פתוחים, לכן לא יניח ע"ג קרקע

מחמירין קצת לשום תוך הכלי מנוקב קש או קסמין כי הבשר יסתום הנקבים (הגהות אשרי"י פכ"ה ובארוך כלל א') ובדיעבד אין לחוש לכל זה. (ד"ע): ואם מלח בכלי שאינו מנוקב אסור להשתמש באותו כלי בדבר רותח: הגה: ואם נשתמש בו בעי קליפה אם הוא דבר יבש (רשב"א. ואם הוא דבר לח בעינן ששים נגד קליפה מן הקערה) (ב"י בשם י"א): ויש אומרים שאפי' בצונן אסור להשתמש בו בלא הדחה ואם נשתמש בו בלא הדחה ידיח מה שנשתמש בו: הגה: אבל מותר לחזור ולמלוח בה בשר לאחר שנקבוה או אפילו בלא נקיבה אם הבשר שהה כבר במליחתו והודח (ב"י בשם הגהת ש"ד וארוך):

יז. אבל אם הוא מנוקב מותר לאכול בו אפילו רותח ויש אוסרין ברותח. ויש ליזהר לכתחלה ובדיעבד מותר (ארוך כלל ג):

השו"ע סתם כרשב"א (ואם נשתמש ברותח- ביבש בעי קליפה, ובלח בעי ששים כנגד כד"ק מהקערה, רמ"א) והביא דעת הרמב"ן בשם י"א.

כתב הרמ"א דאם נקב הקערה האסורה- אפשר אף למלוח בה, וגם אם לא נקב אפשר למלוח בה בשר למליחה שניה (שאינה להכשרתו).

◆ בשר שנמלח והודח ונמלח שנית עם צירו בקערת איסור:

לדעת הט"ז נאסר אחר מעל"ע.

דעת הש"ך דאף לאחר מעל"ע שרי.

דעת הדרישה דאף לפני מעל"ע נאסר (בשיעור כדי שיתננו וכו').

ומחמירין אף ליתן בכ"מ קשין וקיסמין שלא יסתום הבשר את החורים, אך בדיעבד אין לחוש לכל זה.

◆ עוד בחולין קי"א: "אמר שמואל סכין ששחט בה- אסור לחתוך בה רותח. צונן- בעיא הדחה וי"א לא בעיא הדחה. אמר שמואל קערה שמלח בה בשר- אסור לאכול בה רותח".

נחלקו הרא' בדין הקערה שמלחו בה:

דעת הרשב"א דבצונן שרי להשתמש (וסגי בקינוח) ודוקא בסכין אסור בצונן.

דעת הרמב"ן דאף בצונן אסור להשתמש בלא הדחה, ואם נשתמש כך- ידיח.

סעיף י"ז- כלי מנוקב שמלחו בו לאכול בו רותח

ובדיעבד התיר בשל כלי חרס.

המהרש"ל התיר לכתחילה בשאר כלים, ואסר בכלי חרס אף בדיעבד.

הש"ך כתב ליזהר לכתחילה בשאר כלים ובכלי חרס אף בדיעבד אסור.

◆ כתבו האח' דסעיף זה הוא מדינא, אמנם מנהג ישראל לא להשתמש בכלים אלו כלל.

נתבאר לעיל שאסור ליתן רותח בכלי שא"מ (שאינו מנוקב). נחלקו הפוסקים מה הדין בכלי מנוקב:

הרא"ש התיר כיון דהגמ' מיירי בכשא"מ, אך הרשב"א והר"ן אסרו גם בזה.

השו"ע סתם להתיר ברותח ובשם י"א לאסור, וברמ"א פסק ליזהר לכתחילה אף בשאר כלים

אמתהת הלכות מליחה בנימוין יא

יח. בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב ושהה בו כשיעור שיתנו מים על האש ויתחילו להרתיח כל מה שממנו בציר אסור לאכלו אפי' צלי וחלק החתיכה שחוץ לציר אין אסור ממנו אלא כדי קליפה ואפילו אם יש בה שומן: הגה: ויש אוסרין כל החתיכה אפילו מה שחוץ לציר (טור ומרדכי בשם מהר"ף) ואפילו לא נמלח רק מעט כדרך שמולחין לצלי ואפילו לא שהה שיעור מליחה רק מעט עד שנראה ציר בכלי (מרדכי ספכ"ה בשם ראבי"ה והגהת ש"ד וארוך כלל י') וכן נוהגין ואין לשנות, ומכל מקום אינו אסור רק אותה חתיכה המונחת למטה בכלי ונוגעת בציר אבל שאר חתיכות שעליה הנמלחים עמה מותרות (שם בארוך ובכל בו) והכי נהוג:

יט. אחר שנמלח הבשר והודה מותר ליתנו אפילו במים שאינן רותחין ויש מי שמצריך ליתנו במים רותחין. והמנהג כסברא ראשונה וכן עיקר (ב"י ודעת עצמו):

כ. בשר שנמלח ושהה כדי מליחה ונתנוהו אחר כך בכלי בלא הדחה ונתמלא מציר מותר. ולפי זה בשר שנפל לתוך ציר היוצא מהבשר אחר ששהה כדי מליחה

סעיף י"ה - דין בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב

בכמה זמן נאסר: דין הבשר: מה שתוך הציר נאסר לכ"ע אף לצלי; ומה שחוץ לציר: לרא"ש והשו"ע מותר ונאסר רק כד"ק ולר"ת והרמ"א אסור, אך גם לרמ"א חתיכות שחוץ לציר שע"ג חתיכה שתוך הציר מותרות. דעת הרא"ש דנאסר כששהה שיעור כבישה.

דעת ר"ת דנאסר מיד. השו"ע פסק כדעת הרא"ש, והרמ"א הכריע כדעת ר"ת. באיזו מליחה נאסר: לשו"ע דוקא כשנמלח לקדרה דהיינו שאינו נאכל מחמת מלחו, אך לרמ"א אף בנמלח מעט לצלי נאסר.

סעיף י"ט - דין הליטה

כתב הרמב"ם דלאחר המליחה יש לחלוט ברותחים את הבשר ע"מ שלא יצא דם שנשאר בתוך הבשר, אך הרשב"א והר"ן כתבו דכבר יצא כל דמו ע"י המליחה ומה שיוצא אח"כ הוא מוהל בעלמא. השו"ע סתם דא"צ חליטה וכ"פ הרמ"א, ובשם י"א כתב דעת הרמב"ם. ובב"י כתב דבמקום שאפשר יש לחוש לדעת הרמב"ם.

סעיף כ' - דין מלה או ציר שייצא לאהר שיעור מליחה (מעשה דרש"י)

מעשה שהיה בביתו של רש"י בבשר שנמלח שיעו"מ כדין ואח"כ נתנוהו בכשא"מ בלא הדחה ונתמלא הכלי מציר - והתיר רש"י את הבשר דאינו דם אלא ציר וגם הדם שבמלח

מותר ויש מי שאוסר בזה ובזה ויש לחוש לו לכתחלה: הגה: ויש אוסרין (תוס' ורא"ש וכמה מן האחרונים) אפילו בדיעבד כדי קליפה (הגהת ש"ד ובשערים ומהר"ב ומהר"ש וב"י וארוך) והכי נהוג ודוקא מה שמונח בתוך הציר אבל מה שחוץ לציר שרי, והכלי שנפל בו אותו הציר אסור וכן אם היה הכלי חולבת ויש בו לכלוך אסור הבשר דאף לאחר שיעור מליחתו נחשב כרותח (הגהת ש"ד ות"ה סימן קנ"ט) אבל אם הוא הפסד מרובה ואית ביה גם כן צורך סעודת מצוה יש להקל ולומר דאחר ששהה שיעור מליחה לא מחשב צירו כרותח (ד"ע ועיין לקמן סימן צ"א): ולפי דבריו אף על פי ששהה הבשר במלח כשיעור אסור לאכול ממנו עד שידיחנו יפה יפה ואסור לחתוך ממנו בסכין קודם שידיחנו ואם חתך צריך להגעילו: הגה: ויש מתירין לחתוך בסכין לאחר ששהה שיעור מליחה דאין מליחה לכלים וכן עיקר דמותר (ת"ה סימן קנ"ב ואו"ה כלל ל"ז) אבל הסכין צריך הדחה אחר כך או נעיצה בקרקע אם נתייבשה עליו הציר (ארוך) ואפילו קודם שיעור מליחה אין האיסור משום הסכין אלא משום שיצא דם בעין על הבשר ואם רוצה להדיחו שם היטב ולחזור ולמלחו שם מותר: וכשרוצים לעשות בשר מליח להתקיים לאחר ששהה במלחו בכלי מנוקב כשיעור הראוי מדיחי' אותו יפה יפה ואחר כך חוזרים ומולחים אותו כדי שיתקיים ואפילו בכלי שאינו מנוקב, ואפי' לפי סברא זו אם רוצה למלוח ולאכול צלי בלא הדחה עושה ואינו חושש לדם שעל המלח שהאש שואבו ומונע המלח מלבלוע דם, והני מילי במולחו ומעלהו לצלי אבל אם שהה במלחו המלח בולע הדם ונאסר ולפיכך מדיחו יפה יפה וצולה ואוכל וע"ל סימן ע"ו מדין בשר שנמלח ולא הודח ונצלה כך:

פסק השו"ע לחוש לאוסרים לכתחילה ובדיעבד יש להתיר. הרמ"א פסק לאסור אף בדיעבד דוקא מה שתוך הציר, ונאסר דוקא כד"ק. וכן הכלי שנפל בו ציר נאסר, אולם במקו"צ יש להתיר.

כתב הרמ"א דאם הכלי היה חלבי ומלוכלך- גם הבשר נאסר דהוי רותח אף לאחר מליחה ובמקום צורך יש להתיר.

הט"ז כתב דהרמ"א אסר אף בכלי נקי ב", אך הש"ך כתב דאסר דוקא במלוכלך.

דעת המהרש"ל דמה שבציר נאסר לגמרי, ומעט למעלה ממנו נאסר כד"ק. ובאם נתערב

אמרינן שנתייבש ותש כוח המלח. וכ"כ הרא"ש והטור. התוס' כתבו דאין להקל ונהגו העם איסור בזה.

באגרת התשובה לרבינו יונה כתב דבשר אחר שנמלח אסור לאכול ממנו עד שידיחנו יפה, ואסור לחתוך ממנו קודם שידיחנו, ואם חתך הסכין צריכה הגעלה דמליח כרותח, ואם רוצים לקיים את הבשר ידיחוהו קודם היטב ואח"כ ימלחוהו לקיום.

כתב הב"י דר"י חולק על רש"י בתרתי: א'. דם שאחר מליחה הוא רותח שהרי הסכין נאסר. ב'. מוהל היוצא לאחר מליחה- אסור.

אמתהת הלכות מליחה בנימוין יג

כא. במקום שאין מלח מצוי יצלו הבשר עד שיזוב כל דמו , ואחר כך יבשלוהו:

באחרות- בטל חד בתרי דבזה מקילין כרש"י.
לכלים, אך אם נתייבש עליו הציר- צריך הדחה או נעיצה.
דין הט"ז כתב דהא דפסק כוח המלח הוא במלח שמלחו בו להפליט דמו, אבל אם מלחו לקיום- אין פוסק כוחו לעולם.
מלח וחתך קודם הדחה אחרונה: דעת השו"ע דיש לחוש לכתחילה לאוסרים והסכין צריכה הגעלה, אולם בדיעבד שמתירים כמקלים- א"צ הגעלה.
לדעת הרמ"א מותר אף לכתחילה דאין מליחה

סעיף כ"א- מה יעשה כשאין לו מלח

כתבו הטושו"ע דכשאין לו מלח- צריך לצלות הבשר עד שיזוב כל דמו ואח"כ יוכל לבשלו. נחלקו הפוסקים בשיעור צלייה זו: דעת הר"ן דזהו כשיעור מאב"ד. דעת הרשב"א דהוא כשיעור עד שיהא ראוי לאכילה לרוב בנ"א. דעת השע"ד דהוא כשיעור עד שיתייבש מבחוץ. וכ"כ הט"ז.
בדעת השו"ע כתב הפר"ח דסגי בחצי צליה, אולם הזב"צ והכה"ח כתבו דלשו"ע צריך שיצלה כל צורכו.

סימן ע - דין מליחת הרבה בשר ביהודי. וכו' סעיפים:

א. מולחין הרבה חתיכות זו על גב זו אע"פ שהתחתונה גומרת פליטתה קודם לעליונה לא אמרינו שחוזרת ובלעת מדם העליונה לפי שהוא שוהה הרבה לפלוט ציר וכל זמן שפולטת צירה אינה בולעת ואפילו מתקבץ הרבה ציר ועומד בגומא שבין החתיכות מותר. במה דברים אמורים במולח בשר עם בשר ואפילו בשר שור עם בשר גדיים וטלאים ואפילו עם עופות שאי אפשר להם לגמור כל פליטת צירן עד שיגמור בשר שור לפלוט את דמו: הגה: ומכל מקום נוהגין להחמיר לכתחלה שכל חתיכה שיש לה בית קיבול כגון דופן שלימה מהפכין אותה שיזוב הדם אבל בדיעבד אין לחוש (א"ו הארוך). חתיכה שמלח אותה ב' פעמים מותרת ולא חיישינן שמלח השני מבליע הדם הנשאר ממליחה הראשונה (פסקי מהרא"י סימן ס"ו): אבל בשר עם דגים אפילו בשר עופות עם דגים אסור למלוח לפי שהדגים פולטים כל צירן קודם שיפלוט העוף את דמו, ואם עבר ומלחן יחד העופות מותרין אבל הדגים צריך ליטול מהם כדי קליפה ואם לא ניטלו קשקשיהם כשנמלחו מותרים: הגה: ויש אוסרין כל הדגים (ארוך כלל י"ג) אם אינן ס' נגד העופות דאנו משערין במליחה בס' והכי נהוג, ודוקא דלית בהו קשקשים דרפו קרמייהו ופלטו מיד אבל אי אית בהו קשקשים מותרים דאינן פולטים מיד ולא בלעי מן העופות (הרא"ש ושם) דאידי דטרידי לפלוט לא בלעי מידי דהוי אשני חתיכות שנמלחו יחד:

סעיף א' - למלוח כמה חתיכות יחד ולמלוח בשר ועוף עם דג

מליחת כמה חתיכות יחד	דעת ר"י מאורליאנ"ש דכל זמן שחתיכה תחתונה פתוחה לפלוט צירה- לא נסתמים נקביה והיא ממשיכה לפלוט אף לאחר שסיימה פליטת צירה.
איתא בחולין קי"ג. "רב ששת מלח גרמא גרמא". אמנם מסקנת הגמ' דאפשר למלוח כמה חתיכות יחד.	
מצינו ברא' מספר שיטות בהיתר מליחת מספר חתיכות יחד:	הביא הב"י דעה נוספת דכל זמן שהתחתונה פולטת ציר- היא פולטת מה שבולעת מהעליונה (ולשתי השיטות האחרונות היא אכן בולעת).
דעת ר"ת דדם מישרק שריק (מחליק) ולא נבלע כלל בחתיכה שתחת זו שנמלחת.	
דעת רש"י דאידי דטריד למפלט דם (החתיכה התחתונה)- לא בלעה (מהעליונה).	דעת הרשב"א דאידי דטריד למפלט ציר ודם- לא בלעה.

ב. במה דברים אמורים כשמלח שניהם יחד או שהעוף מליח ודג תפל אבל אם דג מליח ועוף תפל ונתנם זה אצל זה או על גב זה אף דגים מותרים בלא קליפה: הגה: וכן אם הדגים מונחים על העופות מותרים אפילו נמלחו יחד דם אינו מפעפע מלמטה למעלה ולא גרע מחתיכה המונחת בציר דמה שלמעלה מן הציר שרי (ארוך כלל י"ג) וכן אם לא הניח הדגים אצל העופות אלא לאחר ששהו העופות במלחן שיעור מליחה אף הדגים מותרים אע"פ ששניהם מלוחים (ד"ע וכן משמע בארוך), ואם נמלחו דגים בכלי שמלחו בו בשר הדגים מותרים דאין הדגים בולעים הדם שבכלי דאין מליחה לכלים (ב"י בשם רשב"א סימן קכ"ט), והא דאמרינן דאם הדג תפל והעופות מלוחים אסורין היינו דוקא שהדג פלט כבר דמו והודח אבל אם עדיין לא פלט דמו ולא נמלח מעולם מותר דאגב דיפלוט דם דידיה

נחו הדגים מלפלוט ועדיין עופות פולטין הלכך בלעי דגים. רש"י).

השו"ע התיר העופות כדעת רש"י, דלא כהרשב"ם והב"ח דכתבו דהדגים נעשו נבילה וציר היוצא מהם נבלע בעוף ואוסרו עד ששים.

◆ דין הדגים: בלא קשקשים – לדעת השו"ע נאסרים כד"ק כרא"ש, ולדעת הרמ"א אסורים לגמרי כשיטתו דאין אנו בקיאים במליחה.

הדגים עם קשקשים: מותרים לכו"ע – לדעת השו"ע כיון דהקשקשים במקום קליפה, ולדעת הרמ"א דהקשקשים מעכבים פליטת הדג ופולט כמו העוף, ואידי דטרידי למפלט לא בלעי.

העירו הט"ז והש"ך דאין סכנה במליחת עוף ודג יחד, דרק בבישול חיישינן לסכנה. ואם רוצה לבשלם לאחר המליחה – הזב"צ וכה"ח התירו, הפמ"ג הסתפק בזה.

סעיף ב' – המושך דין הגים שמלהם עם עופות

בולע והיינו כשמלח שניהם יחד או שהעוף מלוח והדג תפל ואז לשו"ע נאסר כד"ק ולרמ"א נאסר כל הדג אם אין ששים (לשיטתייהו בסי' ק"ה ס"ט).

השו"ע פסק כרשב"א, והוסיף שהתחוננה מותרת אף אם זה עוף שנמלח עם בשר מעליו.

הרמ"א חשב לקושיית תוס' על ר"ת לכן פסק דלכתחילה הופך חתיכה שיש לה בית קיבול כדי שיזוב הדם, אמנם בדיעבד אין לחוש.

הוסיף הרמ"א דאין למלוח בשר פעם שניה בלי להדיחו קודם ממלחו, אולם בדיעבד שעשה כן – הבשר מותר, כיון דדרך המלח להפליט ולא להבליע, וכ"כ הט"ז. והש"ך התיר מטעם דכל זמן שפולט ציר לא בלע.

מליחת בשר עם דגים

בחולין קי"ב: "אמר רב נחמן דגים ועופות שמלחן זה עם זה – אסורים (הדגים) אף בכלי מנוקב: דגים משום דרפו קרמייהו (קרום שלהם רך) קדמי ופלטי, ועופות קמיטי (צומתין) בתר דנייחי דגים פלטי עופות והדר בלעי מיניה (כלומר אין ממהרין לפלוט וכבר

איתא בחולין קי"ג. "דג טהור שמלחו עם טמא – מותר, כגון שהיה טמא תפל וטהור מליח".

הדגים נאסרים – באופן שהעוף פולט והדג

יפלוט גם הדם שבולע מן העופות (סברת עצמו וכן משמע בארוך כלל י"ג בשם הסמ"ק) כמו חתיכה שנפלה לצייר קודם מליחה דמותר מהאי טעמא כמו שיתבאר לקמן סימן זה ועיין לקמן סימן צ"א באיזה מליחה אמרינן דהוי כרותת:

ג. בשר שחוטא שמלחו עם בשר טריפה או שהטריפ' מלוחה והכשיר' תפילה והם נוגעי' זה בזה אסור כדי קליפה שאע"פ שאינו בולע מדם הטריפה בולע מצירה, אבל אם הכשירה מלוחה והטריפה תפילה מותרת בהדחה בלא קליפה בין נתן כשירה למעלה בין נתנה למטה, ויש מי שאוסר בנוגעים זה בזה וסובר שלא הותרו אלא בעומדים בסמוך בכדי שפליטה של זה נוגעת בזה: הגה: וכשהטריפה מלוח וכשר תפל אפילו בכהאי גונא אסור וע"ל סימן ק"ה מאלו דינים:

הדגים מותרים- באופן שהעוף לא פולט או כשהדג אינו בולע, כגון:

על גבי- דג שהונח ע"ג עוף שאין דם העוף מפעפע למעלה.

תפל- כשהעוף תפל, כיון דאינו פולט דם הדגים מותרים.

סיים- כשהעוף סיים פליטת דמו ואין דם שיאסור הדג.

קשקשים- כשיש לדג קשקשים (עיין לעיל סוף ס"א).

כלי- דג שנמלח בכלי שמלחו בו בשר דאין מליחה לכלים.

תפל- דג שלא נמלח מעולם שנמלח עכשיו ובולע דם מהעוף- האם יועיל למולחו להפליט דם שבלע: לרמ"א מותר דאידי דפליט דם דידיה פלט דם דבלע, אולם לשו"ע (כ"כ בדעתו הט"ז והש"ך) הדג אסור ולא אמרינן אידי וכו' כיון דדם הדג רך ואין בכוחו להפליט דם העוף והדג מסיים פליטתו מהר ולא יספיק לפלוט כל הדם, וגם שדם העוף נסרך ונדבק היטב בדגים כיון דרפו קרמייהו.

סעיף ג'- בשר שחוטא וטרפה כחוששים שנמלחו יחד

הטרפה מוציאה דם כיון דהיא תפלה ולמלח שעל השחוטא אין כוח להוציא ממנה, והביא בשם י"א כר"ן דהא דשרי הוא רק כשלא נוגעים זב"ז וא"צ אף הדחה, אך בנוגעים זב"ז נאסר כד"ק דע"י המלח שע"ג השחוטא- אוסרת הטרפה את השחוטא במקצת.

הרמ"א בסימן ק"ה ס"י החמיר כר"ן והקל במקום הפסד מרובה (ש"ך).

חולין קי"ב. "רב מרי בר רחל אמלח ליה שחוטא בהדי טרפה, א"ל רבא "הטמאים" כתיב לאסור צירן, רוטבן וקיפה שלהן".

כשהבשר הטרף מלוח- נאסר הבשר הכשר כשנוגעים זב"ז- לשו"ע כד"ק, ולרמ"א נאסר הכל (לשיטתם במליחה, כדלעיל).

כשהבשר הטרף תפל- השו"ע סתם כתוס' דמותר בהדחה אף כשנוגעים זב"ז, כיון דאין

ד. הא דאמרינן דאינו אוסר אלא כדי קליפה היינו כששתיהן כחושות אבל אם אחת מהן שמינה אפילו אם חתיכת הטריפה כחושה וחתיכת הכשרה שמינה מפעפע האיסור בכולה אם היתה הטריפה המלוכה למטה משום דתתאה גבר. ועיין לקמן סימן ק"ה כיצד נוהגין:

ה. יש אומרים שבשר שנמלח אסור להשהותו במלחו לאחר פליטת כל צירו דהיינו י"ב שעות לפי שחוזר ובוֹלע מלחלוּחית דם שעליו ושעל המלח, ויש מתירים להשהותו במלחו אפילו כמה ימים, ולכתחלה יש לחוש לדברי האוסרים ובדיעבד מותר:

ו. יש אוסרים ליתן בשר שלא נמלח כלל או שנמלח ופלט כל דמו עם בשר שנמלח קודם פליטתו דם, לפי שהבשר שלא נמלח או שנמלח ופלט כל דמו חוזר ובוֹלע

סעיף ד' - בשר שהוטח וטרפה שמלתן יהו ואהר מהם שמן

מבואר בחולין צ"ו: דחלב מפעפע, ובפסחים ע"ו: איתא "בשר שחוטח שמן שצלאו עם בשר נבלה כחוש- אסור דמפטמי מהדדי". הביא השו"ע דהא דאינו אוסר כד"ק הוא כששתיהן כחושות, אבל אם אחת מהן שמנה- האיסור מפעפע בכולה, ודוקא כשהטרפה

למטה דתתאה גבר. ופסק בזה כרשב"א דיש דין תתאה גבר במליחה; אולם הרמ"א הפנה לסימן ק"ה סי"א דשם פסק כתוס' דאין דין תתאה גבר במליחה ומליח אוסר אף כשהוא עליון, ואין בקיאים בין כחוש לשמן לכן כל מליחה משערינן בששים.

סעיף ה' - להשאיר בשר במלחו י"ב שעות לאהר המליחה

דעת ר' יונה דאין לעשות כן כיון דהמלח יבליע דם שעל גביו כיון דהמלח רותח גם לאחר י"ב שעות, וכיון שאינו טרוד לפלוט- חוזר ובוֹלע דם שעליו. דעת הרא"ש שמותר כיון שהדם שעליו מועט ובוֹלע בתוך המלח ואין המלח

מפליטו שיבלע חזרה בבשר, וגם הדם משרק שריק. השו"ע הביא שתי הדעות בשם י"א ופסק דלכתחילה יש לחוש לאוסרים ובדיעבד מותר. וכ"נ דעת הרמ"א מדלא הגיה על השו"ע (ט"ז, ש"ך).

סעיף ו' - ליתן בשר שפולט עם בשר שבולע

נחלקו הרא"ה האם מותר ליתן בשר שפולט דם ליד בשר שבולע, כגון תפל שלא נמלח או שסיים פליטת צירו, ולמולחן יחד: הר"ן אסר לגמרי דחתיכה פולטת דמה אך לא דם שבלעה. הרשב"א וסה"ת התירו בשר תפל ע"י שימלחנו

שנית, אך אסרו בשר שסיים פליטת צירו. רבותיו של הרשב"א התירו אף בשר שנמלח ופלט כל דמו וצירו ע"י מליחה שנית. הגר"א כתב בשם ר"ת דהכל מותר אף ללא מליחה שנית דדם מישרק שריק.

ממה שחבירו פולט ויש מתירים ע"י מליחה שימלחנו אחר כך כי אז יפליט כל דם שבלע ויש מתירים בכל זה ולכתחלה יש לחוש לדברי האוסרים: הגה: ואפילו בדיעבד נוהגין לאסרו אם נפל בשר שכבר פלט כל דמו וצירו אצל בשר שלא שהה עדיין שיעור מליחה (מהרא"י בהגהת ש"ד), ויש אומרים שכל מעת לעת לאחר שנמלח פולט ציר ואם נגע תוך זמן זה לבשר שנמלח ולא שהה עדיין שיעור מליחה אינו נאסר וכן נוהגין (ש"ד בשם הגאונים ומהרא"י וסה"ת ומרדכי בשם ר"י), אך במקום שאין הפסד מרובה יש לאסרו לאחר י"ב שעות וקודם לזה אין להחמיר כלל וכל שכן אם לא נמלח כלל דאפילו אם נפל לציר ממש אין לאסרו דאמרינן על ידי שיפלוט דם דידיה יפלוט גם כן מה שבלע ממקום אחר ואפילו נמלח הבשר ולא שהה עדיין שיעור מליחה ונפל לציר יש להתיר (ארוך כלל ה'). אם לא נכבש בתוכו יום שלם אך אם שהה שיעור מליחה ונפל לציר יש אוסרין אותו אף על פי שלא כלה זמן פליטת צירו עדיין (רש"ל בא"ו שלו) ומ"מ לצורך הפסד גדול יש להתיר גם בזה כל זמן פליטת צירו דהיינו תוך י"ב שעות ע"י שיחזור וידיחנו (הגהת ש"ד) ויחזור וימלחנו וכן אם נפל לציר קודם ששהה שיעור מליחה ידיחנו ויחזור וימלחנו מיהו אם מלחו בלא הדחה לאחר שנפל לציר שרי בדיעבד (ארוך כ"ה). וכל זה לא מיירי אלא בציר שהוא כרותח כמבואר לעיל סימן ס"ט אבל דם בעין שנפל על בשר שהוא תוך שיעור מליחתו והוא חשוב כרותח כמבואר לקמן סימן צ"א נאסר הבשר דלגבי דם בעין לא אמרינן אידי דטריד לפלוט לא בלע ולא כבולעו כך פולטו (שם), והא דאסרינן אותו כשנפל לציר היינו דוקא מה שבתוך הציר אבל מה שלמעלה מן הציר שרי מיהו מה שבתוך הציר נאסר מיד ואין שיעור לדבר. בשר שנפל לתוך ציר שעל הקרקע דינה כאילו היתה הציר בכלי (בית יוסף בשם ש"ד ואו"ה שם). בשר שנגע בחתיכה שנמלחה בכלי שאינו מנוקב ונאסרה דינה כאילו נגעה בציר (ד"ע). ספק ציר ספק מים מותר דציר

הרמ"א פסק כרשב"א דדוקא בשר תפל מועיל למולחו שנית, אבל בשר שסיים פליטת דמו תוך י"ב שעות מותר דאידי דטריד למפלט ציר דידיה- לא בלע (לש"ך דוקא בשלא הודח ומותר אף בלא מליחה שנית, ולט"ז מותר אף כשהודח), אמנם בין י"ב לכ"ד שעות מותר רק בהפס"מ, ובכל אופן מותר רק ע"י מליחה שנית.

הביא השו"ע את הר"ן בשם יש אוסרים ואת הרשב"א בשם יש מתירים היינו ע"י מליחה שנית (ודוקא בשר תפל, כשיטתו). וכתב דיש מתירים בכל זה- לש"ך ולט"ז כוונתו לרבתיו של הרשב"א, ולגר"א זהו ר"ת. סיים השו"ע דלכתחילה יש לחוש לאוסרים (ובדיעבד הוי מח' הש"ך והט"ז שמותר ע"י מליחה שנית כנגד הגר"א שמתיר אף ללא מליחה שנית).

אמתהת הלכות מליחה בנימוין יט

דרבנן וספיקא להקל (מרדכי פכ"ה). ציר מעורב עם מים אפילו היו המים מועטים לא חשיבי עוד רותח ואינה אוסרת (ב"י בשם אגור). דין כבוש עיין לקמן סימן ק"ה:

כשבלע מציר- נאסר אף תוך י"ב שעות כשאין הפס"מ (או"ה והגש"ד).

כשבלע מדם בעין- נאסר מיד תוך שיעו"מ דלא אמרינן ביה איידי דטריד וכו' וכככ"פ (או"ה).

הוסיף הרמ"א דבשר שנפל לציר שע"ג קרקע- דינו כנפל לציר בכשא"מ ומה שתוך הציר נאסר (ב"י בשם שע"ד ואו"ה). עוד כתב דאם נפל הבשר ספק לציר ספק למים או כשנפל לציר שמעורב ברוב מים (ב"י בשם אגור)- הבשר מותר.

◆ שיעור כבישה לרמ"א: הקשו האח' דכאן כתב הרמ"א דשיעורו הוא יום שלם ובסי' ק"ה כתב כדי שיתן על האור וירתיה:

הרש"ל תירץ דכאן מיירי באופן שנאסר ולא יועיל למולחו ובסי' ק"ה מיירי באופן שיועיל למולחו. הש"ך תירץ דכאן מיירי בכלי מנוקב ושם בכלי שא"מ.

בשר שנפל לציר בכלי מנוקב- כתב הרמ"א דיש להקל בזה כל זמן שיש לו דם או ציר לפלוט, דהיינו כגון שלא נמלח כלל או שנמלח ולא שהה שיעו"מ או שנמלח ושהה שיעו"מ ובתוך י"ב שעות במהפס"מ; דכל שיש לו דם או ציר לפלוט- יפלוט גם דם שבלע, ואז יש להדיחו ולמולחו שנית- לש"ך דוקא בשלא הודח ולט"ז אף שהודח, ומ"מ בדיעבד אם לא הדיחו ורק מלח שנית- מותר. אולם כשאין לו דם או ציר לפלוט- נאסר, כגון שנמלח ושהה שיעו"מ אף תוך י"ב שעות בשאין הפס"מ, נמלח ושהה בין י"ב לכ"ד שעות אסור אף במקום הפס"מ, ולש"ך אם הודח אחר פליטת דמו- אסור אף במקום הפס"מ.

בשר שבלע דם- באיזה אופן אסור אף בדיעבד (רמ"א)

בלע דם פליטה- נאסר דוקא לאחר י"ב שעות ובשאין הפס"מ (שע"ד) (אמנם לשו"ע מותר בדיעבד).

סימן עא - דין מליחת הראש והטלפים והמוחה. וכו' ג' סעיפים:

א. הראש חותכו לשנים ומולחו יפה לצד פנים וחוזר ומולח על השיער שאין השיער מעכב על ידי המלח להפליט דם:

ב. הטלפים מחתך אותם מעט למטה ומולחו ויניח מקום החתך למטה וימלח גם על השיער ועיין לעיל סימן ס"ח:

ג. הקרום שעל המוח יש בו חוטין והמוח עצמו יש בו דם ואינו יוצא מידי דמו במליחת הראש לפי שעצם הראש מקיפו ועומד לפניו ואין מקום לדם לזוב. לפיכך הבא למולחו קורעו ומוציא המוח וקורע הקרום ומולחו ואם רצה למלוח

סעיף א' - מליחת הראש

פסק השו"ע בשם הרשב"א דחותך הראש לשניים ומולחו יפה לצד פנים, וכן על השיער שאין השיער מעכב המלח להפליט דם (ודלא כדעת הי"א ברשב"א).

הוא רק למצוה מן המובחר, ודלא כהבית יעקב שכתב שהוא לעיכובא ודחאו הפת"ש. בדיעבד שמלח הראש בלא נקיבת העצם - פסק הרמ"א בס"ג דהראש מותר, אך הקרום והמוח אסורים.

סעיף ב' - מליחת הטלפיים

כתב השו"ע דחותך הטלפיים למטה דאל"כ הוי כמולח בכלי שא"מ (ב"י) ומניח מקום החתך למטה ומולח גם על השיער.

דלא כהעט"ז דכתב על הטלפיים שהם חלולות משא"כ בשאר עצמות.
 ♦ בדיעבד שמלחן בלא חיתוך: לשו"ע מותר, והרמ"א הפנה לסי' ס"ח שם נתבאר שמה שתוך הטלפיים אסור ומחוץ להן מותר.

סעיף ג' - מליחת המוח ועצמות

פסק השו"ע כרשב"א דלכתחילה יש לקרוע הראש ולהוציא המוח ולקרוע הקרום ולמולחו כיון שדם המוח לא יוצא במליחת הראש דהגולגולת חוסמתו. וברמ"א בסי' ס"ח כתב דיש לקרועו שתי וערב.
 ♦ הוסיף השו"ע דאם רוצה יכול לנקוב הגולגולת והקרום וימלח כן ויניח הנקב למטה.

אמזתהת הלכות מליחה בנימוך כא

הראש והמוח בתוכו ינקוב העצם כנגד הקרום וינקוב גם הקרום וימלח ויניח הנקב למטה ומותר אפילו לקדירה: הגה: ועיין לעיל סימן ס"ח כיצד נוהגין לכתחלה (ש"ד בשם מ"ה) ואם נמלח הראש שלם בלא נקיבת העצם הקרום והמוח אסורים ושאר הראש מותר וכל שכן שאר בשר שעמו (ארוך כלל י"ז וש"ד). הקולית ושאר עצמות שיש בהן מוח צריכין מליחה ומליחת העצם מועיל למוח שבקרבו וא"צ לנקוב העצם (טור בשם הרשב"א) מיהו לכתחלה לא ימלחנו עם שאר בשר רק לבד ובדיעבד שרי (ארוך כלל ל"א):

כתב הרמ"א דבדיעבד שמלח הראש בלא לנקוב- הקרום והמוח אסורים דם שבהם לא יוצא, אבל שאר הראש מותר כיון דעצם הגולגולת מונע הדם לצאת וגם אם יוצא קצת כבולעו כך פולטו. וכתב הש"ך דטעם ראשון עיקר. סיים הרמ"א דעצמות שיש בהם מוח כגון קולית ועצם הירך- סגי להם במליחה מבחוץ וא"צ לנקוב העצם; ולכתחילה לא ימלחם עם בשר, אך עם בשר שעליהן- מותר.

סימן עב - דין מליחת הלב והריאה. וכו' ד' סעיפים:

א. הלב מתקבץ הדם בתוכו בשעת שחיטה. לפיכך צריך לקרעו קודם מליחה ולהוציא דמו ולמלחו אחר כך: ואז מותר אפילו לבשלו (ארוך כלל ט"ו), ויש מחמירין לבשלו רק צולין אותו ואחר כך מבשלו (ש"ד):

ב. מלחו ולא קרעו קורעו אחר מליחתו ומותר אף על פי שנמלח עם הדם שבתוכו דכבולעו כך פולטו והוא הדין אם צלאו ולא קרעו שקורעו לאחר צלייתו ומותר, אבל אם בשלו בלי קריעה אסור עד שיהא ס' כנגד הלב דלא ידעינן כמה נפק מיניה: הגה: ואפילו בדאיכא ס' הלב עצמו אסור (ארוך וש"ד מהרא"י ורי"ו) ויקלוף מעט סביב הלב ויש מחמירין בו אפילו במליחה לאסור שאר בשר שנמלח עמו ואומרין דלא אמרינן כבולעו כך פולטו גבי דם הלב הכנוס בתוכו דהוי דם ממש ולא מקרי דם פליטה (הגהת ש"ד בשם ר' מתתיה וכו"מ במרדכי בשם ר"י) והמנהג להקל וכן עיקר דגם זה מקרי דם פליטה ושייך למימר ביה כבולעו כך פולטו מידי דהוי אדם שבחוטין כמו שנתבאר לעיל סימן כ"ב (וכ"ד האו"ה ומהר"א כ"ץ) ויש מחמירין לקלוף קצת במקום שהיה הלב דבוק (בארוך ומרדכי שם). וטוב לחוש לדבריהם ולקלוף קצת סביב הלב ואז הכל מותר ואין חלוק בין בשר שעם הלב או הלב עצמו ואין חלוק בין אם הלב סגור או פתוח למעלה (ד"ע ולא כאו"ה) ונוהגין לכתחלה לחתוך ערלת הלב ולחתוך גידין שבפנים (ארוך) ואינו אלא חומרא וזהירות בעלמא:

סעיף א' - שצריך לקרוע הלב לפני המליחה

חולין ק"ט. במתני' "הלב קורעו ומוציא את דמו, לא קרעו אינו עובר עליו ומותר." דין זה הוא לכו"ע, ונחלקו אם מותר לבשלו אחרי קריעה ומליחה: לדעת השו"ע מותר לבשלו, אך לדעת הרמ"א אין לבשלו אחר מליחה בלבד, אלא צולוהו ואח"כ מבשלו, אף עם שאר בשר (ש"ך); ומ"מ בדיעבד אם קרעו, מלחו ובישלו בלא צליה- מותר (ש"ך).

סעיף ב' - לב שלא קרעו- דינו בדיעבד

בגמ' חולין ק"ט: "לא קרעו- קורעו אחר בישולו ומותר." לב שלא קרעו: נמלח או נצלה כך- לא נאסר וקורעו לאחר מליחתו או צלייתו, וטעמא- לר"ת דכבולעו כך פולטו, ולרש"י דהלב שיע (חלק) ולא בלע. בישלו בפנ"ע- לרש"י ולרמב"ם שרי, אך לר"ת אסור דשיע ולא בלע- הוא דיחוי הגמ' ולא אליבא דהלכתא. בישלו עם בשר אחר- כתב הר"ן דהכל אסור

ג. אין עוף שלא יהא בו ששים כנגד לבו ומותר אפילו הוא דבוק בעוף: הגה: וכל עוף יש בו ס' אפי' אין בו הראש והרגלים התחתונים (פסקי מהרא"י סימן צ"א ור"י מינץ ובארוך) כדרך שנוהגים להסירן דהיינו עד הארכובה התחתונה. ולכן אם העוף שלם הכל מותר, ואם אין שלם וליכא בו ס' נגד הלב הדבוק בעוף י"א דהחתיכה נעשית נבילה ובעינן ס' בקדירה נגד כל העוף (טור בשם י"א וכ"ה בפוסקים) וכן נוהגין ואפילו איכא ס' בקדירה העוף אסור הואיל ואין בו ס' נגד הלב הדבוק בו, ואם אין הלב דבוק בעוף מצטרף כל הקדירה לבטל הלב בס' ועיין לקמן סימן צ"ב בדין חתיכה נעשית נבילה ואין לך בהמה שהיא ס' נגד לבה:

אם אין ששים כנגד הלב דנכנסת אליו שמנונית אסורה. פליטה וכבכ"פ.

יש ששים כנגד הלב: הב"י התיר והדר"מ אסר.

דעת המרדכי בשם תש' רש"י דהלב חלק ואינו פולט ג"כ - לכן הלב תמיד אסור (מדמו) והבשר תמיד מותר, ובכ"י כתב דאין לסמוך על זה.

פסק השו"ע דלב שנמלח או נצלה בלא קריעה - מותר ואח"כ צריך לקורעו דכבכ"פ.

הקשו האח' דהרי הוי דם שבעין ואמאי אמרינן כבכ"פ?

הש"ך תירץ דחלקות הלב מועילה אף לדם שבעין.

הט"ז יישב דהמליחה יבשה את הדם והוא חשוב כדם פליטה בלבד.

נפק"מ: לב שנמלח עם בשר אחר - לש"ך הבשר

סעיף ג' - בכל עוף יש ששים כנגד לבו ודין דבוק

נח' הפוסקים גבי עוף שבשלו בלא לקרוע לב הדבוק בו - כנגד מה צריך ששים: דעת השו"ע דסגי בששים כנגד הלב דלא אמרינן חנ"ג באיסור דבוק (כדעת המרדכי). יש ששים כנגדו - דין העוף והלב: לשו"ע העוף והלב מותרים, ולרמ"א העוף מותר אך הלב אסור תמיד כיון שהדם מתייבש בו.

ד. הריאה אינה צריכה חיתוך אבל נהגו לקרעה ולפתוח הקנוקנות הגדולים שלה ומנהג יפה הוא:

כתב השו"ע דבכל עוף יש ששים כנגד לבו והוסיף הרמ"א דאף אחר שהורידו לו הראש והרגליים התחתונות יש בו ששים.

אווז שהופשט מעורו- לט"ז יש בו ששים כנגד לבו ולש"ך אין.

סיים הרמ"א דבכהמה אין ששים כנגד ליבה כיון שמסירים ממנה הראש, הכרעיים הקרביים, החלב, הגיד והעור ולא נשאר בה ששים, וכ"כ הש"ך ודלא כהעט"ז שכתב דחזינן שיש בה ששים כנגד ליבה; ולמעשה נראה כדעת הרמ"א דהרי העולם מבשלים עוף שלם משא"כ בבהמה.

כנגד מה צריך ששים בקדרה? לשו"ע לעולם כנגד הלב, לרמ"א אם בישל העוף שלם- סגי בששים כנגד הלב, ואם בישלו כשהוא לא שלם: אם הלב דבוק- בעינן ששים כנגד כל העוף, ואם אינו דבוק- בעינן ששים רק כנגד הלב.

הטעם באיסור דבוק: לש"ך כיון שהאיסור ממהר להבלע בדבוק בו ונעשית מיד נבלה, לט"ז דחיישינן שמא נשארה החתיכה לבד בקדרה.

◇ נדבק רק בבישול- לש"ך מותר ולרש"ל חשיב דבוק.

סעיף ד'- מליחת הריאה

המליחה: ליד יהודה לא משום שחשובה כחתיכה עבה, ולפמ"ג צריך להוציאה וכן בטחול וכיו"ב.

בדיעבד שלא קרעה מותרת אף כשבישלה כך. וכתב ביד יהודה דוקא כשאין הדם צרוב בה.

מעיקר הדין הריאה דינה כשאר בשר ואינה צריכה חיתוך דאין מתקבץ בקנוקנותיה דם (גר"א), ומ"מ המנהג הוא לקרעה ולפתוח קנוקנותיה הגדולים לפני בישול.

נחלקו הפוס' האם צריך להוציאה מהעוף לפני

סימן עג - דין צליית הכבד. וכו' סעיפים:

א. הכבד יש בו ריבוי דם לפיכך לכתחלה אין לו תקנה לבשלו ע"י מליחה אלא קורעו שתי וערב ומניח חיתוכו למטה וצולהו שיהא ראוי לאכילה (או"ה נתיב ט"ו) ואחר כך יכול לבשלו: הגה: ואם מנקבה הרבה פעמים בסכין הוי כקריעת שתי וערב (ארוך) וכן אם נטל משם המרה וחתיכת בשר מן הכבד דאפשר לדם לזוב משם (הגהת ש"ד) ומ"מ אם לא עשה כן נוטל הסמפונות לאחר צלייה ומבשלה (ארוך), וכל זה בכבד שלימה אבל כשהיא חתוכה אין צריך כלום (ר' ירוחם בתא"ו). וכשבא לבשלה אחר הצלייה ידיחנה תחילה אחר הצלייה קודם הבישול (דקדוק ב"י ממרדכי פכ"ה ובארוך) מיהו אם לא הדיחה ובשלה כך מותר (ראבי"ה ואו"ה שם): ובדיעבד מותר אם נתבשל לבדו בקדירה (בלא צלייה) אבל הקדירה אסורה שפולטת ואינה בולעת ויש מי שאוסר: הגה: וכן נוהגין לאסור הכל (הגהת סמ"ק ומהרא"י בהגהת ש"ד) אפילו נמלחה הכבד קודם בשולה (דעת רש"י ולאפוקי ר"ת):

סעיף א' - באיזה אופן מותר הכבד בבישול

וחיתוכא לתחת (חיתוכו למטה כדי שיזוב הדם) והנ"מ כבדא (בעי קריעה שדם כנוס לתוכו), אבל טחלא שומנא בעלמא הוא.
פסק השו"ע לכתחילה כרש"י דכבד צריך לקורעו שת"ו להניח חיתוכו למטה ולצלוחו כך ורק אח"כ יכול לבשלו ואין די לו במליחה כדי לבשלו.

◆ מתי צריך לקרוע הכבד: כתבו התוס' כשרוצה לבשלו אחר הצלייה אבל לצלייה א"צ כלל, והט"ז בשם מהרש"ל בדעת התוס' כתב בצלייה בלבד יחמיר לנוקבו בסכין, אך בצלייה ע"מ לבשלו- לא יועיל סכין במקום שת"ו.

כיצד קורעו: כתב הש"ך דחותכו שת"ו ומסיר מהמרה וקצת מהכבד ואז יכול לבשלו לכתחילה אחר הצלייה, ובדיעבד אף כשניקבו בסכין שרי ולפר"ח הוי אף לכתחילה.

איתא בחולין ק"י: "א"ל אביי לרב ספרא כי סלקת להתם בעי מינייהו כבדא מאי אתון בה למיסר נפשה לא קמיבעיא לי (שאינה נאסרת כיון שפולטת ואינה בולעת), כי קמיבעיא לי למיסר חברתה" האם הבשר בולע מהדם, ולא פשטה הגמ' בזה.

ומצינו בזה מח' ראשונים:

דעת רש"י דהגמ' נסתפקה בכבד שנמלח, אבל אם לא נמלח פשיטא שאוסר בשר שעמו כיון שבולע הרבה דם ונסתפקו אם המליחה מוציאה כל דמו.

דעת ר"ת דהגמ' נסתפקה בכבד שלא נמלח, דבנמלח ודאי דשרי דיצא מידי דמו ודינו כשאר בשר.

◆ עוד בחולין קי"א. "א"ל קרעו שתי וערב

ב. ואם חלטו בחומץ או ברותחין ונקב והוציא מזרקי הדם שבתוכו מן הדין מותר לבשלו אלא שהגאונים אסרו לעשות כן ובדיעבד מותר:

ג. לצלי צריך חתיכה משום דם שבסמפונות, ואם לא קרעו קודם צלייה יקרענו אח"כ: וי"א שאין צריך לצלי שום חתיכה כלל (טור בשם ר"י סמ"ק ואו"ה ושאר פוסקים) וכן נוהגין אפילו לכתחלה:

ממקום למקום, ואם אין ששים- לשו"ע מותר דאידי דטריד וכו', והמהרש"ל כתב דהכל אסור אף הכבד דאף שאינו בולע דם מ"מ בולע שמנונית שנאסרה. ונתקשה בזה הש"ך דאיך הנאסר אוסר יותר משהאסור יכל לאסור!?

◆ הקשו הפוס' מדוע אין לבשל הכבד לבדו הרי אידי דטריד למפלט לא בלע?

לרמב"ם בעינן לחולטו לפני בישולו ע"מ שהקדרה לא תאסר, ואם לא חלטו נאסר (ב"י).

לט"ז משום דאין אנו בקיאים בין שלוק למבושל ויש שאסרו שלוק בגמ' וכ"כ הסמ"ק. וכע"ז תיקנו הגאונים שלא לבשלו כך לבדו כיון שאיננו בקיאים בזה.

◆ הרמ"א הוסיף דלכתחילה יש להדיח הכבד בין צליה לבישול ובדיעבד לא מעכב.

בישולו בלא קריעה: הקדרה והתבשיל נאסרו לכו"ע; הכבד- לשו"ע מותר דאידי דטריד למפלט לא בלע, ובשם י"א אסר מן הדין כרמב"ם שהצריך לחולטו. ואילו הרמ"א כתב דנוהגים לאסור הכל כיון דאין אנו בקיאים בין שלוק למבושל, ומ"מ אם צלה הכבד כך- הכבד מותר ויסיר הסמפונות ויבשלו, ובאם הכבד היה חתוך בצליה אינו צריך כלום.

כבד שלא קרעו ובישלו עם בשר: אם יש ששים נגד הכבד- לשו"ע הכל מותר אף הכבד דמה שלא פרש מהכבד - הוי דם האיברים שלא פירש, ולרמ"א הכבד אסור דחיישינן שפירש דם

סעיף ב' - דין כבד בחליטה

החליטה לא יוצא יותר דם. ובתו"ח אסר אף בדיעבד (וצ"ע מדוע לא הגיה על השו"ע, ש"ך).

הקשה הש"ך מדוע לרמ"א בשר שחלטו ובישלו מותר בדיעבד וכבד אסור אף בדיעבד בכה"ג, ותירץ דכבד מחמירים כיון שיש בו ריבוי דם.

איתא בחולין קי"א "רב הונא חלטי ליה בחלא, רב נחמן חלטי ליה ברותחין".

כתב השו"ע בשם הרשב"א דכבד שחלטו בחומץ או רותחים והוציא מזרקי הדם שבו- מותר מעיקר הדין לבשלו אלא שהגאונים אסרו לעשות כן, ומ"מ בדיעבד מותר כיון שלאחר

סעיף ג' - דין כבד בצליה

השו"ע פסק כדעת רש"י שאף לצלי צריך לקורעו ע"מ להוציא דם שבסמפונות, דהיינו שצריך לקורעו שתי וערב (ב"י בהסבר רש"י; אך לפר"ח וכה"ח סגי בשתי או בערב).

נחלקו הרא' באיזה אופן צריך הכבד קריעה שתי וערב:

דעת בה"ג ורש"י דאף לצלייה בלבד. דעת תוס' ור"י דדוקא אם רוצה לבשלו אחר הצלייה, אך לצלייה לבד- א"צ קריעה.

ד. אם צלאו עם בשר בתנורים שבימי חכמי הגמרא שפיהם למעלה יהיה הכבד למטה ולא למעלה וביעבד מותר, ובשפודים שצולים אצל האש אסור לצלותן עם הבשר לכתחילה אפילו כבד למטה: הגה: מיהו אם נמלחה הכבד כבר מותר לצלותה עם בשר אפילו ע"ג בשרא דכבר נתמעט דמו והוי כבשר על גבי בשר (ב"י בשם תוספות ר"פ כ"צ והגהות ש"ד ומרדכי פ' כ"ה):

ה. לא ימלחנו לכתחילה על גבי הבשר אלא תחתיו: הגה: ונהגו שלא למלוח כבד כלל אפילו לבדה ואין לשנות רק יש למלחה קצת כשהיא תחובה בשפוד או מונחת על האש לצלותה (הגהת ש"ד ואגור בשם אגודה), ומיהו אם איתא שמלח כבד בין שמלחה לבדה או

הרמ"א פסק כתוס' דאף לכתחילה אין צריך קריעה לצלי כלל, ומה שפסק הרמ"א בס"א שקורעו לצלייה ע"מ לבשלו אח"כ- היינו קריעה שת"ו (מנח"י).

סעיף ד' - דין צליית כבד עם בשר

כתב הרמ"א דכבד שנמלח מותר לצלותו עם בשר אפילו ע"ג הבשר- כיון דנתמעט דמו הוי כשאר בשר (תוס' ר"פ, הגש"ד).

◆ אם הכבד תחת הבשר: הש"ך כתב דכ"כ דמותר כפשט הרמ"א ואמרינן דכבכ"פ, ואף שנמלח הכבד הוא עדיין מוחזק בהרבה דם ולכן מותר אף לכתחילה לצלותו תחת הבשר דכבכ"פ. אולם הט"ז כתב דאסור לצלותו תחת הבשר כיון שבולע דם, והא דכתב הרמ"א "אפילו" היינו לומר דלא רק בשיפוד שוכב כדין אלא אף בעומד כשהכבד למעלה מותר, אך לא רצה לאשמועינן שתחת הבשר מותר. -האחרונים פסקו כהבנת הש"ך.

איתא בחולין קי"א. "דרש מרימר הלכתא בין כבדא בין כחלא- תותי בשרא שרי, עילוי בישרא- דיעבד אין לכתחילה לא".

פסק השו"ע דאם צולוהו בשיפוד תלוי כבימי הגמ'- לכתחילה יש לצלות הכבד תחת הבשר כיון דכבד יש ריבוי דם ואין להתיר ליתנו למעלה ונימא דכבכ"פ (ש"ך), ומ"מ בדיעבד אף כשהיה למעלה מותר דם משרק שריק.

אולם בשיפוד מאוזן אין לצלות לכתחילה כבד עם בשר אפילו הכבד למטה דפעמים שהופך השיפוד ונמצא הכבד ע"ג הבשר ומ"מ בדיעבד אף בזה מותר.

סעיף ה' - דין מליחת כבד עם בשר

דעת הרא"ה דמליחה יותר קלה מצלייה, לכן מותר למלוח אף לכתחילה כבד ע"ג בשר, דכ"ז שהבשר פולט ציר- אינו בולע. דעת רבנו יואל לאסור אף בדיעבד כבד שנמלח עם בשר.

נחלקו הרא"ה בדין זה:

דעת הרשב"א דדין מליחה שווה לצלייה בכבד, לכן מליחת בשר ע"ג כבד שרי לכתחילה, ותחת הכבד- דיעבד אין לכתחילה לא.

עם בשר אפילו על גבי בשרא הכל מותר, (טור וש"ד וארוך) וי"א שיש לקלוף מעט סביב הכבד אם היא דבוקה בעוף ואינו אלא חומרא בעלמא (מרדכי פכ"ה ובארוך). נהגו להדיח כל כבד אחר צלייתה משום דם הדבוק בה (אגור בשם ר"י מולין) מיהו אם לא הדיחה מותרת:

ו. **נמצא כבד בעוף צלי מותר:** הגה: וי"א לקלוף מעט סביב הכבד ואינו אלא חומרא בעלמא (מרדכי בשם ריב"ן וש"ד ואו"ה) ואם הוא מבושל צריך ס' כנגד הכבד: הגה: ואין לך עוף שהוא ס' נגד הכבד כשהיא שלימה (ש"ד ומרדכי בשם ראבי"ה ומהרא"י ובארוך כלל י"ו) ולכן אם הכבד שלימה ודבוקה בעוף נעשה העוף חתיכת נבלה ובעינין ס' משאר

הצליה שרי (ש"ך וט"ז).
האו"ה ביאר דעשו היכר שלא יבואו לבשל כבד עם בשר.

הוסיף הרמ"א די"א שיש לקלוף מעט סביב הכבד אם הוא דבוק בעוף והוא חומרא בעלמא. וגם כתב דנהגו להדיח הכבד אחר צלייתו, ואם לא הדיח כלל- מותר, דדם כבד אסור רק מדרבנן (ש"ך).

השו"ע פסק כרשב"א דלכתחילה ימלחנו תחת הבשר, והרמ"א כתב דנהגו לא למלוח כבד כלל אפילו לבדו אא"כ מולח מעט ומיד צולהו. ומ"מ גם לרמ"א מותר בדיעבד אף כשמלח הכבד ע"ג הבשר.

הטעם שאין מולחים אפילו לבדו- ביאר המהרי"ל כיון דהאש תבליע חזרה את הדם שפלט המלח, ואם מלח- יקפיד לשטוף לפני

סעיף ו'- כבד הנמצא בעוף ודין מולייתא

♦ הסתפקו האח' מדוע הרמ"א אסר הכבד, ואילו בספרו תו"ח כתב דרוב הפוסקים מתירים הכבד כיון דאינו בולע, וגם מה שהחמיר הרמ"א בבשר שלא נמלח ובישלו שאסור אף בששים הוא חומרא- א"כ בכבד נקל!

הט"ז יישב דרי"ו אסר הכבד והרמ"א לא רצה להקל כנגדו, והש"ך כתב דלא מצא כזה דין בדברי רי"ו, ואדרבה מצא שכתוב שם להתיר ונשאר בצ"ע לדינא.

מולייתא- כתב הרמ"א דעוף שמילאו וצלאו ונמצא בו לב או כבד: דאם מילאו בשר- דינו כצלי ואין צריך ששים כנגד הכבד דהבשר אינו מעכב הדם לצאת ואמרינן כבכ"פ, אמנם צריך לקלוף מעט מסביב לכבד; אולם אם

פסק השו"ע שאם נמצא כבד בעוף שנצלה- הכל מותר דכבכ"פ (מרדכי), והרמ"א הביא די"א לקלוף מעט סביב הכבד והיא חומרא (ריב"ן, שע"ד ואו"ה).

אם נתבשל- פסק השו"ע דצריך ששים כנגד הכבד (טור) אף שהכבד דבוק, אמנם לרמ"א אם הכבד דבוק ושלם- צריך ששים כנגד כל העוף דנ"ג דאין בעוף ששים נגד כבדו, אולם אם הכבד אינו שלם- סגי בששים כנגד הכבד וכמובן ה"ה בשאינו דבוק.

דין הכבד בדאיכא ששים: לשו"ע שרי דמה שפירש מותר בששים, ומה שלא- הוי דם האיברים שלא פירש. אולם הרמ"א אסר הכבד והתיר רק שאר הבשר, דבכבד חיישינן שמא פירש דם ממקום למקום.

אמהות הלכות מליחה בנימין כט

דברים שבקדרה נגד כל העוף. והוא הדין אם דבוק חתיכת כבד בחתיכת עוף ואין ס' כנגדו (שם) דהא קיימא לן בכל האיסורים חתיכה נעשית נבילה כדלקמן סימן צ"ב ואם אין הכבד דבוקה מצטרף כל מה שבקדרה לבטל הכבד ואם יש ששים בכל הכל מותר מיהו הכבד עצמה אסורה כמו בלב (תא"ו נט"ו) כמו שנתבאר לעיל סימן ע"ב. עוף שמלאוהו בביצים ונמצא בו לב או כבד דינו כמבושל ובעינין ס' מן העוף בלא המילוי ואם לאו הכל אסור ואם מלאוהו בבשר ואין שם ביצים הנקשרים ומעכבים הדם דינו כצלי (ארוך בשם אגודה ובנימין זאב סימן של"ו):

מילאוהו ביצים- דינו כמבושל ובעינין ששים כנגד הכבד כיון דהביצים נקרשות הם מונעות מהדם לצאת ולא אמרינן בזה כבכ"פ.
מילאוהו ביצים ובשר: הש"ך החמיר כדין בישול והרש"ל הקל כדין צלי.
כמובן שלרמ"א אם הכבד דבוק לעוף- אין המילוי מצטרף לששים ובעינין ששים מהעוף כנגד הכבד, אבל בשאינו דבוק המילוי מצטרף, וכ"ד הש"ך והט"ז שהוסיפו דהרוצה להחמיר אם מלאוהו ביצים- יחמיר לאסור המילוי ולא העוף. כתב הפר"ח דלשו"ע אין חילוק בין ביצים לבשר והכל דינו כצלי כדעת הרמב"ם והסמ"ג.

סימן עד - הטחול דינו כשאר בשר. וכו' סעיף אהה:

א. הטחול אע"פ שיש בו מראה אדמומית ונראה כרבוי דם דינו כשאר בשר: הגה: י"א שנהגו שלא לבשל הכליות או ביצי זכר אפילו לאחר שניקר אותן משום דאית בהו רוב דם ובדיעבד אין לחוש (אגור וארוך כלל א' בשם רוקח), ומותר למלוח כל אלו עם שאר בשר אע"פ שיש בהם רוב דם ובלבד שיסירו הקרומים והחלב מהם:

סעיף א'

איתא בחולין קי"א. "טחלא שומנא בעלמא ודאי (ט"ז). הוא".

וכ"פ השו"ע דהטחול אע"פ שיש בו מראה אדמומית ונראה כריבוי דם- דינו כשאר בשר וסגי במליחה. ומותר לבשלו עם בשר אחר כשמלחם (ש"ך). ובאם צלאוהו עם חלב שכו- יש לבדוק אם יש בו ששים כנגד חלבו דאינו כליות וביצי זכר- בב"י כתב דנהגו היתר לבשלם ולא מצינו פוצה פה וכ"פ בזב"צ. וברמ"א כתב שנהגו לכתחילה שלא לבשלם (רוקח) ובדיעבד אין לחוש (כאו"ה), ולמולחם מותר אף עם שאר בשר ובלבד שיסירו מהם החלב והקרום.

סימן עה - דין מליחת המעיים. ובו ג' סעיפים:

א. אין מחזיקין דם בבני מעיים כגון בכרס ובקיבה ובדקין ובחלחולת פירוש הכרכשתא והוא המעי הדבוק בפי הטבעת בלא שומן שעליהם לפיכך אם בשלם בקדרה בלא מליחה מותר אלא אם כן אסמיק: הגה: וכ"ש אם נמלחו בכלי שאינו מנוקב דמותרים (מרדכי פכ"ה) מיהו לכתחלה צריכים מליחה בכלי מנוקב והדחה תחילה כשאר בשר (מרדכי וארוך), ויש חולקים בכרס ואומרים דמחזיקין בה דם ואפי' בדיעבד אסור בכרס ובית הכוסות כשאר בשר. (מרדכי ור"ן ואו"ה): אבל שומן שעליהם דינו כשאר בשר לפיכך כשמולחים החלחולת ושאר מעיים אין מולחים אותם בצד פנימי מעבר

סעיף א' - שאין מחזיקים דם בבני מעיים

כתב הרמ"א דאם לא בישלם ולא מלחם או מלח צד פנימי- יחזור וימלח צד החיצון, ובדיעבד שלא הסיר השומן ובישלו בלא מליחה או מלח צד הפנימי בלבד- לרמ"א הכל נאסר אא"כ יש ששים כנגדו (ולשו"ע אם מלח רק צד הפנימי- מותר בדיעבד (ע"י סי' ס"ט סע"ד).

◆ קורקבן אינו חשוב כבני מעיים ומחזיקים בו דם, כדעת רוב הפוסקים דעינינו רואות שיש בו דם רב (ט"ז וש"ך) ודלא כדרישה.

הוסיף הרמ"א גבי ביצים הנמצאות בעוף לאחר שחיטה: אם נגמר החלמון בלבד- דינם כשאר בשר וצריך למולחן ומותר למולחן עם שאר בשר.

נגמר החלבון- נוהגים למולחם אף אם קליפתן קשה כמו שנמכרות בשוק ולכתחילה לא ימלחן עם שאר בשר, ובדיעבד מותר דמליחה זו אוסרת כד"ק והיא קליפת הביצה ודלא כמהרש"ל דאסר הביצה אף בדיעבד.

חולין קי"ג. א"ר משרשיא אין מחזיקים דם בבני מעיים. תרגמא אכרכשתא (חלחולת), מעייתא והדרא דכנתא".

וכ"פ השו"ע שאין מחזיקים דם בבני מעיים כגון כרס, קיבה, דקין וחלחולת בלא שומן שעליהם לכן אם בישלם בלא מליחה בקדרה- מותר אא"כ אסמיק (דמוכח שיש כאן דם). וכתב הרמ"א דכ"ש דשרי אם נמלחו אפילו בכלי שא"מ, ומ"מ לכתחילה צריכים הדחה ומליחה בכ"מ. והוסיף דכרס ובית הכוסות מחזיקים בדם ודינם כשאר בשר.

המשיך השו"ע דשומן שעליהם דינו כשאר בשר כדעת הרא"ש וצריך מליחה, לכן כשמולחים החלחולת ושאר מעיים אין מולחים מהצד הפנימי אלא מהצד החיצוני ששם השומן, וסגי רק בצד החיצון כיון שהשומן לא מוחזק כ"כ בדם, וכמו כן בשומן יש גושים המסייעים למלח להגיע לכל השומן ולהפליט דמו (ט"ז, ש"ך).

לב אמתהת סימן עה בנימין

המאכל אלא בצד החיצון ששם השומן דבוק: הגה: ואם מלח החלחולת מצד פנים ולא מצד חוץ הוי כאילו לא נמלחה כלל ואם נתבשלה כך טריפה אם יש עליה שומן מבחוץ ואם לא נתבשלה עדיין יחזור וימלחנה מבחוץ ומותרת (ארוך בשם הרשב"א). ביצים הנמצאים בעופות לאחר שחיטה אם לא נגמר החלבון שלהם רק החלמון לבד צריכים מליחה כשאר בשר ומותר למלחן עם בשר (ב"י סימן פ"ז) ואם נגמר אף החלבון אפי' הקליפה הקשה עליו כמו שהיא נמכרת בשוק נוהגין למלחה אך יזהר שלא למלחה עם בשר (מהרא"י בהגהת ש"ד) מיהו בדיעבד אין לחוש וכל שומן אפילו של עופות דינו כשאר בשר לענין מליחה והדחה (מרדכי):

ב. בני מעיים בלא שומן שעליהם אף על פי שאין מחזיקין בהם דם מותר למלחם עם בשר: הגה: ויש אוסרין למלחם עם בשר (טור בשי"א) והכי נוהגין לכתחלה ובדיעבד מותר (מרדכי בשם ר' יואל והגהות אשר"י ואו"ה בשם א"ז):

ג. שומן הכנתא פירוש שומן הדקים אינטרי"לייא בלע"ז שעל הדקים מלאה חוטים דקים מלאים דם ולפיכך יש אוסרים אותה לקדירה אפי' על ידי חתיכה ומליחה ועכשיו נוהגין היתר ואותם חוטין של דם כשאדם בקי בהם מותרין ונפשלים היטב עד שלא ישאר אחד מהם:

סעיף ב' - למהוזה בני מעיים בלא שומן עם שאר בשר

נאמרו בזה ג' שיטות בראשונים: פולטים דם חיישינן שיבלעו דם ומ"מ מותר בדעבד. דעת הרשב"א, הרא"ש והר"ן דמותר לכתחילה כיון דפולטים ציר ואינם בולעים וגם הדם מישרק שריק ולא נבלע בהם (רא"ש). דעת ההג"א לאסור לכתחילה כיון דלא משמע דסגי בחיתוך ומליחה. אמנם בתוה"א משמע דבעינן שיסיר חוטי הדם ויפשילם שלא ישאר אחד מהם, וכ"כ בשו"ע דאדם בקי יוציא מהם חוטי הדם ומותר. וביד אברהם כתב דבדיעבד אף שלא הפשיל והסיר חוטי הדם- מותר.

סעיף ג' - דין שומן הכנתא

שומן הכנתא (הדקים, מעיים) - יש בו הרבה ורידים מלאים דם ומרוב דקותן הדם לא יוצא היטב ע"י חיתוך ומליחה, לכן אסרוה הגאונים בבישול אלא בצלייה. הביאם השו"ע בשם יש אוסרים וכתב דעכשיו נוהגים בהם היתר והוא מהרשב"א דבתוה"ק

סימן עז - דין בשר לצלי. ובו ו' סעיפים:

א. הצלי אין צריך מליחה לפי שהאש שואב הדם שבו מעצמו אבל אם דם אחר נטף על הצלי אפי' אותו דם הוא צונן לא אמרינן שהאש שואבו ואוסר ממנו כדי נטילה:

ב. רצה למלוח צלי ולאכלו בלא הדחה עושה ואין לחוש לדם שעל המלח, ויש מי שאומר דהני מילי כשמולחו וצולחו מיד אבל אם שהה במלחו המלח בולע ונאסר לפיכך מדיחו יפה קודם צלייה: הגה: וי"א דצלי בעי הדחה תחילה (רמב"ן) וי"א דצריך גם כן קצת מליחה תחילה (רש"י) והמנהג להדיחו תחילה וגם למלחו קצת

סעיף א' - האם צלי צריך מליחה והין דם בעין

כדעת רש"י.

נחלקו הרא' האם צלי צריך מליחה:

דם בעין שנפל על צלי- מבואר בפוס' שדם בעין חמור דלא אמרינן ביה כבכ"פ וכן אין לאש כוח לשואבו.

השו"ע אסר צלי שנפל עליו דם בעין בכד"ג, והרמ"א אסר כולו דאין אנו בקיאים בין כחוש לשמן, והא דלא הגיה כאן- משום דסמך על מש"כ בס' ק"ה ס"ה.

דעת התוס' והרא"ש דצלי א"צ מליחה והדחה דהאש שואבת הדם שבו ומה שנשאר הוי דם האיברים שלא פירש, ואף שהדם זו ממקום למקום- מותר. (ראיה שדבר זה מותר מבשר חי דשרי לאוכלו בלא מליחה, וה"ה בכבד שנחלט).

דעת רש"י דגם צלי בעי מליחה מעט.

דעת הרמב"ם שצלי צריך מליחה ומעלהו מיד.

כה"ח פסק כרמ"א ובשעת הדחק אפשר להקל כשו"ע, ובילקו"י פסק אף לכתחילה כשו"ע.

השו"ע פסק כדעת תוס' והרמ"א בס"ב פסק

סעיף ב' - הדחה הצלי

האם צריך להדיח דם לפני הצלייה: לשו"ע א"צ דרק כשרוצה למולחו לפני הצלייה צריך להדיח הדם. הרמ"א כתב דצריך להדיחו לפני הצלייה אפילו שלא מולחו (רמב"ן) וי"א שצריך קצת מליחה תחילה (רש"י) ובדיעבד אף שלא הדיח ולא מלח- מותר וה"ה אם מלחו בלא הדחה תחילה, ובלבד שלא שהה עם

מלח את הבשר- האם צריך להדיחו קודם הצלייה: דעת המג"מ דא"צ, אך דעת הרשב"א דזה רק באופן שצולחו מיד לפי שהמלח לא מספיק להבליע הדם, אבל אם שהה במלחו- נאסר המלח ובעי הדחה לפני שיצלנו. השו"ע סתם כמג"מ והביא דעת הרשב"א בשם י"א.

כאשר נתחב בשפוד וצולהו מיד קודם שיתמלא המלח דם (הגהת ש"ד). מיהו אם לא הדיחו ולא מלחו כלל או מלחו בלא הדחה תחילה ונצלה כך מותר ובלבד שלא שהה כך במליחתו בלא הדחה שיעור מליחתו אבל אם שהה כל כך קודם שצלאו אסור (כך משמע בארוך כלל ה'). ואין חלוק בכל זה בין אווזות ושאר עופות החלולים (מרדכי וש"ד וב"י ועת"ח כ"ט דין ו') ובלבד שלא יהיו מלואים בביצים או בשאר בשר אבל אם הם מלואים דינם כבשול וצריכים מליחה תחילה כמו לקדרה (ש"ד) ונהגו להחמיר כשצולין בשר בלא מליחה שלא להפך השפוד תמיד כדי שיזוב הדם (ארוך כלל ט') ובדיעבד אין לחוש, ואין חלוק בכל זה בין אם רוצה לאכלו כך צלי או רוצה לבשלו אחר כן רק שיצלנו תחלה כדי שיהא ראוי לאכילה דהיינו כחצי צלייתו (שם). י"א דכל צלי צריך הדחה אחר צלייתו משום דם הדבוק בו (אגודה ואגור) וכן נוהגין לכתחלה מיהו אם לא הדיחו ואפילו בשלו כך מותר (ע"ל סימן ע"ג) ואפילו נמלח תחלה קודם צלייתו ולא הודח אחר המליחה אפילו הכי מותר ולא חיישנן לדם ומלח שעליו דנורא משאב שאיב (או"ה):

בבישול דלא מועיל הדחה ומליחה שנית, ולצלי: אם שהה במלחו- אסור כיון שהמלח הבליע דם בעין, ואם לא שהה- לרמ"א מותר (ובסי' ס"ט ס"ב התיר רק בהפס"מ), ולט"ז אסור אף לצלי.

כתב הרמ"א דאין חלוק בכ"ז בין עופות חלולים לאינם חלולים דאינם צריכים מליחה לצלי, ואף דיש שתי דפנות- מ"מ כבכ"פ. אמנם אם ממולאים ביצים בתוך העוף- צריך למולחן כשאר בשר כיון שעוף ממולא שנצלה דינו כבישול; ובדיעבד כשצלה עוף ממולא בלא מליחה: אם מלאים ביצים אסור אף בדיעבד דהביצים נקרשות ובלועות הדם, אבל אם מלאים בשר מותר דהדם לא מונעו מלצאת דכבכ"פ.

הוסיף הרמ"א דאין חלוק בכ"ז בין אם רוצה לאוכלו כך או לבשלו אחר הצליה- בעי חצי צלייה שבכך יוצא כל הדם (והוא חצי שעה,

המלח כשיעור מליחתו דנאסר ע"י כך אפילו לצלי משום דהמלח הבליע בו דם בעין ולא יועיל אף שידח המלח עכשיו דהבשר כבר נאסר (ש"ך, דלט"ז בדעת הרמ"א אסור אף שלא שהה), ובבישול יהא אסור אף כשלא שהה שיעור"מ אם מלח בלא הדחה תחילה.

◆ האם צריך הדחה לאחר הצלייה: השו"ע לא הזכיר מזה, והרמ"א הצריך להדיח לכתחילה אף כשאינו מבשלו (לש"ך ג' הדחות ולרש"ל אחת) ובדיעבד שלא הדיח ובישלו- מותר אף שנמלח קודם הצלייה ולא הודח כיון דהאש שואבת כל הדם.

◆ סיכום דעת הרמ"א- אם הדיחו מדמו ומלחו ושהה במלח- מדיח המלח לפני הצליה להדיח המלח שנאסר (י"א בשו"ע), לפני הצליה מדיח הדם משום דם בעין שעליו, וגם אחר הצליה מדיחו משום דם הדבוק בו ושלא יתאדם הבשר. בדיעבד שלא הדיח ומלחו- לשו"ע מותר אף בבישול כשמדיחו ומולחו שנית. לרמ"א אסור

אמנתה הלכות מליחה בנימין לה

ג. לא נקב הורידים [בעוף] בשעת שחיטה אסור לאכול ואפילו צלי עד שיחתוך אבר אבר ויצלה. רצה לאכול ממנו בשר חי אסור עד שיחתוך וימלח ואם נקר הבשר מחוטי דם אוכל אפילו בלא מליחה חי או צלי ואפי' כולו כאחד, ויש שהחמירו שלא לאכול כולו כאחד אפילו בצלי אלא לאחר התיבת הורידין ורוב שני הסימנים:

ד. יש מי שאוסר לחתוך בסכין צלי שאצל האש שלא נמלח כל זמן שאינו נצלה כל צרכו מפני דם שנבלע בסכין, ויש מי שאוסר השפוד שצלו בו בשר בלא מליחה ויש מי שהורה שאסור להשהות הצלי על השפוד לאחר שהוסר מן האש לאחר שפסק הבשר מלזוב שמא יחזור הבשר החם ויבלע ממנו ויש מתירין בכל זה

שפ"ד) והרש"ל הצריך צלייה כל צורכו. הט"ז כתב דראוי לצלותו עד שיתייבש מבחוץ לצאת לכל הדעות.
♦ להפוך השיפוד בזמן הצלייה בבשר שלא נמלח או שנמלח ולא שהה שיעו"מ: כתב

סעיף ג' - דין הורידים

כתב השו"ע דאם ניקב ורידי העוף וצלה- יכול לאכול העוף שלם אף בלא מליחה דהדם יוצא ע"י הצלייה. ואם לא ניקב ולא ניקר אותם- אין לאוכלו שלם אף בצלייה ויש לחותכו לאיברים ולצלות, ואם רוצה לאוכלו חי או לבשלו- יש לחתוך לאיברים ולמולחו.
ניקר את חוטי הדם אך לא ניקב את הורידים: דעת הרשב"א שמותר לאוכלו חי או צלי

סעיף ד' - שיפוד שצלה בו בשר שלא נמלח

נחלקו הרא' בדין שיפוד שצלה בו בשר שלא נמלח:
דעת כמה רא' שאין האש שואבת כל הדם מהצלי, ולכן כתב הסמ"ג דאין לחתוך בשר שעל האש כ"ז שלא נצלה כל צורכו לפי שהדם יבלע בסכין, הרשב"א אסר שיפוד שצלו בו (וכן סכין שחתכה דבר שעל האש), ואילו

וכן המנהג להתיר: ואנו נזהרין לכתחילה ומתירין בדיעבד (מהרא"י והגהת ש"ד ואו"ה כלל ל"ו):

ה. צלי שלא נמלח וחתכו על גבי ככר אף על פי שיש בככר מראה אודם מותר אם נצלה עד כדי שהוא ראוי לאכילה לרוב בני אדם דהיינו חצי צלייתו וה"ה שהמוהל בלא ככר נמי שרי (ב"י בשם הרשב"א):

ו. בשר שצולין בלא מליחה אין נותנין כלי תחתיו לקבל שמנונית הנוטף ממנו עד שיצלה עד שיהא ראוי לאכילה על ידי צליה זו:

השו"ע הביא לסמ"ג, הרשב"א והראב"ד בשם יש מי שאוסר והביא דעת הרא"ש בשם יש מתירין בכל זה והכריע דהמנהג כרא"ש. הרמ"א כתב דלכתחילה יש להיזהר כדעת הרא"י, אך בדיעבד מותר דאמרי' כככ"פ. המהרש"ל אסר השיפוד אף בדיעבד דאין אומרים בו כככ"פ. הט"ז כתב דבדיעבד במקום הפסד יש לסמוך על הרמ"א, אך היכא דאין הפסד יש להחמיר כמהרש"ל. ובאם צלה איסור- השיפוד נאסר אף בדיעבד דאיסור מסרך סריך ואינו נפלט כדם.

סעיף ה' - דין ככר שנמף עליה מוהל מנבלי שלא נמלה

איתא בחולין קי"ב. "אמר רב נחמן אמר שמואל ככר שחתך עליה בשר אסור לאוכלה (משום דם). רב הונא יהיב ליה לשמעיה.. דאנינא דעתיה (האי דלא אכיל ליה משום דאיסטניס הוה ולא משום איסורא) רבא אכיל ליה וקרי ליה חמר (יין) בשר". פסק השו"ע הלכה כרב הונא ורבא שהככר מותרת כיון דמוהל הנוטף אחר הצלייה אינו דם, והיינו שנצלה כדי שיהא ראוי לרוב בני אדם וביאר הרמ"א דהוא חצי צלייה וזה דלא כהר"ן שהתיר אף בנצלה כמאב"ד (שליש צלייה).

◆ מוהל בעין שנפל לכלי: הראב"ד אסרו משום מראית העין, אולם הרשב"א, הב"י והרמ"א התירוהו כיון דהוי רק "חמר בשר" ולא דם ממש ואין טועים בכך. הש"ך התיר אפילו כשהמוהל עב משום דאינו דומה לדם.

סעיף ו' - באיזה אופן מותר לאסוף שומן מתחת לצלי שלא נמלה

עוד איתא שם "אמר רב נחמן אמר שמואל אין מניחין כלי תחת הבשר (שלא יאסר) עד שיכלה כל מראה אדמומית שבו (שכל דמו נפלט ממנו) והיינו משתעלה תמורתו (כשהשומן נוטף- מעלה עשן, והוא סימן שנגמר הדם, ע"פ רש"י). מתקיף לה רב אשי ודלמא תתאה מטא עילאה לא מטא (צד עליון לא פלט), אלא א"ר אשי לית ליה תקנתא אלא מישדא ביה (בין הבשר ובכלי) תרי גללי מלחא ומשפיייה (יערה השומן העליון בנחת מכלי אל כלי)".

נמצא שמדינא דגמ' מקלים כשעלה עשן

אמנתה הלכות מליחה בנימוך לז

וכשנותנים שני גרגרי מלח וזה אף לפני שנוצלה הצלי קודם שראוי לאכילה. ובהרבה מלח יפסק כוח הדם ויתערבב עם השומן (רש"י).
אמנם למעשה מחמירים שאין לאסוף השומן עד שיצלה בכדי שיהא ראוי לאכילה ולא סמכינן על המלח כיון דאין אנו ומ"מ לאחר שנצלה א"צ ליתן מלח בכלי (ש"ך, ט"ז) ודלא כהב"ח שהצריך.

סימן עז - דין עופות שנמלאו בשר שלא נמלח. וכו' סעיף אהד:

א. עופות או גדיים שממלאים אותם בשר שלא נמלח אם לצלי מותר אפילו פיהם למעלה ואפילו אם נמלח החיצון דכמו שבולע דם המילואים כך פולטו: הגה: וכ"ש אם נמלח הפנימי ולא החיצון דשרי (ד"ע לדעת ארוך כלל ט') דנורא משאב שאיב הדם מן החיצון ואינו נבלע בפנימי (ד"ע): ולקדרה אסור עד שימלח חיצון לבדו ופנימי לבדו אבל אם לאחר שמילאו מלח החיצון אינו מפליט דם שבפנימי: וכל זה בדיעבד אבל לכתחלה אין לעשות שום מולייתא רק אם נמלחו שניהם (אגור ומרדכי פכ"ה ורש"י) וכל זה מיירי שאין במולייתא זו רק בשר או עשבים אבל אם יש שם ביצים הנקרשים

סעיף א'

למלוח שניהם בנפרד, ואם לא עשה כן- אסור אף בדיעבד (ט"ז).

בישול- פסק השו"ע דאסור בבישול בקדרה אא"כ מלח והדיח כל אחד בפנ"ע (ודלא כהרמב"ם שלא התיר כלל לבשלם כיון דלא חלטם וכן לעיל), ולא יועיל למלוח רק בשר החיצון כמ"ש בס' ס"ט ס"ד- כיון דשם הכל הוא חתיכה אחת, אבל כאן אין חשיב כאחד עם העוף.

בדיעבד כשבישלם בלא להכשירם כדלעיל- כתבו הט"ז והש"ך דאם אחד מהם לא נמלח- אסור עד שיהא ששים כנגדו; ואם מלח את הפנימי ואת העוף מלח רק מצד החיצון- לרמ"א אסור אף בדיעבד ולשו"ע יש להחמיר אף דבסי' ס"ט ס"ד הקל בנמלח מצד אחד- מ"מ כאן שהמילוי סותמו מכל צד- יש להחמיר (ט"ז).

איתא בפסחים ע"ד. "אמר רבא האי מולייתא (פשטידה או עוף ממולאים) שריא, א"ל אביי והא קא בלעה דמה א"ל כבכ"פ", ומסיקה הגמ' דשרי אפילו פומא לעיל, ופירש"י דאע"ג דעכשיו אין נקב לצאת הדם- שרי, דכבכ"פ ע"י חום האור. וכתב הרי"ף דההיתר של מולייתא הוא רק בצלי אך לא בקדרה.

צלייה- פסק השו"ע כרשב"א דמותר לצלות עוף ממולא בבשר שלא נמלח (דלא כהרמב"ם והגא' דכתבו דהגמ' מיירי בבשר שנמלח) אפילו כשפיו למעלה דכשם שהעוף בולע דם מהבשר הממולא- כך הוא פולטו.

הרמ"א פסק דלכתחילה אין לצלותם אא"כ מלח שניהם בנפרד, ומ"מ בדיעבד אפילו שלא מלח אחד מהם- מותר, דאמרינן כבכ"פ. והוסיף דרק מילוי בשר חשיב כצלי ומותר, אבל אם מילא ביצים דינו כדין בישול וצריך

אמנתה הלכות מליחה בנימוך לט

דינו כאילו נתבשל בקדירה (הגהת ש"ד בשם מהרי"ט וארוך וב"ז) ואפילו בדיעבד יש לאסור אם לא נמלחו שניהם. בשר שלא נמלח ולא הודח שנצלה עם בשר שנמלח והודח מותר בדיעבד (שם) אבל לכתחלה אסור לצלות בשר שנמלח עם הבשר שלא נמלח ואפילו הודח:

כתב הרמ"א דאין לצלות לכתחילה בשר שנמלח והודח עם בשר שלא נמלח אפילו שהודח- כיון שזה שנמלח לא פולט יש חשש שיבלע דם, ומ"מ בדיעבד מותר דסמכינן שהאש שואבת כל הדם. וכל זה לדעת הרמ"א דמולייתא הוא היתר בדיעבד, אבל לדעת השו"ע דשרי לכתחילה- מותר לעשות כן אף לכתחילה (כה"ח).

סימן עח - שלא לדבק בצק בבושר שלא נמלח. וכו' סעיף אהר:

א. הטופל בצק בעוף שלא נמלח אע"ג דבגמ' מפליג בין סמידא לשאר קימחי ובין אסמיק ללא אסמיק אנן השתא לא בקיאנן במלתא ובכל גוונא יש לאסור אבל אם נמלח ושהה כדי מליחה ואח"כ הודח מותר בכל גוונא: הגה: ודוקא לטפל בבצק אסור אבל מותר למושוח בשמן או בציר בשר שלא נמלח דאין זה מעכב הפליטה (ארוך כלל ט') ופשטיד"א יש לו כל דין בישול בקדירה בין לקולא בין לחומרא (מרדכי פכ"ה בשם רש"י ומהרא"י וארוך כלל ט"ו):

סעיף א'

מסקנת הגמ' בפסחים ע"ד: גבי בצק שדיבוקו בו בשר שלא נמלח: "דסמידא (סולת, דמפריר) בין אסמיק (מוהל שבלחם) בין לא אסמיק-שריא (שהדם ודאי יוצא, ואודם זה לאו דמות דם הוא); דחיוורתא (קמח נקי שאינו סולת)-אי זיג (צלול) כזוזא חיוורא שריא, ואי לא אסיר (דשריר, קשה ואינו פולט). דשאר קמחי- אסמיק אסור, לא אסמיק שרי".

ביאור הגמ' - הדביק בצק לעוף וצולהו- אם הבצק מקמח חיטים: אם הוא סולת גסה- מותר אף שהבצק האדים כיון דיש לדם מקום לזוב ואין זה דם אלא מראיתו, ואם היה קמח דק מנופה- מותר רק כשמראה הבצק לבן לגמרי (זך ככסף), אבל אם האדים אפילו מעט אסור כיון שהרבה דם נבלע בבצק. אמנם, אם הבצק משאר קמחים: אם האדים אסור, ואם לאו מותר.

כתב בשב"ל דהיום אין אנו בקיאים בסוגי הקמחים לכן אין לעשות שום טפלה של בצק ובשר אא"כ הכשיר הבשר כדין קודם לכן.

הרי"ף והרא"ש לא הזכירו כלל גמ' זו, ואפשר לחומרא- כשאין ששים כנגד המילוי הכל אסור ולא כבצלי שנאסר רק כד"ג.

הדרך עלך הלכות מליחה

הלכות בשר בחלב

סימן פז - באיזו בשר נהג דין בשר בחלב והיאך נקרא בשול. ובו י"א סעיפים:

א. כתוב בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים אחד לאיסור בישול ואחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור הנאה, והוציא אכילה בלשון בישול לומר שאינו אסור מן התורה אלא דרך בישול אבל מדרבנן אסור בכל ענין. כל בשר בחלב שאינו אסור מן התורה מותר בהנאה (טור וארוך כלל ל').

סעיף א' - גדר איסור בשר בחלב

מבשלם שוב- נסתפק הפמ"ג, אבל נתבשל לבד כל אחד ואח"כ נתבשלו יחד- אסור מדאו'.

◇ בצלי וטיגון- נחלקו האח' אי אסיר מדאו' או מדרבנן. ויש להחמיר בספק דאו' (יבי"א).

כיוור שיש בו שאריות שומן וחלב- מותר לערות עליו רותחים ע"מ להמיסם ואין בזה משום בישול בב"ח (יבי"א).

◇ כתב הפת"ש דבב"ח האסור בהנאה- נקבר, ואם נשרף- אפרו אסור בהנאה. תערובת בב"ח המותרת בהנאה נותנה לגוי כמות שהיא ולא מבשלה שלא יעבור על איסור דאו'.

בב"ח האסור בהנאה- אין ליתנו אף לגוי או כלב דעלמא שאינו נהנה מהם כלל (כה"ח). ובספק מותר (יבי"א, הליכו"ע).

איתא בחולין קט"ו: "נאמר "לא תבשל גדי בחלב אימו" ג"פ- אחד לאיסור אכילה אחד לאיסור הנאה ואחד לאיסור בישול"; וכ"פ השו"ע, והוסיף דהוציא הפסוק איסור אכילה והנאה בלשון בישול לומר דאסור מהתורה דוקא בבישול, אבל מדרבנן אסור בכל ענין.

כתב הרמ"א דכל בשר בחלב שאסור מדרבנן מותר בהנאה ודלא כרש"ל שאסר.

הביאו הפוסקים מס' דוגמאות לגדר בישול:

◇ חם בחם בלא רוטב- אסור מדרבנן (פמ"ג).

◇ עירווי מכ"ר או צונג לחם- אסור מדאו' (פר"ח).

◇ מעושן וחמי טבריה- ספק.

◇ בישול אחר בישול כשנתבשלו יחד ואח"כ

ב. גדי לאו דוקא דהוא הדין שור שה ועז ולא שנא בחלב אם ולא שנא בחלב אחרת
אלא שדבר הכתוב בהווה:

ג. אינו נוהג אלא בבשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה אבל בשר טהורה בחלב
טמאה או בשר טמאה בחלב טהורה מותר' בבישול ובהנאה, ובשר חיה ועוף
אפילו בחלב טהורה מותר בבישול ובהנאה ואף באכילה אינו אסור אלא מדרבנן
אבל דגים וחגבים אין בהם איסור אפילו מדרבנן: הגה: ונהגו לעשות חלב משקדים
ומניחים בה בשר עוף הואיל ואינו רק מדרבנן אבל בשר בהמה יש להניח אצל החלב שקדים
משום מראית העין כמו שנתבאר לעיל סי' ס"ו לענין דם (ד"ע):

סעיף ב' - חלב טהורה ובשר טהורה כלשהו

תנן בחולין קי"ג. "בשר טהורה בחלב טהורה אסור בבישול ובהנאה, ובגמ' מנה"מ דכתיב פעמים "גדי העזים" והוי ב' כתובים הבאין כאחד (שדוקא כאן גדי עיזים אבל בכל התורה גדי סתם - כל בהמה טהורה במשמע). ואין לי

אלא בחלב אמו, חלב פרה ורחל מנין? ת"ל "בחלב אמו" ב"פ".
וכ"פ השו"ע דגדי לאו דוקא אלא ה"ה שור שה ועז; וגם לא שנא חלב אימו או חלב אחרת אלא שדיבר הכתוב בהווה.

סעיף ג' - שאסור מהתורה דוקא בבשר וחלב של בהמה טהורה

מבואר בחולין קי"ג. דבשר טמאה בחלב טהורה ולהפך מותר בבישול ובהנאה דכתיב "גדי" (לאפוקי בישראל בשר טמאה בחלב טהורה) ו"בחלב אימו" (לאפוקי בישראל בשר טהורה בחלב טמאה).
וליהנות מהם ואף באכילה ואסור רק מדרבנן. דגים וחגבים - כתב השו"ע דמותר לאוכלם בחלב אף מדרבנן (חולין ק"ג:), ובכ"י כתב לגבי דגים דיש סכנה לאוכלם בחלב והדר"מ חלק עליו.

מראית העין - כתב הרמ"א דכשיש חשש לאיסור דאו' - לכו"ע יש בו משום מרה"ע וצריך לעשות היכר, כגון בשר בהמה שבישלו בחלב שקדים - יש להניח שקדים בחלב; אך בחשש איסור דרבנן כגון עוף בחלב שקדים - לרמ"א א"צ היכר ולש"ך צריך להניח שקדים בחלב ולט"ז חיישינן רק לכתחילה ולא בדיעבד.

הפת"ש כתב דצריך ליתן שקדים בעוף בחלב שקדים - דוקא בסעודות גדולות מפני הרואים אך בביתו א"צ.

וכ"פ השו"ע דאינה אסורה כלל משום בכ"ח אפילו מדרבנן (אלא רק מטעמא דהיא טמאה) ודלא בכ"ח דכתב דגם בטמאה אסור בכ"ח מדרבנן. אמנם הרמ"א בס"ד אסר לבשלם משום מרה"ע (וכ"ד השו"ע, כה"ח).

חיה - נחלקו ריה"ג ור"ע גבי חיה שבישלה בחלב - דלר"ע הוי אסור רק מדרבנן (יצא חיה ועוף ובהמה טמאה ג"פ מבחלב אימו) וריה"ג ס"ל דחיה אסורה מדאו' דגם היא בכלל נבלה. השו"ע פסק כדעת רי"ף, הרמב"ם והרא"ש דפסקו כר"ע גבי חיה ועוף דשרי מדאו' לבשלם

אמנתה הלכות בשר בחלב בנימין מג

ד. אסור לבשל בחלב אשה מפני מראית העין ואם נפל לתוך התבשיל בטל ואין צריך שיעור: הגה: ונראה לפי זה דכל שכן דאסור לבשל לכתחלה בחלב טמאה או בשר טמא בחלב טהור (ד"ע) ודוקא בשר בהמה אבל בעוף דרבנן אין לחוש:

ה. ביצים הנמצאים בעופות אם הם גמורות דהיינו שיש להם חלבון וחלמון אע"פ שהיא מעורה בגידים הרי זה גמורה ומותר לאכלה בחלב אבל אם אין לה אלא

סעיף ד' - מראית העין בבשר בחלב

פסק השו"ע כרשב"א דבשר בהמה בחלב אישה יש בו משום מרה"ע, אולם אם נפל חלב אשה לתבשיל - א"צ לשער כנגדו ובטל, ולצורך רפואה יש להקל בכל אופן. (ט"ז, ש"ך).
דבלא"ה אסור באכילה - אין בו איסור מרה"ע {אלא בחלב או בשר טמאה} (תירוץ ראשון ועיקר, עוד כתב דחלב טמאה הוא צהוב וניכר ולכן אין בו משום מרה"ע בבישול).

כתב הרמ"א דבחלב טמאה או בשר טמאה בחלב טהורה - כ"ש שיש לאסור משום מרה"ע; אמנם הט"ז לא סבר כן אך לא מלאו לבו לחלוק על הרמ"א, ואילו הש"ך חלק דכיון
♦ עוף בחלב אישה אין בו משום מרה"ע (רמ"א, אמנם הש"ך אסר משום מרה"ע וס"ל דכ"ד השו"ע), אך בחלב בהמה טהורה אסור משום מרה"ע (ט"ז).

סעיף ה' - ביצה הנמצאת בעוף - מהו לאוכלה בחלב

איתא בביצה ז'. "השוחרט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות לת"ק מותר לאוכלן בחלב, ר' יעקב אומר אם מעורות בגידין אסורות".

♦ נחלקו הרא' מתי חשיבי גמורות שמותרות לאוכלן בחלב:

דעת רש"י והרא"ש דבנגמר החלמון (לב"י אף במחוברת, לטור דוקא במופרדת).

דעת הרשב"א דכל שיש לה חלבון וחלמון אף שמעורה בגידין.

דעת הרשב"ם דכשנגמרה קליפתה ונתקשתה.

דעת האור"ח בשם י"א - כל שיש לה קליפה דקה ולבנה אף שהיא רכה.

דעת רבינו יחונתן שאף בלא קליפה חיצונית דקה ובלבד שנעקרה מהאשכול.

הוסיף הפת"ש דכל דין זה הוא בנמצא בתרנגולת אחר שחיטה, אבל הטילה ביצה כדרכה - אף אם הקליפה רכה מותרת בחלב לכתחילה.

חלמון אסור לבשלם בחלב אבל אם אכלם בפני עצמם מותר לאכול אחריהם גבינה או חלב:

1. המעושן והמבושל בחמי טבריה אין לוקין עליו וכן המבשל בשר במי חלב או בחלב מתה או בחלב זכר או שבישל דם בחלב פטור ואין לוקין על אכילתו משום בשר בחלב: הגה: וחלב זכר לא מיקרי חלב כלל ואם נפל לתוך קדירה של בשר אינו אוסר אבל חלב מתה ומי חלב אוסרים המאכל כמו חלב עצמה ואפילו בבישול יש לאסור לכתחלה (כן משמע בארוך כלל ל"א). י"א דאסור לחתות האש תחת קדירה של עובד כוכבים לפי שהם מבשלים בהם פעמים חלב פעמים בשר והמחתה תחת קדירה שלהם בא לידי בישול בשר בחלב (הגהת מרדכי פ' כל הצלמים) עוד כתבו דאין לערב מים שהדיחו בהם כלי בשר עם מים שהדיחו בהם כלי חלב וליתן לפני בהמה דאסורים בהנאה (מהרי"ו). עוד כתבו דהכלי שעושין בו מים לחפיפת הראש אין לשמש בו דעושין אותה מאפר שעל הכירה ורגילות הוא להתערב שם בשר וחלב (מהרי"ל) ולכן יש לאסור גם כן להשתמש מן הקדרות

סעיף ו' - סוגי פטורים בב"ה (היסרון בבישול, בחלב ובבשר)

חיסרון בבישול- נסתפקו בירושלמי אי מעושן ומבושל בחמי טבריה חשיב כבישול ופסק השו"ע שאין לוקין בכה"ג (דלא כמג"מ שאסר משום דהוי ספיקא דאור') והשו"ך כתב דאסור מדרבנן וכן שיטתו בכל מה שהביא כאן השו"ע- דאסור מדרבנן.	משום בב"ח אך לוקה משום דם (דיוק הב"י ברמב"ם דס"ל שדם שבישלו חייב מדאור' אך השו"ע לא ס"ל הכי), והשו"ך כתב דאינו לוקה משום דהוי דם שבישלו דאסור רק מדרבנן והכי קיי"ל.
חיסרון בחלב- בחלב אמו ולא בשל זכר או שחוטה, המבשל במי חלב ודם שבישלו בחלב- פטור. (חולין קי"ג:). בכל אלה פסק השו"ע דאין לוקין עליו, אבל אסור מדרבנן.	♦ הרמ"א הביא מספר מקרים שנהגו בהם חומרא ומ"מ המקל בהם אף לכתחילה לא הפסיד:
הרמ"א התיר בחלב זכר דלא חשיב חלב. הש"ך כתב דהרמ"א התיר בחלב זכר אדם ולא פליגי- דהשו"ע אסר בחלב זכר דבהמה, אמנם הפמ"ג כתב דהרמ"א התיר אף בזכר בהמה ופליגי.	♦ שלא לחתות תחת קדרת גוי דמבשלים בקדרתם פעמים בשר ופעמים חלב.
חיסרון בבשר- איתא בחולין קי"ג: "גדי" להוציא את הדם דאינו לוקה כשבישלו בחלב	♦ שלא להנות ממים שהדיחו איתם כלי בשר ונתערבו במים שהדיחו איתם כלי חלב כשהם רותחים (ש"ך).
אין להשתמש בכלי המשמש לחפיפת הראש דעשוי מאפר הכירה ומתבשל שם בשר וחלב.	♦ אין להשתמש בקדרות תנור בית החורף דלפעמים ניתו עליהם בב"ח.

אמתהת הלכות בשר בחלב בנימין מה

של התנורים שבבית החורף משום דנתזים עליהם לפעמים בשר וחלב מן הקדרות שמבשלים בתנורים (מהרי"ו) ובדיעבד אין לחוש בכל זה ואף לכתחלה אין בזה אלא חומרות בעלמא והמיקל לא הפסיד:

ז. המבשל שליל בחלב חייב וכן האוכלו אבל המבשל שליא או עור וגידים ועצמות ועיקרי קרנים וטלפים הרכים פטור וכן האוכלם פטור:

ח. יש מי שאומר דנסיובי דחלבא פי' חלב המתמצת מקפאון הגבינה אינם בכלל מי חלב ואסור מן התורה אלא מי חלב היינו אחר שעושים הגבינה מבשלים הנסיובי והאוכל צף מלמעלה ולא נשאר בו אלא מים בעלמא זהו הנקרא מי חלב:

ט. חלב הנמצא בקיבה אינו חלב ומותר לבשל בו בשר אפילו בצלול שבה (טור בשם רי"ף ורמב"ם) ויש מי שאוסר (תוס' ורא"ש ור"ת ורשב"א ור"ן) וכן נוהגין:

סעיף ז' - בישול שליל בחלב ועוד פטורים כב"ה

בחולין קי"ג: "גדי" לרבות את השליל (בן פקועה) וחייב עליו מדאו' בבישול ובאכילה דחשיב בשר גמור. אבל עור, גידים, עצמות, שליא, עיקר הקרניים וטלפיים - פטורים מדאו' בבישול ובאכילה, אבל אסורים מדרבנן - באכילה לכו"ע, ובבישול - לשפ"ד משמע דשרי ובחכ"א אסר בבישול והתיר בהנאה.

סעיף ה' - נסיובי דחלבא וזו חלב

שלבי הכנת הגבינה: מערבבים מהר את החלב ומה שנדבק עושים ממנו הגבינה, ומה שנשאר הוא הנסיובי שאותו מרתיחים והוא צף ולאחר שמסירים השכבה שצפה מה שנשאר הוא מי החלב.

שנינו בחולין קי"ד. "המבשל (בשר) במי חלב פטור ואסור מדרבנן".

נסיובי דחלבא - פסק השו"ע כדעת הרא"ש דאסור מדאו' ודלא כרש"י שכתב שאיסורו רק מדרבנן.

סעיף ט' - חלב הנמצא בקיבה מהו לבשלו כבשר

נחלקו הרא' בדין חלב הנמצא בקיבה אי חשיב כחלב ואסור בבשר או כפרש ומותר: דעת רש"י דדינו כחלב. דעת הרי"ף והרמב"ם דהוי כפרש. דעת ר"ת לחלק דצלול חשיב כחלב וקרוש חשיב כפרש.

♦ שורש מחלוקתם הוא בביאור הגמרות הנ"ל: בחולין קט"ז: "חלב המכונס בקיבה פירשה בעלמא הוא" - לרי"ף הוי מסקנת הגמ', רש"י לא גריס להא, ולר"ת מיירי כאן בקרוש.

חולין ק"ט: "קיבה שבישלה בחלבה - אסורה" - לרי"ף גמ' זו נדחתה, לרש"י זו מסקנת הגמ', ולר"ת מיירי בחלב צלול.

י. חלב הנמצא בקיבה לכתחילה אין להניחו בקיבה על שיצטנן החלב בתוך הקיבה (ארוך כלל י"ח בשם רבי שמחה והג"ה אשיר"י) אבל בדיעבד אין לחוש עד שנמלח בקיבתה או שעמד בו יום אחד אסור להעמיד בו: הגה: ואם העמיד בו אם הוא הצלול אסור כל הגבינות עד שיהא ס' בחלב שהעמיד נגד הקיבה האסורה ואם היה ס' בחלב הכל מותר, ואם היה הקיבה קרושה אינה אוסרת כלום אפי' לא היה ס' בחלב נגד הקיבה (לדעת ר"ת), ואם היה הקיבה צלול מתחילה ונקרש יש לו דין צלול (בית יוסף בשם רשב"א ובשם הפוסקים) ויש מקילין בזה (ש"ד בבית יוסף בשם המרדכי) ובמקום הפסד יש להקל. עור הקיבה לפעמים מולחים אותו ומייבשין אותו ונעשה כעץ וממלאים אותו חלב מותר דמאחר שנתייבש הוי כעץ בעלמא ואין בו לחלוחית בשר (ב"י בשם שבולי לקט):

השו"ע הכריע כרי"ף והרמב"ם, והרמ"א כר"ת. הזב"צ וכה"ח פסקו כרמ"א אף הש"ך אסר בקרוש מפני מרה"ע, והרש"ל אסר לספרדים, ובילקו"י פסק כדעת השו"ע כיון דאין אנו בקיאים בקרוש. אף לכתחילה.

סעיף י' - חלב שנכבש או נמלח בקיבה - מהו להעמיד בו גבינה הו"ן לקיבה

ר' שמשון ב"ר אברהם התיר ורי"ז אסר, ושורש מחלוקתם הוא האם יש כח בפרש להעביר טעם הבשר לגבינה.

השו"ע פסק לכתחילה כרי"ז ובדיעבד שרי כרשב"א; לשו"ע שרי אף בצלול, ולרמ"א רק בקרוש (ש"ך. וכשיטתייהו לעיל בס"ט) ובצלול בעי ששים בגבינה כנגד הצלול.

כתב הש"ך דאין הקיבה חשיבא כמעמיד דלא בטיל באלף דכאן אין איסורה מחמת עצמה אלא מתערובת בב"ח וע"י כבישה אסור רק מדרבנן לכן בכה"ג לא מקרי איסורה מחמת עצמה, משא"כ לקמן בסי"א מיירי בגבלה.

חלב צלול שנקרש - לרמ"א ולש"ך דינו כצלול ובמקום הפסד נידון כקרוש כיון דהוי מדרבנן, אבל הב"ח החשיבו כצלול דמחמירים באיסורי

תורה (ודחאו הש"ך דהוי רק מליחה או כבישה דאיסורו מדרבנן).
כתב הרמ"א דעור קיבה יבש כעץ - מותר למלאותו חלב כיון דאין בו לחלוחית בשר כלל. הפת"ש הביא דהתפא"צ הקל אף בקיבת נבלה, ואילו הנוב"י כתב דבנבלה לא פקע שם איסורא מיניה משא"כ בכשרה.

הוסיף הפת"ש דנחלקו אם מותר ליתן חלב בקיבה יבשה לכתחילה - לש"ך אין ליתן לכתחילה ולרעק"א בתש' מותר כשיש ששים של היתר כנגדו.
עור קיבה שנתייבש - לבשלו או לשרותו בחלב: לפמ"ג אסור דשרי רק במליחה ולתפא"צ מותר.

אמהות הלכות בשר בחלב בנימין מז

יא. אם העמיד גבינה בעור קיבת כשרה יש בה טעם בשר אסורה ואם לאו מותרת אבל המעמיד בעור קיבת נבילה וטריפה ובהמה טמאה אוסר בכל שהוא: הגה: משום דדבר האסור בעצמו ומעמיד אפילו באלף לא בטיל (כ"כ ב"י לדעת הרשב"א ור"ן) ודוקא שלא היה שם מעמיד אחר רק האסור אבל אם היה שם ג"כ מעמיד היתר הוי זה וזה גורם ומותר אם איכא ס' נגד האסור (ממשמעות המרדכי):

סעיף י"א - דין גבינה שהועמדה בעור קיבה בדיעבד ודין זה וזה גורם

איתא בחולין קט"ז. "המעמיד בעור קיבה כשרה אם יש בנ"ט ה"ז אסורה", ובע"ז כ"ט: "מפני מה אסרו גבינת עכו"ם - שמעמידין אותן בעור קיבת נבלה".

נחלקו הפוסקים האם מותר להעמיד חלב בעור הקיבה:

דעת ר"ת והרש"ל דמקלים אף בעור נבלה שבטל בששים.

דעת ר"ש ב"ר אברהם להחמיר אף בעור כשרה דלא בטל.

הרשב"א חילק בין כשרה לנבלה דכשהעמיד בכשרה אוסר בנ"ט כיון שהיא מותרת מצד עצמה ואיסורה הוא מחמת החיבור עם החלב, אבל בעור נבלה (או טרפה או בהמה טמאה) אפילו באלף לא בטיל כיון דאיסורה מחמ"ע וכיון שמעמיד בה חשיב כאילו האיסור בעין בגבינה ואסור בכל שהוא.

זה וזה גורם - פליגי בגמ' האם זה וזה גורם מותר או לא ולמסקנה: אם האיסור יכול לחמץ לבדו (כגון חמץ בפסח) - לא חשיב זו"ז גורם ואסור כדעת ת"ק (ע"ז ס"ח.), ואם אינו יכול לחמץ לבדו - חשיב זו"ז גורם ומותר כרבנן (ע"ז מ"ט).

הרמ"א כתב דבמעמיד לא בטיל אפילו באלף - אך דוקא רק במעמיד ע"י איסור, אך אם מעורב בו גם מעמיד היתר - אע"פ שהאיסור יכול להעמיד גם בלי ההיתר - מותר אם יש ששים כנגד האיסור דמ"מ חשיב זו"ז גורם.

הט"ז והש"ך חלקו על הרמ"א וס"ל דדוקא כשאינן האיסור יכול להעמיד לבד אמרינן זו"ז גורם ושרי.

פסק השו"ע כרשב"א דלכתחילה אין להעמיד גבינה בעור קיבה כלל ובדיעבד אם העמיד בעור קיבת כשרה - מותר אם אין טעם בבשר,

סימן פח - שלא להעלות בשר על השולחן שאוכלין גבינה. וכו ב' סעיפים:

א. אפילו בשר היה ועוף אסור להעלותו על שולחן שאוכל עליו גבינה שלא יבא לאכלם יחד אבל בשולחן שסודר עליו התבשיל מותר ליתן זה בצד זה:

ב. הא דאסור להעלותו על השולחן דוקא בשני בני אדם המכירים זה את זה אפילו הם מקפידים זה על זה אבל אכסנאים שאין מכירין זה את זה מותר. ואפי' המכירים אם עשו שום היכר כגון שכל אחד אוכל על מפה שלו או אפילו אוכלים על מפה אחת ונותנים ביניהם פת להיכירא מותר: הגה: ודוקא שאין אוכלין מן הפת

סעיף א' - שלא להעלות בשר על שולחן שאוכל עליו גבינה

תנן בחולין ק"ד: "בה"א העוף לא עולה ולא נאכל על השולחן שאוכל עליו גבינה... אבל בשולחן שסודרים עליו התבשיל נותן זה בצד זה ואינו חושש". וכ"פ השו"ע דאף בשר היה ועוף אין להעלות על שולחן שאוכל עליו גבינה שמא יאכלם יחד, אבל היכן שסודר התבשילים מותר.
 ♦ כתב הש"ך דבשאר איסורים כגון נבלה מותר להעלותם דבדילי אינשי מיניה (ר"ן), וכן שני בנ"א המודרים הנאה זה מזה- מותרים לאכול על שולחן אחד כיון ששונאים זא"ז- לא יבואו לאכול. כמו"כ אסור להעלות על שולחן לחם איסור כיון דעל הלחם לבדו יחיה האדם, וכן אסור לאדם להעלות על השולחן מאכל שהוא מודר ממנו. (פת"ש)

סעיף ב' - למו אסור להעלות בשר וחלב לאותו שולחן

מתני' חולין ק"ז: "רשב"ג אומר שני אכסנאין אוכלין על שולחן אחד ואינם חוששים". ובגמ' "אמר שמואל ל"ש אלא שאין מכירין זא"ז, אבל מכירין אסור ולא אסרו אלא כעין תפיסה אחת" (כלומר שאין הפסק ביניהם משום היכר כפירוש הראשון בתוס').

♦ דוגמאות להיכר: מפה לכל אחד, פת שאין אוכלים ממנה (רמ"א) ודוקא שלמה (כה"ח), מגורה שאין דרכה להיות שם, קנקן שאין דרכו שם אף ששותים ממנו (רמ"א וב"י ודלא כהב"ח שהצריך שלא ישתו ממנו).

כ"פ השו"ע דאם מכירים אף שמקפידים שלא לאכול אחד מהשני אסור, אבל אינם מכירים או שמכירים ועשו הפסק מותר.

הוסיף הרמ"א דגם כשעשו היכר יש להיזהר: שלא ישתו מכלי אחד, שלא יאכלו מלחם אחד ושכלל אחד יהיה כלי של מלח.

אמזתהת הלכות בשר בחלב בנימוין מט

המונח ביניהם להיכר אבל אם אוכלין ממנו לא הוי היכר דבלאו הכי הפת שאוכלין ממנו מונח על השלחן (ארוך והגהות אשיר"י) אבל אם נתנו ביניהם כלי ששותין ממנו ובלאו הכי אין דרכו להיות על השלחן הוי היכר אעפ"י ששותין מן הכלי (ב"י בא"ח סי' קע"ג) וכל שכן אם נתנו שם מנורה או שאר דברים שעל השלחן דהוי היכר, ויהיו זהירים שלא לשתות מכלי אחד משום שהמאכל נדבק בכלי (הג"ה אשיר"י ואו"ה) וכל שכן שלא יאכלו מפת אחד וכן נוהגין ליחד כלי של מלח לכל אחד בפני עצמו כי לפעמים טובלים במלח ונשארו שירי מאכל במלח:

- ◆ המקרים בהם מותר להעלות בשר וחלב יחד על שולחן אחד:
  - לא מכירים- אנשים שלא מכירים זא"ז (שו"ע ב')
  - מודרים- אנשים המודרים זה מזה (פת"ש)
  - היכר- מכרים ששמו היכר ביניהם (שו"ע ב')
  - סידור- שולחן שסודר עליו התבשיל (שו"ע א')
  - בושה- אנשים המתביישים זה מזה ולא יאכל אחד משל חברו (ש"ך)
  - אחרים- כשאחרים אוכלים איתם על אותו שולחן (פת"ש)
- רחוקים- אם יושבים רחוק זה מזה (פת"ש)
- קפידה- במקפידים אחד על השני (הרש"ל כתב דהגמ' אסרה דוקא באחים המקפידים ולא בשאר אנשים אולם לשו"ע אין חילוק).
- כמו"כ שאר איסורים- מותר להעלות כיון שבדילי מיניה (ש"ך).
- אדם השוהה שש שעות בין בשר לחלב מותר להסב על שולחן שאוכלים בו גבינה- דכולי האי לא גזרו. וכן לאשה מותר לבשל מאכל חלבי בכה"ג (יבי"א).

סימן פט - שלא לאכול גבינה אחר בשר. ובו ד' סעיפים:

א. אכל בשר אפילו של חיה ועוף לא יאכל גבינה אחריו עד שישהה שש שעות, ואפילו אם שהה כשיעור אם יש בשר בין השינים צריך להסירו והלועם לתינוק צריך להמתין: הגה: ואם מצא אחר כך בשר שבין השינים ומסירו צריך להדיח פיו קודם שיאכל גבינה (הר"ן פכ"ה) ויש אומרים דאין צריכין להמתין שש שעות רק מיד אם סלק ובירך ברכת המזון מותר על ידי קנוח והדחה (תוס' ומרדכי פכ"ה והגהות אשיר"י והג"ה מיימוני פ"ט דמ"א וראבי"ה), והמנהג הפשוט במדינות אלו להמתין אחר אכילת הבשר שעה אחת ואוכלין אחר כך גבינה מיהו צריכים לברך גם כן ברכת המזון אחר הבשר (ע"פ הארוך והגהות ש"ד) דאז הוי כסעודה אחרת דמותר לאכול לדברי המקילין אבל בלא ברכת המזון לא מהני המתנת שעה, ואין חילוק אם המתין השעה קודם ברכת המזון או אחר כך (ד"ע ממהרא"י ולאפוקי או"ה) ואם מצא בשר בין שיניו אחר השעה צריך לנקרו ולהסירו (ד"ע ממשמעות הר"ן הנ"ל) ויש אומרים דאין לברך ברכת המזון על מנת לאכול גבינה (ארוך בשם מהר"ח) אבל אין נזהרין בזה ויש מדקדקים להמתין שש שעות אחר אכילת בשר לגבינה וכן נכון לעשות:

סעיף א' - דין אכילת גבינה אחר בשר

נחלקו הרא' בביאור דברי הגמ' בחולין ק"ד:ק"ה.
 א"ר חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה -
 הרי"ף והרמב"ם ביארו דבין בשר לגבינה יש
 לעשות הפסק; ואילו ר"ת והרמב"ן כתבו
 דצריך נט"י, קינוח והדחה אך לא הפסק.
 ♦ אמר מר עוקבא... ואילו אנא בהא סעודתא
 לא אכילנא לסעודתא אחרינא אכילנא - לרי"ף
 והרמב"ם מר עוקבא קמ"ל דצריך הפסק בין
 בשר לגבינה והוא שש שעות כהפרש בין
 סעודת שחרית לערבית; ולר"ת מר עוקבא
 קמ"ל דבעינן נט"י וקינוח והדחה אך לא
 הפסק, והא דהפסיק בעצמו כיון שלא עשה
 נט"י וקו"ה או כיון שהחמיר על עצמו. התוס'
 כתבו דסגי בסילוק השולחן וברהמ"ז.

טעם המתנת שש שעות
 דעת רש"י דהטעם משום דבשר מוציא שומן
 ונדבק בפה ומוציא טעם זמן ארוך.
 דעת הרמב"ם דהטעם משום בשר שנשאר בין
 השיניים דחשיב בשר עד שש שעות ואחרי כן
 חשיב מעוכל.
 ♦ נפק"מ בין השיטות:
 א'. הלועם לתינוק - לרמב"ם צריך להמתין
 לרש"י א"צ.
 ב'. מצא בשר בין שיניו לאחר שש שעות -
 לרש"י צריך להסירו לפני חלב, לרמב"ם א"צ.
 ג'. בלע בשר בלי ללעוס - לרש"י צריך להמתין
 לפני חלב, לרמב"ם א"צ.

ב. אכל גבינה מותר לאכול אחריו בשר מיד ובלבד שיעיין ידיו שלא יהא שום דבר מהגבינה נדבק בהם ואם הוא בלילה שאינו יכול לעיין אותם היטב צריך לרחצם וצריך לקנח פיו ולהדיחו, והקינוח הוא שילעום פת ויקנח בו פיו יפה וכן בכל דבר שירצה חוץ מקימחא ותמרי וירקא לפי שהם נדבקים בחניכים (פי' מקום למעלה מבית הבליעה קרוב לשיניים) ואין מקנחים יפה ואחר כך ידיה פיו במים או ביין, במה דברים אמורים בבשר בהמה וחיה אבל אם בא לאכול בשר עוף אחר גבינה אינו צריך לא קינוח ולא נטילה: הגה: ויש מחמירין אפילו בבשר אחר גבינה (מרדכי בשם מהר"ם וב"א"ח סי' קע"ג) וכן נוהגין שכל שהגבינה קשה אין אוכלין אחריה אפילו בשר עוף כמו בגבינה אחר בשר (וכן הוא בזוהר) ויש מקילין ואין למחות רק שיעשו קנוח והדחה ונטילת ידים מיהו טוב להחמיר:

לתינוק צריך להמתין (כרמב"ם) וכן אם מצא בשר בין שיניו לאחר שהמתין צריך להסירו לפני שאוכל גבינה (כרש"י) ולרמ"א בעי הדחה (וה"ה דבעי קינוח והרמ"א קיצר בלשונו, ש"ך).

כתב הרמ"א דאסור לכתחילה לברך ברהמ"ז ע"ד לאכול גבינה (או"ה) אך אין גזהרים בזה, ה"ט"ז החמיר בזה מאוד והפת"ש הביא דהמקל יל"ע שיסמוך.

הוסיף הפת"ש דבחולה קצת אפשר להקל שיאכל גבינה רק לאחר שעה.

פסק השו"ע כדעת הרי"ף והרמב"ם דצריך להמתין שש שעות אף לחיה ועוף וכתב הט"ז דלשו"ע צריך גם לסלק השולחן ולברך ברהמ"ז ולא סגי בשש שעות בלבד. הרמ"א הוסיף די"א דא"צ להמתין שש שעות (תוס') אלא שצריך סילוק השולחן, ברהמ"ז וקו"ה. והעלה דנהגו להמתין שעה ולברך ברהמ"ז (לט"ז וש"ך גם סילוק, ולט"ז אף קו"ה) וסיים דהמדקקים ממתנים שש שעות וכן נכון לעשות לכל מי שיש בו ריח תורה (ש"ך).

הוסיף השו"ע להחמיר כרמב"ם ורש"י דהלועס

סעיף ב' - דין אכילת בשר אחר גבינה

חיה - דעת הר"ן דדינה כעוף וא"צ קינוח ונט", אך לרמב"ם צריך אע"פ שהוא מדרבנן לפי שבשר חיה דומה לבהמה.

"ב"ה אומרים מדיח וה"ה למקנח" - רש"י ביאר דדי בזה לאוכל גבינה ורוצה לאכול בשר; אולם ר"ת והרמב"ן כתבו דזה אף באוכל בשר ורוצה לאכול גבינה.

"רב יצחק בריה דרב משרשיא איקלע לבי רב אשי אייתו ליה גבינה אכל אייתו ליה בשרא

עוד שם בגמ' "אמר אגרא עוף וגבינה נאכלים באפיקורן בלא נט" ובלא קינוח": דעת הרי"ף והרמב"ם דמיירי באוכל גבינה ואח"כ עוף; אך ר"ת והרמב"ן ביארו דמיירי אף באוכל עוף ואח"כ גבינה.

"אכל גבינה מותר לאכול בשר" - הרי"ף והרמב"ם כתבו דא"צ הפסק אך צריך נט", קינוח והדחה (לבהמה אך לעוף א"צ וכנ"ל); אך ר"ת והרמב"ן כתבו דאף נט"י וקו"ה א"צ.

ג. אכל תבשיל של בשר מותר לאכול אחריו תבשיל של גבינה והנמילה ביניהם אינה אלא רשות ויש מצריכים נטילה (שערים והגהות ש"ד), אבל אם בא לאכול הגבינה עצמה אחר תבשיל של בשר או הבשר עצמו אחר תבשיל של גבינה חובה ליטול ידיו: הגה: ושומן של בשר דינו כבשר עצמו (רשב"א סימן ש"י ומרדכי והגהת ש"ד), ונהגו עכשיו להחמיר שלא לאכול גבינה אחר תבשיל בשר כמו אחר בשר עצמו ואין לשנות ולפרוץ גדר (ארוך וב"י) מיהו אם אין בשר בתבשיל רק שנתבשל בקדירה של בשר מותר לאכול אחריו גבינה (שם) ואין בו מנהג להחמיר וכן נוהגין לאכול בשר אחר תבשיל שיש בו גבינה או חלב מיהו יש ליטול ידיו ביניהם ואפי' לא יאכל בשר ממש רק תבשיל של בשר אחר תבשיל של גבינה אם נגע בהן בידיו (בשערים והג"ה שערי דורא). שמש המשמש בסעודה ונוגע באוכלין אינו צריך נטילה דלא הצריכו נטילה רק לאוכלים (ב"י בשם רש"י):

היסח הדעת שפוסלים במים אמצעיים וצריך נטילה אחרת כיון שרוצה להשמיך לאכול דבעינן שימור, וכן בעינן שינגב ידיו ושאר משקים פסולים דאינם מסירים השמנונית-משא"כ כל זה במים אחרונים.

הרמ"א כתב דיש מחמירין להמתין בין גבינה לבשר כמו בין בשר לחלב (ממעשה דהמרדכי דנתקעה לו גבינה בין שיניו) וכן נוהגים בגבינה קשה אף לעוף (זוה"ק) וטוב להחמיר ומ"מ יש מקילין ואין למחות ובלבד שיעשו נק"ה.

גבינה קשה- לש"ך גבינה שעברו עליה ששה חודשים ולט"ז גם גבינה מתולעת.

◇ הש"ך פסק להחמיר בגבינה קשה והרש"ל הקל. לט"ז יש להחמיר דוקא בגבינה מתולעת ושהועמדה בקיבה חזקה וחריפה.

אכל ולא משא ידיה.. עוף וגבינה אין בשר וגבינה לא, אמר להו הני מילי בליליא אבל ביממא הא חזינא" (ידיים ריקניות שאין דבוק בהם כלום, רש"י).

פסק השו"ע כדעת הרמב"ם דאחר אכילת גבינה יכול לאכול בשר מיד אלא שיש חילוק בין עוף לבהמה וחיה דבעוף מותר לאוכלו אחר גבינה אף בלא נק"ה (נט"י, קינוח והדחה) משא"כ בבהמה דבעי נק"ה; הפה צריך קינוח והדחה (לש"ך איזה שירצה יקדים ולכה"ח נכון להקדים הקינוח), הידיים- בלילה רוחצם וביום בודק היטב שלא נדבק בהם כלום; ואילו הש"ך כתב דאף ביום יטול ידיו שמא נדבק ולא אדעתיה.

הוסיף הש"ך דישנם דברים המעכבים במים אמצעיים, כגון: שפשוף בכותל או בגופו או

סעיף ג' - לאכול חלב אחר תבשיל בשרי ולהיךך

רבנו שמואל ביאר שהכונה היא בין שני תבשילים ששניהם חלביים או בשריים, אך אם אכל גבינה ורוצה לאכול תבשיל בשרי א"צ הפסק וחייב בנט"י, אך ודאי דבין תבשיל

איתא בחולין ק"ה: "בין תבשיל לתבשיל הנטילה רשות אך בין תבשיל לגבינה חובה. בין תבשיל בשרי לגבינה נט"י חובה וא"צ הפסק": נחלקו הרא' בביאור הגמ':

אמנתה הלכות בשר בחלב בנימוץ נג

ד. מי שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר צריך לבער מעל השלחן שיורי פת שאכלו עם הגבינה, ואסור לאכול גבינה על מפה שאכלו בה בשר וכן להפך אסור (כן משמע בארוך) וכל שכן שאסור לחתוך גבינה אפי' צוננת בסכין שרגילין לחתוך בשר ולא עוד אלא אפילו הפת שאוכלים עם הגבינה אסור לחתוך בסכין שחותכין בה בשר: הגה: וכן להפך נמי אסור מיהו על ידי נעיצה

לתבשיל (אף שאכל בשרי ואח"כ רוצה חלבי וכ"ש להפך) חייב בנט"י. כמו"כ כתב הרמ"א דדין שומן כדין בשר עצמו.

כידוע, כל פוסקי דורנו החמירו כנגד השו"ע דתבשיל בשרי דינו כבשר גמור, ואף שרק טעם בלי לבלוע יש להמתין שש שעות אפילו לתבשיל חלבי.

וכן הוסיף הרמ"א דתבשיל פרווה שנתבשל בקדרה בשרית ב"י מותר לאוכלו עם חלב כשהיתה נקיה דהוי נ"ט בר נ"ט, ואם הקערה היתה מלוכלכת קצת מבשר- הש"ך התיר לאכול אחריו גבינה והפת"ש הבין בדעתו שא"צ שיהיה ששים בתבשיל כנגד אותו בשר, אך לבל"י מותר לאכול אחריו גבינה דוקא בדאיכא ששים.

סיים הרמ"א דשמש פטור מנטילת מים אמצעיים בין תבשיל לגבינה או להפך וכ"כ הב"י אולם הש"ך חייבו.

סעיף ד' - דין שיורי הפת, המפה וסכין בשרית

(רמב"ן) וכתב בפת"ש דהאידנא שאוכלין עם כלים סגי בהפיכת המפה או סילוק הפתיתים.

עוד פסק השו"ע בשם הרמב"ן דאין לחתוך גבינה, אף צוננת, עם סכין בשרית וכן אין לחתוך לחם שרוצה לאוכלו עם חלב בסכין

בשרי לגבינה שאחריו בעינן הפסק.

ר"ת ביאר שהכוונה שאף בין תבשיל חלבי לתבשיל בשרי א"צ הפסק ואף נטילה, אך בין אכילת תבשיל בשרי לגבינה שאחריו- א"צ הפסק כיון דהוא רק תבשיל ומ"מ נט"י חובה כיון שאחד המאכלים הוא בעין.

◆ נמצא שלרבינו שמואל דין תבשיל בשרי שווה לבשר ממש (טעם כעיקר) אולם לר"ת דינו שונה.

הר"ן חילק בין מרק צלול בשרי שדינו כר"ת ומרק עבה שדינו כרבינו שמואל.

פסק השו"ע כשיטת ר"ת דבין תבשיל בשרי לחלבי- הנטילה רשות ומותר באכילה (ללא המתנה), אבל לאכול גבינה אחר תבשיל בשרי או להפך- מותר אך חובה ליטול ידיו.

הרמ"א פסק כר' שמואל דבין תבשיל בשרי לגבינה שאחריו בעינן הפסק דדין תבשיל בשרי שווה לדין בשר ממש, וכן בין תבשיל

איתא בירושלמי פ"ו דפסחים "הדין דאכיל חוביץ ובעי למיכל קופר מבער פתיתין".

וכ"פ השו"ע דבעינן לבער שיורי הפת שאכלם עם גבינה.

עוד כתב דמפה שאכלו בה בשר אסור לאכול עליה חלב ג"כ משום שיורים

בקרקע קשה שרי (ב"י בשם א"ח וכל בו), אבל כבר נהגו כל ישראל להיות להם שני סכינים ולרשום אחד מהם שיהא לו היכר ונהגו לרשום של חלב ואין לשנות מנהג של ישראל:

בשרית כיון דלפעמים יש שומן על הסכין. אמנם איתא בע"ז דנועץ הסכין בקרקע עשר פעמים ומותרת וע"פ זה התיר ר' שמשון לחתוך גבינה בסכין בשרית ע"י דנועצה או משפשפה באבן. וכ"פ הרמ"א, וכ"כ הט"ז אך לחתוך לחם שאוכלים עם גבינה בסכין בשרית התיר בקינוח, אולם הש"ך התיר לחתוך עם סכין זו רק לחם אך לא גבינה ממש (פליג על הט"ז בתרתי). סיים הרמ"א דמ"מ המנהג שיהיו סכינים לבשרי ולחלבי ומסמן החלבי. הט"ז ביאר דהמנהג הוא לגבי גבינה ממש אבל לחתוך לחם סגי בקינוח הסכין, אמנם הש"ך כתב דהמנהג לאסור אף בחיתוך הלחם וכדלעיל.

סימן צ - דיני כחל וכו' ד' סעיפים:

א. הכחל פי' הדד של הבהמה אסור מדברי סופרים שאין בשר שנתבשל בחלב שחוטא אסור מן התורה לפיכך אם קרעו ומירק החלב שבו מותר לצלותו ולאוכלו ואם קרעו שתי וערב וטחו בכותל עד שלא נשאר בו לחלוחית חלב מותר לבשלו עם הבשר וכחל שלא קרעו בין של קטנה שלא הניקה בין של גדולה אסור לבשלו ואם עבר ובשלו בפני עצמו וכ"ש אם צלאו מותר לאכלו ואם בשלו עם בשר אחר משערין אותו בששים וכחל מן המנין כיצד אם היה הכל עם הכחל כמו ששים בכחל הכחל אסור והשאר מותר ואם היה בפחות מששים הכל אסור בין כך ובין כך אם נפל לקדירה אחרת אוסר אותה ומשערין בו בס' כבראשונה שהכחל עצמו שנתבשל נעשה כחתיכה האסורה ואין משערין בו אלא כמות שהוא בעת שנתבשל לא כמו שהיה בשעה שנפל: הגה: ויש אומרים דאם נפל תחילה לקדירה שאין בה ס' ונאסר הכחל אם נפל אחר כך לקדירה אחרת אין הכחל מצטרף לס' (טור בשם הרשב"א וד"ע לר"ן דלא כב"י לר"ן) וכן עיקר:

ב. נהגו שלא לבשלו עם בשר כלל ולבשלו בלא בשר בטיגון או בפשטיד"א מצריכין קריעה שתי וערב וטיחה בכותל ולצלי קריעה שתי וערב: הגה: ואם עבר ובשלו עם קרעו שתי וערב וטחו בכותל יש להתיר בדיעבד (סה"ת והמרדכי והג"ה מיימוני והטור וע"פ עת"ח) במקום הפסד מרובה אבל בלא הכי אין להתיר ומה שנהגו לקורעו ולחתכו כמה פעמים שתי וערב על פני כולו עדיף ומהני יותר מטיח' בכוחל (ת"ה ס' קפ"ב) ולצלי נוהגין לכתחלה לקורעו שתי וערב וטיחה בכותל (ארוך כלל י"ח) מיהו אם עבר וצלאו אפי' בלא קריעה שרי אם נצלה לחוד בלא בשר עמו (הג"ה מיימוני וש"ד והטור וע"פ) ואם נצלה עם בשר עמו אם נקרע שתי וערב וטחו בכותל שניהם מותרים ואם לאו העליון מותר והתחתון אסור (בית יוסף בשם תוספ' והרא"ש ומרדכי וארוך) ואין לאסור שניהם שמא נתהפך השפוד דבדיעבד לא מחזקין איסורא (או"ה) אבל לכתחלה אין לצלותו עם בשר כלל ולקדירה בלא בשר נוהגין בו איסור לכתחלה (רש"י והפוסקים) וה"ה לטגן אפי' בלא בשר (בית יוסף) ואפי' נתייבש הכחל (או"ה) ואם עבר ובשלו בקדירה לבדו בדיעבד מותר אם נקרע שתי וערב וטחו בכותל (רש"י וראב"ן וש"ד ומרדכי וע"פ) מיהו אם נתייבשה דהיינו לאחר שלשים יום אם עבר ובשלו אפילו עם בשר מותר בדיעבד (ש"ד והג"ה והר' יחיאל) ולעשות פשטיד"א מן הכחל בלא בשר נהגו בו היתר אם אין אופין הפשטיד"א במחבת אבל במחבת דינו כמו בשול בקדירה (מהרא"י בהג"ה וארוך כלל י"ח) ויש פרושים המחמירים בכל פשטיד"א אם לא נתייבש הכחל תחילה. יש מחמירין שלא לאפות פשטיד"א כחל עם

של בשר בתנור קטן רק יש להניח אחד בפי התנור (ת"ה סימן קפ"ב) וטוב לזוהר לכתחלה אף כי אינו אלא חומרא בעלמא (ב"י וארוך):

ג. מותר לחתוך כחל רותח בסכין שחתכו בו בשר וכל שכן כחל חי אע"פ שהיא מלאה חלב (רי"ז תא"ו ני"א) וכן מותר לחתוך בשר בסכין שחתכו בו כחל וכן הדין לאכול זה בכלי שאכלו בו זה: הגה: וה"ה לצלות זה בשפוד שצלו בו זה והוא הדין דמותר להניחו בקערה עם בשר צלי אפילו שניהם חמים דלאחר צליית הכחל דינו כשאר בשר לכל דבר (ב"י בשם הרשב"א והארוך) ודוקא שנצלה כדינו דהיינו שקרעוהו תחילה שתי וערב וטחוהו בכותל אבל אם עבר וצלאו בלא קריעה או קריעה מועטת כל הדברים אלו לכתחלה אסורים (טור וב"י) ובדיעבד הכל מותר ואם קרעוהו כדינו וצלאו אע"פ שמצא אח"כ גומות מלאות חלב אין לחוש (ארוך כ' י"א) וכן אם הניחו כך שלם קודם צלייתו עם חלבו יום שלם מותר ולא אמרינן כבוש כמבושל בכי האי גוונא:

ד. לצלות כחל או למולחו עם הבשר דינו כדין צליית או מליחת כבד עם בשר ויש מי שמתיר למלוח כחל על הבשר: הגה: ואין למלחו עם בשר אבל בדיעבד בכל ענין מותר (ארוך כלל י"ח) עור הקיבה לאחר שהוסר חלבו מתוכו והודח יש לו דין שאר בשר ומותר למלחו עם שאר בשר ואין לו דין כחל כלל (שם):

סימן צא - דין בשר וחלב שנתערבו. וכו' ה' סעיפים:

א. בשר וגבינה שנגעו זה בזה מותרים אלא שצריך להדיח מקום נגיעתן ומותר לצור אותם במטפחת אחת ולא חיישינן שמא יגעו זה בזה:

ב. כל מידי דבעי הדחה כגון להניח בשר היתר צונן בקערה של איסור צונן אסור לכתחלה דילמא אכיל בלא הדחה, ודוקא מבושל דלאו אורחי' בהדחה אבל מידי

סעיף א' - בשר וגבינה צוננים שנגעו זה בזה

עוד כתב השו"ע דמותר לצורם במטפחת אחת ולא חיישינן שיגעו זב"ז.

◆ הביא הפת"ש דישנם מספר סוגי הדחה: הדחה בלא שפשוף; כשאחד מהם לח.

שפשוף גדול: בחמאה שנקרשה על בשר.

גרידה: כשנגע בשר בדבר רך כגון קישוא.

איסור שמן שנגע בהיתר - לפמ"ג בעי שפשוף עד שתצא השמנונית, ולחור"ד סגי בהדחה.

חולין ק"ז: במתני' "צורר אדם בשר וגבינה במטפחת אחת ובלבד שלא יגעו זב"ז". והקשו בגמ' "וכי נוגעין מאי הוי צונן בצונן הוא אמר אביי נהי דלא בעי קליפה, הדחה מי לא בעי".

וכ"פ השו"ע שבשר וגבינה שנגעו זב"ז - צריך להדיח מקום נגיעתן כשאחד מהם לח, אבל בשניהן יבשים - א"צ אפילו הדחה (ש"ך, ב"ח), ואם אחד מהם היה חריף או מלוח - דינו כלח ובעי הדחה (רעק"א, פת"ש).

סעיף ב' - להניח היתר צונן בכלי איסור צונן

איסור צונן ולא חס. ב'. כשמניח היתר שהוא יבש ממש וצונן; אולם הט"ז כתב דלרמ"א סגי באחד מהתנאים.

דעת הרמ"א דאסור ליתן היתר צונן בכלי איסור ששימש לדברים חמים - ונחלקו בדעתו דלט"ז מותר בצונן ויבש, ולש"ך מותר אף בצונן לח דוקא בדרך עראי.

◆ מהו ליתן היתר בכלי שהונח בו איסור צונן; לש"ך בדעת הרמ"א מותר דוקא בצונן יבש, ולט"ז בדעתו מותר אפילו בצונן לח או יבש חם.

כתב בעל העיטור דאין ליתן לכתחילה מאכל צונן בכלי איסור צונן אף שמותר בהדחה דחיישינן שמא ישכח להדיח. וכ"פ השו"ע דאסור לכתחילה, וה"ה דאסור ליתן איסור צונן בכלי היתר צונן (ש"ך). ומ"מ אם דרך המאכל להדיחו בכל אופן כגון בשר חי - מותר ליתנו בכלי הנ"ל שאין חשש שישכח להדיחו וכן מותר ליתן באופן שהכלי מודח ונקי.

הרמ"א התיר ליתן היתר בכלי איסור - להבנת הש"ך רק בקיום ב' תנאים: א'. שבכלי הונח

דאורחיה בהדחה כגון בשר חי וכיוצא בו שרי לכתחילה: הגה: ודוקא דבר שיש בו לחלוחית קצת אבל דבר יבש ממש אם לא בלע הכלי רק בצונן מותר להניח בו דבר יבש בלא הדחה כלל (ד"ע) וע"ל סימן קכ"א:

ג. צריך לזהר שלא יגע בשר בלחם שאם יגע בו אסור לאכלו עם גבינה וכן יזהר שלא יגע בו גבינה שאם יגע בו אסור לאכלו עם בשר:

ד. בשר וחלב רותחין שנתערבו יחד ואפי' בשר צונן לתוך חלב רותח או חלב צונן לתוך בשר רותח הכל אסור משום דתתאה גבר אבל חלב רותח שנפל על בשר צונן או בשר רותח שנפל לתוך חלב צונן קולף הבשר ושאר הבשר מותר ובמקום שהבשר צריך קליפה אם לא קלפוהו ובשלו כך מותר בדיעבד (ארוך כלל כ"ט) והחלב מותר כולו (רמב"ם ור"ח ור"י וע"פ) ואם נפלו זה לתוך זה צוננין מדיח הבשר ומותר:

סעיף ג' - שלא יגע לחם בבשר או גבינה

הבאנו לעיל בשם הירושלמי דהרוצה לאכול בשר ואכל גבינה עליו לבער הפתיתים. ופסק השו"ע דיש להזהר שלא יגע לחם בבשר דאז אסור לאוכלו עם גבינה וה"ה להפך. הביא הפת"ש מח' האם יועיל להדיח לחם שנגע בבשר ולאוכלו עם גבינה- לכנה"ג לא מועיל ולש"ך מועיל, ודעת הפת"ש דאם נגע במקום הקשה- סגי בהדחה, ובחלק הפנימי- בעינן שיגרוד הלחם.

סעיף ד' - דין התאה גבר בבב"ה

איתא בפסחים ע"ו. דהלכתא כשמואל דתתאה גבר באיסור והיתר. והט"ז שאסרו החלב עד שיהא בו ששים כנגד שיעור הקליפה.

וכן פסק השו"ע גבי בשר שנפל לחלב: דבשניהם רותחים- הכל אסור, ובשניהם צוננים- מדיח הבשר והכל מותר.

אחד צונן ואחד חם: אם נפל הצונן לחם- הכל אסור (כרמב"ם ולא כרא"ה שאסר רק כד"נ), אבל אם נפל חם על הצונן- הבשר צריך קליפה דאדמיקר ליה בלע פורתא, והחלב מותר (בין שהוא למעלה בין למטה) כר"ת דכיון דא"א לקולפו התיורו, ודלא כהריב"א

כתב הרמ"א דבמקום שצריך לקלוף הבשר ולא קלפו ובשלוהו כך- מותר בדיעבד. הקשה הט"ז דבסי' ס"ט סע' ט"ז פסק הרמ"א דבדבר רותח בעינן ששים כנגד הקליפה וסותר עצמו, לכן הט"ז חלק ופסק כריב"א דבכל אופן בעינן ששים כנגד הקליפה. והש"ך יישב דכשהקליפה נימוחה ואין מכירה הקל הרמ"א, אבל כשניכרת בעי ששים כנגד הקליפה.

ה. מליח שאינו יכול ליאכל מחמת מלחו דהיינו כעין מליח שמולחים לקדירה ושהה כדי מליחה לקדירה כל זמן שלא הדיחו מיקרי אינו נאכל מחמת מלחו: הגה: וי"א דלאחר ששהה במלחו שיעור מליחה לא מקרי אח"כ רותח (תוס' והרא"ש פכ"ה וסמ"ג לחד שינוי"א) ולצורך גדול כגון בהפסד מרובה והוא לצורך סעודת מצוה יש לסמוך אמקילין אבל בלאו הכי אין להקל כלל (ת"ה סימן קנ"ט) אפי' לא נמלח הבשר משני צדדיו רק מצד אחד. כל שנמלח מליחה שאינו נאכל מחמת מלחו מחשב רותח (ב"י בשם תשובת הרשב"א סי' רס"ה) אבל כל שלא נמלח כל כך מחשב צונן אפי' נמלח משני צדדיו וי"א דאנו אין בקיאים בדבר ויש לנו לחשוב אפילו מליחת צלי כרותח (ארוך כ"י) וטוב להחמיר במקו' שאין הפסד מרובה: ומליח כעין מליח דבעי לה לארחא אפי' לאחר שהדיחו הוי אינו נאכל מחמת מלחו וכל זמן שלא שראו במים דינו כרותח לאסור כדי קליפה, ואין חילוק בין מליח עליון ותפל תחתון למליח תחתון ותפל עליון לעולם המליח מבליע בתפל ואינו בולע ממנו. הילכך בשר וגבינה המלוחים שנגעו זה בזה צריך לקלוף שניהם מקום נגיעתם ואם אחד מהם מלוח והשני תפל המלוח מותר בהדחה והתפל צריך קליפה: הגה: וי"א דבכל מליחה אנו משערין בס' (רוב המורים קמאי ובתראי) ועיין לקמן סימן ק"ה כיצד נוהגין. והא דטהור מלוח וטמא תפל שרי היינו שהטמא יבש אבל אם הוא דבר צלול נאסר הטהור מאחר שאינו נאכל מחמת מלחו בולע האיסור שאצלו ושניהם אסורים (כן משמע במרדכי וכ"כ בהגהו' מיימוני וש"ד וסמ"ג והגהת מרדכי) ודוקא שהטהור לח קצת אבל אם הוא יבש לגמרי אינו בולע מדבר לח שאצלו: ואם הם יבשים אפילו הם מלוחים או לחים ולא מחמת מליחה סגי בהדחה: הגה: כל ציר מבשר שנמלח אפילו לא נמלח רק לצלי חשוב רותח (הגהות מיימוני פ"ט בשם מ"כ וש"ד והג"א מא"ז ואגודה פכ"ה) ולכן אם נפלה ציר על הגבינה או על כלי אוסר (ארוך) אפילו במקום שאין הבשר אוסר דלא נחשב רותח מכל מקום הציר חשיב אינו נאכל מחמת מלחו. וציר של בשר שאוסר שנפל על הכלי צריך הגעלה ואם הוא כלי חרס צריך שבירה (ש"ד שם ואו"ה) ואם לא נפל רק על מקום אחד בכלי עץ וכיוצא בו קולף מקומו ודיו (או"ה וע"ל ס"ד הג"ה א):

סעיף ה' - בשר וגבינה מלוחין וכהושין שנגעו זב"ז

איתא בחולין צ"ז: "אמר שמואל מליח כרותח",
 ושם קי"ב. "... כי אמר שמואל מליח הרי הוא
 כרותח הני מילי היכא דאינו נאכל מחמת
 מלחו" (אינו נוח ליאכל מרוב מלח שבו עד
 ששורין ומדיחין אותו במים כעין מליחת בשר
 להצניע. רש"י)

♦ תנאים לדין מליח כרותח
 נחלקו הרא' מהו גדר "שאינו נאכל מחמת
 מלחו":
 דעת תוס' דאיירי במולח לעיבוד לצורך
 הדבר.

ו. היכא אמרינן דאינו אוסר אלא כדי קליפה כשאין שום אחת מהחתיכות שמינה שאם היתה שמינה כולה אסורה (ע"ל סימן ק"ה סי"א) וכן חברתה אסורה כולה מפני שהשומן מפעפע (ועיין לקמן סימן ק"ה):

דעת רש"י דאיירי במולח בשר להצניע.

דעת ר"ת דאיירי אף במולח בשר לקדרה.

פסק השו"ע כר"ת ואילו הרמ"א החמיר אף בנמלח לצלי אא"כ במקום צורך גדול (הפס"מ או סעודת מצווה).

כשהבשר לא הודה- אם נמלח לקדרה נחשב למליח, ובנמלח לעיבוד חשיב כמליח כ"ז שלא שראו במים (שו"ע כרש"י). כתב הרמ"א דחשיב כמליח אף כשמלח צד אחד (כרשב"א ודלא כתוס' דדוקא בב' צדדים).

◆ תתאה גבר במליחה: דעת הרשב"א דאמרינן תתאה גבר גם במליחה, אך דעת תוס' והרא"ש דלא אמרינן והמליח מבליע רק כד"ק. השו"ע פסק כתוס' ואין חילוק אם המליח עליון או תחתון. הש"ך הקשה דהשו"ע סותר עצמו שבס' ק"ה פסק כרשב"א שהכל נאסר; ויישב שכאן מיירי באיסור כחוש ובס' ק"ה בשמן. (לרמ"א אין נפק"מ בכל זה דבכל מליחה משערינן בששים).

הא דנאסרים בשר וגבינה שנגעו זב"ז (לשו"ע כד"ק ולרמ"א הכל) הוא דוקא בששניהם לחים מחמת המליחה, אבל ביבשים או בלחים שלא

מחמת המליחה (דבזה מבטלים כוח המלח)- סגי בהדחה. ובאם אחד מלוח ואחד תפל- המלוח מותר בהדחה והתפל צריך קליפה.

מאכל שנמלח והוא בתוך שיעור מליחה (י"ח דקות)- לשו"ע לא חשיב כרותח ולרמ"א חשיב; ואם הוא לאחר זמן שיעור מליחה- לשו"ע כ"ז שלא הדיחו חשוב רותח, ולרמ"א ניתן להקל בזה במקום הפס"מ לצורך סעודת מצווה.

לרמ"א אם הבשר לח ומלוח והחלב תפל צלול ונוזלי- שני המאכלים אסורים אף דיש לומר שהבשר לא יאסר כיון שלא בלע ממאכל תפל מ"מ כיון שהחלב נוזלי הבשר בולע ממנו.

ציר מבשר הנמלח לקדרה- חשיב רותח לכו"ע. ואם נמלח רק לצלי לרמ"א חשיב רותח (כהגמ"י ולא כרשב"א) ולכן אם ציר זה נפל על גבינה- נאסרה כולה; נפל על כלי- צריך הגעלה לכלי; נפל על כלי חרס- צריך לשבור הכלי; ובאם נפל על מקום אחד בכלי צריך לקולפו ככלי עץ. וכ"ז לרמ"א, אולם לשו"ע כל מליחה לצלי לא חשיב רותח, א"כ אם נטף על גבינה או על כלי- מותר.

סעיף ו'- בשר וגבינה מהוהים שנגעו זה בזה ואהר מהן שמן

במליחה בדבר שמן, אך אם המלוחה הייתה למעלה- לא נאסר אלא כד"ק. הרמ"א הפנה לסי' ק"ה סי"א ששם נתבאר דלשו"ע אמרינן דמליח שמן אוסר הכל משום דתתאה גבר במליחה הנ"מ כשהוא למטה,

כתב השו"ע דהא דאינו נאסר אלא כד"ק (לשיטתו) הוא בששתי החתיכות כחושות, אבל היתה אחת מהן שמנה- שתיהן אסורות כיון שהשומן מפעפע מזו לזו. הוסיף הכה"ח דדוקא כשהמלוחה למטה דתתאה גבר

אמנתה הלכות בשר בחלב בנימוץ סא

ז. הא דמפליגין בין נאכל מחמת מלחו לאינו נאכל מחמת מלחו הני מילי בבשר חי אבל צלי רותח שנפל למליח אפילו נאכל מחמת מלחו בעי קליפה (עיין ס"ק כ'), ואם יש בו בקעים או שהוא מתובל בתבלין והוא צלי רותח כולו אסור: הגה: וה"ה אפוי ומבושל (מהרא"י בהגהו' ש"ד והגהת מרדכי וסמ"ק ורש"ל) וי"א דאפילו הם צוננים דינא הכי (ב"י לדעת הרא"ש ובת"ה וטור) וכן יש לנהוג אם אין הפסד מרובה:

ח. אין בשר בחלב נאסר ע"י מליחה או ע"י כבוש אלא באכילה אבל לא בהנאה:

אבל אם הוא למעלה אוסר רק כד"ק; אולם שם דלרמ"א אין הבדל כלל בין כחוש לשמן לרמ"א לא אמרינן דין זה ואין הבדל אם המליח השמן למטה או למעלה. עוד מבואר דאיכא ששים (סי' ק"ה ס"ט); וה"ה הכא בזה.

סעיף ז' - בשר שנפל לגבינה הנאכלת מהמת מלחה

איתא בחולין קי"ב. "ההוא בר גוזלא דנפל לכדא דכמכא שרייה רב חיננא קסבר הא דאמר שמואל מליח כרותח הנ"מ דאינו נאכל מחמת מלחו, אבל כותח נאכל מחמת מלחו. והנ"מ בבשר חי אבל צלי בעי קליפה, ואי אית ביה פילי או מתובל בתבלין כולו אסור".

דעת הסמ"ג דצלי צונן נאסר כולו אם יש בו בקעים או תבלין, אבל בחי סגי בהדחה, ואם יש בו בקעים או תבלין- נאסר כולו ברותח.

דעת הרשב"א דדוקא צלי רותח נאסר כד"ק, אבל בצונן או חי סגי בהדחה. השו"ע פסק כרשב"א, והרמ"א הכריע כרא"ש והקל בהפס"מ.

כתב הרמ"א דצלי וה"ה לאפוי או מבושל. והא דהקל הרמ"א בצלי צונן בהפס"מ- הש"ך נשאר בזה בצ"ע, ואילו הט"ז חלק על הרמ"א וכתב דתרי קולי לא מקילינן.

נחלקו הרא" בדין בשר מתובל או עם בקעים שנתערב עם חלב:

דעת סה"ת, הרא"ש והטור דאף בבשר חי אם יש בו בקעים או תבלין- כולו נאסר, ובצלי אף צונן בעי קליפה.

סעיף ח' - כב"ה שנמלחו או נכבשו יחד - כמה נאסרים

פסק השו"ע דבב"ח שנכבשו או נמלחו יחד- שאיסורם רק מדרבנן דלא חשיב כבישול, וכל דאסור מדרבנן נאסר רק באכילה אך לא בהנאה.

סימן צב - דינין אם נפל חלב לקדירה של בשר. וכו ט' סעיפים:

א. כזית בשר שנפל לתוך יורה של חלב רותח טועם העובד כוכבים הקדירה אם אמר שיש בה טעם בשר אסורה ואם לאו מותרת אפי' בפחות מששים ואותה חתיכה אסורה. במה דברים אמורים בשקדם והוציא החתיכה קודם שתפלוט חלב שבלעה דהיינו קודם שתנוח היורה מרתיחה אבל אם לא הספיק לסלקו עד שתוכל לפלוט החלב שבלעה אע"פ שטעמו עובד כוכבים ואין בו טעם כלל אסור אא"כ יש בו ס': הגה: וע"ל סימן צ"ח דאין אנו נוהגין לסמוך אטעימת עובד כוכבים ובעינין ס' בכל ענין:

ב. נפל חלב לתוך קדירה של בשר טועמין החתיכה שנפל עליה החלב אם אין בה טעם חלב הכל מותר ואם יש בחתיכה מטעימת חלב נאסרה אותה חתיכה

סעיף א' - דין חלב רותח שנפל לתוכו בשר (גויש {מוצק}) שנפל לנוזל)

אין טעם בשר מותר אף שאין ששים כנגדו, ואם לא קדם וסילקו- נפלט טעם הבשר וצריך ששם כנגדו.

פסק השו"ע דהבשר אסור בכל גוונא, והחלב: אם יש בו ששים כנגד הבשר- מותר לכו"ע, ואם אין בו ששים- לשו"ע יהא מותר בקיום ב' תנאים: כשקדם וסילקו לבשר בעוד היורה רותחת דאז לא בלע מהבשר, וגם ע"י טעימת גוי שיטעם לחלב ויאמר שאין בו טעם בשר (ויהא קפילא (אומן) או מסל"ת, ש"ך. וע"י סי' צ"ח ס"א), אולם לרמ"א האידנא לא סמכינן על גוי ואסור אלא בדאיכא ששים כנגדו.

בחולין ק"ח. "כזית בשר שנפל ליורה של חלב אמר רב בשר אסור וחלב מותר. והקשו אמאי מותר חלב נבלה הוא (דהא בלע מהבשר)... לעולם חלב נמי אסור הב"ע שנפל ליורה רותחת דמבלע בלע מיפלט לא פלט, סוף סוף כי ניח הדר פלט- כשקדם וסילקו".

נחלקו הרא' בביאור היתר הגמ':

הרשב"א ביאר דכל שהבשר טרוד לפלוט- אינו פולט טעם של עצמו.

ר"ת ביאר דהבשר תמיד פולט טעם, וכשהיורה נחה מרתיחתה- פולט את החלב שבלע.

הרמב"ם כתב דכשקדם וסילקו- יטעם גוי ואם

סעיף ב' - טיפת חלב שנפלה על בשר שבקדירה (נוזל שנפל על גויש {מוצק})

הקדירה- אם יש בו טעם באותה קדירה (היינו בכל החתיכות ולא רק באותה שנפלה עליה חתיכה) אסורה.

בחולין ק"ח. במתני' "טיפת חלב שנפלה על החתיכה- אם יש בו טעם בחתיכה (באותה חתיכה שנפלה עליה הטיפה) אסורה. ניער

(ולדידן דאין סומכין אעובדי כוכבים בעינן ששים בחתיכה ואם לאו כולה אסורה). ומשערינן בכולה אם היה בכל מה שיש בקדירה מהחתיכת והירק והמרק והתבלין כדי שתהא חתיכה זו אחד מששים מהכל החתיכה אסורה והשאר מותר. במה דברים אמורים בשלא ניער הקדרה בתחילה כשנפל החלב אלא לבסוף ולא כיסה אבל אם ניער מתחילה ועד סוף או שכיסה משעת נפילה ועד סוף הכל מצטרף לבטל טעם החלב: הגה: וכן אם לא ניער כלל לא בתחילה ולא בסוף ולא כיסה כלל אם יש ס' בקדירה נגד טיפת חלב שנפל אינו אסור רק החתיכה לבד ושאר הקדירה מותר (בית יוסף בשם הראב"ד והמגיד משנה בשם הרמב"ם) וכן אם ניער בתחלה או כסה מיד אע"ג דלא ניער ולא כיסה לבסוף כל הקדירה מצטרף והוא שניער וכיסה מיד שנפל שם האיסור (טור ובי"ש בשם ר"ן חביב): וכן אם נפל לתוך המרק או לחתיכות ולא נודע לאיזו חתיכה נפל נוער את הקדירה כולה עד שישבו ויתערב הכל אם יש בקדירה כולה טעם חלב אסורה ואם לאו מותרת ואם לא נמצא עובד כוכבים שיטעום ונסמוך עליו משערים בששים עכ"ל רמב"ם: הגה: ויש חולקין וסבירא להו דאינו מועיל מה שנוער הקדירה אם לא שניער מיד שנפל האיסור (טור) והכי נהוג:

דין התבשיל- אם החתיכה כולה ברוטב- התבשיל מצטרף לבשר כדי לבטל הטיפה בששים (ובחתיכה שמקצתה ברוטב- לרש"י אין התבשיל מצטרף לבטל הטיפה ולר"י מצטרף וכדלעיל).

דעת השו"ע- לפי הש"ך כר"י ולפי הט"ז כרש"י (דנחלקו במה איירי השו"ע).

◆ "ניער וכיסה"- נחלקו הפוסקים כמה צריך לנער כדי שהרוטב יצטרף לחתיכה לששים: לשו"ע יש לנער מתחילה ועד סוף (כפשט הרמב"ם), אולם לרמ"א סגי שניער בתחילה בלבד כטור והבנת הר"י בן חביב ברמב"ם;

לרמ"א הוא דוקא כשניער מיד כשנפל האיסור, ולשו"ע אף שניער לאחר זמן.

הרמ"א כתב דאם לא ניער ולא כיסה כלל ויש ששים בקדרה נגד הטיפה- אינו אסור אלא החתיכה ושאר הקדרה מותרת.

נחלקו הרא' באיזה מקרה מיירי הגמ' דאם יש בנ"ט דאסורה:

לרש"י מיירי אף בחתיכה שמקצתה ברוטב, ולר"י דוקא בחתיכה שכולה חוץ לרוטב אך אם מקצתה ברוטב- הרוטב מצטרף לבטלה.

נפק"מ בין השיטות: חתיכה שמקצתה ברוטב ונפלה עליה טיפה- האם שאר הרוטב מצטרף לבטל הטיפה בששים: לרש"י לא מצטרף, ואילו לר"י מצטרף ואף אותה חתיכה מותרת.

האם החתיכה אוסרת את הרוטב כשאין ששים: לר"י אוסרת, לרש"י- לדעת הש"ך לא, לדעת הט"ז אוסרת דהחתיכה שחוץ לרוטב אוסרת את החלק שבפנים והיא אוסרת את הרוטב. (היינו דל"ט בדעת רש"י החתיכה נאסרת ואוסרת, אך לש"ך בדעת רש"י נאסרת ואינה אוסרת).

דין החתיכה- לשו"ע סמכין על גוי שיטעמנה ויאמר שאין טעם בשר, ולרמ"א לא סומכים על גוי אלא בעינן ששים כנגד הטיפה.

ג. כשנאסרה החתיכה מחמת החלב נעשית כל החתיכה איסור ואם בשלה עם אחרות צריך ששים לבטל כולה ואם מכירה משליכה והאחרות מותרות, ואם אינו מכירה הרוטב מותר וכל החתיכות אסורות אם חתיכת האיסור ראויה להתכבד:

כתב הש"ך דכיון דלא מבורר איזו חתיכה נאסרה- הוי ספק בכל הקדרה.

הט"ז כתב דכיון דהחלב כבר נפל לקדרה ומה שמנער עכשו הוא ע"מ שהבעלים לא יבואו לידי הפסד, לכן לא חשיב מבטל איסור לכתחילה.

◆ הקשו האח' על השו"ע דכאן אסר לכל החתיכה ובסי' ק"ה ס"ד אסר רק כד"נ? נאמרו בזה ג' תירוצים:

א'. כאן בחלב שמן, ובסי' ק"ה באיסור שאינו שמן.

ב'. כאן בבשר שמן, ובסי' ק"ה בכחוש.

ג'. כאן באיסור צלול ומפעפע, ובסי' ק"ה בגוש שאינו מפעפע.

◆ הקשו האח' מדוע לרמ"א צריך ששים כנגד הטיפה ומאי דך אסר כל החתיכה אף שהייתה ברוטב- דאם החתיכה אסורה ניבעי ששים כנגד כולה, ואם סגי בששים כנגד הטיפה- א"כ שהחתיכה תהא מותרת?

הש"ך הבין שהרמ"א מיירי שמקצתה בתוך הרוטב ותפס כשתי השיטות לחומרא- אסר החתיכה כדעת רש"י דאין הרוטב מצטרף, והצריך ברוטב ששים כנגד הטיפה כדעת ר"י שהרוטב נאסר כשאין ששים.

הט"ז ביאר שהרמ"א פסק כר"י והא דאסר לחתיכה הוא חומרא דיליה.

◆ עוד הקשו האח' כיצד מותר לנער הרילכאורה הוא ביטול איסור לכתחילה?

סעיף ג'- דין החתיכה נעשית נבלה בבשר והלב

והשאר מותרות אם יש ששים כנגדה, ואם אינו מכירה- הרוטב מותר ושאר חתיכות אסורות אם היא ראויה להתכבד, ואם אינה ראויה להתכבד- בטלה בששים (חולין צ"ו, ק.).

דין זה דאמרינן חנ"ג בבשר בחלב- מוסכם לכו"ע.

חנ"ג באיסורי דרבנן: לספרדים יש להקל בזה (כרמב"ם, שו"ע ועוד), אולם לאשכנזים יש להחמיר (כדעת הט"ז, ש"ך והפמ"ג).

איתא בחולין ק"ח. "אמר רב כיון שנתן טעם בחתיכה- חתיכה עצמה נעשית נבלה (היינו כיון שהחתיכה נאסרת משום בכב"ח או שא"א כגון נבלה וכדו'- דין החתיכה עצמה הופך להיות כנבלה, כגוף האיסור ממש) ואוסרת כל החתיכות כולן". עוד פליגי שם אמוראי וקיי"ל כמ"ד אפשר לסוחטו אסור.

וכ"פ השו"ע דכשנאסרה חתיכה מהחלב- נעשית כולה איסור, ואם בישלה עם אחרות- צריך ששים כנגדה: אם מכירה- משליכה

ד. לא אמרו חתיכה עצמה נעשית נבילה אלא בבשר בחלב אבל לא בשאר איסורים כגון כזית חלב שנבלע בחתיכה ואין בה ששים לבטלו ונאסרה ואחר כך בישלה עם אחרות אין צריך אלא ששים כדי כזית חלב ואז אפילו חתיכה עצמה חוזרת להיות מותרת: הגה: וי"א דאמרינן בכל האסורים חתיכה נעשית נבילה (תוס' וסמ"ג וסמ"ק ומרדכי והאחרוני') וכן המנהג פשוט ואין לשנות, ודוקא אם האסור דבוק בחתיכת היתר או שהחתיכה כולה חוץ לרוטב ונפל עליה איסור אבל אם מקצת החתיכה תוך הרוטב ואין האיסור דבוק בו לא אמרינן חתיכה נעשית נבילה ומצטרף כל הקדירה לבטל האיסור ומכל מקום יש להחמיר לאסור אותה חתיכה (ארוך כלל כ"ח). וכל זה בשאר איסורים אבל בבשר בחלב אע"פ שאין האסור דבוק ומקצת החתיכה תוך הרוטב אמרינן חתיכה נעשית נבילה. יש אומרים דלא אמרינן חתיכה נעשית נבילה אם נתערב איסור לח בהיתר לח ואחר כך נתערב הכל בהיתר אחר ואין צריכים רק ששים נגד האיסור שנפל (מרדכי פכ"ה ורשב"א ור"ן בשם ראב"ד) ויש לסמוך על זה בשאר אסורים לצורך הפסד גדול אבל לא בבשר וחלב ואם נתערב יבש ביבש לא אמרינן בשום איסור חתיכה נעשית נבילה. וע"ל סימן צ"ט ס"ק ט"ו מדין חתיכה נעשית נבילה. כלי הנאסר מבליעה איסור לא אמרינן ביה חתיכה נעשית נבילה ולא בעינן ס' רק נגד האיסור שבלע (מרדכי פג"ה וע"ל סימן צ"ח):

סעיף ד' - דין חתיכה נעשית נבילה בשאר איסורים

ונאסרה ואח"כ נתבשלה עם אחרות- אין צריך ששים אלא כנגד הכזית חלב (ולא כנגד כל החתיכה שבלעה מהחלב) ואז אף החתיכה עצמה חוזרת להיות מותרת. (עיין לקמן קושיא בדעת השו"ע בזה).

הרמ"א פסק כר"ת דאמרינן חנ"נ בשא"א ודוקא כשהאיסור דבוק או שכל החתיכה חוץ לרוטב, אבל אם האיסור אינו דבוק או שחלק מהחתיכה ברוטב- לא אמרינן חנ"נ ומצטרפת כל הקדירה לבטלו ומ"מ החתיכה נותרת באיסורה. (הטעם שבאיסור דבוק אמרינן חנ"נ לרמ"א: לט"ז משום דחיישינן שהוציא כל החתיכה חוץ לרוטב ונאסרה כיון דעכשוו אין ששים, ולפמ"ג כיון דהאיסור דבוק בה ממהר להיבלע בה יותר משאר חתיכות) וכל זה דוקא בשא"א, אבל בבכ"ח אע"פ שאין האיסור דבוק

נחלקו הראשונים האם אמרינן חנ"נ בשאר איסורים:

דעת ר"ת דאמרינן חנ"נ בשאר איסורים.

דעת רבנו אפרים (מבעלי התוס') דלא אמרינן חנ"נ בשאר איסורים.

דעת הראב"ד והמרדכי דאמרינן חנ"נ בשא"א דוקא בתערובת לח ביבש, אבל תערובת לח בלח לא אמרינן חנ"נ בשא"א וי"א דאמרינן גם בתערובת לח בלח.

בתערובת יבש ביבש- מוסכם לכו"ע דלא אמרינן חנ"נ כיון שלא נתבשלו יחד ואין נתינת טעם, והר"ן הביא דעה דס"ל דגם בזה אמרינן אך אין פוסקים כן.

השו"ע פסק כרבינו אפרים לכן חתיכה שבלעה כזית חלב ואין בה ששים לבטלו

מקלים שמותר. וכ"כ בשו"ת יבי"א (ח"א יור"ד סימן ח' אות י"א).

הט"ז כתב דהשו"ע חזר בו ופסק כסי' ק"ו דהחתיכה נשארת באיסורה, אף דלא אמרינן חנ"נ בשא"א- מ"מ אפשר לסוחטו אסור.

◆ סיכום המקרים דלא אמרינן לרמ"א דחנ"נ: כלי שנאסר; יבש ביבש (אף בב"ח); תרי משהו לא אמרינן (לקמן נבאר); מליחה- לפמ"ג בדעת הש"ך בבב"ח אמרינן אף במהפס"מ אך בשא"א לא אמרינן חנ"נ במהפס"מ; לח בלח בשא"א בהפס"מ ולט"ז אף בשאין הפסד; חתיכה שחציה ברוטב או שרק חציה נאסר (דלא חשיב איסור דבוק).

◆ "תרי משהו": כתבו הפוסקים דחתיכה שנאסרה באיסור משהו (כגון חמץ בפסח או דשיל"מ) לא אמרינן דאותה חתיכה נ"נ כיון דתרי משהו לא אמרינן.

נחלקו בזה הט"ז והש"ך: אם החתיכה ניכרת ומסלקה- לט"ז אינה אוסרת, במשהו ולש"ך אם היא איסור שאוסר רק במינו (כגון דשיל"מ) אינה אוסרת, אולם אם היא איסור שאוסר אף שלא במינו (כגון חמץ בפסח)- אוסרת אף דהוי תרי משהו.

◆ ניכרת ואבדה: לדעת השו"ע בטלה ברוב, לט"ז אוסרת הכל במשהו.

הקדמה סעיפים ה'-ז'- טיפת הלב שנפלה על דופן כלי שאנגל האש

נחלקו הראשונים מה הדין כשנפלה טיפה על דופן הכלי:

◆ דעת הסמ"ג דהקדרה והתבשיל אסורים: הקדרה אסורה כיון שהטיפה התפשטה בכולה ונעשית חנ"נ ואף שיש בקדרה ששים כנגדה-

וחלק מהחתיכה ברוטב- אמרינן דהחתיכה נעשית נבלה.

עוד הקל הרמ"א (כמרדכי) דבאיסור לח בלח שנתערב- לא אמרי' חנ"נ ולא צריך ששים אלא כנגד האיסור שנפל, וזה דוקא בשא"א במקום הפס"מ אבל לא בבב"ח.

כלי שבלע איסור- אינו נעשה נבלה ואין צריך ששים אלא כנגד האיסור שבלע.

◆ היתר החתיכה- הקשו האח' דהנה השו"ע פסק כאן דחתיכה שנאסרה ונתבטלה ויש ששים כנגד הכזית חלב דמותרת ואילו בסי' ק"ו ס"א פסק דאפשר לסוחטו אסור, דהיינו אע"פ שהחתיכה לא אוסרת התבשיל מ"מ נשארת באיסורה.

נאמרו בזה מספר תירוצים:

באר הגולה תירץ דמדאו' החתיכה מותרת כיון שנפלט טעמה (ודווקא בשא"א דלא נ"נ), אבל מדרבנן החתיכה אסורה דאפשר לסוחטו אסור.

הש"ך תירץ דכשמכיר החתיכה והיא ניכרת- נשארת באיסורה, אבל כשאינו מכירה- בטלה ברוב ומותר כיון שאין איסורה מחמת עצמה וה"ה חלב שנבלע בחתיכה.

בערך השולחן תירץ דבאיסור דאו' מחמירים דאפשר לסוחטו אסור, אבל באיסור דרבנן

גמ' בזבחים צ"ו: "בישל במקצת הכלי- טעון מריקה ושטיפת כל הכלי, דאמר קרא 'ואם בכלי נחושת בושלה' אפילו במקצת הכלי". מוכח שבישול במקצת הכלי- מפעפע בכל הכלי.

ה. טיפת חלב שנפלה על הקדירה שאצל האש מבחוץ אם נפלה כנגד התבשיל אין צריך אלא ס' כנגד הטיפה שמפעפת לפנים והוי כאילו נפלה בתבשיל, ואם נפלה במקום הריקן והיא מפעפת בדופן הקדירה עד סמוך לרוטב כל כך שאין ס' כנגד הטיפה הרי נאסר אותו מקום הקדירה ואם יערה התבשיל דרך מקום הקדירה שנאסר הרי יאסר התבשיל וזה תקנתו שניחנה כך ולא יגע בה עד שתצטנן: הגה: ודוקא אם הקדרה ישנה אבל אם היא חדשה בכל ענין א"צ ס' רק נגד הטיפה שנפל עליה כדלקמן סי' צ"ד גבי כף:

בכל הכלי בטלה, ואם לא מפעפת בכל הכלי- הוי כאילו נפלה לתבשיל ובטלה בששים. -דין הקדרה לסמ"ק: הש"ך כתב דאסורה דחיישינן שמא לא התפשטה, ולט"ז אסורה אך הביא דעת מהרש"ל דמותרת דבין אם פיעפה לבפנים או לא- בטלה בששים וכן ס"ל לט"ז עצמו.

♦ דעת ר' יחיאל להתיר בשעת הדחק אפילו נפלה שלא כנגד הרוטב ושלא בסמוך לאש אם יש ששים בתבשיל כנגד הטיפה.

♦ אם הטיפה נפלה כנגד מקום ריקן: נאסר אותו מקום וכדי לא לאסור התבשיל ימתין עד שהקדרה תצטנן ואז מערה התבשיל אפילו מאותו מקום.

ביטול בששים מועיל באוכל, אבל בקדרה שאין בה טעם מעצמה- אפילו ביותר מששים נאסרת (ב"ח), והתבשיל אסור כיון שאין תבשיל שיש בו ששים כנגד כל הקדרה שהוא בה.

♦ דעת מהר"ם מרוטנבורג דהקדרה אסורה משום דחיישינן שהטיפה לא התפשטה בכל הכלי (דאם הייתה מתפשטת- היתה בטלה בששים), והתבשיל מותר רק אם יהא ששים פעמים ששים כנגד הטיפה דהטיפה אסרה מקום נפילתה עד כדי ששים וצריך שיהיה בתבשיל ששים כנגד אותו מקום.

♦ דעת הסמ"ק דיש לחלק: אם הטיפה נפלה כנגד הרוטב- התבשיל מותר שאם מפעפת

סעיף ה'- עיקר הדין כשנפלה טיפה על דופן הכלי שאצל האש

שנאסר בעוד הקדרה חמה:

בקדרה חדשה מותר בששים, וה"ה בישנה שאינה ב".

בקדרה בת יומא צריך ששים כפול ששים ואחד כדי לבטל הטיפה ומקום שנאסר.

בכלי חרס חדש- לרמ"א בעינן ששים כנגד כל המקום שנאסר, לש"ך די בששים כנגד טיפת האיסור ופליגי אי שייך חנ"נ בכלי חרס חדש.

פסק השו"ע כדעת הסמ"ק דיש חילוק אם נפלה כנגד התבשיל- דבטלה בששים משום דמפעפת לבפנים ובטלה בתבשיל, (והקדרה: לט"ז ולש"ך כדלעיל), ואם נפלה כנגד מקום ריקן- נאסר אותו מקום וממתין עד שהקדרה תצטנן ומערה אפילו דרך שם לתוכו. הוסיף הש"ך דבמקום צורך כגון אורחים- אפשר לשפוך מיד דרך הדופן שלא נאסרה.

♦ מה דין התבשיל כשהוציאווהו דרך המקום

ו. נהגו העולם לאסור כשנפלה על הדופן שלא כנגד הרוטב ודוקא כשנופל באותו צד שאינו כנגד האש אבל אם נפל כנגד האש מותר שהאש שורפו ומייבשו ואז הקדירה נמי שרי (הגהות ש"ד וארוך כלל ל"א) ודוקא בדבר מועט כגון טיפה אבל אם נפל הרבה אין להתיר אפי' אם נפל כנגד האש אא"כ כנגד הרוטב וע"י ס': הגה: ואז הקדירה הוי אסורה אפילו יש ס' בתבשיל נגד הטיפה שנפלה ויערה מיד התבשיל ממנו בצד אחר שלא כנגד הטיפה ואם בשלו בקדירה תבשיל אחר דינו כמו בפעם הראשון (ארוך כלל ל"א):

ז. יש מי שמתיר בשעת הדחק כגון בערב שבת אפי' שלא כנגד הרוטב אפילו שלא כנגד האש על ידי ס': הגה: והכי נהוג (ארוך), ואם נשפך חלב או שאר איסור רותח

סעיף ו' - מנהג העולם בדין הלעיל

כתבו הסמ"ק והמרדכי דמנהג העולם לאסור התבשיל כשנפלה טיפה על מקום ריקן דחיישינן שמא עלתה הרתיחה עד מקום טיפה ונאסר הכל. כתב הש"ך דהנ"מ בישנה בת יומה, אך בחדשה ויש ששים כנגד הטיפה או ישנה שאינה ב"י ויש בתבשיל ששים פעמים ששים ואחת נגד הטיפה - לא נאסר. וכ"פ השו"ע דנהגו לאסור בזה את התבשיל (דלא כפרישה שכתב דכשיצטנן מותר לערות) ודוקא כשהטיפה נפלה בצד שאינו כנגד האש, אבל נפלה כנגד האש - התבשיל מותר כיון דהאש שרפה הטיפה, וזה דוקא

בטיפה מועטת (מרובה הוי ד' או ה' טיפות או ככף וחצי) וכתב הרמ"א דבכה"ג הקדרה מותרת, אולם הש"ך אסרה לכתחילה; אבל אם נפלו טיפות מרובות אפילו כנגד האש - התבשיל אסור אא"כ נפלו כנגד הרוטב ויש כנגדם ששים. כתב הרמ"א דהקדרה אסורה מ"מ אף שיש ששים כנגד הטיפות דחיישינן שנשארו בדופן ואסורה (הש"ך), וסיים דיש לשפוך התבשיל מיד מצידה השני של הקדרה ואין להשאירו דחיישינן שהטיפה תפעפע יותר ותאסור לתבשיל (ש"ך).

סעיף ז' - שעת הרחוק בדין הלעיל (דין קילהת וטיפה שנפלה על הכיסוי - רמ"א)

פסק השו"ע בשם ר' יחיאל דיש מתירים בשעת הדחק אפילו נפלה שלא כנגד הרוטב ושלא בסמוך לאש אם יש ששים בתבשיל כנגד הטיפה, וכתב הש"ך דאם אפשר ימתין לקדרה שתצטנן אבל אם צריך מיד כגון לאורחים - יכול לשפוך מהצד השני. קדרה שהועמדה ע"ג איסור שנשפך לארץ: כתב הרמ"א אם הקדרה חמה והאיסור אינו על

האש - הקדרה אסורה כיון שהיא חמה בלעה והתבשיל מותר דהצונן הוא למטה. אם הקדרה צוננת והאיסור אינו ע"ג האש - הכל מותר. אם הקדרה או האיסור על האש אף שהשני צונן - הכל אסור כיון שאחד מהם על האש, אולם אם יהיה בתבשיל ששים כנגד האיסור - התבשיל מותר.

אמהות הלכות בשר בחלב בנימוך סט

על גבי קרקע והעמידו עליו קדירה חמה אם מה שנשפך אינו אצל האש לא הוי רק כלי שני ולכן הקדירה אסורה דבולע קצת והתבשיל מותר דתתאה גבר (הגהת ש"ד סימן כ"ה), וקלוח מן הקדירה רותחת שהלך אל קדירה צוננת אם נפסק הקלוח מן הקדירה הרתחת קודם שהגיע אל הצונן הוי נמי ככלי שני (כך משמע בשערים מתשובת מוהר"ם) ואם לא נפסק הוי כעירווי והקדירה הצוננת נאסרה אם היד סולדת בקלוח הנוגע בקדירה (ת"ה סי' קפ"ה) והתבשיל שבתוכה שרי דאין עירווי אוסר רק כדי קליפה אבל אם הקדירה היא חמה והוא כלי ראשון וכ"ש עומד אצל האש אפי' הקלוח הוא צונן הכל אסור דתתאה גבר והוי כצונן לתוך חם דכולו אסור (כך משמע מב"י) כמו שנתבאר לעיל סי' צ"א. טפה הנופל' על גבי כיסוי קדירה דינה כנפלה על גבי קדירה נגד הרוטב והוא שהתחיל הקדירה להרתיח דאז עולה הזיעה תמיד ומגיע אל הכיסוי ויורד משם אל הרוטב (ארוך כלל ל"א וש"ד):

ח. מחבת של חלב שנתנו בכירה תחת קדירה של בשר הזיעה עולה ונבלע בקדירה ואוסרתה: הגה: אם היה חלב במחבת בעינין ס' בתבשיל שבקדירה נגד החלב שבמחבת

קילוח מקדרה רותחת על דופן קדרה צוננת: האש:

עוד הוסיף הרמ"א דהכיסוי תמיד אסור דחיישינן שמא הטיפה נשארה בו ולא פיעפעה.

דין התבשיל- אם הקדרה החלה לרתוח חיישינן שהטיפה מפעפעת לבפנים והתבשיל נאסר אא"כ יש ששים כנגד הטיפה.

נחלקו הפוסקים האם הרוטב מצטרף לכיסוי לששים: לרמ"א מצטרף שהאדים עולים לכיסוי, לרש"ל ולט"ז לא מצטרף דהכיסוי הוי כמקום ריקן דחיישינן שמא הרתיחה לא עלתה עד שם.

ובאם הקדרה לא החלה לרתוח- התבשיל מותר אף שאין בו ששים כיון שהקדרה צוננת הטיפה לא פיעפעה.

הוסיף הרמ"א דאם הקילוח נפסק- הכל מותר דכיון דנפסק חשיב ככ"ש דאינו מבשל, וכתב הט"ז דמ"מ אם מקום הכירה רותח- הוי הקילוח ככ"ר אף שנפסק ויש לאסור הקדרה.

אם הקילוח לא נפסק- הקדרה אסורה דחשיב כעירווי מכ"ר שאוסר כד"ק ודוקא שהקילוח חם שהיס"ב, אבל התבשיל מותר דנאסר רק כד"ק (הקדרה), אמנם הט"ז אסר הכל אלא במקום הפס"מ.

ובאם קילח חלב (אף צונן) על דופן כ"ר בשרי חם- הכל אסור כיון דהוי צונן שנפל לחם תתאה גבר.

טיפת חלב שנפלה על כיסוי קדרה בשרי שעל

סעיף ה'- מוחבת הלכות בתנוד מזההת קדרת בשר

כתב דהרא"ש פסק כמהר"ם מרוטנבורג אולם הרמ"א פסק דסגי בפעם אחת ששים. מהר"ר איסרלן כתב דאפשר להשאיר המחבת

כתב הרא"ש בדין זה שאסור דזיעת החלב עולה ונבלעת בקדרת הבשר ומותר רק בששים פעמים ששים כנגד החלב, ובדר"מ

(ד"ע), וכל זה מיירי שהמחבת מגולה והזיעה עולה מן המאכל עצמן לקדירה שעליה (ארוך) וגם מיירי שהוא בקרוב כל כך שהיד סולדת בזיעה במקום שנוגע בקדירה אבל אם אין היד סולדת בזיעה הכל שרי, ולכן תולין בשר לייבש על קדירות של חלב ולא חיישינן לזיעה שעולה (פסקי מהרא"י סימן ק"ג) וכן אם המחבת מכוסה הכל שרי מידי דהוי אשתי קדירות נוגעות זו בזו דאין אוסרין זו את זו בנגיעה כל שכן בזיעה (מרדכי פרק כ"ה) מיהו לכתחלה יש לזוהר בכל זה (הגהות ש"ד):

ט. נר של חלב עשוי כנר של שעוה שנטף ממנו טפה על כלי אין צריך כי אם גרידה אבל חלב מהותך חם שנפל ממנו טפה על כלי צריך הגעלה:

היכא דקדרת הבשר אינה רותחת מחמ"ע ושהזיעה היא בחום שהיס"ב, וסיים דמ"מ והטיפה שנוגעת בקדירה אינה בחום שהיס"ב. לכתחילה יש להיזהר בכל זה.

פסק השו"ע כדעת הרא"ש, והרמ"א הביא דברי מהר"ר איסרלן דאסור דוקא כשהמחבת תהיה מגולה דאם לא כן הוי כשתי קדרות הנוגעות זו בזו שאינן אוסרות, וכן דוקא כתב הט"ז דלפ"ז מותר לתת קדרה בשרית בתנור שבושול בו פשטידה חלבית כיון שאין בתנור חלב בעין דהוא נקי דהוי כשתי קדרות הנוגעות זב"ז דמותרות.

סעיף ט' - חלב שנפל על כלי

פסק השו"ע בשם תרוה"ד דאם הטיפה נפלה מנר של שעוה (לדוג') סגי בגרידה, אבל אם נפלה מחלב מהותך - הכלי נאסר ובעי הגעלה. וההבדל ביניהם דבנר נפסק הקילוח, אבל בחלב מהותך הוי ישירות מהאש וחשיב כעירו מכ"ר (ט"ז, ש"ך). מצקת - כתב המהרי"ל דמצקת ששאב בה רותחין מכ"ר - דינה ככ"ש אך אם השהה אותה שם והמים מבעבעים דינה ככ"ר. אמנם הט"ז ובנקה"כ ס"ל להחמיר כתוס' ולדונה לעולם ככ"ר.

סימן נג - קדירה שבשלו בה בשר לא יבשלו בה חלב. וכו סעיף אהר:

א. קדירה שבשל בה בשר לא יבשל בה חלב ואם בישל בה בתוך מעת לעת אסור בנותן טעם וצריך לשער נגד כל הקדירה, אבל אם שהה מעת לעת קודם שבישל בה הוי ליה נותן טעם לפגם ומותר התבשיל אבל הקדירה אסורה לבשל בה לא בשר ולא חלב: הגה: אבל שאר דברים מותר (ריב"ש סימן קכ"ו בשם סמ"ק ובהגמ"י פ"ו). ודין כסוי קדרה כדין קדירה עצמה (ד"ע ואו"ה) ויש מחמירים בכיסוי לומר דאע"פ שאינו בן יומו דינו כאילו היה בן יומו (בהגהות ש"ד בשם קובץ) וכן נוהגין בקצת מקומות

סעיף א'

ויש מחמירים אף באינו ב"י להחשיבו כב"י.

הוסיף הרמ"א דהמנהג כמחמירים אף שהוא חומרא בלא טעם, אבל היכא דיש צד להיתר כגון לצורך שבת או אורחים וכיו"ב - יש להקל. כתב הש"ך טעמא כיון דמיירי בכיסוי צר למעלה שא"א לקנחו וחשיב כאיסור בעין, לפיכך אם הכיסוי רחב ואפשר לקנחו יפה או שהוא נקוב למעלה יש להקל.

◆ כיסה קדרה חלבית במכסה בשרי: אם היה בסיר מאכל: אם היו שתיהם חמים - הכל אסור, וכן כשהיה הכיסוי צונן והקדרה חמה - שתיהם אסורים אם החל להזיע למטה דתתאה גבר ונאסרים. הכיסוי חם והקדרה צוננת - הם מותרים והמאכל בעי קליפה אם אפשר, ובשניהם צוננים - הכל מותר.

לא היה בסיר מאכל - אף בשתיהם חמים הכל מותר דומיא דשתי קדרות שנגעו זב"ז.

היה בכיסוי החם לחלוחית בשר והקדרה

בגמ' ע"ז ע"ה: הסיקו דנטל"פ שרי דלא אסרה התורה אלא קדרה ב"י, ואף בקדרה בשרית שאינה ב"י - לא יבשל חלב גזירה אטו ב"י.

פסק השו"ע דאם בישל חלב בקדרה בשרית ב"י - הקדרה אסורה והתבשיל מותר בנ"ט (היינו ע"י טעימת גוי) ולרמ"א אין זה מועיל (ע"י סי' צ"ח ס"א) אלא משערים בששים והיינו בקדרה רחבה ודקה שאפשר שיהא בתבשיל ששים כנגד הקדרה או באופן שידוע כמה הקדרה בלעה.

אם הקדרה אינה ב"י - פסק השו"ע דהקדרה אסורה בין לבשר ובין לחלב והתבשיל מותר דקיבל טעם פגום, ומותר לבשל בקדרה זו פרווה כיון דאין איסור בלוע בקדרה, והש"ך כתב דמנהג שלא לבשל בה אפילו פרווה.

דין הכיסוי - כתב הרמ"א דאם בישלו בסיר בשרי עם מכסה חלבי - דינו כדין קדרה, ובדיעבד אפשר להקל אם בישלו בו חלב

וכן אני נוהג מפני המנהג והוא חומרא בלא טעם (ד"ע) ומכל מקום במקום שיש שום צד להתיר בלאו הכי או שהוא לצורך שבת או הפסד יש להתיר אם אין הכיסוי בן יומו כמו בקדירה עצמה, ואם לקחו כיסוי רותח מקדירה של בשר ונתנו אותו על קדירה של חלב אם שניהם חמים שניהם אסורים אם יש מאכל בקדירה של בשר וחלב ואם הכיסוי צונן והקדירה חמה נמי שניהם אסורים אם התחיל להזיע תחת הכיסוי דתתאה גבר (או"ה) ואם הכיסוי חם והקדירה צוננת הכל שרי (שם) רק המאכל צריך קליפה (לדעת הגהת ש"ד ולא כאו"ה שם) אם אפשר לקלפו ואם לאו הכל שרי ואם לא היה מאכל בקדירה הכל שרי דהוי כשתי קדירות שנגעו זו בזו (הכל ד"ע לסברת הארוך):

צוננת- דעת הרמ"א כאו"ה שהכל מותר
דהפורש מהכיסוי הוא ככ"ש ולא דמי לעירווי
מכ"ר, ואילו דעת הש"ך כשע"ד שהכל אסור
כיון דהכיסוי רותח וא"א דלא בלעה הקדרה
מהכיסוי.
קדרה שלנה לילה מעת שבישלו בה חלב
צוננת- דעת הרמ"א כאו"ה שהכל מותר
דהפורש מהכיסוי הוא ככ"ש ולא דמי לעירווי
מכ"ר, ואילו דעת הש"ך כשע"ד שהכל אסור
כיון דהכיסוי רותח וא"א דלא בלעה הקדרה
מהכיסוי.
קדרה שלנה לילה מעת שבישלו בה חלב

ובישל בה בשר ומסתפק אם עבר עליה
מעל"ע- מותר משום ס"ס: שמא הלכה כר"ת,
ושמא עבר עליה מעל"ע.
בישל במזיד בקדרה שבלעה איסור שעבר
עליה מעל"ע- קנסינן לו ולבני ביתו את
המאכל, אך לאחרים מותר (הליכו"ע).

סימן צד - דין התוחב כף חולבת בקדרה של בשר. וכו ט' סעיפים:

א. התוחב כף חולבת בקדרה של בשר או איפכא משערים בכל מה שנתחב ממנו בקדירה אם הכף בן יומו דהיינו ששמשו בו בכלי ראשון תוך מעת לעת (ארוך כלל ל"ז), ויש מי שאומר שאם הכף של מתכת משערים בכלולו משום דחם מקצתו חם כולו וסברא ראשונה עיקר וכן נוהגין (מרדכי וש"ד והגהותיו וארוך וע"ל סי' צ"ח):

סעיף א' - דין התוחב כף חלבית לקדרה בשרית

הוסיף הש"ך דכ"ר היינו שנשתמש בחלב, אבל אם נשתמש בכ"ר במים - אין המים מעוררים אותו דאין דינו כאן כאיסור בלוע שהמים מחשיבים אותו מעל"ע.

כתב הט"ז דעירוי מכ"ר ג"כ אוסר בנידון דידן וחשיב ככ"ר, ולגבי כ"ר דעל האש ואין היס"ב - הרש"ל החמיר אולם בתו"ח וב"י התירו כ"ז שאין היס"ב.

כתב הפת"ש דמעל"ע חשיב רק מעת שהורידוהו מהאש והסיר אינו חם בחום שהיס"ב - מאז מנינן מעל"ע. עוד כתב בשם המהרי"ט בשם ב"ה דחם מקצתו חם כולו היינו לבלוע אבל לפלוט - אינו פולט, אולם דעת הש"ך כאן דגם אינו בולע וכ"ז רק לגבי לאסור, אולם ודאי דהכף בלעה ואסורה. בתש' פני"מ הביא לחלק: דאם הכלי בחום שהיס"ב - אזי בולע וגם פולט, אולם אם אין היס"ב - אז לא בולע ולא פולט. סיים הפת"ש בשם הש"ך דכ"ז היינו בחום של בישול, אבל בחום שע"י האור ממש - ודאי דבולע בכלולו ומפליט.

כתב הטור דהתוחב כף חלבית בקדרה בשרית (וה"ה איפכא) משערינן בששים ממה שתחב בתוכה דלא ידעינן כמה נפק מינה ואה"נ דאי ידעינן משערינן בכמה שבלע (ב"י) וכ"פ הסמ"ק, שע"ד וסה"ת. והביא הטור בשם ר' פרץ דבכלי מתכת משערינן בכלולו תמיד דחם מקצתו חם כולו.

סתם השו"ע כטור (וכ"פ הרמ"א) והביא את רבינו פרץ בשם יש מי שאומר, והוסיף הרמ"א בשם האו"ה דכל דין זה הוא בכלי בן יומו היינו שנשתמש בחלב בכ"ר מעל"ע.

כתב הש"ך בשם רש"ל דאם לא ברור לו כמה השתמש - משערינן עד ראש הכף כדרך שימוש. הפת"ש הביא מחלוקת האם אדם נאמן לומר כמה הכניס או דלאו אדעתיה: דעת הנוב"י דנאמן והפמ"ג הסתפק בזה.

כתבו החת"ס והרש"ל דא"צ לשער כנגד חלק הכף שהכניס לחלל הקדרה שבלע מחמת הבל הקדרה ודלא ככו"פ שהצריך.

ב. אם תחב הכף בקדירה שני פעמים ולא נודע בינתים צריך ב' פעמים ששים וי"א דסגי בפעם א' ששים וכן נוהגים (ת"ה סימן קפ"ג והגהות ש"ד וארוך):

ג. אם יש ס' לבטל הכף הקדירה והתבשיל מותרים אבל הכף אסור בין עם בשר בין עם חלב לפי שהיא בלועה מבשר בחלב ואפילו בדיעבד אוסרת אם חזרו ותחבבה בין בבשר בין בחלב כל זמן שהיא בת יומא, ואם אין ס' הכל אסור בהנאה אפי' הקדרה אך מותר לתת לתוכה פירות או צונן כיון שאינו נהנה מגוף האיסור:

סעיף ב' - דין התוהב כף חלבית לקדרה בשרית פעמיים

ואם נודע בינתיים - סגי בששים פעם אחת כיון דבפעם הראשונה נתבטל כבר. הרמ"א פסק דלעולם סגי בששים פעם אחת וטעמא כיון דלא אמרינן חנ"נ בדבר הבלוע בכלי (רמב"ן ותרומה"ד), וכ"פ הש"ך והט"ז. כתב הש"ך דדין חוזר וניעור לא שייך כאן כיון דדין זה הוא גזרה אטו ב"י, ואילו כאן אין חשש כיון שיש ששים כנגד הכף ואף בכמה תחיבות לא יהא טעמה נרגש לפי שכולעת ופולטת את התבשיל - הלכך הוי בגדר מב"מ לעולם (ע"פ השפ"ד).

כתב הטור דאם תחב כף חלבית בקדרה בשרית פעמיים - בעינן פעמיים ששים כנגדה כשלא נודע שנתחבה בינתיים כיון דחשיב כתוחב שתי כפות (ט"ז) או משום שפעם ראשונה משום חלב הבלוע ובשניה משום שנעשה נבלה דחיישינן שלא פלטה הכף כל חלב הבלוע בה (ט"ז בשם תרומה"ד), וכ"פ השו"ע. {לשו"ע הוא דוקא ב' פעמים דלאחר מכן נ"נ ולא אמרינן חנ"נ בשא"א, אולם לסמ"ק יאסור בכל פעם שיתחוב (אפילו פעם שלישית ויותר) ויצטרך ששים כנגדו. (ש"ך).}

סעיף ג' - דין הקדרה התבשיל והכף - כשהתוהב כף בת יומא

שהתיר בפעם אחת ששים ולא בעינן פעמיים, וכתב הגש"ד דהמתע"ב והמקל לא הפסיד. הש"ך כתב דבקדרה בשרית ב"י שמבשלים בה מים ותחבו בה כף חלבית - לרמ"א אסור (סי' צ"ה ס"ג) אך לשו"ע שרי דנאסר רק בבשר בעין. והוסיף דהא דבעינן שתהא הכף ב"י היינו משעת התחיבה האוסרת ולא משעה שבישל בה חלב; ואם אינה ב"י בתחיבה השניה - שרי בדיעבד, אך ודאי דלכתחילה אין לתוחבה לשאר דברים אפילו אינה ב"י. כתב הב"י בשם הג"א גבי קדרה שבישלו בה בב"ח ושוב בישלו בה תבשיל - דהתבשיל

כתב הטור דהיכא דתחב כף חלבית לתבשיל בשרי (וכן להיפך): אם יש ששים כנגד הכף - הקדרה והתבשיל מותרים, אולם הכף נ"נ ואסורה בין בחלב בין בבשר ואף עם שאר דברים (ש"ך) ואוסרת אף בדיעבד כל זמן שהיא בת יומא; ואם אין ששים - הכל אסור בהנאה ואף הקדרה, אמנם מותר ליתן בה פירות או צונן כיון שלא משתמש בגוף האיסור, וכ"פ השו"ע.

הביא הב"י דעת הסמ"ק דאין הכף מוגעלת בנתינתה בקדרה דחיישינן שמא לא רתח ושמא לא נכנסה כולה כדבעי. עוד הביא דעת תה"ד

אמנתה הלכות בשר בחלב בנימוץ עה

ד. אם אין הכף בן יומו הקדרה והתבשיל מותרים והכף אסור לכתחלה בין עם בשר בין עם חלב ומ"מ בדיעבד אינה אוסרת כיון שלא היתה בת יומא:

ה. אם בשלו מים בקדרה חדשה ותחבו בה כף חולבת ואחר כך חזרו ובשלו בה מים פעם אחרת ותחבו בה כף של בשר ושתי הכפות היו בני יומן ובשום אחד מהפעמים לא היו במים ששים אסור להשתמש בקדירה לא בשר ולא חלב אבל שאר דברים מותר לבשל מאחר שהיתה חדשה שלא בשלו בה מעולם: הגה: מיהו אם עבר ובישל בה בשר או חלב מותר דהוי נותן טעם בר נותן טעם (הגהות מיימוני פ"ט). קדרה שבשלו בה ירקות או מים ותחבו בה כף בן יומו והקדירה אינה בת יומה או להפך או שיש במאכל ששים הכל שרי ונוהגין להחמיר לאכול המאכל כמין הכלי שהוא בן יומו ולאסור הכלי שאינו בן יומו (ארוך כלל ל"ז) ואינו אלא חומרא בעלמא כי מדינא הכל שרי:

מותר כשהשליך דמי הקדרה לנהר דכיון דאסורה אין חילוק אם היא ב"י או לא (וכ"כ הט"ז), וביאר בשע"ד דהיינו דמי הנאת הקדרה; אולם הרמ"א התיר באינה ב"י אף בלא השלכת דמיה. כמו"כ התירו לתת בה פירות ומאכל צונן דאינו נהנה מהאיסור וכן

לחמם בה מים לרחיצה דלא נהנה מטעם בב"ח הבלוע וכן לתת בה מאכל צונן לח (שע"ד, ב"י וש"ך שהתיר דוקא בדרך ארעי ודלא כמרדכי).

הביא הפת"ש שהחת"ס התיר למכור קדרה אסורה מבב"ח לגוי בלא חשש, ואפילו היא ב"י.

סעיף ד' - דין הקדרה התבשיל והכף - כשתהב כף שאינה בת יומא

פסקו הטוש"ע דאם הכף אינה בת יומא - הקדרה והתבשיל מותרים, אך הכף אסורה לכתחילה בין עם בשר ובין עם חלב ומ"מ בדיעבד אינה אוסרת כיון דהוי נ"ט לפגם דאסור לכתחילה ושרי בדיעבד, ובמאכל פרווה מותר מדינא אף לכתחילה כיון דהכף לא נאסרה (כיון שאינה ב"י), אך המנהג

לאסור (ש"ך). כתב הב"י דהתבשיל מותר דוקא כששתי התחיבות היו ממין אחד (היינו כף חלבית שנתחבה פעמיים לבשר), אולם אם תחב כף בשרית לחלב כשהיא בת יומא ושב ותחבה לחלב - פשיטא דנאסר התבשיל וכ"כ הט"ז והרש"ל בשם הסמ"ג והש"ך.

סעיף ה' - קדרה חדשה שתהב בה כף חלבית ואח"כ בשרית

כתב הסמ"ק דהיכא שבישל מים בקדרה חדשה ותחב במים כף חלבית ב"י ואח"כ בישלו בה מים אחרים ותחב בהם כף בשרית ב"י ובשני הפעמים לא היה ששים כנגד הכף - אסור לבשל בקדרה אח"כ בשר או

חלב כיון שיש בקדרה טעם בשר בחלב ומ"מ בדיעבד מותר כיון דהוי נ"ט בר נ"ט (רמ"א) וכן פרווה מותר לבשל בה כיון דהיא קדרה חדשה (שו"ע) וכ"ז פסקו השו"ע והרמ"א.

ו. בצלים או ירקות שבלועים מבשר ובשלם בקדרה חולבת אם ידוע כמה בשר בלוע בבצלים ובירקות אין צריך ס' אלא כנגד הבשר: הגה: דלא שייך

ששים הכף נאסרת. אם אין ששים- נוהגים להחמיר לאכול המאכל כמין הכלי שהוא ב"י (במין- הגהת הש"ך ברמ"א) דהיינו שאם הקדרה בשרית היתה ב"י- יערה המאכל לכלי בשרי וכן בחלבי, כיון שאין היתר לאכול עם חלב אלא רק בקערה חלבית, וכן נוהגים לאסור הכלי שאינו ב"י משום מרה"ע כיון שאם המאכל מקבל דין הכלי שהוא ב"י- אין מן הראוי שהכלי שאינו ב"י ישאר בהיתרו (ט"ז). וכתב הש"ך דאין העולם נוהגים לאסור הכלי ואולי החמיר כאן משום דהוי בדרך ביטול, משא"כ בדרך הדחה שהדיח כלי בשרי וחלבי דיש להקל. כמו"כ נוהגים שלא לאכול המאכל עם בשר או עם חלב כיון שיכול לאכול בלעדיהם- חשיב לכתחילה (ט"ז וש"ך), ומ"מ לש"ך מותר לאוכלו עם מין הכלי שהוא ב"י. סיים הרמ"א דמ"מ הכל מותר מדינא וכ"ז הוי חומרא בעלמא לכן מותר לאכול המאכל אף במין הכלי שאינו ב"י וכן הכלי שאינו ב"י אינו נאסר דהוי רק נ"ט בר נ"ט וכ"ש הכלי שהוא ב"י שהוא רק בולע טעם פגום.

אמנם הש"ך פסק דהקדרה מותרת אף לבשר או חלב ואף תמה דהא השו"ע התיר בסי' צ"ה ס"א נט בר נ"ט וגם לרמ"א דאסר לכתחילה- כאן דהוי ג' נ"ט (מהחלב לכף ומהכף למים ומהמים לקדרה) ואמאי לא התיר.

וכן פסק הכה"ח דלבני ספרד שרי אף לכתחילה כשו"ע בסי' צ"ה ולבני אשכנז מותר רק בדיעבד כרמ"א.

קדרה חדשה שניער בה כף חלבית ב"י- לכתחילה ודאי דישתמש בה בחלב אף דהוי רק נ"ט בר נ"ט- מ"מ יש כאן טעם קצת (לכן לא ישתמש בה בשר), ובדיעבד אם אח"כ בישל בה בשר- לש"ך יבשל בה בשר מכאן ואילך כיון דטעם האחרון שנשאר בה עיקר, אולם לשו"ע ולרמ"א יהא אסור בבשר או בחלב כיון דבכ' כפיות אסרו הקדרה וכ"ש הכא דהוי בשר בעין.

כתב הרמ"א דקדרה בשרית שבישלו בה פרווה ותחבו לה כף חלבית- הכל מותר אם אחד הכלים היה אינו ב"י או שהיה ששים כנגד הכף וכ"ד הט"ז, אולם הש"ך כתב דאף בדאיכא

סעיף ו'- ירק שבלע הותר ואיכור ונפל לקדרה

בשא"א) ולרמ"א בעינן כנגד כולו (דאמרינן חנ"נ בשא"א) והירק עצמו אסור אף לשו"ע דאפשר לסוחטו אסור (סי' ק"ז ס"א. ועיין בסי' צ"ב ס"ד חילוק באפשר לסוחטו בין איסור דאו' לדרבנן).

♦ ממתני מוניין מעל"ע קדרה בשרית שחימם בה מים:

כתב הש"ך דיש לחלק: בקדרה בשרית מונים מביטול הבשר כיון שהמים נעשים רק נ"ט בר

כתב הטור בשם סה"ת דאף דבשא"א שנבלעו, כגון בירק, אמרינן דבעינן ששים כנגד כולו אם נפל לקדרה כיון שנעשה נבלה- מ"מ בבשר או חלב אינו כן דאם נבלע בשר בירק ונפל לקדרה חלבית בעינן ששים רק נגד מה שבלע הירק; נמצא שירק שבלע היתר (כגון חלב) ונפל לקדרת בשר צריך ששים רק כנגד הבלוע והירק מותר. אולם ירק שבלע איסור ונפל לתבשיל: לשו"ע בעינן לשער כנגד הבלוע (דל"א חנ"נ

אמהות הלכות בשר בחלב בנימין עז

לומר חתיכה נעשית נבילה הואיל ועדיין כולו היתר ולכן אין צריך לשער רק נגד מה שבלע, וכל שכן בקדירה של חלב שבשלו בה מים תוך מעת לעת ואח"כ בשלו בה בשר לא אמרינן דצריך לשער נגד כל המים רק נגד החלב שבלע הקדירה (משמעות הטור וב"י):

ז. בשר רותח שחתכו בסכין חולבת כל החתיכה אסורה אם אין בה ששים כנגד מקום הסכין שחתך הבשר אבל אם אינו בן יומו או אם אינו יודע שהוא בן יומו אינו אוסר אלא כדי קליפה: הגה: וכל זה בבשר רותח בכלי ראשון ואז אם הסכין בן יומו ואין ס' בבשר נגד הסכין הכל אסור ואף הסכין צריך הגעלה אבל אם הוא כלי שני הבשר צריך קליפה והסכין נעיצה בקרקע (ארוך כלל ל"ז) וכן נוהגין ואפילו אין הסכין בן יומו יש לקלוף הבשר מעט משום שמנונית הסכין (טור וב"י בשם סמ"ק):

נ"ט ולא גורמים לה לחזור להיות ב"י, אבל בקדרת איסור מונין משעת חימום המים כיון שהמים נאסרים ואוסרים הקדרה: לדעת סמ"ק בדעת סה"ת והרמ"א כיון דהמים נעשים חנ"נ וחוזרים ואוסרים הקדרה, ואילו לדעת הר"ן והשו"ע אף דאין חנ"נ- מ"מ לא אמרינן נ"ט בר נ"ט באיסורי.
◇ נחלקו הפוס' באיזה אופן מדובר בבצל

שבצע בשר ונפל לחלב: למהר"ם מלובלין הוא לחלב ממש ובעיני ששים רק כנגד הבלוע דהבצל לא נ"נ ואף הבצל מותר, אולם לרעק"א מיירי שנפל רק לקדרה חלבית ואז מהני ששים כנגד הבלוע ואף הבצל מותר, אך אם נפל לחלב ממש- צריך ששים כנגד כל הבצל, ואם אין הבצל נ"נ ונשאר באיסורו.

סעיף ז' - ההק בשר רותח בסכין חלבית

הט"ז הביא דעת המהרש"ל דבעיני ששים כנגד כל הסכין דלאו אדעתיה דאיניש כמה חתך בסכין, והש"ך כתב כדעת השו"ע ובלבד שיהא ברי לו, אך בסתמא יש לשער כנגד כולו.

כתב הרמ"א דכ"ז בבשר רותח בכ"ר ואז אם אין ששים והסכין ב"י הכל אסור והסכין צריך הגעלה {ודוקא ב"י דאינו ב"י אפשר להשתמש בסכין בפרווה (ש"ך) אולם אם הבשר הוא כ"ש הבשר צריך קליפה והסכין נעיצה (או"ה) וה"ה

כתב הטור בשם רבינו פרץ דיש פוסקים דאם חתך בשר רותח בסכין חלבית דמי לבית השחיטה דרותח וסגי בקליפה, אבל דעתו דלא דמי ובעיני ששים כנגד כל הסכין ; בד"א כשהסכין ב"י, אבל אם אינו ב"י או סתם סכין- סגי בקליפה.

בב"י כתב דר"פ אזיל לשיטתיה דחם מקצתו חם כולו, אבל אנו חולקים וס"ל דבעיני רק כנגד מה שחתך בסכין (רמב"ן) וכ"פ בשו"ע.

ה. אם נפל לתנור פנאד"ש גבינה אפי' לחה וכן גבינה חמה בקערת בשר בת יומא אינו אוסר אלא כדי קליפה:

אם חתך דבר קשה צונן כגון גבינה קשה (ש"ך).
מג' טעמים:

א. כאן איכא דוחקא דסכינא ובלע טפי (לכן נאסר באין ששים).

ב. סתם סכין יש עליו שמנונית.

ג. מיירי כאן בבשר שמן ולכן נבלע בכולו.

עוד הקשה הש"ך מ"ש הכא מצננו שנחתך ע"י סכין של איסור דסגי בנטילה וקיי"ל שחריפות הצננו עדיף מרותח, ויישב דעדיף מרותח לעניין דאם לא הוי ב"י החריפות משוי ליה דהוי ב"י, אבל לעניין התפשטות האיסור- ודאי דברותח מתפשט יותר.

דעת הרש"ל דאין חילוק בין כ"ר לכ"ש כיון דהוי דבר גוש אלא כ"ז שהיס"ב אסור וצריך ששים והסכין צריכה הגעלה ואם לא הוי היס"ב סגי בקליפה ונעיצה לסכין.

דעת הט"ז להחמיר בכ"ש היכא דאיכא עוד צד כגון דוחקא דסכינא אבל בלא"ה דעתו כרמ"א.

כתב הש"ך דכאן לא דמי לגבי איסור שנפל ע"ג חתיכה שבקדרה חוץ לרוטב דסגי בכד"נ

סעיף ה' - גבינה שנפלה על פנאד"ש

א. גבינה שנפלה על בצק ממולא בשר: סגי בקליפה שאין דרך הגבינה ליכנס כ"כ, אולם לגבינה בעינן נטילה כיון דתתאה גבר ומ"מ אינו אוסר כולה כיון דאין רוטב.

החוו"ד כתב דכ"ז לשו"ע, אבל לדידן הכל אסור דלרמ"א אין חילוק בין כחוש לשמן והא דלא הגיה כיון דסמך על מה שכתב בסי' ק"ה; אמנם הפמ"ג הסתפק אם יש להקל לרמ"א. בכה"ח כתב דלאשכנזים יש להחמיר לאסור הכל כשאין ששים ובמהפס"מ יש לסמוך על השו"ע.

ב. גבינה חמה שנפלה לקערה בשרית ב"י: לגבינה סגי בקליפה אף כשהקערה חמה, אולם אם היא גם לחה- נאסרת כד"נ וכן הקערה נאסרת אם היא חמה.

פסק השו"ע בשם רי"ו דאם נפל לתנור פנאד"ש גבינה אפילו לחה וכן גבינה חמה בקערת בשר ב"י אינו אוסר אלא כד"ק. (פנאד"ש קערה שעושים בה בשר)

נחלקו הש"ך והט"ז בהבנת השו"ע:

הט"ז הבין דמיירי כאן במקרה אחד: גבינה שנפלה לקערת בשר (פנאד"ש) חמה בת יומא ואח"כ נתנו שם פנאד"ש- צריך לקלוף את מהפנאד"ש דאין דרך הגבינה להיכנס יותר מכד"ק, וה"ה אם נתן גבינה חמה בקערה בשרית ב"י דצריך קליפה מהגבינה; ואין זה דומה לסעיף ז' לגבי הסכין ששם יש דוחקא דסכינא ושמנונית משא"כ הכא לכן שם חמיר טפי.

הש"ך הבין דיש כאן שני מקרים:

אמנתה הלכות בשר בחלב בנימוץ עט

ט. בשלו דבש במחבת של בשר בת יומא והריקוהו חם בקערה של חלב בת יומא מותר משום דהוי נותן טעם בר נותן טעם דהיתירא:

סעיף ט' - דבש שבושיל בכלי בשרי ב"י ועירוהו לכלי חלבי ב"י

כתב המרדכי שאם בישלו דבש בכלי בשרי ב"י והוריקוהו לכלי חלבי ב"י - מותר כיון שטעם שמנונית הבשר בדבש הוי נ"ט לפגם. וכתב הב"י דאף אם הוי טעם לשבח שרי דהוי נ"ט בר נ"ט, וכ"פ השו"ע.

נפק"מ בין הטעמים - כשהדבש נתבשל עם בשר ממש ועירוהו לכלי חלבי: לשו"ע אסור דאין זה נ"ט בר נ"ט, אולם למרדכי מותר כיון דהוי נטל"פ (ט"ז).

כה"ח פסק לאשכנזים לאסור אם אין הפס"מ, אולם לספרדים שרי אף בלא הפס"מ.

סימן צה - דגים וביצה שנתבשלו בקדירה של בשר אם מותר לאכלן עם גבינה. וכו' סעיפים:

א. דגים שנתבשלו או שנצלו בקדירה של בשר רחוצה יפה שאין שום שומן דבוק בה מותר לאכלם בכותח משום דהוי נותן טעם בר נותן טעם דהיתירא, ואם לא היתה רחוצה יפה אם יש בממש שעל פי הקדירה יותר מאחד בששים בדגים אסור לאכלם בכותח:

ב. ביצה שנתבשלה במים בקדירה חולבת מותר לתת אותה בתוך התרנגולת אפילו לכתחלה אבל אם נתבשלה בקדירה עם בשר ואפילו בקליפה אסור לאכלה

סעיף א' - דין נ"ט בר נ"ט

דעת סה"ת דיש להקל בבישול (דהוי ג' נ"ט עם המים) ולהחמיר בצליה (כיון דאין מים).

דעת רש"י, הרמב"ם, הרשב"א, הר"ן ורוב הרא' שמותר בכל גווני דהוי נ"ט בר נ"ט.

♦ השו"ע פסק כשיטת רוב הראשונים דפרווה שנצלה או נתבשל בכלי בשרי ב"י כשהוא רחוץ היטב - מותר לאוכלו עם חלב (אף לכתחילה, לקמן ס"ב) דהוי נ"ט בר נ"ט דהיתרא, וכ"ז דוקא בכלים נקיים כמש"כ וכן דוקא בכלי היתר, אבל באיסור לא אמרינן נ"ט בר נ"ט ואסור לעולם.

יש לבני ספרד להמנע מדגים וחלב יחד, ואם נתבשלו בשוגג - אין לאסור בדיעבד אף כשאין ששים, ובטלים בששים אף שאסור משום סכנה, והנוהגים להקל - רשאים להמשיך במנהגם. ולבני אשכנז שרי (יחוד).

שנינו בגמ' חולין קי"א: "איתמר דגים שעלו בקערה רב אמר אסור לאכלן בכותח ושמואל אמר מותר לאכלן בכותח. רב אמר אסור נותן טעם הוא ושמואל אמר מותר נותן טעם בר נ"ט הוא (א"נ מודה שמואל שאסור לאכול חלב ורותח בקערה דנותן טעם ראשון הוי כבשר גמור, אבל קערה זו היא עצמה אינה בשר אלא על ידי נותן טעם ואינה כבשר. רש"י) והלכתא כשמואל דשרי".

נחלקו הראשונים באיזה אופן הגמ' איירי:

אם הדגים רק הונחו בקערה בשרית אפילו חמה - לכו"ע שרי;

אם נתבשלו או נצלו עם בשר ממש - לכו"ע אסור בחלב;

נתבשלו או נצלו בקדירה בשרית ב"י:

דעת ריב"ן שאסור.

סעיף ב' - המושך דין נ"ט בר נ"ט ושיטת הרמ"א

בתרנגולת לכתחילה, אבל אם נתבשלה עם בשר בעין - אסור לאוכלה בכותח כיון

הוסיף השו"ע בשם תש' הרשב"א דביצה שנתבשלה במים בקדירה חלבית - מותר ליתנה

אמנתה הלכות בשר בחלב בנימין פא

בכותח: הגה: ויש מחמירים בצלייה ובישול לאסור נותן טעם בר נותן טעם (ריב"ן בשם רש"י ובארוך כלל ל"ד הביא המרדכי וא"ז) והמנהג לאסור לכתחילה ובדיעבד מותר בכל ענין (ארוך), ודוקא לאכול עם חלב והבשר עצמו אבל ליתנן בכלי שלהם מותר לכתחלה (באיסור והיתר הארוך) וכן נהגו, וכן אם לא נתבשלו או נצלו תחילה רק עלו בכלי של בשר מותר לאכלן עם חלב עצמו וכן להפך (סברת עצמו) וכן אם היה הכלי שנתבשלו או נצלו בו לפגם שלא היה בן יומו נוהגין היתר לכתחילה לאכלן עם המין השני (שם בארוך). וכל זה כשהמאכל אינו דבר חריף אבל אם היה דבר חריף כגון שבשלו דברים חריפים בכלי של בשר אפי' אינו בן יומו או שדכו תבלין במדוך של בשר אם נתנו בחלב אוסר אפילו בדיעבד עד דאיכא ס' נגד הבשר הבלוע בהם (בארוך כלל כ"ד וכן משמע בתשובת הרשב"א סי' תמ"ט וב"י סי' צ"ו בשם סה"ת והגה' ש"ד סי' ס"ב בשם מהר"ש ואגור בשם מרדכי) ומכל מקום לא מקרי מאכל דבר חריף משום מעט תבלין שבו רק אם כולו הוא דבר חריף ורובו ככולו וע"ל סימן צ"ו:

שהקליפה מנוקבת והיא בולעת מהבשר הבאים כדחינו.

א. לשים פרווה שבושל בכלי בשרי ב"י לכלי חלבי ב"י ולהיפך.

ב. אם רק עלה בכלי בשרי- מותר לאוכלו עם חלב ולהיפך.

ג. אם נתבשל בכ"ב שאינו ב"י- מותר לאוכלו עם חלב כיון שבלע טעם לפגם.

ד. כשיש ג' נ"ט (ש"ך סי' צ"ד סקט"ו). וכגון מים שהורתחו בכלי ב"י).

הוסיף הרמ"א דאם המאכל חריף- לא אמרינן נ"ט בר נ"ט עד דיהא ששים כנגד הבלוע בו אף אם בישל בכלי שאינו ב"י, אולם דעת השו"ע בסי' צ"ו ס"ג דאסור רק כשבישלו בכלי שהוא ב"י. עוד כתב הרמ"א דדוקא באופן שנתבשל חריף ממש כגון תבלין בקערה בשרית וה"ה שרובו חריף, אבל תבשיל עם מעט תבלין- לא מיקרי חריף מחמת התבלין.

דעת הרש"ל דפרווה שנתבשל או עלה בכלי בשרי ב"י דאסור אף להעלותו בלבד לכלי

שנבאר דלשו"ע בדיעבד שנתבשל פרווה בכלי בשרי ב"י- מותר לכתחילה לאוכלו עם בשר. נחלקו הפוסקים האם מותר גם לכתחילה לבשל פרווה בכלי חלבי על דעת לאוכלו עם בשר: דעת הרמ"א דנ"ט בר נ"ט אסור לכתחילה לאוכלו עם חלב {והוא מנהג בני אשכנז הנקרא "בחזקת בשרי"} ובדיעבד שבישלו ונתערב עם חלב- מותר (ש"ך).

דעת הפר"ח, זב"צ, בא"ח וכה"ח דאין לבשלו בכלי בשרי על דעת לאוכלו לכתחילה עם חלב, אך בדיעבד שנתבשל ("שעלו") בכלי הבשרי- מותר לאוכלו עם חלב.

דעת הגר"ע יוסף זצ"ל דשרי למעבד נ"ט בר נ"ט אף לכתחילה וכדיוק הבדה"ב דעלו דנקט הוא כלשון הגמ' ולא למימרא דדוקא בדיעבד הוא דשרי.

♦ אף לרמ"א יהא מותר באחד מהאופנים

ג. קערות של בשר שהודחו ביורה חולבת בהמין שהיד סולדת בהן אפילו שניהם בני יומן מותר משום דהוה ליה נותן טעם בר נותן טעם דהתירא והוא שיאמר ברי לי שלא היה שום שומן דבוק בהן, ואם היה שומן דבוק בהן צריך שיהא במים ס' כנגד ממשות שומן שעל פי הקערה: הגה: ויש אוסרים אפילו אין שומן דבוק בהן (טור בשם סה"ת וסמ"ג וסמ"ק וש"ד והר"ף ותוס' ומרדכי ור"ן והגמ"י ופסקי מהרא"י ואו"ה) אלא א"כ אחד מן הכלים אינן בני יומן מבליעת כלי ראשון ואז כל הכלים מותרים. והמים נוהגין בהן איסור לכתחילה אבל אם שניהם בני יומן והדיח אותן ביחד בכלי ראשון הכל אסור והכי נוהגין ואין לשנות ודוקא שהודחו ביחד ובכלי ראשון אבל אם הודחו זה אחר זה או בכלי שני אפילו ביחד הכל שרי (בארוך כלל ל"ד), ואם עירה מכלי ראשון של בשר על כלי חלב דינו ככלי ראשון ואוסר אם היה בן יומו אבל אם עירה מים רותחים שאינן של בשר ולא של חלב על כלים של בשר ושל חלב ביחד ואפילו שומן דבוק בהם הכל שרי דאין עירו ככלי ראשון ממש שיעשה שהכלים שמערה עליהם יבלעו זה מזה (שם). ואם נמצא קערה חולבת בין כלי בשר לא חיישינן שמא הודחו ביחד בדרך שנאסרים (הגהות ש"ד ואו"ה):

חלבי ב"י, ודלא כהשו"ע והרמ"א דהתירו בזה. בשרי שאינו ב"י דאסור לאוכלו לכתחילה כמו"כ חלק עליהם לגבי פרווה שנתבשל בכלי בחלב, והט"ז כתב דהמקל כרמ"א לא הפסיד.

סעיף ג' - הרהת כלים בשריים והלביים ביה

כתב סה"ת דאם הדיח קערות בשריות ביורה חלבית שעל האש או שאינה על האש והמים שבה חמים בחום שהיס"ב: אם הקערות והיורה ב"י אפילו מקונחות היטב - הכל אסור; ואם אין היורה ב"י מותר ובלבד שהיו מקונחות היטב, וכ"כ הסמ"ג, הסמ"ק, שע"ד, והתוס', אולם הרא"ש התיר אף בשהיו הקערות והיורה ב"י ובלבד שיהא ודאי לו שהיו נקיות משומן, וכ"כ הרמב"ן והר"ן.

השו"ע פסק כדעת הרא"ש, והרמ"א פסק כדעת סה"ת. נמצא דלכתחילה אין להדיחן יחד (כן משמע מלשון השו"ע) ובדיעבד אם היו מלוכלכים ודאי דאסור, ואם היו נקיים לשו"ע שרי אפילו היו ב"י, אולם לרמ"א יהיו אסורים בקיום ד' התנאים הבאים:

1. שנשתמשו בכלים בכ"ר.
2. כששני הכלים הם ב"י.
3. כשהודחו יחד.
4. כשהודחו בכ"ר.

אולם אם אחד מהתנאים ישתנה לרמ"א - הרי זה מותר, דהיינו אם באחד מהכלים השתמשו בכלי שני או כשאחד מהכלים אינו ב"י {ואז מ"מ במים נוהגים איסור דרק בתבשיל הקלו בנטל"פ אבל לא במים (ט"ז, ש"ך)}, וכן כשהכלים הודחו בנפרד או שהודחו בכלי שני - אזי לרמ"א ולט"ז מותרים אף כשהיו מלוכלכים דכ"ש לא מבליע ולא מפליט, אולם הרש"ל התיר רק בנקיים דחיישינן שימתחה האיסור במים ויחשב כגוף האיסור.

אמהות הלכות בשר בחלב בנימוך פג

ד. יראה לי שאם נתנו אפר במים המין שביורה קודם שהניחו הקדירות בתוכה אע"פ שהשומן דבוק בהן מותר דע"י האפר הוא נותן טעם לפגם:

ה. אין מניחין כלי שיש בו כותח אצל כלי שיש בו מלח אבל מותר להניחו אצל כלי שיש בו חומץ: הגה: ודוקא אם הכלים מגולים ואפי' הכי אם עבר ונתנן ביחד מותר ולא חיישינן שמא נפל אל המלח (הגהות ש"ד וארוך):

שעירוי ככ"ר ממש ומפליט ומבליע אף בכלים. עירה מים רותחים על כ"ב וכ"ח ואחד מהם נקי ואחד מלוכלך: לדעת ש"ך יש להחמיר לאסור שני הכלים אלא במקום הפס"מ, אולם דעת הט"ז דרק הכלי הנקי נאסר.

סיים הרמ"א דכלי חלבי שנמצא בין כלים בשריים- מותר ולא חיישינן שמא הדיחם יחד באופן האוסרם. וביאר הט"ז דהוי ס"ס- ספק אם הודחו יחד, ואת"ל דהודחו- ספק אם היה הכלי ב"י.

עירו- כתב הרמ"א דאם עירה רותחים מכלי בשרי ב"י על כלי חלבי ב"י- הכלי התחתון נאסר אף שהיו שניהם נקיים דעירו ככ"ר. הש"ך כתב להקל במקום הצורך ולשו"ע פשיטא דשרי כ"ש מהדיחם יחד דהתיר.

עירה מים רותחים פרווה מכ"ר על כלים בשריים וחלביים: לרמ"א הכלים מותרים אף כשהיו שניהם מלוכלכים כיון דאף שעירו ככ"ר מ"מ אינו ככ"ר ממש שיכול להפליט מכלי אחד ולהבליע בכלי אחר, אולם הש"ך אסר במלוכלכים והתיר רק בנקיים כיון דס"ל

סעיף ד'- אפר (כבון) פוגם ממשות האיסור

הש"ך והט"ז נתקשו בהבנת השו"ע ולכן פסקו לאסור את הכלים כיון שלא נמצא לזה מקור בפוסקים והפר"ח הוסיף (דבשעת הדחק) דבמקום הפס"מ אפשר לסמוך על השו"ע, ובכה"ח פסק כשו"ע אף לכתחילה.

כתב השו"ע (ד"ע) דאם נתן אפר במים רותחים שביורה ואח"כ נתן בתוכם קדרות בשר וחלב אף מלוכלכות, וכן אם היורה היתה חלבית ונתן בה אפר ואח"כ נתן בה קערה בשרית- הכלים מותרים כיון דהאפר פוגם הטעם והו"ל נטל"פ.

סעיף ה'- להניח כלי עם גבינה ליד מלח וחומץ

תתמוסס ותתבטל בשמים. הרמב"ם ביאר דהחשש במלח שהוא ישאב את הגבינה לתוכו, משא"כ בחומץ שאינו שואב לתוכו.

פסק השו"ע כגמ' שאין להניח כלי עם גבינה ליד כלי עם מלח, אבל ליד כלי עם חומץ מותר. הט"ז והש"ך ביארו דדעת השו"ע כרש"י.

איתא בחולין קי"ב: "בעא מיניה רב דימי מר"ג מהו להניח כלי מלח ליד גבינה א"ל אסור. ליד חומץ א"ל שרי, מאי טעמא דבמלח איתא לאיסורא בעיניה ובחומץ ליתא".

נחלקו הרא' בביאור הגמ':

רש"י ביאר דכיון שהגבינה עבה היא ניכרת ואינה מתבטלת במלח, משא"כ בחומץ היא

ו. מותר ליתן בתוך תיבה כד של בשר אצל של חלב: הגה: ויש מחמירין לכתחילה (הגהות אשר"י בשם א"ז) וטוב ליזהר לכתחילה במקום שאינו צריך:

ז. מלח הנתון בקערה של בשר מותר ליתנו בחלב: הגה: והמחמיר גם בזה תבא עליו ברכה כי יש מחמירין לכתחילה (תוס' וסמ"ג ואו"ה):

כתב הרמ"א דכ"ז אם הכלים מגולים, אבל אם הם מכוסים- מותר אף במלח. והוסיף דכדיעבד שהניחן יחד- המלח מותר ולא חיישינן שנפל לשם גבינה, אא"כ רואה שם גבינה.

סעיף ו'- ליתן כרי בשר וחלב יחד

הביא הב"י בשם התוס' והרא"ש דאפשר להניח כלי עם בשר ליד כלי עם חלב בתוך תיבה אחת כיון דנזהר טפי בב"ח שלא יפלו אחד לשני משא"כ בחלב עם מלח דלאו אדעתיה, אולם דעת ההג"א דאין ליתנם יחד כמו בגבינה ומלח. השו"ע פסק כתוס', ואילו הרמ"א פסק דלכתחילה יזהר כהג"א במקום שאינו צריך. וכתב הש"ך דמיירי במגולים אבל במכוסים לכו"ע מותר.

סעיף ז'- אין מליחה לכליב

פסק השו"ע דמלח שנתון בקערת בשר נקיה- מותר ליתנו בחלב כיון שאין לו כוח להוציא טעם הבשר הבלוע, ולפ"ז ה"ה בקערה הבלועה מאיסור והיא נקיה (ט"ז וש"ך). אולם הרמ"א והש"ך בנקה"כ פסקו דהמחמיר תע"ב כיון דיש חשש שהכלי לא היה נקי. הביא הט"ז בשם הרש"ל לשבח מנהג אשכנז שהיו עושים שתי מלחיות לבשר ולחלב כיון שלפעמים מתלכלכת בחלב ומשתמש בה עם בשר ולהפך וכ"כ הרמ"א בסו"ס פ"ח שכן המנהג.

סימן צו - דין מאכל הדיף שנהתך בסכין של בשר. ובו ה' סעיפים:

א. צנון או סילקא שחתכם בסכין של בשר בן יומו או שאינו מקונה אסור לאכלם בחלב עד שיטול ממקום החתך כדי נטילת מקום שהוא כעובי אצבע או שיטעמנו ולא יהא בו טעם בשר שאז מותר בהדחה ויש אומרים דהוא הדין לאינו בן יומו והוא מקונה. ואם לא נטל מהם כדי נטילת מקום וגם לא טעמם ובשלם בחלב צריך ששים כנגד מה שנגע מהסכין בהם וה"ה לחתכם בסכין של עובד כוכבים: הגה: ואם חתכן דק דק צריך לשער ס' נגד כל הצנון (ב"י בשם סמ"ק) וי"א שאם חתך צנון בסכין של איסור כולו אסור (רשב"א ור"ן וכן משמע בארוך כלל ל"ה) וכן אם חתכו בסכין של בשר אסור כולו בחלב וכן נוהגין לכתחילה אבל בדיעבד אין לאסור רק כדי נטילה (ב"י ואו"ה). וכל זה אם חתך הצנון עצמו אבל אם חתך הירק שעל הצנון אין לחוש ואם יש ספק אם נחתך בסכין של איסור אזלינן לקולא (שם) לכן קונים הצנונות שיש בהן חתוכין לצד זנבותיהן כי תלינן שנעשה במרא וחצינא (שם בהג"ה ומהרא"י בהגהת ש"ד) ובמקום שאין נמצא לקנות רק החתוכים בסכין נוהגין לקנותו ולהתיר ע"י נטילת מקום:

סעיף א' - מאכל הדיף שנהתך בסכין בשרית או של איסור

שנינו בגמ' ע"ז ל"ט. דקורט חילתית שחתכו בסכין של גוי שאינה ב"י אסור כולו- דחריפות הקורט מחליא ליה לשבח (אף שאינו ב"י- ע"י החריפות חשיב לב"י). ובחולין קי"א: "אמר חזקיה... צנון שחתכו בסכין שחתך בה בשר אסור לאוכלו בכותח והנ"מ צנון דאגב חורפיה בלע אבל קישות מגרד ואוכל" (דאין בזה דין נ"ט בר נ"ט כיון דלפעמים יש שמנונית על הסכין וגם אם אין שמנונית והסכין נקי- חריפות הצנון ודוחק הסכין מבליע בצנון טעם בשר, רש"י). נחלקו הרא' גבי צנון שנהתך בסכין בשרי- כמה צריך להסיר ממנו כדי שיהא מותר לאוכלו בחלב:

דעת הרא"ש דסגי בקליפה דאין צנון דומה לחלתית ששם הקרטים קטנים מאוד ולכן נאסר כולו משא"כ בצנון.

דעת הראב"ד דבעינן נטילה ולא סגי בקליפה דאי בקליפה סגי- הו"ל להזכיר, וכן אין להחמיר לאסור כולו (כדעת הרשב"א).

דעת הרשב"א דכל הצנון נאסר כיון דטעם בשר מחלחל בכל הצנון מחמת חריפותו כדין קורט של חלתית.

השו"ע פסק כראב"ד דחתוך כד"נ מהצנון ואז אפשר לאוכלו עם חלב או שיטעמנו שאין בו טעם בשר, ובדיעבד אם בישל הצנון בחלב בלא נטילה או טעימה- בעינן ששים כנגד מה

ב. אם חתך בו שומין ובצלים וכרישין ותמכא שקורין קרי"ן (הגהת ש"ד והגהת או"ה שם) וכיוצא בהם מדברים החריפים ופירות המוצים (אורחות חיים) ודגים מלוחים דינם שוה לחתוך בו צנן (שבולי לקט): הגה: ומכל מקום מותר לאכול מרקחת חריפים של עובדי כוכבים כגון זנגביל וכיוצא בו דיש להם כלים מיוחדים לכך או תולשין אותו (מרדכי ואגודה פ' כיצד מברכין):

הש"ך כתב דמיירי אף בסתם סכין של בשר, אולם הט"ז כתב דמיירי דוקא בסכין של איסור.
 ♦ נחלקו הפוסקים האם הסכין שאינה ב"י אוסרת כמו בחלתית או דילמא שאני חלתית שהיא חריפה מאוד ודוקא בה אסרו אף באינה ב"י:

רש"י פסק דדוקא סכין ב"י (או מלוכלכת) אוסרת וכן סתם השו"ע, אולם הסמ"ג כתב דאף שאינה ב"י אוסרת כבחלתית והביאו השו"ע בשם י"א.

עוד כתב הרמ"א דאם חתך את עלי הצנן- אין הצנן נאסר. ובספק אם נחתך הצנן בסכין של איסור ב"י- יש להקל בזה ולתלות שנחתך במרא וחצינא, אולם הש"ך החמיר בזה בצנן והקל רק בשאר ירקות שספק אם הם חריפים.

שנגע מהסכין. כתב הש"ך דהא דלא סגי בששים כנגד הנטילה- כיון שאינו יודע כמה היה לו ליטול, א"נ מיירי שנגע בפחות מכד"ג ובעי שיעור המועט שביניהם (ש"ך).

הרמ"א פסק כרשב"א שכל הצנן נאסר, אולם בדיעבד אם בישל בעינן ששים רק כנגד הנטילה, והוסיף דבמקום שאין נמצא אלא חתוכים בסכין אפשר לקנותן ולהתירן ע"י נטילה דחשיב כדיעבד.

עוד כתב הרמ"א דצנן שנחתך דק- נאסר כולו ליתנו חלב כיון דכל חתיכה קטנה נאסרת כד"ג. וכתב הש"ך דזה דוקא כשהסכין גדולה מהצנן או כשאינה לפנינו, אבל אם הסכין קטנה מהצנן- משערינן ששים כנגד הסכין. ונחלקו בזה הש"ך והט"ז במה מיירי הרמ"א:

סעיף ב'- שאר ירקות חריפים שזוים לצנן

שווה לצנן. הביא הט"ז דתפוחים חמוצים לא חשיבי חריפים במקום הפסד, ובזב"צ כתב להסיר מהם כד"ג אף בהפס"מ. הוסיף הט"ז דמרק בורשט חשיב חריף אף שאינו מחומץ הרבה. כתב הרמ"א דמרקחת זנגביל של גויים- מותרת כיון דיש להם כלי מיוחד לכך (ואין לחוש שחתכו בה איסור), ואם ידוע שחתכו בסכין של גוי שאינה ב"י- דעת התו"ח לאסור, ואילו דעת הסמ"ג, האו"ה והש"ך להתיר כיון שאינו חריף כ"כ והאפי רברבי התיר דוקא בזנגביל יבש אך לא בלח.

נחלקו הראשונים האם דין שאר ירקות חריפים שווה לצנן וחלתית:

דעת הרשב"א דאין דינם שווה דאין לך אלא מה שאסרו חכמים.

דעת הרמב"ם וסה"ת דדינם שווה לצנן דטעמא משום החריפות וגם בהם איכא חריפות; אמנם הרמב"ם אוסר דוקא בסכין ב"י, אך סה"ת אוסר אף כשאינה ב"י.

פסק השו"ע כרמב"ם דגם שומין ובצלים וכרישין ושאר דברים החריפים וכן פירות חמוצים ודגים שמלוחים הרבה (ש"ך) דינם

אמהות הלכות בשר בחלב בנימון פז

ג. תבלין שנדוכו במדוכה של בשר בן יומו אסור לאכלם בחלב. וי"א אפי' אינו בן יומו (רשב"א סימן תמ"ט ובארוך וע"ל סימן צ"ה סוף ס"ב בהג"ה):

ד. מי לימוני"ש שמביאים העובדי כוכבים וכן חתיכות דג מליח שמביאים העובדי כוכבים בחביות מותרים: הגה: מפני שמביאים הרבה ביחד ואף אם נאסרו מקצתן שנחתכו בראשונה עם סכין עובד כוכבים נתבטלו באחרים הנחתכים אחר כן שאינן נאסרין כי כבר נתבטל טעם הסכין בראשונים ולכן כולם מותרים וכל כיוצא בזה (בית יוסף בשם שבולי לקט), ולכן אוכלים בקצת מקומות הכרוב שקורין קומפש"ט אע"ג דפרוס וחתוך ויש מקומות שמחמירין בזה ואין לשנות המנהג (מהרי"ו סי' מ"ט) אבל שאר דברים שאינם חריפין כגון תפוחים או לפתות יבשים וכדומה נוהגין בהן היתר כמו בלימוני"ש ואין להחמיר כלל (בארוך):

סעיף ג' - דין תבלין שנידוך במדוכה בשרית

◆ הקשו הש"ך והט"ז על פסק השו"ע דכאן אסור דוקא במדוכה ב"י ואילו בסי' ק"ג ס"ו פסק דיש מי שאומר שאם שם פלפלין בקדרה של איסור שאינה ב"י הכל אסור.

הרעק"א תירץ דשם מיירי בבישול שכוחו גדול ולכן אסור, אך כאן מיירי שדך ובזה הקילו יותר.

הכו"פ כתב דשם מיירי בטעם של איסור והחמירו בו טפי להרחיקו אף בקדרה שאינה ב"י, וכאן מיירי בטעם של בשר לא החמירו כ"כ אלא בב"י דלא ליתנו בחלב.

כתב סה"ת דאין להתיר תבלין שנידוך במדוכה בשרית ליתנו בחלב משום נ"ט בר נ"ט כיון דהתבלין הוא חזק וחרוף והוא מוציא טעם ממש מהמדוכה לכן דינו כבצנון. ודוקא שנידוך אבל אם רק נתנוהו שם - פסק השו"ע בסי' צ"ה ס"ז דמותר בחלב והרמ"א כתב דהמחמיר תע"ב.

פסק השו"ע דאם דך תבלין במדוכה בשרית ב"י - אסור לאוכלו בחלב, והרמ"א פסק כרשב"א לאסור אפילו במדוכה שאינה ב"י. ובפשטות מחלוקתם האם לדמות את התבלין לצנון או לא.

סעיף ד' - לימוני"ש של גויים

מהאי טעמא ויש מחמירים בזה ואין לשנות המנהג. אבל שאר דברים שאינם חמוצים כ"כ כגון תפוחים או פירות יבשים (הגהת הט"ז) - נוהגים בהם היתר כמו בלימוני"ש.

הקשה הט"ז דאותם המחמירים בכרוב דס"ל דלא בטלו האסורים בהיתר - א"כ יש לאסור להם גם בלימונים וכן במרקחת זנגביל של גויים יש לאסור דלא תלינן דיש לגויים כלי מיוחד לזה.

הביא הב"י בשם שבה"ל בשם ר' ישעיה דיש להתיר לימוני"ש של גויים כיון שחותכים הרבה מהם בסכין אחד וממלאים מהם חביות וי"ל דטעם הסכין יצא בחתיכות הראשונות והם התבטלו ברוב וה"ה לחביות של טונינא מלוח הבא מהגויים, וכ"פ השו"ע.

ברמ"א כתב טעם הדין דשבה"ל והוסיף דלכן יש מקומות שאוכלים כרוב חתוך של גויים

ה. חתך קישואים בסכין של בשר מותר לאכלם בחלב בגרידה בלבד שיגרוד ממקום החתך ואם חתך בו לפת אפי' גרידה אינו צריך אלא הדחה בעלמא, ולא עוד אלא אפילו צנן שחתך אחר הלפת שרי בהדחה כמו הלפת לפי שטעם הלפת משונה ומבטל טעם הנפלט מהסכין: הגה: ודוקא לפת שטעמו משונה אבל ירק או לחם ושאר דברים לא, ואפי' בלפת אין להתיר לחתוך צנן רק פעם אחת אבל לא הרבה פעמים אם לא שחתך כל פעם לפת בין חתיכת צנן לצנן (ב"י בשם סמ"ג):

בכמה חיתוכים, סברת המהר"ם שחריפות אינה משבחת לאינו ב"י וסברת ר' יחיאל דדבר חריף היינו צנן וחילתית ולא שאר דברים- ובגלל ספקות אלה הקל הרמ"א. צנן שנחתך ויש בו תולע- כתב הט"ז בשם תו"ח דיש לקלוף ממנו מעט שמא משאר ממש אולם טעמו פגום ורע"א בשם הש"ך כתב דטעמו מושבח.

הש"ך כתב דיש לחלק דבצנן וזיתים שחריפותם חזקה לכן בהם אף לאחר כמה חיתוכים עדיין יוצא טעם בשר מהסכין והכל נאסר משא"כ לימוני"ש ודגים מלוחים שאינם חריפים כ"כ; או דנימא דאין הזיתים חריפים כ"כ ולכן אינם מבטלים טעם הבלוע; או דנימא דאין הטעם מתבטל בכמה חיתוכים ושאני הכא דישנן כמה ספקות: סברת שבה"ל שבטל

סעיף ה' - להתוך בסכין קישואים ולפת

בשרית- מותר לאוכלו בחלב ובלבד שיגרור, ואם חתך לפת לפניו- אפילו גרידה א"צ אלא הדחה, וחתיכת לפת מועיל אף לצנן, לאוכלו בחלב ע"י הדחה.

הוסיף הרמ"א דדוקא בלפת מועיל כן ולא בלחם או ירק וכיו"ב, וכ"פ דעת הסמ"ג דסגי בחיתוך כנגד חיתוך. הש"ך הוסיף לבאר דאם חתך לפת מותר לכתחילה לחתוך אח"כ צנן, אולם אין לחתוך לכתחילה לפת ע"מ לחתוך אח"כ צנן.

הבי' כתב דהרי"ף והרמב"ם השמיטו הסוגיא מספרם, וביאר שיטתם דכל הדין בסכין הוא בשמנונית שעליה ולא מצד בליעתה ולכן סגי בקינוחה אף בלחם או ירק (ופסק הרמ"א לאפוקי מזה) וכתב הב"י דאפשר דלא גרסו סוגיה זו.

נתבאר בגמ' חולין קי"א: דבקישוא שנחתך בסכין בשרית בעינן גרידה.

ביאר הר"ן דלא סגי בהדחה כיון דע"י זה נסרך הטעם יותר, ולכן גורד ודיו.

וגרידה היינו פחות מקליפה שבה בעינן פרוסה דקה משא"כ בגרידה.

חתך בסכין לפת- א"צ אפילו גרידה, לרש"י ולר"ן גם הדחה לא בעי אולם הרשב"א מצריך הדחה.

נחלקו הרא' מה מותר לחתוך אחר חיתוך הלפת: לרשב"א דוקא סלקא אבל לא צנן אך לטור וסה"ת גם לצנן.

כתב הסמ"ג דבלפת אפשר לעשות דוקא חיתוך אחד בלפת ואחד בצנן.

פסקו הטושו"ע דאם חתך קישוא בסכין

סימן צו - שלא ללוש עיסה בחלב. ובו ג' סעיפים:

א. אין לשיין עיסה בחלב שמא יבוא לאכלה עם בשר ואם לש כל הפת אסור אפי' לאכלה לבדה, ואם היה דבר מועט כדי אכילה בבת אחת או ששינה צורת הפת שתהא ניכרת שלא יאכל בה בשר מותר. כיוצא בו אין אופין פת בתנור שטחו באליה ואם אפאו דינו כעיסה שנילושה בחלב: הגה: ולכן נוהגין ללוש פת עם חלב בחג השבועות גם בשומן לכבוד שבת כי כל זה מחשב כדבר מועט גם כי צורתן משונה משאר פת וכ"ש פלאד"ן או פשטיד"א דמותרין (הגהות ש"ד), ואין לאפות שום פת עם פלאד"ן או פשטיד"א בתנור דחיישינן שמא יזוב מן השומן על הפת ואם זב תחתיו דינו כאלו נילוש עמו (ב"י בשם הגהות אשיר"י) ונוהגין לשום הטפילה בפי התנור (ב"י בשם הגהות ש"ד) ואפי' הוא במחבת נוהגין להחמיר לכתחלה:

סעיף א' - שלא ליתן הלב בעיסה ולא למרזה התנור בשומן

גבינה ואין לחוש שיאכל אח"כ גבינה. כתב הרמ"א דלכתחילה לא יאפה בתנור אחד פת עם מאכל בשרי או חלבי דחיישינן שיזוב מהתבשיל אל הפת, וכתב הש"ך דבדיעבד אם התנור אינו משופע או שהפת למעלה - מקלים כשלא ראינו שזב מהמאכל דהוי ס"ס - ספק זב או לא ואת"ל דזב שמא לא פיעפע בכל הכלי, אולם אם זב או שהתנור משופע שנידון כזה אסור כיון שיש רק ספק אחד - שמא אין מפעפע בכל התנור.

בדיעבד שאפה פת עם חלב - י"א דאין לו תקנה וי"א שישאיר מעט פת ויבשלנה עם חלב שיהא ניכר ולא יבואו לאוכלה עם בשר. והמקל יש לו על מה שיסמוך (יבי"א).

מותר ללוש עוגה עם חמאה או חלב כיון שאין דרך לאוכלם עם בשר, וירשום שזה חלבי (הליכו"ע).

איתא בפסחים ל"ו. "והתניא אין לשיין את העיסה בחלב ואם לש כל הפת אסורה מפני הרגל עבירה (שלא יאכל בשר עמה).. ה"נ כעין תורא שרי".

נחלקו הרא' בפירוש "כעין תורא":

רש"י פירש כעין השור היינו שעושה כמות קטנה ואוכלה מיד שלא ישכח שנילושה בחלב. הרי"ף והרשב"א ביארו דהכוונה ששינה צורתה ע"מ שיזכר שזה חלבי.

פסקו הטושו"ע שני ההיתרים, ובאם לא עשאם - אסור לאוכלה אפילו לבדה, וה"ה בפת שאפאוה בתנור שטשוהו באליה.

כתב הפת"ש דאף כשעשה בשוגג הפת נאסרת וכמו"כ לא מועיל אם יחלקה אח"כ או אם ישנה אותה כיון שנאסרה ונעשית נבלה. והוסיף דממולאים במיני מתיקה - מותר למורחם בשומן כיון דאין דרך לאוכלם עם

ב. תנור שטחו באליה אין אופין בו פת עד שיסיקנו מבפנים עד שיתלבן ואפילו אם הוא של בוכיא (פירוש כלי חרס שמסיקין תחתיו ואופין עליו עוגות) אין לו היתרא על ידי היסק מבחוץ:

ג. פת שאפאו עם הצלי ודגים שצלאן בתנור אחד עם הבשר אסור לאכלם בחלב. והני מילי בתנור קטן אבל בתנור גדול המחזיק שנים עשר עשרונים ופיו פתוח מותר ואם הצלי מכוסה וכן פשטיד"א שמכוסה הנקב שבו מותר אפילו בתנור צר ועיין לקמן סימן ק"ח כיצד נוהגין:

סעיף ב' - היתר תנור שטחו באליה

שנינו בפסחים ל': "אין טשין את התנור באליה ואם טח כל הפת אסורה עד שיסיק התנור". ומבואר בגמ' דבעינן שיסיק מבפנים עד שיתלבן ולכן בוכיא היינו כלי חרס שמסיקין תחתיו בד"כ אין לו היתר אלא עד שימלאנו בגחלים ואז מותר לאפות בו לחם לאוכלו עם חלב וכ"פ השו"ע. והא דלא מהני לקנחו כיון דהשומן לא מתנקה היטב ע"י כן לכן יש להסיקו (ר"ן ותוס' הובא בט"ז).

סעיף ג' - פת או הגיב שנאפו עם בשר (עיין סי' ק"ה בהרהבה)

איתא בפסחים ע"ו: "פת שאפאה עם צלי בתנור אסור לאוכלה בכותחא. ההיא ביניתא (דג) דאיטווא בהדי בישרא אסרה רבא מפרזיקיא למיכליה בכותח". ונחלקו האם ריחא מילתא היא או לא- דלרב ריחא מילתא וכ"ד ר"ת, אולם ללוי ריחא לאו מילתא בדיעבד וכ"ד רוב הפוסקים. למ"ד ריחא לאו מילתא בפת שנאפתה עם צלי- האם מותר לאוכלה בחלב: דעת רש"י שמותר.

דעת הר"ף והרמב"ם שאסור אע"פ שפסקו כלוי אולם בפנ"ע מותר, דכיון שיכול לאוכלה בפנ"ע, לכן עם חלב חשיב כלכתחילה ולא בדיעבד. פסק השו"ע פת שאפאה עם צלי או דגים שנצלו עם בשר אסור לאוכלם בחלב כשעשה כן בתנור

הדרן עלך הלכות בשר בהלב!

הלכות תערובות

סימן צה - דין איסור שנתערב בהיתר ואופן ביטולו. והו' ט' סעיפים:

א. איסור שנתערב בהיתר מין בשאינו מינו כגון חלב שנתערב בבשר יטעמנו עובד כוכבים אם אומר שאין בו טעם חלב או שאומר שיש בו טעם אלא שהוא פגום מותר והוא שלא יהא סופו להשביח וצריך שלא ידע שסומכין עליו. ואם אין שם עובד כוכבים לטועמו משערינן בס' וכן אם הוא מין במינו כיון דליכא למיקם אטעמא משערים בס' ואין נוהגים עכשיו לסמוך אעובד כוכבים ומשערינן הכל בס' (באגור ותשובת מהר"מ פדואה סימן ע"ט ושאר אחרונים):

סעיף א' - על איזה גוי סומכים וכיצד סומכים עליו

איתא בחולין צ"ז. "אמר רבא אמור רבנן בטעמא, אמור בקפילא, אמור רבנן בששים. מין בשאינו מינו: דהתירא בטעמא (כגון תרומה יטעם כהן), דאיסורא בקפילא (טבח {אומן} גוי), ומין במינו שאין לעמוד על הטעם ומבא"מ דאיסורא וליכא קפילא-בששים".

♦ איזה קפילא נאמן: בדין נאמנות הקפילא נמצאו כמה שיטות בראשונים: לרמב"ם לא בעינן מסל"ת ולא אומן. לרשב"א בעינן או מסל"ת או אומן וטוב להחמיר בתרוויהו. לרש"י ורא"ש בעינן מסל"ת ואין הכרע בדעתם בענין אומן. דעת תוס' והר"ן דבעינן אומן אע"פ שאינו

מסל"ת שמפחד להפסיד אומנותו ולא משקר. פסק השו"ע כדעת הרשב"א.

♦ עוד נחלקו הראשונים באיזה אופן נאמן הקפילא: לרש"י בעינן גם ששים, ובלא ששים הגוי לא מהני. לתוס' והרא"ש קפילא סגי בלא ששים, וששים סגי בלא קפילא. לרמב"ן ולרשב"א סומכים על קפילא בפחות מששים כשנתערב רק טעמו (שהוציאו החתיכה), אבל בנתערב ממשו של איסור קפילא מהני רק בששים. לרמב"ם לעולם בעינן טעימת קפילא ואם אין קפילא בדקין בששים.

ב. אם נתערב מין במינו ונשפך בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו אם נודע שהיה רובו היתר מותר ואם לא נודע שהיה רובו היתר אסור: הגה: ולענין מין במינו אזלינן בתר שמא אם הוא שוה הוי מין במינו אבל לא אזלינן בתר טעמא אם הוא שוה או לא (ב"י בשם האגור וכן הוא בהגהת ש"ד סי' ל"ט): אבל אם נתערב בשאינו מינו ונשפך בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו אפי' נודע שהיה רובו היתר אסור. ואם נתערב במינו ובשאינו מינו ונשפך בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו ונודע שהיה רובו היתר ממינו רואין את שאינו מינו כאילו אינו והשאר מינו רבה עליו ומבטלו:

הש"ך יישב דדוקא במילתא דלא עבידא לגלויי אין לסמוך אקפילא, אבל כאן דאפשר לברר ע"י אומן- סומכים עליו דהוא מילתא דעבידא לגלויי ולכן הוא מירתת.

הביא הפת"ש בשם האח' דששים משערינן כר"ן בנפח ולא במשקל.

בשר שספק נמלח: הט"ז התיר לטעום והפרישה אסר.

הביא הפת"ש דנחלקו בדעת הצ"צ שהתיר לטעום סבון לגויים שאיסורו מדרבנן: דעת בנו והפר"ח דכל איסורי דרבנן- מותר לטעום, ודעת הנוב"ז דדוקא טעימת לשון בדבר פגום אך לא כל איסורי דרבנן.

השו"ע פסק כרמב"ם דקפילא מהני אף בפחות מששים, אולם הרמ"א כתב דהאידינא לא סמכינן אקפילא, וכ"פ בכה"ח שכן מנהג הספרדים. וכ"כ בהליכו"ע והוסיף דבמקום הפס"מ ונראה שאין כדי נתינת טעם- אפשר להקל במסל"ת.

◆ הקשה הרא"ה דהרי מסל"ת נאמן רק בעדות אישה או דרבנן וכיצד הרשב"א התיר כאן במסל"ת:

הט"ז תירץ דבעדות הגוי אינו נאמן, אבל באיסורים דעד אחד נאמן בהם- נאמן הגוי. אולם הט"ז עצמו פסק שאין לסמוך אמסל"ת וחלק על השו"ע.

סעיף ב' - איסור שנתערב בהיתר ונשפך

אבל בחולין הוא רק מדרבנן; לכן מבשא"מ מדאו' בטל ברוב ובעי ששים מדרבנן.

דעת ר"ת, ראב"ד, רשב"א ורוב הרא' דטע"כ דאו', לכן מבשא"מ צריך ששים מדאו'.

הביא הרא"ש נפק"מ במח' זו דאם נתערב איסור בהיתר מבשא"מ ונשפך ולא ידעינן אם היה ששים: לרש"י הוי דרבנן וספקו לקולא ולר"ת הוי דאו' וספקו לחומרא; אבל אם היתה התערובת מב"מ והיה בו רוב היתר- מותר אף לר"ת כיון דבטל מדאו' ובעינן ששים מדרבנן- הוי ספקא דרבנן לקולא.

מקור הדין מין במינו- בחולין ק"ט. נחלקו ר"י ורבנן בתערובת מב"מ: לרבנן- מדאו' בטל ברוב דאחרי רבים להטות ובעינן ששים מדרבנן; לר"י- מב"מ לא בטיל אף באלף מ"דס הפר ודם השעיר" (דם בדם לא בטיל).

רש"י פסק כר"י, אך הרי"ף הרמב"ם הרא"ש ותוס' פסקו כחכמים. וכ"פ השו"ע.

טעם כעיקר- דאו' או דרבנן- כיו"ב נחלקו הראשונים האם טעם כעיקר (מבשא"מ) מדאו' או מדרבנן:

דעת רש"י והרמב"ם דטע"כ דאו' רק בקדשים,

ג. במה דברים אמורים כשנשפך אבל איסור שנתערב בהיתר והוא לפנינו ואי אפשר לעמוד על שיעורו אף על פי שהוא מאיסורים של דבריהם אסור:

השו"ע פסק כר"ת והרשב"א.

טעמו ולא ממשו- איתא בע"ז ס"ז: "טעמו ולא ממשו אין לוקין עליו", וקשה הרי טעם כעיקר מדאו':

התוס' והרא"ש ביארו דמיירי במב"מ דמדאו' בטל ברוב.

דעת ר' חיים שלא לוקין כיון שאין כזית מהאיסור בתערובת בכדי אכילת פרס, אבל טעמו וממשו בכא"פ לוקין אף באכל כזית מהתערובת כיון דכל כזית הופך להיות ממשו של איסור.

דעת הרמב"ם כיון שטעם כעיקר מדרבנן בעינן שיאכל את כל התערובת כדי שילקה.

דין "סלק"- כתב הרשב"א דכשם שלר"י מב"מ לא בטיל, ואעפ"כ אם נתערב מין במינו ושא"מ- אמרינן סלק את מינו כמי שאינו ונמצא שזה רק מבשא"מ ובטל ברוב; כך כאן דאם נתערב במינו ושא"מ ונשפך אמרינן סלק את שא"מ והוי רק מב"מ וספיקו להקל ופסק כן השו"ע.

הקשה הרש"ל דבשלמא לר"י דאמרינן סלק במב"מ דכיון דטעמם שווה לכן הוא מקליש מהאיסור, אולם בא"מ הרי טע"כ דאו' והטעם

אינו בטל והיאך אומרים סלק?

הט"ז והב"ח ביארו ש"רואים" היינו שרואים כאילו ההיתר נפל לפני האיסור; לכן שא"מ בטל ברוב ואה"נ אם נפלה קודם הנבלה יודה הרשב"א שאסור.

הש"ך כתב דאין כוונתו להתיר את שא"מ אלא רק את מינו; לכן הרוטב שהוא אינו מינו אכן נאסר.

לסיכום: השו"ע פסק כר"ת שטע"כ דאו', ובנשפך ויש רוב- במב"מ יש להקל ובמבא"מ לחומרא.

◆ הביא הפת"ש שיטת הנוב"י דטע"כ מדאו' רק בדבר שיש בו לאו, אבל באין בו כגון חלב טמא ספיקו להקל.

מבא"מ בתר שמא או טעמא: שיטת האו"ז והאגור דאזלינן בתר שמא וכ"ה הב"י, הרמ"א, הרש"ל והט"ז, אך הש"ך והאח"י פסקו דהטעם הוא העיקר.

טעם כעיקר בדרבנן- נתערב עוף בחלב ונשפך: הרמ"א והט"ז כתבו בשם או"ה דאסור דטע"כ דאו' וביאר הט"ז דחזיקו דבריהם בב"ח. הש"ך סובר דהאו"ה שיטתו בעוף בחלב דאו' לכן החמיר, אבל לדידן ספיקו דרבנן ולקולא.

במשב"ז כתב דהמקל בהפס"מ כש"ך לא הפסיד, וכ"פ בכה"ח.

סעיף ג'- אינו יודע אם יש ששים

דחסרון ידיעה לאו שמיה ספק. דעת הר"ן דאם נקל בזה יבואו להקל בשיעורים, לכן לא הקלו אלא בנשפך שהוא באקראי. -הט"ז ביאר דהוי ספק שאפשר לבררו לכן לא חשיב ספק.

כתב הרשב"א שכל מה שהקלנו בספק דרבנן הוא בנשפך, אבל באינו בקי לשער אם יש ששים (ואף באיסור דרבנן)- לא חשיב ספק להתירו. וכ"פ השו"ע.

הביא הש"ך ב' טעמים בזה: דעת המרדכי

ד. איסור שנתבשל עם היתר אפי' מכירו והוא שלם וזרקו צריך ששים כנגד כל האיסור מפני שאין אנו יודעים כמה יצא ממנו. לפיכך המבשל בקדירת איסור שהיא בת יומא או תוחב כף של איסור בהיתר צריך ס' כנגד כל הקדרה וכנגד כל מה שתחב מהכף שאין אנו יודעין כמה בלעו בין שהם של חרס או עץ או מתכת: הגה: ובלבד שבלעו ע"י רתיחת אש שאז הבליעה הולכת בכל הכלי אבל על ידי רתיחת מליחה אינו נבלע בכלי רק כדי קליפה וא"צ לשער רק כדי קליפה (מרדכי פכ"ה ובארוך כלל כ"ד) וע"ל סימן ס"ט: ויש מי שמחמיר בכף של מתבת להצריך ס' כנגד כולו אפי' לא הכניס אלא מקצת משום דחם מקצתו חם כולו: הגה: ונוהגין כסברא ראשונה. וכל איסור שמבטלים בששים אם מכירו צריך להסירו משם אף על גב דכבר נתבטל טעמו בששים ולכן אם נפל חלב לתוך התבשיל ונתבטל טעמו בששים צריך ליתן שם מים צוננים וטבע החלב להקפיא ולצוף למעלה על המים ויסירו משם דמאחר דאפשר להסירו הוי כאילו מכירו וצריך להסירו משם (הגהות מרדכי בחולין ובארוך כלל כ"ג). איסור שנתבטל בקדירה והסירוהו משם ונפל לקדירה אחרת צריך לחזור ולבטלו בששים נגד כולו וכן לעולם אבל אם נפל לקדרה הראשונה ב' פעמים אין צריך רק ששים (פעם) אחת כנגדו (בארוך כלל כ"ד דין ב') ועיין לעיל סימן צ"ד:

סעיף ד' - בכמה משערים איכרה, קדרה או כף האסורים

דעת הרשב"א והר"ן דכל איסור משערינן בכולו וכדאיתא בגמ' צ"ז: דכחל בששים כנגד כולו, דאי במאי דנפיק מיניה - מנא ידעינן כמה נפיק וה"ה בכלי.

דעת האור"ח דדוקא בכחל משערים בכולו ששויהו כחתיכת נבלה, אבל בשאר איסורים אפשר לשער באומד יפה היוצא מהם.

פסק השו"ע כרשב"א בין באיסור שנפל להיתר בין בכלי שבלע מאיסור - לשער נגד כולו (לכן בכלי שבלע איסור - התבשיל תמיד אסור דאין ששים בתבשיל כנגד הכלי. ש"ך)

תוחב כף - דעת הטור ורוב הרא' דמשער ששים כנגד מה שתחב מהכף, אך ר"פ כתב דחם מקצתו חם כולו ומשערינן נגד כולו.

השו"ע סתם כדעת הטור והביא בשם י"א דעת ר"פ.

מליחה - כתב הרמ"א דהא דבעינן ששים כנגד כל הכלי דוקא כשבלע איסור ע"י בישול, אבל במליחה סגי בקליפה (והנ"מ בכלים, דבאוכלים לרמ"א מבליע בכולו). הש"ך הוסיף דעירו דינו כמליחה וכבישה כבישול.

הוצאת האיסור - כתב הרמ"א בשם האור"ח שכשמכיר האיסור יש להוציאו דאינו הופך להיתר, אפילו כשיש ששים כנגדו; לכן אם נשפך חלב יוסיף מים צוננים והוא יצוף.

◆ נחלקו האחר' בהבנת האור"ח: דעת הגהות אור"ח והב"ח שהיתר זה מועיל אף בפחות מששים כיון שכשאפשר להוציא האיסור לא אמרינן חנ"ג, אולם הט"ז והש"ך כתבו דדוקא בששים, דבפחות החתיכה נ"ג.

כתב הרמ"א שאיסור שנפל לקדרה ואח"כ נפל לאחרת - גם בשניה בעינן ששים, ואם נפל לקדרה אחת פעמיים - סגי לשער בפעם אחת בששים.

אמנתה הלכות תערובות בנימין צה

ה. אם ידוע כמה הוא האיסור כגון כף חדשה או שאינה בת יומא שניער בה ובלעה כזית חלב ואחר כך ניער בה קדרה של בשר אין צריך אלא ס' לבטל הכזית שבלעה (ולא אמרינן גבי כלי חתיכה נעשית נבילה אפילו אם ניערו בו איסור) אבל כף ישנה ובת יומא משערין בכולה (דכל מה שבלע נעשה איסור ולא ידעין כמה בלע): ויש מי שאומר שגם בזו אין צריך אלא ס' לבטל הכזית שבלע: הגה: והסברא ראשונה עיקר כמו שנתבאר לעיל גבי טיפת חלב שנפלה על הקדרה, ויש שאינן מחלקין בין כף ישן לחדש רק בין כלי חרס לשאר כלים (מרדכי פ' ג"ה) ואומרים דבכלי חרס דאי אפשר להפריד האיסור על ידי הגעלה אמרינן הכלי נעשה נבילה אבל לא בשאר כלים וטוב לחוש לחומרא וע"ל סימן צ"ב:

ו. כחצי זית של איסור שנתערב בהיתר צריך ששים חצאי זיתים היתר לבטלו:

סעיף ה' - ליער כנגד הבלוע

דין חנ"ג בבלוע - כתב הרשב"א דאם ניער כזית חלב בכף חדשה או בכף בשרית שאינה ב"י ואח"כ ניערה בקדרת בשר - סגי בששים כזיתות נגד החלב. אמנם אם ניער בכף בשרית ב"י בקדרה בשרית ואח"כ ניער כזית חלב ואח"כ שוב תחבו לבשר - בעינן לשער כנגד כולה (היינו מה שתחב ממנה, ש"ע ס"ד) דכל הבלוע נעשה חנ"ג, אך הרמב"ן ס"ל דאין הבלוע נעשה חנ"ג, לכן בעינן ששים רק כנגד הכזית חלב.

הט"ז ביאר שהמרדכי מחדש שבחרס אף שיודעים כמה בלע נעשה כולו חנ"ג ודוקא בבב"ח אבל בשאר איסורים לא אמרינן חנ"ג אף בחרס.

במהפס"מ יש להקל, ש"ך). הרמ"א בשם המרדכי הביא בשם יש מי שאומר לחלק בין כלי חרס לשאר כלים - דחרס נעשה נבילה, אבל לא בשאר כלים כיון שיכול להוציא מהם האיסור וטוב לחוש לזה לחומרא.

◆ נחלקו האחר' בכוונת המרדכי: הש"ך ביאר דדעה זו באה להקל בשאר כלים בהפס"מ, וחנ"ג בחרס היינו הבלוע בו אבל לא כל הכלי נ"ג.

השו"ע סתם כרשב"א והביא את הרמב"ן בשם יש מי שאומר, וכ"פ הרמ"א כסתימת השו"ע (ולשיתנו דין זה אף בשאר איסורים אולם

סעיף ו' - ששים בהצי שיעור

איתא בחולין צ"ח. "ההוא פלגא דזיתא דנפל לדיקולא דבישרא סבר מר בר רב אשי לשיעוריה בל' פלגי זיתא א"ל אבוה לאו אמינא לך לא תזלזל בשיעורי דרבנן ועוד א"ר יוחנן חצי שיעור אסור מהתורה". וכ"פ הטושו"ע דאם נפל חצי זית בעינן ששים חצאי זיתים כנגדו וכתב הט"ז דה"ה באיסור דרבנן.

איתא בחולין צ"ח. "ההוא פלגא דזיתא דנפל לדיקולא דבישרא סבר מר בר רב אשי לשיעוריה בל' פלגי זיתא א"ל אבוה לאו אמינא לך לא תזלזל בשיעורי דרבנן ועוד א"ר יוחנן חצי שיעור אסור מהתורה". וכ"פ

ז. ביצה שיש בה אפרוח או טיפת דם שנתבשלה עם אחרות צריך ששים ואחת לבטל פליטתה:

ח. כחל מתבטל בתשעה וחמשים: הגה: כל האיסורים הנוהגין בזמן הזה כולם מתבטלים בששים מלבד חמץ בפסח ויין נסך כאשר נתבאר בהלכותיהם (טור), ובלבד שהאיסור אינו נותן טעם בקדירה אבל אם נותן טעם באותה קדירה והוא אסור מצד עצמו אפילו באלף לא בטיל כל זמן שמרגישין טעמו ולכן מלח ותבלין מדברים דעבידי לטעמא אם אסורים מחמת עצמן אינן בטילים בששים (בארוך כלל כ"ה עיין ס"ק כ"ז וע"ל סוף סימן ק"ה):

סעיף ז' - ביטול ביצה

מובא בחולין צ"ז: אמרינן דביצה שיש בה אפרוח או דם ונתבשלה עם אחרות - בטלה בששים ואחת. ביאר הטור כיון שיש גדולות וקטנות לכן הוסיפו בשיעורה; ולכן אם נתערבה בתבשיל בטלה בששים. וכ"פ הטוש"ע. הש"ך הוסיף דדוקא לבטל פליטתה, אבל היא עצמה בריה ולא בטלה אף באלף.

סעיף ה' - דין כחל ודבר העשוי לטעם

פסקו הטוש"ע דכחל (דד הבהמה - עטין) בטל בנ"ט (59) כיון דהוא עצמו אינו איסור - מצטרף לבטל חלב שבו. הרמ"א כתב שכל האיסורים בטלים בששים (לאפוקי משיטת הרמב"ם דבדרבנן סגי בנ"ט (59). ש"ך) חוץ מחמץ בפסח וי"ג. וכל זה באיסורי דלא עבידי לטעמא, אבל דבר העשוי לטעם כגון מלח או תבלין של ע"ז או הקדש או לימון של טבל - אפילו איסורם דרבנן אינם בטילים אף באלף, כל זמן שנגרש טעמם.

בדבר שמן - כתב הט"ז דדין זה דדבר העשוי לטעם הוא דוקא בדבר חריף כמלח ותבלין, אבל שומן של איסור אף שמטעים האוכל לא נרגש כמו דבר חריף ובטל בששים.

דאו' או דרבנן - הש"ך והט"ז פסקו כאו"ה דדבר העשוי לטעם מדאו' בטל בששים ומדרבנן עד שבטל טעמו וביארו האח' דטעם כעיקר דאו' אבל ביותר מששים הוי טעם קלוש ואסור רק מדרבנן ולכן אם אין ידוע אם מורגש טעמו - מותר ע"י טעימת גוי מסל"ת, אולם הר"ן ס"ל דהוי מדאו' ככל טעם כעיקר.

יין וחומץ - הביא הפת"ש בשם מנ"ח שיין וחומץ לא חשיבי העשוי לטעם, והביא הדרכ"ת מח' דהיד יהודה ס"ל דהכל תלוי בדרך העולם, והבגד"ש הספרדי ס"ל דתליא בדעת הנותן.

ט. קדירה שיש בה נ"ט זיתים היתר ונפלו בה ב' זיתים א' של דם וא' של חלב כל א' מצטרף עם הנ"ט של היתר לבטל חבירו, וכן כ"ט זיתים של היתר שנפל בהם כזית חלב ובקדרה אחרת היו שלשים של היתר ונפל לתוכו כזית של דם ונתערבו בשוגג מותר: וכ"ש בב' זיתים אחד של גבינה ואחד של בשר דכל אחד מבטל חברו (בארוך כלל ארבעה ועשרים):

סעיף ט' - איסורים מבטלים זה את זה

קדרה נ"נ ומה יועיל ערבובם: הט"ז ביאר דהרא"ש לשיטתו כר"א דלא אמרינן חנ"נ בשא"א, אבל לדידן דס"ל הכי-אה"נ דנעשו שתיהם איסור ולא מהני עירבובם.

הש"ך ביאר בב' אופנים: 1. אפשר דהרמ"א מיירי בלח בלח ובהפס"מ דלא אמרינן חנ"נ. 2. מיירי בלא נודעו התערובות וכל שלא נודעו התערובות לא אמרינן חנ"נ.

רעק"א ביאר בשם ר' משה ברודא דמיירי דיש ב' קדרות: באחת חסר מלח ובאחת יש יותר מדי- שתיהן חשובות כטעם לפגם ולכן אינם נאסרות וכשהתערבבו נוצר איזון בכמות המלח אבל האיסורים מסייעים לבטל זא"ז.

העיר הפת"ש דאם אחד מהאיסורים הוא כבד קודם צלייתו אינו מצטרף לסייע לבטל כיון דכבד אינו בולע.

תנן בערלה פ"ב מ"ג "הערלה מעלה את הכלאיים והכלאיים את הערלה" וכו' וכן איתא בזבחים ע"ח. "אמר ר"ל הטמא נותר ופיגול שבללן זב"ז ואכל פטור (מדאור) -א"א שלא ירבה מין על חברו ויבטלנו, ש"מ איסורים מבטלים זא"ז".

ולפ"ז כתב הטור דאם היה בקדרה נ"ט כזיתות היתר ונפל לתוכה כזית דם וכזית חלב- כ"א מסייע לבטל חברו. והוסיף בשם תש' הרא"ש דאם היה בקדרה כ"ט כזיתות היתר ונפל כזית דם ובקדרה אחרת ל' כזיתות היתר ונפל שם כזית חלב ונפלו אח"כ זל"ז בשוגג- כל כזית איסור מצטרף לנ"ט של ההיתר והכל מותר. וכ"פ השו"ע, והוסיף הרמ"א דה"ה אם נפלו כזית בשר וכזית גבינה שמבטלים זא"ז.

◇ הקשו האח' על הרא"ש אמאי לא נימא דכל

סימן צט - דין העצמות אם מצטרפין לבטל איסור ושלא לבטל איסור לכתחלה. וכו' סעיפים:

א. התיבת נבילה שיש בה בשר ועצמות שנפל לקדירת היתר עצמות האיסור מצטרפים עם ההיתר לבטל האיסור ואין צריך לומר שעצמות ההיתר מצטרפין עם ההיתר אבל המוח שבעצמות איסור מצטרף עם האיסור וגוף הקדרה אינה מצטרפת לא עם האיסור ולא עם ההיתר: הגה: ויש מחמירים שלא לצרף עצמות האיסור עם ההיתר לבטל (הגהה אחת בש"ד בשם א"ז) ובמקום הפסד יש לסמוך אמקילין ומתירין כי כן עיקר:

סעיף א' - דין עצמות האיסור

איתא בחולין צ"ח: דלמ"ד דמשערינן בששים משערינן בשר ועצמות הזרוע כנגד בשר ועצמות האיל (של נזיר. עיי"ש). ובירושלמי ערלה מובא שקליפי ערלה מעלים את הערלה. נחלקו הראשונים היאך מצטרפין:

דעת ר"א בן איסמעיל דהא דעצמות ההיתר מצטרפים להיתר היינו במב"מ שאין האיסור נרגש או במבא"מ ובדקנוהו ואינו נ"ט, אבל במבא"מ ואין קפילא - אין מצטרפות שהרי נ"ט.

דעת ר"ש והרשב"א שו"ע פסק כשיטת הרא"ש והוסיף דגוף הקדרה לא מסייע לבטל האיסור. הרמ"א פסק כדעת האו"ז ובמקום הפסד יש להקל כדעת השו"ע שכן עיקר הדין. ואילו הב"ח והש"ך פסקו כדעת הר"ן.

מדוע עצמות מסייעות לבטל: ביאר הפמ"ג בדעת הט"ז: א. כיון שאין להם טעם ובוולעות מעט ואינן פולטות. ב. יש בהם לחלוחית שאינה אסורה מהתורה ומסייעות לבטל האיסור.

מדוע הקדרה אינה מסייעת לבטל: הפרישה כתב כיון ששבעה מבלוע ואף בחדשה משום דלא פלוג. ב. הפר"ת כתב דדוקא עצם שמוקפת רוטב מכל צדדיה בולעת, משא"כ קדרה שנוגעת באיסור רק מתוכה.

דעת הרמב"ן שעצמות האיסור מצטרפות לאיסור ושל היתר מצטרפות להיתר כמבואר בגמ' ואפשר דהירושלמי פליג אגמ' דידן והלכתא כבבלי.

דעת הר"ן דיש חילוק דבעצמות רכות עם לחלוחית מצטרפות לאיסור וביבשות כמו קליפי ערלה מצטרפות להיתר.

דעת הר"ש, הרא"ש והרשב"א שעצמות האיסור לעולם מצטרפות להיתר כירושלמי אבל המוח שבעצמות מצטרף לאיסור. והבבלי אסמכתא בעלמא דהרי מב"מ מדאו' בטל ברוב.

דעת האו"ז שעצמות ההיתר מצטרפות להיתר והאיסור לא לזה ולא לזה.

אמנתה הלכות תערובות בנימוך צט

ב. במה דברים אמורים שעצמות האיסור מצטרפים עם ההיתר כשנפלה חתיכת הנבלה לקדירת היתר כשהיה חיה אבל אם נתבשלה תחילה ואח"כ נפלה לקדירת היתר עצמות שבה מצטרפים עם האיסור לפי שבלעו מבשר הנבלה כשנתבשלה לבדה:

ג. בשאר איסורים חוץ מבשר בחלב חתיכה הבלועה מאיסור מצטרפת לבטל האיסור: הגה: ואין נוהגין כן כי קיימא לן בכל איסורים חתיכה נעשית נבלה כדלעיל סימן צ"ב:

לא מצטרף. ובאבר מן החי אף דהעצם מצטרפת לאיסור מ"מ בבישול לענין ביטול מצטרפת להיתר.

ג'לאטין הנעשה מעצמות או עור בהמה טמאה, נבלה או טרפה- מותר כיון שנתייבש הוי כעץ בעלמא ולא אמרינן בזה דאחשביה (יב"א).

◆ הקשה הב"ח מדוע אין עצם האיסור נעשית חנ"נ לשיטת הרמ"א דהא היא דבוקה באיסור? ביארו הט"ז והש"ך דמבואר באור"ח בסי' תנ"א ס"ח שכיון שכלי עצם נכשרים ע"י הגעלה א"כ דינם ככלי מתכות שאין הבלוע נעשה חנ"נ.

הביא הפת"ש גבי עצמות דאיסור במליחה- דאם האיסור כחוש מצטרפות להיתר ובשמך

סעיף ב' - עצב איסור שנתבשלה עם בשרה

דלא אמרינן חנ"נ כיון דלא ידוע כמה בשר איסור היה- לכן חיישינן ואוסרים הכל בשאר איסורים; אבל אם ידוע כמה בשר היה- לשו"ע סגי בששים נגד הבשר והעצמות מצטרפות להיתר, אולם לרמ"א (דס"ל דאמרינן חנ"נ בשאר איסורים) גם בכה"ג בעינן ששים נגד הכל.

כתב הר"ש דהא דאמרינן דעצמות האיסור מצטרפות להיתר- היינו בנפלה חיה, אבל אם נתבשלה העצם עם הבשר חיישינן שנתמעט הבשר ונבלע בעצם ואסרה ולכן כשנפלת לקדרה אחרת לא בלבד שאינה מצטרפת להיתר אלא דבעינן ששים גם כנגדה. וכ"פ השו"ע. במשב"ז ביאר דכאן מיירי גם למ"ד

סעיף ג' - חתיכה שבלעה איסור מצטרפת להיתר

א"כ נעשית נבלה ולא מצטרפת להיתר. הש"ך כתב דלשו"ע החתיכה נשארת באיסורה מ"מ כדפסק בסי' ק"ו ס"א, והא דפסק בסי' צ"ב ס"ד שחוזרת להתירה שם מיירי שנתערבה באחרות ולא ידוע היכן היא לכן מותרת.

כתב בשו"ת הרשב"א דבשא"א דלא אמרינן חנ"נ חתיכה הבלועה מאיסור מצטרפת לשים להתיר את הבלוע בה כשנפלה למקום אחר, וכ"פ השו"ע. הרמ"א פסק כשיטתו דאמרינן חנ"נ אף בשא"א

ד. משערים ברוטב ובקיפה (פירוש הדק הדק של בשר ותבלין המתאסף בשולי קדרה) ובחתיכות ומשערים ההיתר והאיסור כמו שבא לפנינו אע"פ שהי' בהיתר יותר מתחילה ונתמעט בבישולו ונבלע בקדרה. והני מילי במין בשאינו מינו אבל אם הוא מין במינו משערין גם במה שבלעה הקדרה ועומד בדופני הקדרה ומשערים זה באומד יפה ורואין אותו כאילו הוא בעין אבל מה שכלה ואבד מחמת האור אינו מצטרף שזה כלה לגמרי:

ה. אין מבטלין איסור לכתחלה ואפילו נפל לתוך היתר שאין בו שיעור לבטלו אין מוסיפין עליו היתר כדי לבטלו. עבר וביטלו או שריבה עליו אם בשוגג מותר ואם במזיד אסור למבטל עצמו אם הוא שלו וכן למי שנתבטל בשבילו ואסורים למכרו גם כן לישראל אחר שלא יהנו ממה שבשלו (ארוך כלל כ"ד) ולשאר כל אדם מותר:

סעיף ד' - צידוף הבלוע בקדרה

איתא בחולין צ"ז: א"ר חנינא משערין ברוטב בקליפה בחתיכות ובקדרה איכא דאמרי בקדרה עצמה וא"ד במאי דבלעה קדרה.
 ♦ נחלקו הראשונים בגדר צירוף הקדרה:

דעת רש"י והרא"ש דכיון דפליגי והוי איסור דאו' אזלינן לחומרא ואין הקדרה מצטרפת כלל (לטור לגמרי ולב"י אפשר דיוודו לחלוק על הרשב"א).

הר"ן והריטב"א פירשו בדעת רש"י דמיירי שלא ראה כשנפל האיסור, אבל אם ראה ולא נתמעט - בזה רש"י יודה דההיתר שנבלע מצטרף. אולם הרשב"א דחה דאם האיסור נפל עכשיו ואין ששים היה אוסר, לכן אין לצרף מה שבלעה הקדרה מן ההיתר.

דעת הרמב"ם דהלכה כל"ב ומצטרפים מה שנבלע באומד יפה, אך לא מה שנתאדה.
 השו"ע פסק כחילוק הרשב"א בין מינו לשאינו מינו והוסיף גם דברי הרמב"ם דמשערים באומד יפה מה שנבלע ולא במה שנתאדה.
 אולם הש"ך והט"ז פסקו כרש"ל שחלק על השו"ע דאין לצרף כלל כיון דא"א לעמוד על הבלוע. והוסיף הט"ז דאין לחוש דלמא היה יותר איסור דלא מחזקינן איסורא בכדי.

סעיף ה' - ביטול איסורים לכתחילה

בגמ' ביצה ד: קי"ל דאין מבטלים איסורים לכתחילה, ובגיטין נ"ד: נחלקו תנאים בנפלו ונתפצעו רימוני בדן (שם מקום, והם רימונים מיוחדים) שאינם בטלים אף באלף ונפסקה הלכה כר"ש ור' יוסי שאיסורים שריבה עליהן - בשוגג מותרים, ובמזיד אסורים (ואפשר דכאן מיירי דוקא בנפל בשוגג ולא הפיל במזיד).
 הקשה הב"י על הטור בס' ק"י שפסק שאם הפיל אפילו בשוגג קנסוהו ומ"ש הכא? ותיירץ לחלק בין הפיל לנפל מאליו (לבטל איסור).

אמנתה הלכות תערובות בנימין קא

הגה: ודוקא שנתערב יבש ביבש או אפילו לח בלח למאן דאמר שאין אומרים בו חתיכה נעשית נבלה כדלעיל סי' צ"ב אבל חתיכה שבלעה איסור לא מהני שנתוסף אחר כך ההיתר דהא אמרינן ביה חתיכה נעשית נבילה (רשב"א סי' תצ"ה ועי' ס"ק י"ד), ויש אומרים דאפילו במקום דלא אמרינן חתיכה נעשית נבילה לא מהני ההיתר לבטל אלא אם נתוסף קודם שנודע התערובת אבל אם נודע התערובת קודם לא מהני מה שנתוסף אחר כך ולפי זה היה צריך החכם המורה לבטל איסור לחקור אם נתוסף ההיתר לאחר שנודע (ארוך כלל ל"ז) ולא נהגו כן:

ו. איסור של דבריהם אין מערבין אותו בידים כדי לבטלו ואם עשה כן במזיד אסור אבל אם נפל מעצמו ואין בהיתר כדי לבטלו מרבה עליו ומבטלו: הגה: ויש אומרים דאין לבטל איסור דרבנן או להוסיף עליו כמו באיסור דאורייתא וכן נוהגין ואין לשנות (טור

כתוס', והפר"ח פסק כראב"ד. למכור לאחר: כתב באו"ה שיש ליתנו לאחרים כדי שלא יהנה ממעשיו, וכ"פ הרמ"א. והוסיף הש"ך דדוקא שהרוויח מהתערובת אבל אם מוכרו כמו שהיה מוכר קודם שנתערב- מותר כיון דלא נקרא דאנהו ליה מעשיו.

כתב הט"ז דאם חשב שזה מותר חשיב כשוגג. ♦ לא יודע שביטלו בשבילו: דעת הרש"ל והט"ז דשרי ורעק"א והפר"ח כתבו דאסור.

כתב הרמ"א שמותר דוקא יבש ביבש או לח בלח למ"ד דלא אמר' חנ"ג, אבל חתיכה שבלעה איסור לא מהני שיוסיפו אח"כ כיון דנ"נ (רשב"א) וי"א דאף היכא שלא נ"נ- לא מהני שיוסיפו לאחר שנודעה התערובת (או"ה), אך סיים הרמ"א דלא נוהגין כן.

כתב הטור בשם הרמב"ם שאסור גם למי שביטלו עבורו ולא רק למבטל ולאחרים מותר, ודייק הב"י שאם אינו שלו ולא ביטל בשביל עצמו מותר לו.

וכ"ז פסק השו"ע.

גדר האיסור: הר"ן הביא דעת התוס' דעיקר האיסור הוא מדרבנן ומדאו' מותר לבטל איסור ובזרוע בשלה (בנזיר) החידוש הוא שיש מצוה לבטלה בהיתר.

דעת הראב"ד דהאיסור הוא מדאו' וחידוש התורה הוא שדווקא בזרוע בשלה מותר משא"כ בשאר איסורים.

רעק"א הביא נפק"מ כגון שביטל איסור דאו' בשוגג: לראב"ד קנסינן אטו מזיד כר", ולתוס' לא קנסינן כיון דלא עבד איסור דאו'.

למסקנה כתבו הש"ך הט"ז והפמ"ג דהלכה

סעיף ו' - ביטול איסורים - מהאורייתא ומהרבנן

מהפך באיסורא- רובא דהיתירא נינהו, והא קא מבטל איסורא לכתחילה- הנ"מ בדאו' אבל

איתא בביצה ד': "עצים שנשרו מהדקל ביו"ט מרבה עליהן עצים מוכנים ומסיקן. והא קא

בשם הרא"ש ובת"ה סימן צ"ד ובהגהת ש"ד ורא"ה בב"ה ור"ן ומרדכי ואגודה פ"ק דביצה). איסור שנתבטל כגון שהיה ס' כנגדו ונתוסף בו אחר כך מן האיסור הראשון חוזר וניעור ונאסר ל"ש מין במינו ל"ש מין בשאינו מינו לא שנא יבש ל"ש לח לא שנא נודע בינתים או לא נודע בינתים (הגהת ש"ד סימן נ"ט) כזית חלב שנפל למים ונתבטל בס' ואח"כ נפל מן המים לקדירה של בשר מותר אף על פי שאין בבשר ס' נגד החלב שהרי נתבטל במים (בארוך) וכל כיוצא בזה:

- לחוש לדבריהם.
- השו"ע פסק כדעת הרמב"ם וכתב הפר"ח דמדסתם משמע דמותר לבטל איסור דרבנן אף שעיקרו מהתורה וכ"פ הט"ז.
- הרמ"א פסק כדעת הרא"ש וכ"פ הש"ך. הרש"ל כתב דדוקא בדיעבד, אבל מנהג אשכנז להחמיר לכתחילה.
- חוזר וניעור - איתא בגמ' ע"ז ע"ג. "א"ר דימי א"ר יוחנן המערה י"נ מחבית לבור אפילו כל היום כולו קמא קמא בטיל" (והכי קי"ל דלא אמרינן דחוזר וניעור).
- דעת הראב"ד דאף דלא קי"ל כר' יוחנן ביין שנפל ליין, אבל ביין שנפל למים וכן בשאר איסורים קי"ל דקמא קמא בטיל ולא אמרינן דחוזר וניעור.
- דעת הרמב"ן, הרשב"א והטור דאף בשאר איסורים - לא אמרינן דקמא קמא בטיל אף שהיה ששים אלא דחוזר וניעור, והוסיף הב"י דדוקא כשנפל מאותו איסור.
- פסק הרמ"א כרמב"ן דל"ש לח בלח, יבש ביבש, מב"מ או בא"מ, נודע או לא נודע בינתיים - בכל גוונא אמרינן דחוזר וניעור. הש"ך הוסיף דביבש ביבש אפשר להקל בהפס"מ.
- בדרבנן מבטלין. ואף למ"ד דשיל"מ אפילו בדרבנן לא בטיל - שאני הכא דמקלא קלי איסורא".
- נחלקו הרא"ה האם יש חילוק בין איסור דאו' לדרבנן לגבי ביטולם:
- ◇ דעת הרמב"ם כפשט הגמ' דבדאו' לא מבטלין אפילו נפל (בשו"ג), ובאיסור דרבנן - מותר אף להוסיף עליו (בידיים) לבטלו.
  - ◇ דעת התוס' דכל מה שמותר באיסור דרבנן הוא דוקא בשאין לו שורש מהתורה כגון מוקצה (וכתב הב"י דחלוקים הם ודלא כהג' מרדכי).
  - ◇ דעת הרא"ש דאף בדרבנן אסור לבטל ושאני הכא דמיקלא קלא אסורא.
  - ◇ דעת הרשב"א דישנם ג' חלוקים:
- א'. באיסור דאו' אף ששיעורו מדרבנן - אין להוסיף אע"פ שנפל, ואם עבר וביטלו - במזיד אסור ובשו"ג מותר.
- ב'. באיסור דרבנן ועיקרו מהתורה - אסור לבטלו בידיים, אולם אם נפל מותר לרבות עליו לבטלו.
- ג'. באיסור דרבנן שאין לו עיקר מהתורה - אפשר לבטלו לכתחילה וי"א דדוקא בתרומת וחלת חו"ל אך לא בשאר איסורי דרבנן, ויש

אמהות הלכות תערובות בנימוך קג

ז. אם נבלע איסור מועט לתוך כלי בשר אם דרכו של אותו כלי להשתמש בו בשפע היתר מותר להשתמש בו לכתחלה כיון שהאיסור מועט ואי אפשר לבא לידי נתינת טעם. ולפיכך איסור משהו שנבלע בקדרה או בתוך קנקנים וכיוצא בהם מותר להשתמש בו לכתחלה ואפילו בבן יומו לפי שאי אפשר לבא לידי נתינת טעם אבל אם נבלע בכלי שדרכו להשתמש לעתים בדבר מועט כקערה וכיוצא בה אסור להשתמש אפי' בשפע גזרה שמא ישתמש בה בדבר מועט ויבא לידי נתינת טעם:

סעיף ז' - איסור מועט הבלוע בכלי

כתב הרשב"א דכלי הבלוע מאיסור מועט להשתמש בו אף בשפע שמא יבוא לידי שלא יבוא לידי נ"ט (כגון שהוא כלי נ"ט. וכ"פ השו"ע. גדול) מותר להשתמש בו ללא הגעלה אפילו הוא ב"י, ודווקא כשרגילות להשתמש בו בשפע אבל אם משתמשים בו שימוש מועט (כלי קטן) אסור כתב הרשב"א דכלי הבלוע מאיסור מועט להשתמש בו אף בשפע שמא יבוא לידי שלא יבוא לידי נ"ט (כגון שהוא כלי נ"ט. וכ"פ השו"ע. גדול) מותר להשתמש בו ללא הגעלה אפילו הוא ב"י, ודווקא כשרגילות להשתמש בו בשפע אבל אם משתמשים בו שימוש מועט (כלי קטן) אסור

סימן ק - בריה אפילו באלף לא בטיל. וכו' ד' סעיפים:

א. בריה דהיינו כגון נמלה או עוף טמא וגיד הנשה ואבר מן החי וביצה שיש בה אפרוח וכיוצא בהם אפי' באלף לא בטלה ואין לו דין בריה א"כ הוא דבר שהיה בו חיות לאפוקי חטה אחת של איסור וכן צריך שיהא דבר שאסור מתחילת ברייתו לאפוקי עוף טהור שנתנבל ושור הנסקל וכן צריך שיהיה דבר שלם שאם יחלק אין שמו עליו לאפוקי חלב וכן צריך שיהא שלם: הגה: ועיקר גיד הנשה אינו אלא על הכף בלבד והוא כרוחב ד' אצבעות ואם הוא שלם מקרי בריה (בארוך כלל כ"ח):

סעיף א' - ביטול בריה והגדרתה

איתא במכות ט"ז: "ריסק תשעה נמלים והביא אחד חי (שלם) והשלימן לכזית לוקה שש-חמש משום בריה ואחת משום כזית נבלה (שכשכולעו הוא מת ומצטרף לכזית נבלה)". למדנו מכאן שבריה לא צריכה כזית אך צריכה להיות שלמה. וגם מתה יש לה דין בריה. -בחולין צ"ו. אמרינן דלרבנן אכל גיד הנשה שלם לוקה אף שאין בו כזית כיון שהוא בריה.

נחלקו הרא' בגדר בריה:

דעת תוס' והרא"ש דבעינן דבר שאם יחלקוהו- יאבד שמו שזה מראה על חשיבותו, אבל אם שמו נשאר עליו כגון חלב לא חשיב בריה.

דעת רש"י והר"ן דבעינן דבר האסור מתחילת ברייתו, ולרש"י בעינן גם בריית נשמה לאפוקי ערלה (וגם חלב לא חשיב בריה אע"פ שהוא בריית נשמה- לפי שאינו במקום אחד).

פסק השו"ע לקולא דבעינן ד' תנאים ע"מ שתחשב בריה:

א'. חיות (לאפוקי חיטת טבל).

ב'. אסור מתחילת ברייתו (לאפוקי נבלה).

ג'. אם יחלק אין שמו עליו (לאפוקי חלב).

ד'. שיהא שלם והיינו למעט אם נתרסק או נחתך אבר אף שאין הנשמה תלויה בו (ש"ך).

ביצת אפרוח- ברמב"ם מבואר דביצת אפרוח הוי בריה וכ"פ השו"ע. אמנם לגבי ביצת דם כתב בבדה"ב דאינה בריה, וכ"פ האח'.

הביא הפת"ש לגבי תולעים הנוצרים בקמח דדעת הכו"פ דלא חשיב בריה כיון שאסורות רק כשפירשו א"כ לא חשיבי אסורות מתחילת ברייתן, אולם החו"ד ביאר דהוי בריה כיון דכאן האיסור נגרם מחמ"ע משא"כ בנבלה ושור הנסקל שהאיסור נגרם מחמת דבר חיצוני.

אמנתה הלכות תערובות בנימין קה

ב. דבר שהוא בריה שנתבשל עם ההיתר אם אינו מכירו הכל אסור והרוטב בנותן טעם ואם מכירו זורקו והאחרים והרוטב צריך שיהא בהם ס' כנגדו, חוץ מגיד הנשה שאין טעמו אוסר דאין בגידים בנותן טעם אבל שמנו אוסר וצריך ששים כנגדו להיתר הרוטב. לפיכך ירך שנתבשל עם גידו אם מכירו זורקו וכל השאר מותר אם יש בו ס' כנגד שמנו ואם אינו מכירו כל החתיכות אסורות ואם יש בקדרה ס' כנגד השומן מותר הרוטב ואם לאו אסור ואם נמוח הגיד ואינו ניכר צריך גם כן ס' כנגדו:

ג. קדרה של מרק שנפל שם בריה ונאבדה אסור הכל:

ד. ירקות מבושלות שנמצאו בהם ג' תולעים הירקות אסורים אבל מי השלקות מסנן ומותרים וכן הבשר ירחצנו ויבדקנו ומותר:

סעיף ב' - בריה אינה בטלה באלף וביטול טעמה

קיי"ל בחולין צ"ט: דאין בגידין בנ"ט לכן אין טעם הגיד אוסר וגיד שנתערב בין הגידין אינו בטל דהוי בריה. פסק השו"ע כדעת הרא" (הרי"ף, הרמב"ם, התוס', הרא"ש והר"ן) שבריה אסורה באלף אולם טעמה בטל בששים. אמנם גיד הנשה אינו נ"ט אבל כנגד שומנו בעיני דקיי"ל ואם נימוח הגיד בעיני ששים כנגד כולו. העיר הש"ך דהא דטעם בריה בעי דקיי"ל היינו בבריה שטעמה לשבת אבל כגון נמלה

שטעמה לפגם לא בעיני כלום (עי' סי' ק"ד). כתב הט"ז בעניין גיד שנימוח דבעיני ששים כנגדו דאם נשפך ולא ידעינין אם היה ששים יש להקל כשיש רוב דאף כשנימוח הגיד ס"ל שאינו נ"ט. ביטול באלף - שיטת ר' שמשון שבריה בטלה ב-960 והוכיח כן מהירושלמי. דעת הרא"ש דהכוונה דלא בטל כלל אף באלף והכי קיי"ל.

סעיף ג' - מרק שאבד בו תולע

כתב בשו"ת הרשב"א מרק שאבד בו תולע - הכל אסור וכ"פ השו"ע, ובש"ך כתב דהיינו כשא"א להתירו ע"י סינון.

סעיף ד' - ירקות מבושלים שנמצאו בהם תולעים

פסק השו"ע בשם שו"ת הרשב"א דירקות שנתבשלו ונמצאו בהם שלוש תולעים - הירקות אסורים והרוטב מותר ע"י סינון, וכן אם נתבשל עמם בשר ינקו אותו ומותר. כתבו הט"ז והש"ך דג' תולעים דווקא הוי חזקה, ודלא כהב"ח דאף בשניים הוי חזקה.

סימן קא - דין חתיכה הראויה להתכבד. וכו' ט' סעיפים:

א. חתיכה הראויה להתכבד דינה כבריה דאפילו באלף לא בטלה ואפי' אם היא אסורה בהנאה כיון שאם תתבטל היתה מותרת וראויה להתכבד: הגה: ואפילו אינה אסורה רק מדרבנן אינה בטילה (ב"י בשם הרמב"ן) ואם הוא ספק אם היא ראויה להתכבד או לא אזלינן לקולא (ארוך כלל כ"ה) אפילו היא אסורה מדאורייתא:

ב. אין לה דין חתיכה הראויה להתכבד אלא אם כן איסורה מחמת עצמה כגון נבילה ובשר בחלב אבל אם נאסרה מחמת שקבלה טעם מאיסור ולא היה בה ס' לבטלו אפילו למי שסובר חתיכה עצמה נעשית נבילה אין לה דין חתיכה הראויה

סעיף א' - גדר חת"כ

בחולין צ"ו: חתיכה בין החתיכות ואינו מכירה - והוא שבאם יתבטל האיסור תהא ראויה כולן אסורות. ונתבאר בגמ' ק'. דשאני חתיכה הראויה להתכבד לפני האורחים שאינה בטלה. נחלקו הרא' איך שייך דין חת"כ:

דעת הרי"ף דחת"כ היא דוקא כשהחתיכה אסורה גם בהנאה וזה כשיטת הגמ' בע"ז ע"ד ודלא כגמ' דידן.

דעת הרמב"ם, הרא"ש והר"ן דלא בעינן שתהא אסורה בהנאה לכן כל חתיכת איסור יכולה להיות ר"ל. וכ"פ השו"ע.

דעת ר' שלמה מן ההר דדין חת"כ הוא דוקא בדברים המופלגים כגון כבש שמן ודברים החשובים.

כתבו התוס' והרא"ש יסוד בהגדרת חת"כ

סעיף ב' - הנאי שיהיה איכורה מנופה

כתבו הרא"ש והרשב"א דדין חת"כ הוא רק כשאיסורה מחמת עצמה כגון נבלה ובשר בחלב, אבל חתיכה כשרה שבלעה מאיסור - אין לה דין חת"כ וטעמא כיון שאין האיסור שבה ראוי לכבד לאורחים, וכ"פ הטוש"ע לאפוקי מדעת ראב"ה שאסר. כתב הטור דאף למ"ד דאמרינן חנ"נ בשא"א - לא חשיבא החתיכה ר"ל, וביאר הב"ח בזה

אמנתה הלכות תערובות בנימין קז

להתכבד: הגה: ואפילו חתיכה שלא נמלחה בטלה דאין איסורה מחמת עצמה רק מחמת דם הבלוע בה (שם ות"ה סי' ק"ע) כל חתיכה שלא נאסרה רק כדי קליפה בטלה דהרי הקליפה אינה ראויה להתכבד (סברת התוספות ובהגהות ש"ד):

ג. תרנגולת בנוצתה שנתערבה באחרות בטלה שהרי אינה ראויה להתכבד לפני האורחים כמות שהיא ואף על פי שאחר שנתערבה הסירו הנוצה, וכן לא חשיבה ראויה להתכבד אלא אם כן היא מבושלת וכן כבש שלם או חתיכה גדולה יותר מדאי לא חשיבה ראויה להתכבד שאין דרך ליתן לפני האורח כבש שלם או חתיכה גדולה יותר מדאי ויש חולקים בכל זה: הגה: וכן נוהגין מלבד תרנגולת בנוצתה דמחוסרת מעשה גדול דנוהגין בה שהיא בטילה (טור בשם י"א ובמרדכי וש"ד), וכן רגלים או ראש שלא נחרכו משערן אבל אם כבר נחרכו חשיבי חתיכה הראויה להתכבד אפילו לא נמלחו עדיין ואפילו כבש שלם אינו בטל (בהגהות ש"ד), מיהו רגלים של עופות מלבד רגלי אווז וכן רגלי בהמה דקה במדינות אלו לא חשיבי כלל ובטלים ראש של עופות אינו חשוב ובטל (ארוך כלל כ"ה):

דשאני בב"ח דחצי כזית מזה ומזה נעשים חשיבה חהר"ל דאין איסורה מחמת עצמה, חפצא של איסורא גם לגבי מלקות, אבל אלא מחמת דם הבלוע בה. באיסור הבלוע אף אם נאמר חנ"ג- מ"מ לא לוקה עד דאיכא כזית בכא"פ. כתב הרמ"א דחתיכת בשר שלא נמלחה לא

סעיף ג' - מהו חהר"ל

דעת הרשב"א, הר"ן והשע"ד שחתיכה שהיא גדולה מדי להגישה לאורח- אינה חהר"ל וכן תרנגולת בנוצתה אף כשהתערבה ואח"כ הסירו הנוצות לא חשיבא חהר"ל. בשר חי חשיב חהר"ל (וכ"ד הרא"ה הנמוק"י והמאירי דבשר חי חשיב חהר"ל). דעת הרא"ש דלא רק בשר חי אלא אפילו תרנגולת בנוצתה ואף בהמה שלמה חשיבי ר"ל. כתב בדה"ב דכיון דדין זה הוא מדרבנן אזלינן כמקילין ופסק השו"ע כדעת הרשב"א (מלבד לעניין בשר חי דלדעת השו"ע לא חשיב ר"ל) והביא את הרא"ש בשם יש חולקין. הרמ"א פסק כדעת השע"ד דבשר חי הוי ר"ל משא"כ התרנגולת בנוצתה שמחוסרת מעשה גדול וכן רגליים או ראש שלא נחרכו- אינם חהר"ל, אבל אם נחרכו חשובים חוץ מרגלי וראשי עופות דאינם חשובים.

ד. שומן הכנתא אינו ראוי להתכבד אבל עור שומן אווז מקרי ראוי להתכבד ואינו בטל (שם):

ה. קורקבן וכן שאר בני מעיים אינם ראויים להתכבד:

ו. הא דבריה וחתיכה הראויה להתכבד לא בטלי דוקא בעודם שלימים אבל אם נחתכו או נתרסקו עד שנאבדה צורתן בטלי דתו לא חשיבי ואפילו אם נתרסקו לאחר שנתערבו עם ההיתר ואפי' לאחר שנודע התערובת (הגהת ש"ד וד"ע לאפוקי או"ה) והוא שנתרסקו שלא במתכוין לבטל האיסור אבל אם נתכוין לכך אסור למרסק אם הוא שלו וכן למי שנתרסק בשבילו ואין חילוק בין נתערבו במינם או שלא במינם (ד"ע ומשמעות הפוסקים ולאפוקי או"ה):

כתב הפת"ש בשם הנוב"י דחתיכה שאינה בניקורה והאי דראויה לגוי לא מחשיבה מנוקרת לא חשיבה חהר"ל כיון שיש טורח חהר"ל (סברא זו היא רק לצירוף ולא להכרע).

סעיף ד' - שומן הכנתא

כתב הב"י בשם המתנ"כ דשומן הכנתא לא הוסיף שהכל לפי הזמן והמקום. חשיב חהר"ל, וכ"פ השו"ע. האם כמה חתיכות קטנות חשיבי חהר"ל: (כגון כתב הרמ"א דעור שומן חשיב חהר"ל. ובש"ך שיפוד של פרגיות) לט"ז חשיבי ולש"ך לא.

סעיף ה' - קורקבן ובני מעיים

פסק השו"ע דאינם ראויים להתכבד, אווז הוא חשוב והכל לפי הזמן והביא הש"ך בשם הרש"ל דקורקבן של והמקום.

סעיף ו' - בריה וחהר"ל שנתרסקו

כתב הרא"ש דבריה או חהר"ל שנחתכו או נתרסקו ואבדה צורתן, תו לא חשיבי ובטלי בששים ואפילו נתרסקו לאחר שנתערבו, ודוקא בשוגג אבל במזיד אסור למבטל ולמי שנתבטל בשבילו. כתב הש"ך בשם התו"ח שפעמים שבריה נחתכת במקצת ואבד ממנה שם בריה, אבל בחהר"ל לא תאבד את שמה. נחלקו הפוסקים האם חהר"ל בטלה באינו מינו: דעת האו"ה דכמו דדשיל"מ בא"מ בטל בששים - ק"ו לשאר דברים חשובים כגון בריה וחהר"ל שבטלים בששים אף באינו מינו, אולם דעת הרמ"א כשו"ע והרשב"א שמרק שאבדה בו בריה - הכל אסור אף שאינו מינו.

אמנתה הלכות תערובות בנימוך קט

ז. אם נחתכה חתיכה א' אין תולין לומר של איסור נחתך ומתבטל ויהיו כולן מותרות אלא אותה שנחתכה בלבד מותר' ממה נפשך אם היא של איסור אף כולן מותרות ואם אינה של איסור הרי היא מותרת, ואפילו נחתכו רובן אין תולין לומר שהאיסור מהרוב שנחתכו אלא כל הנחתכות מותרות והשלימות אסורות:

ח. קורקבן שנמצא נקוב ונתערבה אותה תרנגולת עם אחרות מדמין שומן שבקורקבן לשומן התרנגולת של מקום חיבור הקורקבן ואם דומים לגמרי מכשירים האחרות וכן כל כיוצא בזה:

ט. ראש כבש שנמצא טריפה ולא נודע מאיזה כבש הוא והקיפו הראש לצוארו של אחד מהכבשים ונמצאו החתיכות דומות ומכוונות יפה יש לסמוך על זה להתיר האחרות:

סעיף ז' - דין אם נחתכו חלק מהחתיכות

כתבו הרא"ש והר"ן דאם נחתכה חתיכה אחת מתערובת של חהר"ל - אין תולין לומר שהאסורה נחתכה והשאר מותר, אלא היא לבדה מותרת ממ"נ: אם היא האיסור - הכל מותר, ואם היא של היתר - הרי היא בהיתרה. ולא זו בלבד אלא אפילו נחתכו רובן - אין תולין לומר שהחתיכה הנחתכה נחתכה כולה וכל שאר החתיכות מותרות. והר"ן דעתו שיש לתקן דבר זה ויש לומר שכל חתיכה אחת שנחתכה מתערובת של חהר"ל - אין תולין לומר שהאסורה נחתכה והשאר מותר, אלא היא לבדה מותרת ממ"נ: אם היא האיסור - הכל מותר, ואם היא של היתר - הרי היא בהיתרה. ולא זו בלבד אלא אפילו נחתכו רובן - אין תולין לומר שהחתיכה הנחתכה נחתכה כולה וכל שאר החתיכות מותרות.

סעיפים ה' - ט'

הביאה הגמ' מעשה בא לפני רבי בקורקבן נקוב שנמצא בתרנגולת והוסר, ונתערבה התרנגולת באחרות ונמצא מקום חיבור שומן הקורקבן דומה לשומן תרנגולת אחת מהם ואמר שאפשר לתלות בזה וכל השאר מותרות. וכ"כ התרוה"ד גבי כבש טרפה שנתערב ונמצא בראשו טרפה והקיפו הראש לאחד הגופים ומצאו שמתאים לתולין בזה להקל. וכ"פ השו"ע בסע' ח' וט' כדינים אלה (בהתאמה) ובאר"ה כתב דכעת אין לסמוך על זה.

סימן קב - דין דבר שיש לו מתירין. וכו' ד' סעיפים:

א. כל דבר שיש לו מתירין כגון ביצה שנולדה ביום טוב שראויה למחר אם נתערבה באחרות בין שלימה בין טרופה אינה בטלה אפילו באלף ואפילו ספק נולדה ביום טוב ונתערבה באחרות אסורות ואם נתערבה בשאינה מינה בטלה בס' (טור וש"ד ותשו' הרא"ש ור' ירוחם והגהות ש"ד ורש"ל ורוקח וכנ"ד סמ"ג וסמ"ק בהל' י"ט וכ"כ או"ה כלל כ"ו בשם סמ"ג ות"ח כלל מ"ג ולא כב"ח וסמ"ק סימן רי"ד וכ"מ באגודה ומרדכי ריש ביצה בשם ראבי"ה וכ"כ טא"ח סימן תקי"ג והאגור בשמו והאו"ה כלל כ"ה בשם מרדכי ריש ביצה בשם ראבי"ה ולא כב"ח): הגה: מיהו אם לבנו בה מאכל, או נתנו בקדירה לתקן הקדירה כגון שמלאוה בתרנגולת אינה בטלה (הגהת ש"ד ובארוך) ועיין בא"ח סימן תקי"ג:

סעיף א' - דין דבר שיש לו מתירין

בביצה ג': קי"ל דביצה שנולדה ביו"ט - השו"ע פסק כדעת ר"ת. גדר מין במינו - כתבו התוס' בביצה ל"ט. שמים, מלח ועיסה הוי מב"מ והטעם הוא כיון שצריכים זה לזה. וה"ה בתבלין לקדרה לדוג' וכ"כ בב"י. כיו"ב כתב הט"ז על דברי הרמ"א לגבי תרנגולת שמילאוה ביצים דאסור דהוי מב"מ כיון שכך עשוי התבשיל להיות. וכ"פ הש"ך והוסיף דהכא אזלינן בתר שמא (עי' בס' צ"ח סק"ו בש"ך שכתב דכל שהאיסור אוסר אף שיש יותר מששים כנגדו {כגון דשיל"מ} - ש"מ שאין בטעם עיקר אלא שהאיסור חמור לכן אזלינן בתר שמו) והב"ח בשם הרש"ל כתב דאין זה סותר לתוס' הא דאזלינן שמא לפי שאם צריכים זל"ז - הוי כגוף הדבר וחשיב משם אחד. הרמ"א כתב בשם האו"ה והגש"ד דאם ליבנו בה מאכל (מרחו אותה, כיון דלחזותא עביד) או שמלאוה בתרנגולת (מין במינו) - אינה בטלה. בביצה ג': קי"ל דביצה שנולדה ביו"ט - אסורה, ואף ספק אם נולדה ביו"ט ונתערבה באחרות - לא בטלה אף באלף וטעמא כיון דהוי דבר שיש לו מתירין שלא בטל אפילו באלף. וכתב הטור דאף טרופה לא בטלה. ספק שנתערב - נחלקו הרא' האם ספקה שנתערב באחרות אוסר: דעת הרמב"ם והרשב"א שבטלה, ואילו דעת הטור, שע"ד ושאר שאוסרת. פסק השו"ע כדעת הטור, והב"ח כתב לסמוך על הרמב"ם במקום צורך. דשיל"מ במבא"מ - עוד נחלקו הרא' האם דשיל"מ הוא דוקא במינו או בשא"מ: דעת הר"ף (להבנת הרשב"א) והאביעזרי דגם בא"מ לא בטל. דעת ר"ת והרמב"ם דדוקא במינו אינו בטל אבל בא"מ בטל בששים.

אמנתה הלכות תערובות בנימון קיא

ב. יש מי שאומר שלא אמרו דבר שיש לו מתירין אלא כשהמתיר עתיד לבא על כל פנים או אם המתיר בידו לעשותו בלא הפסד אבל דבר שאינו בידו ואינו ודאי שיבא המתיר אינו בדין דבר שיש לו מתירין. לפיכך ביצה של ספק טריפה שנתערבה באחרות אינו בדין דבר שיש לו מתירין לפי שאין המתיר בודאי ואינו בידו:

ג. כלי שנאסר בבליעת איסור שנתערב באחרים ואינו ניכר בטל ברוב ואין דינו אותו כדבר שיש לו מתירין לפי שצריך להוציא עליו הוצאות להגעילו וכל כיוצא בזה:

השו"ע סי' ק"י ס"ח פסק כדעת הרמב"ם דדשיל"מ בתערובת שלישית- מותרת התערובת, והרמ"א שם כתב להקל במקום צורך בב' תערובת. בפת"ש הביא מח' אם פירשה חתיכה מתערובת של דשיל"מ האם אמרינן דמרוכב פריש- הסידורו של שבת כתב דלא אמרינן והצל"ח כתב דאמרינן.

סעיף ב'- דשיל"מ שאינו בידו ואינו ודאי שיבוא

פסק השו"ע כדברי הרשב"א שכתב דלא אמרינן דין דשיל"מ אלא בדבר שיבוא מאליו כגון ביצה שנולדה ביו"ט שודאי יצא יו"ט, וכן אם בידו לעשותו ללא הפסד כגון טבל שנתערב ויש לו טבלים אחרים, אבל אם אינו בידו או אינו ודאי שיבוא לא אמרינן. לכן, ביצה של ספק טרפה שנתערבה באחרות בטלה ברוב ולא אמרינן שנמתין שמא תחיה התרנגולת י"ב חודש וא"כ הוי דבר שיש לו מתירין כיון דאין זה בידינו וגם לא ודאי שיבוא.

סעיף ג'- כלי איסור שנתערב בין כלים

נחלקו הרא' בכלי שבלע איסור ונתערב בכלים אי חשיב דשיל"מ כיון דאפשר להגעילו: דעת הרשב"א דלא חשיב כיון שההיתר לא בא מאליו וכמו"כ צריך להוציא הוצאות להגעילו לכן בטל חד בתרי כיבש ביבש. וכ"כ הרש"ל מטעם הראשון. דעת הרא"ה דחשיב דשיל"מ כיון שיכול להוציא האיסור ע"י הגעלה וחשיב שניכר האיסור וגם אינו דומה ליבש שעתידי ליתן טעם, וכ"פ מהרי"ל כיון דהוצאות ההגעלה הן מועטות. השו"ע פסק כרשב"א וכ"פ הרמ"א והט"ז שהוסף שלא ישנהו זמן רב שלא יבוא לידי תקלה, אולם הש"ך פסק כדעת הרא"ה אא"כ במקום הפסד וגם ישהה הכלים שלא יהיו בני יומן. כתב הנוב"י דדין דשיל"מ הוא דוקא בדבר אכילה, אבל בדבר שמשמש בו כל יום ולא יכול להשתמש בו עכשיו לא חשיב דיש לו מתירין כגון כלי שלא הוטבל שנתערב. וכ"פ ביבי"א ודלא כהרוח חיים פלאג"י ומ"מ טוב להטביל הכלים בלא ברכה. וה"ה למוקצה שנתערב בין הכלים. (פת"ש)

ד. יש מי שאומר דלא שייך דבר שיש לו מתירין היבא שהמאכל מתקלקל: הגה: הא דדבר שיש לו מתירין אינו בטל היינו דוקא אם האיסור בעין או שיש עדיין ממשות האיסור בתערובת אבל טעמו בטל (טור א"ח סי' תקי"ג ובארוך והג"א סוף עבודת כוכבים

סעיף ד' - דשיל"מ בהכר המתקלקל ועוד פרטי דינים (רמ"א)

שלא ניכר קודם שנפל בטל וכ"פ הרמ"א, הש"ך והט"ז.

דין נדר - פסק הרמ"א וכ"ד כל הפוסקים דנדר הוי דשיל"מ וביאר הט"ז כיון דמצוה לישאל על נדרו. - הפת"ש הביא מח' האם בשבועה חשיב דשיל"מ. עוד כתב דנדר בעת צרה לא הוי דשיל"מ כיון שאין מתירין אותו. הסתפק הרעק"א באם נדר על נבלה שלא לאוכלה מה דינו.

חמץ בפסח - נחלקו הרא' האם חמץ בפסח חשיב דשיל"מ או לא:

דעת הרמב"ם והרמב"ן דהוי דשיל"מ ולא בטל באלף אפילו במינו כיון דמדאור' מותר לאחר הפסח ואף דאסור בהנאה חשיב איסור קלוש לגבי דשיל"מ.

דעת הר"ן והמאירי דלא חשיב דשיל"מ כיון דאסור אחר הפסח בהנאה, וכ"ד המרדכי אלא שטעמו מטעם שחוזר ונאסר בפסח הבא.

הרמ"א הביא שתי דעות אלו ולא הכריע ביניהן אולם בתו"ח פסק כמרדכי.

דעת הרש"ל, הט"ז והש"ך כרמב"ם. דעת מרן השו"ע באור"ח סי' תמ"ז ס"ב דלא חשיב דשיל"מ.

דשיל"מ שהותר אך לא למי שאסרו - נחלקו הפוסקים בדין המבשל בשבת במזיד ונתערב באוכל אחר:

הב"י בשם רי"ז כתב דלמבשל אסור עולמית ולאחרים מותר למוצ"ש וכיון שלמבשל אין

פסק השו"ע כר"ש מפליזא דלא אמרינן דין דשיל"מ במקום שהאוכל מתקלקל דלא שייך בזה עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר והביא רעק"א דהרש"ל חולק בזה.

דשיל"מ אם אוסר בטעם - נחלקו הפוסקים האם דשיל"מ אוסר גם בטעמו באלף או שבטל בששים: דעת הר"ן שאף טעמו לא בטל באלף וכ"פ הש"ך, אולם הטור והאו"ה פסקו שטעמו בטל. וכ"פ הרמ"א והט"ז, וכ"נ דעת הב"י.

בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה ונתערב בחתיכות - נחלקו הראשונים בדינו:

דעת הרי"ף דכיון שיש לו תקנה בצלי חשיב דשיל"מ ולא בטל עד שיצלה כולם.

דעת הראב"ה ותרומה"ד דכיון דאין האיסור עצמו הופך להיתר אלא שבצלי תמיד מותר ובבישול תמיד אסור ועוד שאין איסורה מחמת עצמה לכן לא חשיב דשיל"מ, וכ"פ הרמ"א והפמ"ג.

האם בעינן שיהא איסורו מחמת עצמו - דעת הרמ"א דלא אמרינן דשיל"מ אלא באיסורו מחמת עצמה ולכן חתיכה הבלועה מדם לא חשיבא דשיל"מ כדלעיל. אולם דעת הש"ך והט"ז דדין זה נאמר דוקא בחהר"ל אך לא בדשיל"מ כיון דעד שתאכלנו באיסור וכו' ולכן יש לאסור אף בכה"ג.

איסור שלא ניכר קודם שנפל - הביא רעק"א שמהתוס' בב"ק מבואר דהוי דשיל"מ וכנ"ד ר"ת; אולם האו"ה כתב דאף דהוי דשיל"מ כיון

אמהות הלכות תערובות בנימין קיג

ומהרא"י בשם מהרי"ח) וכן אם אין איסורו מחמת עצמו בטיל ולכן חתיכה שלא נמלחה תוך ג' ימים אע"פ שי"א דמקרי דבר שיש לו מתירין הואיל ומותרת לצלי אפי' הכי בטילה דאין אסורה אלא מחמת דם הבלוע בה (ת"ה סימן ק"ע). כל איסור שלא היה ניכר קודם שנתערב הוי בטל אע"פ שהוא דבר שיש לו מתירין (בארוך כלל כ"ה בשם סמ"ג ומרדכי פ"ק דשבת). מי שנדר מדבר אחד ונתערב אח"כ לדידיה מקרי דבר שיש לו מתירין (שם ובמיי" פ"ח דנדרים ובר"ן פ"ק ואו"ה והוא ש"ס ערוך פ"ז דנדרים דף נ"ט וירושלמי פ"ו דנדרים ומוסכם מכל הפוסקים) דהא אפשר לשאול על נדרו. דבר שיש לו היתר וחוזר ונאסר כגון חמץ בפסח לא מקרי דבר שיש לו מתירין (מרדכי פרק כ"ש) ויש חולקין בזה (רמב"ם פמ"ו מהמ"א) ולא מקרי דבר שיש לו מתירין אלא א"כ הותר למי שנאסר אבל אם נשאר לאחד לעולם אסור אע"ג שמותר לאחרים כגון המבשל בשבת לא מקרי דבר שיש לו מתירין (ב"י בשם רבינו ירוחם בשם הרמ"ה):

היתר לא חשיב דשיל"מ וכ"פ הרמ"א וכן עיקר.	המבשל אבל לאחרים ודאי חשיב דשיל"מ כיון דמותר להם למוצ"ש.
דעת המג"א באור"ח סי' שי"ח סק"ב דאם נתערב בשבת דלאחרים חשיב דשיל"מ אסור גם למבשל, אבל אם נתערב במוצ"ש דלאחרים הוא מותר אזי מותר גם למבשל.	הבא"ח פסק כמג"א אך לא מטעמיה אלא כיון דלא יהא חוכא ואיטלולא דלמבשל יהא מותר ולאחרים אסור.
כתב הכו"פ דכל מה שפסק הרמ"א הוא לגבי	בהליכו"ע פסק כב"י בשם רי"ו דלא שייך כאן דשיל"מ כלל.

סימן קג - דין נוהג טעם לפגם. ובו ז' סעיפים:

א. כל דבר שטעמו פגום אינו אוסר תערובתו, ואפילו אין טעמו פגום מחמת עצמו שבפני עצמו הוא מוטעם ומשובח אלא שפוגם תערובתו מותר: הגה: מיהו דברים החשובים כבריה או כיוצא בה אם אינן פגומים בעצמן אע"פ שפוגמין התבשיל אינן בטלים אפילו באלף (וכן כתב הארוך כלל ל"ב):

ב. פגם זה אין צריך שיפגום לגמרי עד שיהא קץ לאכלו אלא אפילו פוגם קצת אינו אוסר תערובתו ויש מי שאומר דהיינו דוקא כשנתערב איסור מועט עם היתר

סעיף א' - גדר נוהג טעם לפגם

ע"ז סה: מתני' "כל שבהנאתו בנ"ט- אוסר תערובתו, וכל שאין בהנאתו בנ"ט- אינו אוסר תערובתו. כיצד חומץ בן י"ג שנפל לגריסין- מותר. ומבואר בגמ' דדווקא ברותחין אבל בגריסין צוננים- החומץ משביחו.

ע"י התערובת נפגם הטעם- ה"ז מותר. הוסיף הרמ"א דאמנם בדברים החשובים כגון בריה וכו'- אם אינם פגומים בעצמם אך פוגמים התבשיל- אינם בטלים אף באלף. לא לשבח ולא לפגם- כתב הב"י בשם הג"א דדבר שאינו נ"ט לשבח או לפגם- אוסר התערובת, וכ"פ הש"ך והביא ראייה מגיד הנשה. אולם הפר"ח חלק וביאר שהכוונה שטעמו נרגש אלא שאינו לשבח או לפגם, אבל באינו נרגש כלל- אסור, ושאיני גיד הנשה דהוי גזה"כ. וכ"פ בכה"ח.

עוד שם בגמ' נחלקו ר"מ ור"ש בדין נטל"פ- דלר"מ אסור ממה שהצריכה התורה הגעלה לכלי מדין, אולם לר"ש מותר דכתיב בנבלה "לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה"- נבלה הראויה לגר שמה נבלה, ושאינה ראויה לגר- אין שמה נבלה.

נטל"פ בדשיל"מ- כתב הפמ"ג דדשיל"מ שנפגם- מותר. אולם הפת"ש חלק ע"ז דכיון שאין איסורו מחמת חשיבות אלא מטעם דעד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר- לכן אין סברה שטעם פגום יתיר איסורו.

פסקו הרא' (רשב"א, רא"ש, ר"ן) דהלכה כר"ש דנטל"פ מותר אף דבגמ' דידן נשאר הדין בתיקו, משום דבירושלמי הכריעו כר"ש.

וכ"פ השו"ע דדבר שטעמו פגום אינו אוסר תערובתו, אף שבפנ"ע הוא דבר מושבח ורק

סעיף ב'- כמה בעינין שיפגום, ואם נהנה ממנו

שאינה פוגמת לגמרי ומותרת.
 ♦ הקשו הרא' שהרי מקור הדין הוא מנבלה ושם בעינין שתהא סרוחה לגמרי:

כתב רש"י בע"ז ס"ז. דפגם זה (דנטל"פ) לא בעינין שיהא קץ מלאוכלו אלא סגי שפוגם קצת. והביא הרשב"א ראייה מקדרה שאינה ב"י

מרובה אבל איסור מרובה לתוך היתר מועט ואפילו מחצה על מחצה אין אומרים נותן טעם לפגם מותר עד שיפגום לגמרי שאינו ראוי למאכל אדם. ואם אין שם ממשו של איסור אלא טעמו בלבד אפילו איסור מרובה והיתר מועט מותר אם פוגם קצת. ויש מי שחוכך (פי' מקוה להחמיר ואוסר) לומר שאם הגדיל האיסור מדתו של היתר עד שהוא משביח יותר כשאוכלו בגודל מדתו ממה שהוא פוגם בהפסד טעמו אסור עד שיפסל מלאכול אדם במה דברים אמורים שפוגם מתחילתו ועד סופו אבל אם השביח ולבסוף פוגם או פוגם ולבסוף השביח אסור: הגה: י"א אף על גב דהאיסור [נ"ט] לפגם והמאכל מותר מ"מ הקדירה אסורה ואם בשלו בה אח"כ תוך מעת לעת תבשיל שהאיסור הראשון נותן בו טעם לשבח נאסר התבשיל השני אם לא היה ס' נגד האיסור הראשון אבל אם נערו התבשיל הראשון בכף ותחבו אח"כ הכף לתבשיל שני שהוא ג"כ פוגם לא נאסרה הקדירה וכן בדבר שאין לו טעם כלל כגון היורה שמתכיין בו הדבש אע"פ שיש שם רגלי הדבורים לא נאסרה היורה וכל כיוצא בזה (שם בארוך):

שהשביח ולבסוף פגם ואסור". הרמב"ם הוסיף דה"ה להיפך, ובב"י כתב דהוי ק"ו. וכ"פ הטוש"ע.

דין הכלי - פסק הרמ"א דאע"פ שהאיסור נטל"פ הכלי צריך הגעלה שמא יבשל בו אח"כ תבשיל שבו טעם האיסור הפגום יתן טעם לשבח ולא יהיה ששים כנגדו. אבל אם ניערו כף בתבשיל הראשון ואח"כ תחבוה לאחר-אין הקדירה צריכה הכשר דהוי נ"ט בר נ"ט (ש"ך). וכן בדבר שאין לו טעם כלל כגון רגלי הדבורים- א"צ הכשר.

◆ הביא הפת"ש מח' הצמח צדק והיד יהודה האם כשנהנה ממראהו כשטעמו פגום חשיב לפגם (לצ"צ לא, ליד"י כן).

הוסיף הפת"ש דנחלקו אם איסור משביח בתבשיל אחד ואח"כ בישלו בקדירה זו תבשיל שהאיסור פוגם בו- הכנס"י אוסר כיון שהתבשיל הראשון מושבח ועומד, אולם הגבע"ש והפת"ש כתבו להתיר דאין הנאסר יכול לאסור יותר מהאוסר.

הרשב"א תירץ דבנבלה שהיא עצמה האיסור- בעינן שתסרח לגמרי, אבל בטעם הפגום בתערובת- סגי בפגם מועט. והוסיף שביטול איסור פגום כשממשו נמצא בתערובת הוא מדין ביטול ברוב- לכן אפילו אם מחצית התערובת היא איסור פגום- התערובת אסורה עד שתפגם לגמרי, אבל אם רוב התערובת היא היתר- סגי בפגום מעט.

הר"ן תירץ דלמדנו מנבלה שאינו נהנה מהאיסור כמו"כ בעינן בטעם פגום- ואכן אם ינהה ממה שהאיסור הגדיל את כמות התבשיל יותר ממה שפגם טעמו- חשיב לשבח והתערובת אסורה.

השו"ע הביא דעת רש"י בסתם, דעת הרשב"א בשם "יש מי שאומר" ואת הר"ן בשם "יש מי שחוכך להחמיר". בזב"צ וכה"ח פסקו דאפשר לסמוך על הרשב"א במקום הצורך, והגר"ע יוסף זצ"ל פסק דהעיקר כמותו.

◆ השביח ולבסוף פגם ולהפך- בגמ' ע"ז ס"ז. "אר"י אמר שמואל ל"ש אלא שנפל לגריסין רותחין, אבל נפל לצונגין והרתיחן- נעשה כמי

ג. אפילו אין כח באיסור לבדו לפגום אלא על ידי דבר אחר שמסייעו כגון שנפל איסור לקדרה שיש בה מלח או תבלין מדוכין (בטור מרובין) ואלמלא המלח והתבלין שבה לא היה כח באיסור לפגום אפילו הכי מותר:

ד. שמן ודבש של עובד כוכבים אע"פ שהם מבושלים מותרים מפני שהבשר פוגם את השמן ומסריחו וכן לדבש: הגה: ויש אומרים דבשר אינו פוגם דבש עצמו רק משקה הנעשה מדבש (מהרי"ל בהגהת ש"ד סימן כ"ב ועוד הרבה פוסקים עיין ס"ק י"ג) ובמקום שאין הפסד גדול יש להחמיר. בשר או חלב בין הוי לפגם ומותר (הגהות אשר"י פ"ב דעבודת כוכבים):

ה. כל קדירה שאינה בת יומה חשיבה טעמה לפגם ואינה אוסרת ונקראת בת יומה כל זמן שלא שהתה מעת לעת אחר שנתבשל בה האיסור וכיון שעבר עליה מעת

סעיף ג' - קדרה חסרת או יתרת מלח

בגמ' איכא תרי לישני בדעת ר"ל ואיפסיקא הלכתא כל"ב דלא שיאמרו קדרה זו חסרת או יתרת מלח אלא השתא מיהא פגמה, דהיינו כיון שהאיסור עכשיו טעמו פגום אין תולין שזה כיון שחסר מלח או שיש יותר מדאי ואם היה כתקנו לא היה פוגם אלא כיון שעכשיו פגום הטעם מותר, וכ"פ הטוש"ע.

סעיף ד' - שמן ודבש של גויים

כתב הרמב"ם ע"פ הגמ' ע"ז ל"ח: דשמן ודבש אף שנתבשלו עם בשר של גויים כיון דהבשר פוגם טעמם - מותר. וכתב הב"י דהא שמבשלים בשר בדבש וחזינן שמשביח היינו מחמת תבלינים ובצל, אבל מחמת עצמו פוגם. וכ"פ השו"ע.

הרמ"א הביא דעת המרדכי שאוסר בזה, לכן פסק הרמ"א כמהרי"ל דבדבש הוא משביח, אבל במשקה היוצא מהדבש פוגם ובמקום

הפס"מ אפשר להקל. וכ"פ הט"ז.

הש"ך כתב דכ"ז מיירי כשהכלי ב"י או בבשר בעין, דהרמב"ם סובר דסתם כלים אינן ב"י ומוכרח לומר כן. עוד פסק הש"ך להחמיר בשמן דבשר משביחו.

כתב הרמ"א דבשר או חלב בין-הווי לפגם ומותר וכתב בפת"ש דהפמ"ג הבין דחלב היינו בקמץ והפת"ש הבין דחלב בצירה.

סעיף ה' - קדרה שאינה בת יומא

בגמ' ע"ז אמרינן דלמ"ד נטל"פ שרי - כלי מדין נאסרו דוקא בבני יומן, ושאינן ב"י נאסרה אטו ב"י. נמצא שכשאינה ב"י - טעמה אסור רק מדרבנן.

◆ נחלקו הרא' מהו שיעור הזמן שיעבור שיחשב שנפגם טעמו: דעת רש"י, ר"ת והר"ן דנטל"פ הוא בלינת לילה, מתחילתו עד עמוה"ש (שפ"ד).

לעת אחר שנתבשל בה האיסור אינה נקראת בת יומה, ואם בישל בה כשאינה בת יומה התבשיל מותר דהוי נותן טעם לפגם והוא שתהיה מודחת שלא יהיה שומן על פניה שאם לא הדיחה אוסר והדי היא כחתיכת איסור שלא נפגמה ויש מתירין אפילו בישל בה קודם שהדיחה: הגה: ואם יש ס' נגד מה שדבוק עליו לכולי עלמא שרי מאחר דהקדירה אינה בת יומא והכי נהוג (או"ה):

ו. יש מי שאומר שאם שמו פלפלין בקדרה של איסור שאינה בת יומא הכל אסור דחורפיה משויא ליה לשבחה (הכרעת עצמו בכ"י):

ז. קדרה שהיא בלועה מבשר וחלב שנתבשל בה ביחד או בזה אחר זה וקודם שעבר לילה אחד הוחמו בה מים חשיבה בת יומא עד שתשהה מעת לעת משעה שהוחמו

דעת הרמב"ם, הרא"ש והטור דבעינן מעל"ע. שאינה נפגמת. וכ"פ השו"ע.
 פסק השו"ע כהרשב"א בסתם וכהרמב"ם בשם י"א. הוסיף הש"ך דסתם כלי הוא בחזקת נקי ואין לחוש לממשות. ודעת הרמב"ם והר"ן שנפגמת, ודעת הרשב"א

סעיף ז' - דבר חריף

כתב האגור בשם המרדכי בשם הראב"ה דאם בישלו דבר חריף בכלי איסור שאינו ב"י דחורפיה משויא ליה לשבחה וחוזר הטעם להיות כבן יומו ואוסר כל התבשיל; וכ"ז דוקא כשרובו (וכש"כ שכולו) דבר חריף, אבל ע"י מעט תבלין שנותנים בו לא חשיב חריף. הביא זה בכ"י ובבדה"ב כתב דיש חולקין בסי' צ"ו. פסק כאן השו"ע כדברי האגור וכתבו בשם יש מי שאומר.
 ד הקשו האח' דהרי בסי' צ"ו ס"א פסק השו"ע כחולקים:

סעיף ז' - קדרה הבלועה מבכ"ה או איסור ואח"כ חימומו בה מים

נחלקו הרא' בדין זה: הסמ"ק כתב דאין למנות אלא מבישול האיסור כיון שלא היה כאן ממשו של איסור בהרתחת המים. הב"י הבין דמח' זו תלויה בדין חנ"ג וכיון דלא מחימום המים כדי להחשיבה אינה ב"י.

בה המים: הגה: אבל אם עברה לילה מותר וכן אם עברה לילה בין בישול בשר לחלב אע"ג דאח"כ הוחמו המים מיד נמי דינא הכי וה"ה בכל האיסורים לפי מאי דקיימא לן בכל האיסורים חתיכה נעשית נבילה (ב"י וסברת הרב) וע"ל סימן צ"ב ובמקום הפסד יש להתיר בכה"ג בשאר איסורים בכל ענין רק שיהא מעת לעת מזמן בישול האיסור:

בישול הבשר לחלב ואח"כ חימומו מים- מונין המעל"ע משעת חימומו החלב.

אמנם הש"ך כתב דלדעת הב"י אם עבר לילה בין בישול בשר לחלב או עבר לילה אחרי בישול בשר ואח"כ חלב אח"כ חימומו מים - אין מונין אלא מעת חימומו המים.

המש"ך הרמ"א דכמו"כ בשא"א אף דאמרינן בהו דחנ"נ- אפשר להתיר בכה"ג במקום הפסד. הש"ך עצמו חלק על מרן והרמ"א וס"ל דבין בבב"ח בין בשא"א- אין מונין מעל"ע אלא משעת בישול האיסור.

אמרינן חנ"ג בשא"א א"כ הלכה כסמ"ק. ואם בישל רק בשר או חלב ואח"כ חימומו מים גם לסה"ת מונין מעל"ע מבישול ראשון.

הכריע הב"י דאפילו בבלועה מבו"ח אם עבר עליה לילה ואח"כ חימומו בה מים- אע"פ שהמים נאסרו א"צ למנות אלא מעת בישול הבב"ח דסמכינן על דעת ר"ת דלינת לילה פוגמת. וכ"פ השו"ע, דדוקא שהוחמו קודם שעבר לילה- יש למנות מעל"ע משעת חימומו המים. וכ"כ הרמ"א דאם בישל הבשר ואח"כ חלב ועבר לילה ואח"כ חימומו מים- אין מונין אלא מבישול החלב, וכן אם עבר לילה בין

סימן קד - דין עכבר שנמצא ביין או בשכר וכו' ג' סעיפים:

א. עכברא דדברא נותן טעם לשבח הוא שהרי עולה על שלחן מלכים אבל עכברא דמתא מספקא לן אם משביח בשכר וחומץ או אם הוא פוגם. ולפיכך אם נפל לשכר או לחומץ בצונן והסירו שלם אם לא שהה בתוכו מעת לעת מותר אבל אם היה רותח או אפי' צונן ושהה בתוכו מעת לעת בין שהסירו שלם בין שנחתך לחתיכו' דקות ויכול לסננו במסננת בענין שלא ישאר ממנו בתוכו כלום בין שנימוח בתוכו לגמרי ונעשה כולו משקה ולא נשתייר ממנו שום ממשות נותר על ידי שיהא ששים בהיתר כנגד העכבר, ואם נחתך לחתיכות דקות והוא בענין שאינו יכול לסננו כגון שנתערב השכר או החומץ במאכל עב הכל אסור ואין שם ביטול דחיישינן שמא יפגע בממשו של איסור ולא ירגיש: הגה: ודוקא בשרץ יש לחוש אם נשאר שם שלא יוכל להוציאו אבל בשאר איסורין אין לחוש (כך משמע בארוך כלל ל"ב):

סעיף א' - עכבר שנפל לשיכר

סינון- כתב הטושו"ע דאם אפשר צריך לסננו והשאר בששים, אולם אם נתערב החומץ במאכל עד שא"א לסננו- הכל אסור.

איזה עכבר- כתב הב"י דהא דמספקא לן הוא בעכברא דמתא, אבל עכברא דדברא ודאי דמשביח, וכ"פ השו"ע. אולם הש"ך והגר"א כתבו דאף בעכברא דדברא מספקא להו.

כשא"א להוציאו גם בשא"א- כתבו הב"י והט"ז דדין זה אינו רק בעכבר אלא גם בשאר איסורים- אם נחתך דק בענין שא"א להוציאו והוא עדין ניכר- אין להם ביטול דחצי שיעור אסור מהתורה, אולם הרמ"א והש"ך כתבו דזה דין מיוחד בח' שרצים שאסורים בכעדשה.

כתב בכה"ח דאע"פ שיש ששים כנגד האיסור- אם המאכל מאוס לו אסור לאוכלו משום בל תשקצו.

איתא בע"ז ס"ח: דהוא עכברא דנפל לשכרא ואסרו רב. ופסקו שם הלכה דנטל"פ שרי אלא דמספקא לן האי עכברא בשכרא משבח או נטל"פ ולא נפשט. וכן איבעיא לן בנפל בחלא ולא נפשט.

פסקו הרי"ף, הרמב"ם והרא"ש דחיישינן שמשביח לכן בעינן ששים כנגדו, וביאר הרא"ש דמיירי בנכבש מעל"ע דבלא נכבש לא אסור כלל, וכ"פ השו"ע.

נימוח- עוד שם בגמ' ס"ט. "הוה עובדא ואסר רב כהנא א"ל ההוא אמרטוטי אמרטוט" היינו שנחתך דק. וביארו הרא"ש והר"ן דאם נימוח לגמרי בטל בששים, אבל אם נשאר ממנו מעט כעדשה חייב, ואפילו בפחות איכא איסורא דחצי שיעור אסור מהתורה.

ב. אם נפל ליין ושמן או לשאר משקין פוגם בודאי ואין צריך ס' לבטל פליטתו: הגה: ולפי זה אם נפל לשומן נמי דינא הכי, ויש מחמירים בשומן ואפילו אם הוא קשה לפנינו אם שפכו מדי יום ויום שומן בקדירה ויש לספק שמא העכבר היה שם כשעירו עליו שומן רותח הכל אסור אפילו יש ס' בשומן נגד כל העכבר, ואם לא עירו עליו או שעירו עליו וידוע שלא היה שם העכבר כשעירו עליו והשומן בא לפנינו כשהוא קשה (תשובת הרא"ש והגהת מיי" פט"ו והגהות מרדכי דחולין ובהגת ש"ד ובארוך), וכן נמצא העכבר עליו סגי ליה בנפילת מקום ולא מחזקינן אסור שמא היה השומן רך כשנפל שם דכבוש הוי כמבושל דמותר מכח ספק ספיקא ספק נפל שם כשהיה קשה ואם תמצא לומר כשהוא רך שמא נתקשה קודם שעור כבישה. ובמקום שהשומן מאוס לאכול אסור להדליקו ג"כ בבית הכנסת משום הקריבהו נא לפחתך (ר"ן בשם גאון ורשב"א פג"ה ור' ירוחם ואו"ה בשם מרדכי פג"ה והמחבר בא"ח סי' קכ"ד סי"ב) ובמקום הפסד גדול יש לסמוך אדברי המקילין:

סעיף כ' - עכבר בשאר משקים

סיים הרמ"א בסוף דבריו דבמהפס"מ יש להקל בשאר משקים (ט"ז).

כתב הרמ"א גבי עכבר שנפל לשומן אוז דאפילו הוא קשה אם עירו כל היום רותח אף בדאיכא ששים כנגדו- הכל אסור. וביאר הש"ך דכיון שמערה- כל מה שנוגע נאסר ומתערב הכל, ואף אם העכבר נמס העירו נוגע בו.

המשיך הרמ"א דאם לא עירו עליו או עירו ולא ידוע אם היה שם העירו וכעת בא לפנינו קשה סגי בנטילה מכוח ס"ס- שמא נפל כשהיה קשה, ואם נפל כשרך שמא נתקשה קודם שיעור כבישה.

כתב הש"ך דאין לצרף לס"ס הספק שמא פוגם כיון דהוי ספק בש"ס שלא נפשט או דחשיב ספק בחיסרון ידיעה, והפמ"ג דחה הטעם הראשון והעיקר כטעם השני.

עוד כתב הש"ך דדוקא כשבא לפנינו קשה, אבל כשבא רך- א"כ אין כאן אלא ספק שמא

דעת הרמב"ם דאם נפל ליין, שמן או דבש מותר כיון דאלו ודאי צריכים להיות מבושמים ודאי נפגמין וכ"ד הרשב"א והר"ן, ולשיטתם ה"ה בנפל לשאר משקים מותר משום דנטל"פ, וכ"כ בב"י. אמנם, בשו"ת הרא"ש נסתפק בעכבר שנפל לשומן אוז משמע דגם בשאר משקים מספקא ליה אי משביח או לא.

פסק השו"ע כרמב"ם. וזה לשיטתו בעכברא דמתא, אבל בעכברא דדברא ביין ושמן נחלקו הפוסקים בדעת מרן השו"ע: לש"ך והב"ח משביח גם כאן; אולם הפר"ח כתב דיתכן דפוגם, דאפשר דרק בחומץ ושיכר פשיטא לן שמשביח.

בכה"ח כתב להצריך ששים. כתב הפת"ש בשם הרידב"ז דבתבשיל ודאי פוגם.

הרמ"א פסק כדעת הרא"ש. וכ"כ הרש"ל בדעת הרמב"ם דדוקא יין, שמן ודבש ודאי פוגם, אבל בשאר משקים יש להחמיר. וכ"כ הט"ז, הש"ך והגר"א.

אמיתהת הלכות תערובות בנימוך קכא

ג. דברים המאוסים שנפשו של אדם קצה בהם כנמלים ויתושים שכל אדם בודל מהם למיאוסן אפי' נתערבו בתבשיל ונמחה גופן לתוכו אם ההיתר רבה עליו מותרים ומכל מקום כל שאפשר לבדוק ולהעביר במסננת קודם ומסנן, מיהו בחלא ושכרא יש לחוש כמו בעכבר (ב"י לדעת הרשב"א):

נכבש וקיי"ל ספק כבוש לחומרא דהוי מדאו'. וכ"פ בשו"ע אור"ח סי' קנ"ד סי"ב.

כתב הרמ"א דאם השומן מאוס- אין להדליק ממנו בביכנ"ס משום "הקריבהו נא לפחתך" וכתב החת"ס דשייך כבישה בחי, אולם הפת"ש והחקרי לב חלקו בזה.

סעיף ג'- דברים המאוסים

דעת הרשב"א דדברים המאוסים שנפשו של אדם קצה בהם כנמלים ויתושים וכו' אפילו נתערבו ונמחה גופן- אם ההיתר רבה עליו התבשיל מותר ואפילו יש בו כזית בכא"פ ומ"מ אם אפשר לסנן מסנן. וכ"כ הר"ן, האור"ח בשם ר"פ ועוד רא'. דעת השע"ד דגם בדברים המאוסים בעינן ששים ולא סגי ברוב. פסקו מרן השו"ע והרמ"א כרשב"א, וכ"פ הט"ז. בב"י בראש הסימן כתב דבשכרא וחלא יש לחוש שמא משביחין וכ"פ הרמ"א כאן, והרש"ל והש"ך פסקו להחמיר אף בין, שמן ודבש.

סימן קה - דין איסור שנפל לתוך חותה. וכו' י"ד סעיפים:

א. איסור שנשרה עם היתר מעת לעת בצונן מקרי כבוש והרי הוא כמבושל ונאסר כולו אבל פחות מכאן בהדחה סגי: הגה: וכל מקום דאמרינן כבוש כמבושל אפילו מה שחוץ לכבישה אסור דע"י הכבישה שלמטה מפעפע למעלה כמו בבישול ויש מקילין במה שבחוץ (ארוך כלל ל'). וספק כבוש אסור מלבד בבשר עם חלב דאזלינן לקולא דמן התורה אינו אסור רק בבישול ממש (שם ורש"ל): ואם הוא כבוש בתוך ציר או בתוך חומץ (ד"ע) אם שהה כדי שיתנגנו על האור וירתיח ויתחיל להתבשל הרי הוא כמבושל, ובפחות משיעור זה לא נאסר אלא כדי קליפה (וע"ל סימן ע' מדין בשר שנפל לציר):

סעיף א' - דין כבוש כמבושל

קיי"ל בחולין קי"א: בשם שמואל דמליח כרותח וכבוש כמבושל. שיעור הזמן - נחלקו הראשונים במשך זמן הכישה המחשיבו למבושל: דעת הרא"ש בשם הריצב"א דבמעט לעת חשיב כמבושל, וראיתו מפסחים מ"ד: דבב"ח חידוש הוא דאי תרו ליה כולי יומא שרי, הא בשא"א בכה"ג - אסור. דעת ר"ת המובא במרדכי דכבוש כמבושל בג' ימים מעל"ע וראיתו מגמ' ע"ז ל"ג. מקנקנים של גוי דבג' ימים הוא בולע. אילו משקים - עוד נחלקו באיזה משקין ישנו דין דכבוש כמבושל: דעת רש"י דדוקא בחומץ. מדב' הרשב"א והמאירי משמע דה"ה בשאר דבר חריף כגון ציר ומלח. דעת המרדכי הטור והרא"ש דאף בשאר משקים הוי כבוש (ובהמשך יבואר דבציר וחומץ ישנו חילוק).

כבוש בציר וחומץ - הרא"ש שסובר שכבישה היא בשיעור זמן מעל"ע כתב דציר כובש מהר בכדי שיתנגנו על האש וירתיח ויתחיל להתבשל ובפחות מכך אוסר רק כד"ק, ובב"י הוסיף דה"ה לחומץ. השו"ע פסק כהרא"ש ודעימיה דכבוש כמבושל בשא"מ מעל"ע ובפחות מכן סגי בהדחה, ובציר וחומץ דהוא בכדי שיתנגנו וכו' ובפחות מכך אוסר כד"ק. הש"ך תמה דבסי' ק"ד ס"א כתב השו"ע בדין עכבר בחומץ ששיעורו במעל"ע והסיק דכן הוא העיקר דדין זה ד"כדי שיתנגנו" הוא דוקא בציר אך לא בחומץ. בספר יד יהודה הביא דבשו"ת אבקת רוכל כתב מרן לחוש לשיטת רש"י, ולכן השווה כאן ציר לחומץ והעיקר כדבריו כאן. הצבי לצדיק כתב דבעכבר יש ספק אם יפגום או ישביח לכן הצריך השו"ע מעל"ע, אולם כאן דהוא ודאי איסור החמיר השו"ע דחומץ כציר בכדי שיתנגנו וכו'.

ב. חום של כלי ראשון שהיד סולדת בו מבשל ואוסר כולו אבל חום של כלי שני אינו מבשל ויש אומרים שגם כן אינו מפליט ולא מבליע וי"א דמכל מקום הוא מפליט ומבליע ואוסר כדי קליפה, וראוי לחוש לזוהר בדבר לכתחילה (וע"ל סי' ס"ח סעיף י"ג) אבל בדיעבד מותר בלא קליפה ובהדחה בעלמא סגי ועיין לעיל סימן ס"ח צ"ב וצ"ה ונתבארו דיני כלי שני ועירווי:

דבכה"ג שרי דמוקמינן אחזקת כשרות וספק כבוש אסור בשיש לפנינו ב' חתיכות אחת נכבש מעל"ע ואחת לא ומספקא לן איזו מהן. נכבש בכלי איסור - כתבו הט"ז והש"ך דהיתר שנכבש בכלי של איסור אין לאוסרו דעד שפולט טעמו הוי מעל"ע ואז כבר נפגם הטעם הבלוע. הבאה"ט בשם הר"י מלובלין והפר"ח כתבו דהנ"מ הכלי ריקן אבל כאן שהתבשיל בתוכו טעמו יוצא לאט לאט בעודו מושבח ואחר מעל"ע נהיה כמבושל ממש.

דין הכלי בכבישה - הט"ז כתב דכלי נאסר רק כד"ק ע"י שנכבש בתוכו ובדיעבד אין לאסור שום כלי ששרו בו איסור, אך הפמ"ג במשב"ז כתב דאם נשרה בו איסור מעל"ע נאסר כל עובי הכלי.

חציו בחוץ - כתב הרמ"א דהיכא דאמרינן כבוש כמבושל אף מה שחוץ לכבישה אסור דע"י הכבישה מפעפע כמו בבישול למעלה ויש מקילין במה שבחוץ (או"ה) וכך דעתו בתו"ח להקל במה שבחוץ, וכ"כ האח' (ש"ך).

שמן - דעת הכנה"ג דאף באיסור שמן הקלו, אולם הש"ך כתב דהקלו רק בכחוש אך לא בשמן ואף דלרמ"א אין חילוק בין כחוש לשמן לאסור היינו במליחה וצליה אבל בכבישה אין להחמיר כולי האי.

ספק כבוש - כתב הרמ"א דספק כבוש להחמיר דהוי מדאו' חוץ מבב"ח דלקולא כיון דמדאו' אסור רק בבישול, ובפשטות הספק שרואים שנכבש אלא דמספקא לן אי מעל"ע או לא. אולם הביא הפת"ש דעת הכו"פ שסובר כהט"ז

סעיף ב' - דין כלי ראשון ושני

מאיסור לבשר היתר בכ"ש - לא נאסר המותר כיון דבכ"ש מפליט את האיסור אך לא מבליעו. אולם איסור שנפל להיתר או להיפך נאסר כולו וה"ה דבעירווי נאסר כולו, ובמהפס"מ אפשר לסמוך על המקילין.

פסק השו"ע דחום כ"ר דהיס"ב מבשל ואוסר כולו. ולגבי כ"ש הביא דעת הרשב"א והחולקים עליו ופסק דראוי לחוש לכתחילה ובדיעבד מותר אף בלא קליפה וסגי בהדחה. ביאר הש"ך דאף דדבר שדרכו להדיח אין חשש להניחו ע"ג איסור מ"מ כאן יש לחוש שלא יהיו יחד בכ"ש.

כתב הטור דאם איסור נתערב בצונן (ב"י) והוא חם בחום שהיד נכווית בו אוסר כמבושל. וביאר הב"י דבכ"ר אף שאינו על האש - מבשל, ובכ"ש אף שאינו מבשל - מפליט ומבליע.

נחלקו הרא' בדין כלי שני:

דעת הרמב"ן והרשב"א דכ"ש אינו מבשל אך מפליט ומבליע כד"ק כש"כ ממליח כרותח.

הרשב"א הביא דיש חולקים דכ"ש אף אינו מפליט ומבליע.

דעת הטור והרש"ל דכ"ש מפליט ומבליע ככולו אך לא בב"א, לכן אם נפל בשר הבלוע

ג. נפל איסור חם לתוך היתר חם דכלי ראשון או אפי' איסור צונן לתוך היתר חם הכל אסור דתתאה גבר על העליון ומחממו עד שמפליט בתחתון ואין צריך לומר דהיתר צונן לתוך איסור חם שהכל אסור, אבל אם העליון חם והתחתון צונן אינו אסור אלא כדי קליפה אפילו אם העליון החם איסור: הגה: וכל זה לא מיירי אלא בחום כלי ראשון כגון מיד שהסירה מן האש מניחו עם ההיתר אבל אם כבר מונח בכלי שני ואחר כך מניח ההיתר אצלו או עליו אינו אסור כלל לכלי שני אינו אסור כמו שנתבאר (כך משמע מלשון הר"ן), ואם הניחם זה אצל אם שניהם חמים מחום כלי ראשון הכל אסור ואם האחד צונן ההיתר צריך קליפה במקום שנגע (ארוך כלל כ"ט ד"ב והגהת ש"ד). איסור שהניחו בכלי היתר או להפך אמרינן ביה גם כן דין תתאה גבר כמו בב' חתיכות (שם כלל ל"ו) ועיין לעיל סימן צ"ד אם חתך בשר בסכין חולבת. אסור לערות מכלי שיש בו שומן כשר לנר דולק שיש בו חלב או שומן איסור (ג"ז שם ומרדכי פכ"ה ועיין בתשובת מהרי"ל ובפסקי מהרא"י סימן ק"ג) ובדיעבד אין לחוש (ארוך):

סעיף ג' - דין תתאה גבר

בפסחים ע"ו. נחלקו רב ושמואל אי עילאה גבר או תתאה גבר והלכתא כשמואל דתתאה גבר. לכן: צונן שנפל לחם (וכש"כ חם לחם) - הכל אסור; חם שנפל לצונן - נאסר כד"ק (דאדמיקר ליה בלע פורתא). לא שנא אם האיסור למטה או למעלה, וכ"פ השו"ע.

כלי שני - כתב הרמ"א דדין תתאה גבר הוא בכ"ר, אבל בכ"ש והניח עליו או לידו - אינו אסור, אבל אם שפכם מכ"ר ומיד הניחם זה ליד זה - הכל אסור. אולם אם האחד צונן סגי בקליפה להיתר.

המהרש"ל כתב דבמונחים זל"ז אסור כולו כשהאיסור חם, אולם אם ההיתר חם והאיסור צונן צריך קליפה, וכ"פ הט"ז במקום שאין הפס"מ.

◆ הניח כלי קר על איסור חם - כתב רעק"א דנאסר רק במקום שנגע דלא גרע מתוחב כף לקדרה דמשערינן רק במה שתחב.

ניצוק בעירו - כתב המרדכי ממתני' דמכשירין שצונן לחם אסור גם הצונן דניצוק חשיב חיבור. ובאו"ר כתב דאין לחוש בדיעבד. וכ"פ הרמ"א לזהר לכתחילה ובדיעבד אין לחוש.

אמנתה הלכות תערובות בנימין קכה

ד. במה דברים אמורים כשנפל לתוך התבשיל מפני שהרוטב מוליך פליטת האיסור ומערבו בכל התבשיל אבל איסור בין חם בין קר שנפל על הצלי שאצל האש אינו אוסר אלא כדי נטילה שהוא כעובי רוחב אצבע. לפיכך ירך שצלאו בגידו או חתיכת איסור שצלאה עם חתיכת היתר ונוגע זה בזה צריך להסיר כדי נטילה סביב הגיד וכן מן החתיכה מקום שנגעה בחתיכת איסור, וכן אם נפל איסור על חתיכה שבקדרה שהיא חוץ לרוטב ולא ניער הקדרה ולא כיסה אותה אינו אוסר אלא כדי נטילה אבל אם היא ברוטב לרש"י [כולה ולר"י] אפילו מקצתה או אפילו כולה חוץ לרוטב וניער או כיסה הקדרה הרוטב מפעפע הטעם ומערבו ונכנס בכולו:

ה. במה דברים אמורים שאין הצלי אוסר אלא כדי נטילה בירך עם גידו וכיוצא בו דבר כחוש שאין בו כח לפעפע בכל החתיכה, אבל גדי שמן שצלאו בחלבו אם אין בכל הגדי ששים כנגד כל החלב שבו אסור לאכול אפילו מראש אזנו שכיון שהוא שמן מפעפע בכולו אבל אם הוא כחוש אף על פי שאין בו ס' כנגד כל החלב

סעיף ד' - דין צלי

בגמ' חולין צ"ו: "אמר שמואל ל"ש אלא נתבשל אבל נצלה קולף ואוכל עד הגיד (מיירי בירך שנתבשלה בגיד הנשה)".
נחלקו הרא' כמה נאסר:
דעת התוס' והרא"ש דלא עד הגיד ממש שהרי נצלה עימו אלא נאסר סביבו כד"ג.
דעת הרשב"א דמעיה"ד סגי בקליפה ובדאו' בעי נטילה.
דעת הרמב"ם דא"צ כלום, כיון דהויא כחושה (עיין לקמן בשמן).
השו"ע פסק כתוס' והרא"ש דבצלי נאסר כד"ג ובענין איסור שנפל על חתיכת היתר שהיא חוץ לקדרה (לרוטב) ולא ניער ולא כיסה (עי' סי' צ"ב ס"ב בהרחבה בדין זה) - דינה כצלי. ואם החתיכה ברוטב - אפילו מקצתה לר"ת או כולה לרש"י (תלוי במח' רש"י ור"ת דלרש"י נאסרה כולה בלבד ולר"ת כל התבשיל), או אפילו כולה חוץ לרוטב וניער או כיסה - האיסור מפעפע ע"י הרוטב ונאסר הכל.

סעיף ה' - דין צלי שמן

בהמשך הגמ' שם אהא דאמר שמואל קולף ואוכל עד הגיד, הקשו והא"ר הונא בגדי שצלאו בחלבו דאסור לאוכלו אף מראש אוזנו ותירצו דשאני חלב דמפעפע. והא דהוה עובדה קמיה דר' יוחנן בגדי שנצלה בחלבו ואמר דקולף ואוכל עד שמגיע לחלב, ותירצו דשם הוה חלב כחוש.
כיצד מפעפע - דעת הרמב"ם, הרא"ש והר"ן דחלב בגדי שמן מפעפע בשווה ואם אין בו ששים כנגד חלבו הכל אסור.
דעת הרא"ה דלא מהני ששים כיון שאינו מתפשט בשווה.
היכא דנגע בחלב בבשר: דעת האגור בעינן קליפה אף כשיש ששים כנגדו.

שבו אינו אוסר אלא כדי נטילה שהחלב של בהמה כחושה כחוש הוא בטבעו ואינו מפעפע, ואפילו חתיכת האיסור כחושה וחתיכת היתר שנצלת עמה שמינה האיסור מפעפע בכולה וכל דבר שיש לו פעפוע שנפל למקום ידוע מהחתיכה בצלי אע"פ שיש בחתיכה ס' לבטל האיסור צריך נטילת מקום (מרדכי בשם כמה רבוותא וסמ"ק והגה"א ואו"ה כלל י"ד ואגור בשם מהרי"ל): הגה: וכל מבושל בלא רוטב או אפוי דינו כצלי בכל דבר (טור וב"י) וי"א דאין אנו בקיאים איזה מיקרי כחוש או שמן ויש לאסור בכל ענין עד דאיכא ס' (הגה' ש"ד והגה' מיימוני פט"ו ואו"ה וסמ"ק ואגור בשם מהרי"ל) ואפילו איכא ס' צריך נטילת מקום (ארוך) והכי נהוג, ודוקא באיסור חלב או שאר איסור דשייך בו שמנונית אבל באיסור דלא שייך ביה שמנונית והוא בודאי כחוש אינו אוסר רק כדי נטילה (עיין בסעיף ט') (כך משמע בב"י):

דעת האו"ה דבעינן כדי נטילה.

דעת הרמב"ם דלא צריך כלום.

השו"ע פסק כדעת הטור והרמב"ם דירך בגידו נאסר כד"נ בדבר כחוש, אבל גדי שמן בחלבו- האיסור מפעפע בכולו ובעינן ששים כנגד החלב ואם אין ששים נאסר כולו, אבל אם הוא כחוש- אינו אוסר אלא כד"נ אף דאין ששים כנגדו.

עוד פסק דאף כשחתיכת האיסור כחושה וההיתר שמנה האיסור מפעפע בכולה ונאסרת, אולם הט"ז האריך לחלוק על השו"ע דאם ההיתר שמן אין נאסר אלא כד"נ ורק באיסור שמן נאסר כולו וכ"ד הפר"ח, אך דעת הש"ך דאין להקל נגד השו"ע וכ"כ רוב האח'.

עוד פסק השו"ע בשם הרא' (מרדכי, סמ"ק, או"ה) דדבר שמן שנפל על חתיכה- במקום שנפל בעינן נטילה משם אף בשיש ששים כנגדו וכ"ד הרמ"א, ודלא כמהרא"י שכתב דאם יש ששים כנגדו- לא בעינן כלום.

המהרש"ל כתב שלא לנהוג כמהרא"י אלא בשמן כיון דמתפשט אמאי נצריך נטילה, אבל בכחוש בעי נטילה. -הפמ"ג כתב דאם נפל ולא ידוע היכן- בשמן א"צ כלום, אולם בכחוש יש ליטול כד"נ מכל החתיכה.

כתב הרמ"א דכל מבושל בלא רוטב או אפוי- דינו כצלי (טור וב"י).

עוד כתב דאין חילוק בין כחוש לשמן, כיון דאין אנו בקיאים להבדיל ביניהם ובתרווייהו בעינן ששים (הגש"ד, או"ה, סמ"ק ואגור), אולם בדבר שהוא ודאי כחוש ולא שייך בו שמנונית (כגון דם, ש"ך. ולכאור' גם חמץ בפסח) אוסר רק כד"נ. ודעת גדולי הספרדים דהאידינא אין אנו בקיאים ובמקום הפס"מ אפשר להקל כשו"ע.

כתב הש"ך ע"ד הרמ"א דבכחוש ודאי סגי בנטילה הוא דוקא באיסורי דרבנן, אבל בדאו' אף בכחוש ודאי בעינן ששים.

אמהות הלכות תערובות בנימין קכז

ו. דבר שיש לו פעפוע בצלי אם היה אחד חם ואחד צונן התחתון גובר. לפיכך אם נפל חם על צונן אינו אוסר אלא כדי קליפה ואם נפל צונן על חם אם אין בהיתר ס' כנגד האיסור הכל אסור:

ז. הא דחתיכת איסור אוסרת חברתה בנגיעתה דוקא כשאיסורה מחמת עצמה כגון נבילה או בשר בחלב אבל אם אין בה איסור אלא מה שבלע ממקום אחר אינה אוסרת אחרת הנוגעת בה אפילו אם נצלו יחד. במה דברים אמורים כשבלעה איסור שאינו מפעפע אבל בלעה מן הדברים המפעפים בטבען כגון שומן אוסרת חברתה בין בצלי בין בנוגעת זו בזו חם בחם או בתחתונה חמה ועליונה צוננת שהאיסור

סעיף ו' - תהא גבר בדבר שמן

פסק השו"ע כדברי הרשב"א דבדבר שיש לו פעפוע בצלי (שמן) גם אמרינן דין תהא גבר, לכן: אם נפל חם על צונן- נאסר רק כד"ק, ואם נפל צונן על חם- ואין בהיתר ששים כנגדו- הכל אסור.

סעיף ז' - חתיכה האוסרת דוקא כשאיסורה מגופה

כתב הרשב"א דהא דחתיכה אוסרת חברתה דוקא כשאיסורה מגופה כגון נבלה או בב"ח, אבל איסור הבלוע אינו יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב. בד"א בכחוש, אבל באיסור שמן- מפעפע ועובר מחתיכה לחתיכה. וכ"פ הטושו"ע.

שהאיסור יכול לילך. ובב"י תמה דהטור סותר עצמו דבס"ה כתב שההיתר מפטם לאיסור וחוזר ואוסר כולו, וכתב הש"ך דלכן השו"ע השמיט כאן דין זה ולא חילק בין איזו חתיכה כחושה ואיזו שמנה וכתב דאפשר לחלק בין איסורו מגופו ששם יש דין פיטום משא"כ באיסור בלוע.

נחלקו הט"ז והש"ך לגבי בב"ח- דהט"ז כתב דדוקא בשר שנגע בגבינה הוי איסורו מגופו אך אם בלע חלב לא. ואילו הש"ך סבר דגם כשבלע חלב אמרינן כן. וכ"כ המהרש"ל.

דין כלי- כתב הרמ"א דדין זה מיירי בחתיכות, אבל כלי שבלע איסור אפילו אינו שמן אוסר חתיכה הנוגעת בו (הגש"ד ואו"ה), וכתב הש"ך דאף דכלי בכלי לא נאסר אלא ע"י רוטב- מ"מ חתיכה הנוגעת נאסרת כד"ק.

כתב הש"ך דאמנם הרמ"א אינו מחלק בין שמן לכחוש אבל לעניין לאסור חברתה מודה דדבר כחוש כגון דם לא עובר מחתיכה לחתיכה, והנ"מ בדם שנבלע בו, אבל דמו העצמי ודאי יוצא ואוסר.

חידש הש"ך דבחתיכה חמה הבלועה מאיסור (אף שמן) ולמעלה וההיתר תחתונה וצוננת- אינה נאסרת כלל דאף דאמרינן בד"כ דאדמיקר ליה בלע פורתא מ"מ באיסור בלוע לא מספיק לצאת עד שמתקרר.

כתב השו"ע כדברי הרשב"א דבדבר שיש לו פעפוע בצלי (שמן) גם אמרינן דין תהא גבר, לכן: אם נפל חם על צונן- נאסר רק כד"ק, ואם נפל צונן על חם- ואין בהיתר ששים כנגדו- הכל אסור.

הבלוע בעצמה מפעפע ויוצא מחתיכה לחתיכה (חדושי רשב"א פכ"ה דף ק"ז ע"ג ומהרא"י בשם א"ז ומהר"מ): הגה: וכל זה בב' חתיכות אבל כלי שבלע איסור אוסר היתר שנוגע בו אפילו באיסור שאינו שמן (הגהות ש"ד בשם ר"י מאיברא ואו"ה כלל ל"ו):

ח. כוליא שצלאו בחלבו אינו אוסר אלא כדי קליפה שהקרום מפסיק: הגה: ויש אוסרים וכן נוהגים ואין לשנות ודינו כשאר חלב הנצלה עם בשר ואם נתבשל כך הכוליא נעשית נבילה וצריך ששים נגד כולה וה"ה בקרום שעל היותרת (סמ"ק והגהות ש"ד והג"א):

ט. מליח שאינו נאכל מחמת מלחו דינו כרותח ומפליט לאיסור כדי קליפה, ואם הוא שומן הגיד וקנוקנות שבו והקרומות יש להחמיר ולהצריכם נטילת מקום, ואם הוא חלב ממש צריך ששים לבטלו ואם הבשר שנמלח עמו הוא שמן אפילו בשומן הגיד וקנוקנות שבו צריך ס' לבטלו וליטול ממקום שנגע כדי נטילת מקום ולפחות קליפה, וכל זה לענין חתיכה עצמה שהיה החלב דבוק בה ולענין שאר חתיכות שנמלחו יחד אם אין בכל אחת מהם בפני עצמה ששים לבטל החלב אסורות ואין מצטרפין ביחד לבטל החלב דאין חלב מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב, ואם אין ידוע אם נגע בכולן כולן אסורות ואם ידוע שלא נגע אלא באחת ואין ידוע איזו

סעיף ה' - דין כליה בחלבה

איתא בחולין צ"ז. במקרה דהתיר ר' יוחנן - הקרום - אוסר רק כד"ק. "דהוא כוליא בחלבה הוה". השו"ע פסק כרא"ש שנאסר רק כד"ק. הרמ"א נחלקו הרא' באיזה שיעור נאסרת הכליה: פסק כסמ"ק ודינה כחלב הנצלה עם בשר - הרא"ש ביאר שהקרום מפסיק ולכן לא נאסר אלא כד"ק. שאם נתבשלה כך בעינין ששים כנגדה לפי שנעשית נבלה (אולם למרן השו"ע דלא הסמ"ק והתרוה"ד חלקו דלא קיי"ל הכי, אלא דהחלב אוסר כולה, ואם ניטל חלבה ונותר רק אמרינן חנ"נ בשא"א - סגי בששים כנגד החלב).

סעיף ט' - דין מליח כרותח

נתבאר בגמ' חולין צ"ז. דקיי"ל דמליח כרותח וכבוש כמבושל. דעת הראב"ה והרמב"ן דמליחה אוסרת כד"ק לעולם ואין חילוק בין שמן לכחוש. דעת הרא"ה והתוס' דמליחה אוסרת כד"נ. דעת הרמב"ם: הב"י הביא סתירה בדעתו דכפ"ז כתב אין מולחים חלבים עם הבשר - היינו דבדיעבד הכל מותר, אך בפט"ו כתב דבשר נבלה שנמלח עם שחוטתה - הכל אסור. נחלקו הראשונים באיזה שיעור נאסר במליחה: דעת הרא"ש, הרשב"א והר"ן שמליחה אוסרת כד"ק אא"כ מיירי בדבר שמן שנאסר הכל כמו בצלייה כיון שמפעפע.

אמהות הלכות תערובות בנימין קכט

היא כולן מותרות דחד בתרי בטיל אפי' הן התיכות הראויות להתכבד: הגה: וי"א דכל מליחה אינה אוסרת רק כדי קליפה (טור ומרדכי בשם ראבי"ה ור' אפרים ופוסקים ור"ן ורשב"א במ"ה ורא"ה בב"ה דף צ"ב בשם רמב"ן וצ"ע אמ"ש ב"י סימן צ"ח ות"ח ריש כלל ל"ח ע"ש רמב"ן להפך) ולפי שאין אנו בקיאים בין בשר שמן לכחוש נוהגין לשער בכל מליחה בס' כמו בבישול (מהרי"ו ובארוך ובהגהת ש"ד ובמרדכי בשם א"ז וכל האחרונים) דאם איכא ס' בין הכל ביחד נגד כל החתיכה שהחלב דבוק בה אז הכל שרי מלבד אותה חתיכה שהאיסור דבוק בה, מיהו אותה החתיכה שהאיסור נגע בה צריך קליפה מעט (רשב"א) ואם אינו יודע איזה נגע הכל שרי (מרדכי פרק ג"ה וש"ד) ואם אין ס' הכל אסור ואין לשנות המנהג ואף על פי שיש בזה קצת קולא אם היה האיסור שמן ומפעפע מ"מ יש לסמוך בכי האי גוונא אדברי המקילין וסבירא להו דאינו אוסר במליחה רק כדי קליפה כדי שלא נצטרך לשער בין איסור שמן לכחוש כי אין אנו בקיאים. וכל זה באיסור ששייך בו שמנונית כגון חלב או ציר וכי האי גוונא אבל באיסור שאין בו שמנונית כלל כגון חמץ בפסח לכולי עלמא מליחה אינה אוסרת רק כדי קליפה (סברת הרב ממשמעות פוסקים הנ"ל) ועיין בא"ח הלכות חמץ כיצד נוהגין. וע"ל סימן ס"ד אם הקרומים או חוטים של חלב נמלחו עם בשר י"א דבהפסד מרובה יש להתיר במליחה ע"י קליפה אף על פי שכבר נהגו לשער כל מליחה בס' אפילו באיסור כחוש ויש לסמוך על זה באיסור כחוש שאינו אלא מנהג לשער בס' (לפי סברת הרמב"ם והנמשכים אחריו ומהר"מ פדווא בתשובה להרב סימן צ') אבל לא באיסור שמן שמדינא צריך ס':

דמליחה אוסרת רק כד"ק. ובמהפס"מ יש להתיר בכחוש בכד"ק.

◆ נחלקו הרא' האם בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה:

דעת מהר"ם מרוטנבורג דאין בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב, ויש בזה קולא וחומרא: לחומרא שאם כמה חתיכות נוגעות בחלב- אינן מצטרפות לבטל ובעינין ששים כנגד כ"א מהם; ולקולא שאם אחת נוגעת בחלב והשאר נוגעות בה- מותרות.

דעת ר' נתנאל דיש להסתפק אם יוצא או לא ויש בזה קולא וחומרא הפוכות- כל החתיכות מצטרפות לבטל, אולם אם אחת נוגעת באיסור

וכתב הב"י ג' תירוצים:

א. באיסור דאו' נאסר, באיסור דרבנן מותר. ב. בנמלח הרבה נאסר ובנמלח מעט מותר. ג. אם ודאי נגע נאסר ואם יש רק חשש מותר. השו"ע פסק כרשב"א וסיעתו דמליחה בכחוש אוסרת כד"ק, ובשמן אוסרת הכל א"כ יש ששים. ובשומן גיד הנשה קנוקנות וקרומות כתב להצריך נטילה.

הרמ"א פסק כרמב"ן דהמנהג לשער לעולם בששים כיון שאיננו בקיאים בין כחוש לשמן, ובאם יש ששים- החתיכה שהאיסור דבוק בה אסורה, וחתיכה הנוגעת צריכה קליפה ואם אינו יודע איזה חתיכה נגעה הכל שרי. אולם בדבר שהוא ודאי כחוש כמו בחמץ בפסח ודאי

י. במה דברים אמורים כשהאיסור וההיתר שניהם מלוחים ואפילו איסור מליח וההיתר תפל אבל אם ההיתר מלוח והאיסור תפל אינו צריך אלא הדחה (וע"ל סימן ע') ויש אוסרין אם נוגעין זה בזה ויש להקל במקום הפסד:

יא. זה שאמרנו באיסור מליח והיתר תפל שאם הוא שמן אוסר עד שיהא בו ששים לבטלו דוקא כשהיה האיסור המליח למטה וההיתר תפל למעלה משום דתתאה גבר, אבל אם היה ההיתר תפל למטה והאיסור המליח למעלה אינו אוסר אלא כדי קליפה: הגה: ויש חולקין ואומרים דבמליחה אין חילוק אם הוא למעלה או למטה (תוספות והרא"ש וסמ"ק והטור והגהות מיימוני) והכי נהוג:

והאחרות נוגעות בה- בעינין ששים בכולם כדי לבטלה, ואם אין כולן נאסרות. דעת הרשב"א דבלוע יוצא מחתיכה לחתיכה, והנפק"מ כר' נתנאל. להלכה פסק בב"י כמהר"ם כיון דמפורסם יותר וכיון דפשיטא ליה. וכ"פ השו"ע. וקשה הט"ז דבס"ז פסק השו"ע כרשב"א דבצליית דבר שמן יוצא מחתיכה לחתיכה גם בלא רוטב ומ"ש במליחה שלא פסק כן והניח בצ"ע. בנקה"כ כתב לבאר דהשו"ע החמיר בצליה דלעולם הבלוע עובר, משא"כ במליחה דאין כל החתיכות מצטרפות.

סעיף י' - היתר מלוח ואיסור תפל

בחולין קי"ג. איתא "היתר מליח ואיסור תפל- מותר". בנוגעים זב"ז מקום הנגיעה נעשה רותח ונאסר.

נחלקו הרא' במה איירי הגמ': התוס' והרא"ש כתבו דאף בנוגעים זב"ז מיירי כיון דבכדי שמליח יאסור בעינין שלא יהא נאכל מחמת מלחו ובנגיעה כזו לא נעשה האיסור מלוח. הר"ן כתב דמיירי רק כשהציר נוגע, אולם הטושו"ע פסקו כרא"ש דכל מה שאסרנו עד כה במליחה (ס"ט) הוא בששניהם מלוחים או כשהאיסור מלוח, אבל בהיתר מלוח ואיסור תפל סגי בהדחה. הרמ"א פסק כדעת הר"ן, אמנם במקום הפסד- יש להקל.

סעיף י"א - התאה גבר במליחה

כתב הרשב"א (להבנת הב"י) דיש דין תתאה גבר במליחה באיסור שמן מליח דכשהוא למטה אוסר הכל ובלמעלה אוסר רק כד"ק (הטור הבין דהרשב"א מיירי גם בכחוש), וכ"פ הרמ"א פסק כרא"ש דאין חילוק בתתאה גבר במליחה ושמן תמיד יאסור הכל, ובכחוש אוסר כד"ק (ש"ך, ט"ז).

אמהות הלכות תערובות בנימין קלא

יב. גבינות שנעשו בדפוס עובדי כוכבים אע"פ שנמלחו בתוכן מותרים: הגה: וה"ה אם נמלח היתר בשאר כלי איסור (תשובת הרשב"א) ואפילו אינו מנוקב (ד"ע) דאין מליח כרותח כל כך להפליט מן הכלי מה שבלוע בתוכו ודוקא בדיעבד אבל לכתחלה אסור (מרדכי והגהת ש"ד):

יג. מלח או תבלין שהם בקערה של בשר מותר ליתנם בחלב: הגה: וה"ה אם היו בכלי איסור דמאחר שהם יבשים אינן בולעים מן הכלי רק שהכלי הוא נקי ואין איסור דבוק בו (הגהות ש"ד וכ"כ א"ח בשם הרא"ה) והמחמיר לכתחלה תבא עליו ברכה (ארוך וסמ"ג ועי' לעיל ס"ס צ"ה):

יד. מלח הבלוע מדם כגון ממליחת בשר ונתנוהו בקדרה או שנתנו בקדרה בשר מלוח בלא הדחה אם יש ס' כנגד המלח מותר: הגה: אע"פ שהמלח עדיין נותן טעם בקדירה מאחר שאין המלח אסור מחמת עצמו אלא מחמת דם שבתוכו דכל מקום שאין האוסר יכול לילך שם אין הנאסר אוסר יותר מן האוסרו (וע"ל סימן ס"ט בטור ובהגהות ש"ד ובש"ד):

סעיפים י"ב - י"ג - מליחה לכלים

כתבו התוס' בחולין קי"ג. גבי גבינות הנעשות בדפוס גויים מותרות, דאין מליחה מפליטה טעם הבלוע בכלים ומ"מ המחמיר תע"ב.	היתר בכלי איסור אף שאינו מנוקב דאין מליח מוציא מהכלי, אולם זה רק בדיעבד אך לא לכתחילה.
המרדכי כתב דגבינות אלו אסורות משום הרחק מן הכיעור. וכ"נ דעת הרא"ש והטור.	ובט"ז כתב דאף באיסור דאו' לא אמרינן דיש למליחה כח להפליט.
דעת ראבי"ה בזה לאסור אף בדיעבד.	השו"ע בסי"ג פסק דמלח או תבלין שהיה בקערה בשרית מותר ליתנו בחלב. וברמ"א כתב דה"ה בכלי איסור ובלבד שיהא נקי והמתע"ב.
הרמ"א כתב בשם תש' הרשב"א דה"ה בנמלח	

סעיף י"ד - מלח בלוע בדם

נחלקו הרא' גבי מלח שמלחו בו בשר או שנתנו בשר בלא הדחה אחרונה ונתנוהו לתבשיל:	נימוח במלח ומוליכו בקדרה לכן משערים כאילו המלח הוא דם, וכיון שנותן טעם לא בטיל- אף באלף.
דעת סה"ת דסגי בששים כנגד המלח ואין לו דין נ"ט דאינו בטל כיון דאין המלח אסור מחמת עצמו אלא מחמת דם הבלוע בו, לכן אין לנו לשער אלא כאילו כולו היה דם.	הכריע מרן השו"ע כסה"ת דמשערין כנגד כל המלח כיון דלא ידעינן כמה דם בלוע בו ולא משום חנ"ג. והרמ"א הביא סברת הסה"ת דאין המלח אסור מחמ"ע.
דעת הר"ש מקוצי והריב"א פסקו דכיון דהדם	

סימן קו - דין היאך מבטלין בשישים. ובו ב' סעיפים:

א. חתיכה שבלעה איסור ואין בה ס' לבטלו שנפלה לקדרה אינה אוסרת אלא לפי השבון איסור שבה, שאם יש במה שבקדרה מצורף עם החתיכה עצמה ששים כנגד איסור הבלוע בה מותר מה שבקדרה אבל החתיכה עצמה אוסרת לפי שאיסור שבה אינו נפלט ממנה לגמרי (רשב"א ותוס' פרק נ"ה דף ק' ורא"ש ומרדכי שם וסמ"ג דף נ"א ע"ג וסה"ת סי' נ"ב וכ"ה בלשון ר' אפרים גופיה שבחדושי רשב"א דף קי"ח ושבסוף ספר ראב"ן וכ"כ מהרש"ל פרק נ"ה סי' נ"ז וכל האחרונים) (וכן עיקר ודלא כמו שכתב לעיל סימן צ"ב דאף אותה חתיכה מותרת) מה שאין כן בדבר הנבלל ונימוח שאם נפל דם וכיוצא בו לתוך רוטב של היתר ואסרו מהמת מיעוטו ואח"כ נתרבה הרוטב של היתר עד שיש בין כולו ס' לבטל הדם כולו מותר שהכל נבלל ונתערב: הגה: ולפי מה שנוהגין לומר בכל האסורים חתיכה נעשית נבלה אין חלוק בין דבר לח לדבר יבש אלא לענין זה דאם הנאסר כבר הוא דבר יבש ויש ס' כנגדו החתיכה הנאסרת תחילה נשארת באיסורה וצריך להסירה משם אם מכירה ואם אינו מכירה בטילה אם אינה חתיכה

סעיף א' - אפשר לסוחטו

הרא"ש, סמ"ג, סה"ת ועוד) {עיי' בס"י צ"ב ס"ד שהבאנו סתירה וישוב בדעת השו"ע גבי אפשר לסוחטו}.

הרמ"א לשיטתו דאמרינן חנ"ג בשא"א א"כ אין חלוק בין לח ליבש אלא לענין שביבש אף שבטלה החתיכה בשישים צריך להוציאה, אך בלח מותר כיון דיש ששים כנגד מה שנאסר.

הנפק"מ בין השו"ע לרמ"א - דבין בלח בין ביבש: לשו"ע צריך ששים כנגד דם הבלוע בלבד, ולרמ"א צריך ששים כנגד כל החתיכה דאמרינן חנ"ג אף בלח (ובס"י צ"ב הקל הרמ"א דבלח בלח במהפס"מ דלא אמרינן חנ"ג בשא"א וסגי בשישים כנגד הדם).

הביא הטור דעת הרשב"א דאף דלא אמרינן חנ"ג בשא"א מ"מ כשנופלת חתיכה שבלעה איסור לתבשיל - אין החתיכה חוזרת להיתרה אף כשבטלה בשישים דאין האיסור שבה יוצא לגמרי משא"כ בדבר הנבלל ונימוח (לח) - דאם נתרבה לשישים הכל מותר דנתערב ולא ניכר.

הטור עצמו חלק עליו דהרי החתיכה מצטרפת לשישים ע"מ לבטל איסור הבלוע בה - א"כ חוזרת להיתרה.

וביאר הש"ך והב"ח דמחלוקתם היא האם דין חנ"ג ואפשר לסוחטו תלויין זב"ז (דלרשב"א אינם תלויים, ולטור תלויים זב"ז).

פסק השו"ע כרשב"א (וכ"פ התוס', המרדכי,

אמנתה הלכות תערובות בנימין קלג

הראויה להתכבד ואם הוא דבר לח הכל מותר מאחר דאיכא ס' נגד מה שנאסרה תחילה ועיין לעיל סימן צ"ב וצ"ט:

ב. חתיכה שיש בה חלב שנתבשלה בקדירה שיש בה ס' לבטל החלב צריך ליוהר שלא יסיר שום דבר מהקדירה בעוד חתיכת האיסור בתוכה דחיישינן שמא תשאר באחרונה בשעה שאין בקדירה ס' לבטל החלב וגם לא יוציאנה תחלה שחלב שבה יאסור אותה, ומה תקנתה יניחנה עד שתצטנן הקדירה: הגה: ולפי מה דקיימא לן חתיכה נעשית נבילה מסיר החתיכה האסורה משם והשאר מותר (ד"ע):

סעיף ב' - חתיכה עם חלב שבקדירה

כתב הרשב"א דחתיכה עם חלב דבוק בה שנתבשלה בקדירה ובטלה בששים - יש להיזהר שלא להוציאה בעודה חמה שהחלב יאסרנה, וכן לא יוציא משאר הבשר שלא ישאר פחות מששים ויאסר אלא ימתין עד שתצטנן הקדירה.

הטור כתב דלשיטתו אין לחוש שהרי נתבטלה. ומ"מ כתב לחלק דשאני הכא דהחלב בעין - אע"פ שיש ששים חוזר ואוסר.

פסק השו"ע כרשב"א. כתב הרמ"א דכיון דקיי"ל חנ"נ בשא"א מסיר החתיכה אפילו בעודה רותחת - והשאר מותר. כתב הש"ך דלרמ"א יוציאנה בדוקא שלא תמשיך לפלוט איסור לתערובת, אבל לשו"ע לא יוציא, ומ"מ אין כאן מבטל איסור כיון שלא מתכוון לבטלו ולא עשה בידיים.

הביא הפת"ש מח' האם יש כבוש לאחר בישול: לפר"צ אין, ולערוה"ש יש.

סימן קז - דין המבשל ביצה ודבר מאוּס הנמנא בתבשיל. וכו ב' סעיפים:

א. המבשל ביצים הרבה בקליפתן לא יוציאם מהמים שנתבשלו בהם עד שיצטננו או יתן עליהם מים צוננים לצננם ואחר כך יוציאם משום דחיישינן שמא ימצא באחת מהן אפרוח ואם היה מוציא מהם קודם שיצטננו שמא היתה נשאר אותה שיש בה אפרוח עם האחרונות והיתה אוסרתן לפי שלא היה נשאר שם ששים לבטלו: הגה: ואם לא עשה כן אלא עירה אותן לקערה ונמצא אחת מהן טרפה יש אוסרין הכל דחיישינן שמא הטרפה נשאר לבסוף ולא היה ששים בקדרה לבטל ונאסר מה שבקדרה וחוזר ואוסר כל מה שבקערה (ב"י בשם סמ"ג ובארוך), וכן בדגים קטנים שנמצא דג טמא בקערה ולא עירה כלם בפעם אחת אל תוך הקערה דאז יש לחוש שמא נשאר האיסור לבסוף ויש מתירין בכל ענין (טור בשם י"א) דלא מחזקינן איסור לומר דנשאר האיסור בלא ס' (בית יוסף בשם ר"ש) וכן עיקר ואפילו לדעת האוסרים אין לאסור הכלים שנתבשלו בו דמעמידין הכלי על חזקתו (ב"י בשם סמ"ג והגהות מיימוני):

סעיף א' - דין מי שעירה תערובת עם דג טמא

כתב הב"י בביאור דב' סה"ת דאדם שבישל דגים עם רוטב ונמצא שם דג טמא ועירה הדגים והרוטב בב' פעמים - תחילה עירה הרוב ואח"כ מעט - י"א דאסור כיון דחיישינן שנשאר הטמא עם מעט טהורים (פחות ממששים) ואסרם וכשחזר ושפכם נאסר הכל כיון דהם חמים ואע"פ שכעת שיש ששים; אולם יש מתירין (סה"ת) כיון שאף שנאסרו מחמת הדג הטמא היו מעט - כשנפלו לרוב בטלים ברוב. - הש"ך ס"ל דלסה"ת נאסרים מ"מ כד"ק, אולם התו"ח ביאר דשרי לגמרי.

עוד הביא בב"י סברת ר' שמשון דאמרינן דאיסורא ברובא אישתאר ולעולם הטמא בטל ברוב ולכן שרי. (ועי' בב"ח בדרכו בביאור הסוגיא).

השו"ע כתב להחמיר בביצים ולא דיבר מעניין הדגים ובט"ז כתב דדעתו להקל בדיעבד בדגים. הרמ"א פסק כר"ש ואין הבדל בין דגים לביצים ושרי בדיעבד. המהרש"ל אסר בביצים ובדגים התיר בדיעבד, וכ"פ הש"ך והט"ז.

פסק הרמ"א דהכלי מותר מ"מ דמוקמינן הכלי בחזקת כשרות (ב"י בשם סמ"ג).

אמהות הלכות תערוכות בנימין קלה

ב. זבוב וכיוצא בו מדברים המאוסים שנפשו של אדם קצה בהם שנמצא בתבשיל זורקן והתבשיל מותר שאין פליטת דברים אלו הפגומים אוסרת (ועיין ס"ק ו'):
הגה: וכן המנהג פשוט אף על גב דיש מחמירין דברי המקילין עיקר (ב"י פסק כרשב"א ורוקח וטור סי' ק"ד) ואין לשנות המנהג, ואם לקח עם הכף דג טמא מן הקדירה או שאר דבר שאינו פוגם אסור להחזיר הכף לקדרה ואם החזירו צריך ס' מן הקדירה נגד האיסור ולא נגד כל הכף (ד"ע דלא אמרינן גבי כלי חתיכה נעשית נבילה) אבל אם היה מעט מן התבשיל עם האיסור בכף והוחזר לקדירה צריך ס' גם נגד מעט התבשיל דהרי נעשה נבילה בכף (ארוך כלל כ"ז):

סעיף ב' - ביטול דבר מאוס

נחלקו הרא' אם נמצא דבר מאוס (זבוב וכו') דעת הש"ך לאסור ולהתיר רק בהפס"מ או בתבשיל בכמה בטל טעמו: בשעת הדחק.	הטור בשם הרשב"א כתב דסגי ברוב כיון שהוא מאוס ומ"מ טוב לסננן אם נימוחו. דהמחמיר תע"ב.
דעת ר"ן בשם הר"ח ושע"ד דבעינן ששים כנגדו. כתב הרמ"א דאם העלה מעט תבשיל עם האיסור והחזירו לקדרה - צריך ששים כנגד התבשיל שעם הזבוב כיון דנעשה נבלה. ובב"י כתב דזה דוקא בכ"ר.	כתב הרמ"א בס' ק"ד. וכ"פ השו"ע והרמ"א שכ"ד הרא'.

סימן קח - שלא לאפות חיתר ואיסור בתנור אחר. ובו ז' סעיפים:

א. אין צולין בשר כשרה עם בשר נבילה או של בהמה טמאה בתנור א' ואף על פי שאין נוגעים זה בזה ואם צלאן, הרי זה מותר ואפילו היתה האסורה שמינה הרבה והמותרת רזה. ואם התנור גדול שמחזיק י"ב עשרונים ופיו פתוח מותר לצלותם בו

סעיף א' - בדין אי ריחא מיהתא

להחמיר לכתחילה אף בתנור גדול ובדיעבד להקל אף בקטן. וביאר הש"ך דכוונתו בתנור גדול היינו שפתוח קצת אבל פתוח הרבה מסכים לשו"ע דשרי לכתחילה.

◆ אם אפה פת עם בשר ורוצה לאוכלו עם חלב או שקנה פת שאפאה גוי ויש לו לחם אחר אסור לו לאכול או לקנות אותו הפת אבל אם אין לו זה מקרי דיעבד ושרי (אגור בשם ר"י מולין).

◆ הא דשרינן ריחא בתנור סתום- היינו שפתוח רק קצת מהצד או מלמעלה, אבל סתום לגמרי שרי רק בהפס"מ (ש"ך). (פמ"ג לפי הט"ז).

◆ אם אחד מהם חריף- ריחא מילתא אף בדיעבד אם שניהם מגולים, אבל אם אחד מכוסה בבצק- מותר. - האו"ה, הש"ך והט"ז סברו דאף בגדול ופתוח אסור בכה"ג דאינם מכוסים, אולם הרש"ל והב"ח התירו בדיעבד בכה"ג.

◆ אם אפו או צלו איסור והיתר תחת מחבת אסור אף בדיעבד וה"ה בבשר בחלב בזה דאף אפה פת ובשר אסור לאכול הפת עם חלב ובזא"ז אין לחוש בשלא הזיעה המחבת דאם הזיעה אף בזאח"ז אסור מידי דהוה אכיסוי הקדרה.

בגמ' פסחים ע"ו: איתא "בשר נבלה כחוש שנצלה בתנור עם בשר שחוטה שמן- רב אסור ולוי התיר, דריחא לאו מילתא היא".

נחלקו הרא' כמי נפסקה ההלכה:

דעת רש"י, הרי"ף, הרמב"ם, בה"ג והרשב"א דהלכתא כלוי.

דעת ר"ת דהלכתא כרב, וכ"כ הטור בשם הרא"ש.

ביארו הרי"ף והרמב"ם דהא דלוי שרי היינו בדיעבד אבל לכתחילה אסור.

השו"ע כתב דלכתחילה אין לצלות נבלה וכשרה יחד אף שלא נוגעים זב"ז ובדיעבד שרי אפילו היתה האסורה שמנה והכשרה רזה, ואם התנור גדול (י"ב עשרונים) ופיו פתוח- מותר לכתחילה ובלבד שלא יגעו זב"ז, ואם אחד מהם מכוסה בקערה או בצק- מותר לכתחילה אף בתנור קטן ופיו סתום.

אם שתיהם כחושים- כתב הרשב"א דשרי לכו"ע משמע אף לכתחילה. וכ"פ הש"ך והט"ז. אולם בתו"ח כתב דטוב להחמיר לכתחילה וכ"כ הפמ"ג כיון דאין אנו בקיאים בכחוש.

◆ הרמ"א כתב כאן מספר פרטי דינים:

דה"ה בדין זה לגבי בשר בחלב. וכתב דנוהגין

אמהות הלכות תערובות בנימין קלז

ובלבד שלא יגעו זה בזה, ואם אחר מהם מכוסה בקערה או בבצק וכיוצא בו מותר לצלותם אפילו בתנור קטן ופיו סתום: הגה: וה"ה לבשר עם חלב נמי דינא הכי (טור סימן צ"ז) ונוהגין להחמיר לכתחלה אפילו בתנור גדול ובדיעבד להקל אפילו בתנור קטן (ארוך כלל ל"ט דלא כב"י ובתשובת ר"י מינץ ובהגהת ש"ד ואגור בשם מהרי"ל וטור בשם רשב"א שכן הסכמת רוב המורים והוא שיטת רש"י וה"ג ורי"ף ורמב"ם). ואם אפה פת עם בשר אסור לאכלו עם חלב אם יש לו פת אחר וכן אם עובד כוכבים אפה פת עם איסור אסור לקנות אותו פת אם יש פת אחר דכל זה מקרי לכתחלה אבל אם אין לו פת אחר בריח מותר בשניהם דזה מקרי לענין זה דיעבד (אגור בשם ר"י מולין) י"א דאין מתירין ריחא אפילו בדיעבד אלא אם כן התנור פתוח קצת מן הצד או למעלה במקום שהעשן יוצא (שם בארוך) ובמקום הפסד אין להחמיר בדיעבד (כי כן נראה מהפוסקים וכ"פ ב"י) אפילו סתום לגמרי, ואם האיסור דבר חריף וכל שכן אם ההיתר דבר חריף ריחא מלתא היא ואפילו בדיעבד אסור אם שניהם מגולים אבל אם אחד מהם מכוסה אפילו בבצק בעלמא מותר (מרדכי פ' ג"ה ואו"ה). אם אפו או צלו איסור והיתר תחת מחבת אחת מגולין אסור (תוספות) אפילו בדיעבד (שם בארוך) וה"ה אם אפו בכה"ג פת עם בשר אסור לאכלו בחלב (ש"ד סימן ס' ומהרא"י) אבל בזה אחר זה אין לחוש (תשובת מיי' סוף הל' מ"א ותשובת ר"י ואו"ה) אלא אם כן הזיע המחבת משניהם דאז אסור אפילו בזה אחר זה אם היו שניהם מגולין דהוי ככיסוי של קדרה (ד"ע ממשמעות הרא"ש סימן צ"ג) כדלעיל סימן צ"ג י"א דכל מקום דאמרינן ריחא מלתא ואוסר בדיעבד היינו דוקא דליכא ששים מן ההיתר נגד האיסור אבל בדאיכא ששים מן ההיתר אפי' בכל מה שבתנור מבוטל האיסור (שם בארוך כלל ל"ט ד"ח) ולצורך הפסד יש לנהוג כן. י"א דאיסור האוסר במשהו כגון חמץ בפסח ריחא מלתא ואוסר אפילו בדיעבד אם התנור קטן והוא סתום וההיתר מגולין תוך התנור (ד"מ בשם הגהת סמ"ק ובשם תוספות עבודת כוכבים דף ס"ו ע"ב) ויש אומרים שאין לחלק (ד"מ בשם מרדכי) ובמקום הפסד יש לסמוך אדברי המקילין ועיין לקמן סוף סימן קי"ח אם יש להחמיר לכתחלה לשפות ב' קדירות וא' מהן של איסור על הכירה או לצלות איסור אצל היתר:

דששניהם מגולים ובתנור קטן וסתום וכתב גם דעת המרדכי שהתיר, וכתב דיש לסמוך עליו במקום הפסד.

כתב היבי"א שתנור חשמלי משבשלים בו בשר- אחר מעל"ע לשימוש האחרון מותר לאפות בו עוגות ממולאות בגבינה במגש חלבי

לגבי פת כתב הש"ך דאם הוא פת מרובה אסור אף בפנ"ע שמא יאכלנו עם חלב. וכ"כ הפמ"ג. וחלקו עליהם האח' בזה.

◆ היכא דאמרינן ריחא מילתא אף בדיעבד- אם יש ששים בהיתר כנגד האיסור שרי במהפס"מ.

◆ דעת הרי"ף דבדבר שאוסר במשהו (כגון חמץ בפסח וכו') ריחא מילתא אף בדיעבד

ב. בד"א בצלי אבל אם בא לבשלם בקדרה זה לעצמו וזה לעצמו אפילו בתנור קטן ופיו סתום מותר ואף על פי שפי הקדרות מגולה: הגה: ודוקא שהתנור פתוח קצת אבל אם הוא סתום מכל הצדדים כדרך שמטמינים החמין לצורך שבת אסור (מהרי"ו סימן מ"ד ואו"ה והגהת ש"ד בשם מהר"מ), ואפילו בדיעבד יש מחמירין ואוסרין אם האיסור וההיתר מגולה (כך משמע בהגהת ש"ד) ובמקום הפסד מרובה יש להקל:

ג. אם יש שמנונית של איסור על המרדה שקורין פאל"א אסור ליתן עליה היתר כל היום מיהו כשאינה בת יומא מותר להשתמש בה משום דאי אפשר בענין אחר: הגה: כל זמן שהיא בת יומא לא מהני בה הגעלה ולא קליפה בכלי אומנות (ת"ח סימן ק"ל והגהת ש"ד ומרדכי):

ד. פת חמה שמונח על גבי חבית פתוחה של יין נסך אסורה (ודווקא אם מונחת נגד המגופה) (ארוך כלל ל"ט) אבל אם הפת צוננת אפילו אם החבית פתוחה

אחר שהסיק התנור בחום גבוה כחצי שעה במשקים אין להתיר אלא בקדרה מכוסה ע"מ לשרוף הזיעה. ודוקא באוכלים, אך היטב.

סעיף ב' - אם מבשלים בקדרה בנפרד

פסק השו"ע והוא מדב' הרשב"א דכ"ז בצלי, אבל אם מבשלים כ"א בקדרה נפרדת- מותר אף בתנור קטן וסתום ופי הקדרות מגולה. הוסיף הרמ"א דשרי דווקא בפתוח קצת אבל סתום לגמרי אסור אף בדיעבד והוסיף דיש אוסרים באם הם מגולים (משמע כך בהגש"ד) ובמקום הפס"מ יש להקל. כתב הש"ך דברשב"א משמע דצלי קדר (בשר בקדרה בלא רוטב) אסור והוא חלק עליו וכ"ד

סעיף ג' - מרדה של גויים

פסק בב"י סי' צ"ז בשם תוס' בע"ז והובא כאן בשו"ע דמי שעובד אצל גוי ויש שמנונית על המרדה אסור להשתמש בה בהיתר כל היום, אולם כשאינה בת יומא שרי דא"א בעניין אחר שהגוי לא ישמע לו להחליף מרדה כל יום ולכן גם לא גזרו בזה שאינה ב"י אטו ב"י (ש"ך). הוסיף הרמ"א דכשהמרדה ב"י גם לא יועיל בה קליפה או הגעלה דחשיבא כלי שמלאכתו באור.

סעיף ד' - פת ע"ג חבית יי"ג

פסק המחבר דפת חמה ע"ג חבית פתוחה של יי"ג אסורה, והוא מדב' התוס' והרא"ש בע"ז ס"ו: וחמיר טפי מריח נבילה, אך לרי"ף ולרמב"ם אף כאן יהא מותר. אמנם בפת צוננת

אמנתה הלכות תערוכות בנימין קלט

או פת חמה וחבית מגופה (פי' סתומה) מותר, ואם היה פת שעורים אסור אם הפת חמה אפילו חבית מגופה:

ה. מותר לשאוף בפיו ריח יין נסך דרך נקב שבחבית לידע אם הוא טוב: הגה: אבל אסור לטועמו אע"פ שאינו בולעו (ריב"ש סימן רפ"ח), ואסור לזלף יין נסך שאסור בהנאה (בשערים בשם הגהות אשר"י סוף עבודת כוכבים) אבל מותר לזלף סתם יינם דמותר בהנאה (ארוך כלל ל"ט):

ו. שק של פלפלין וזנגביל שמשמין בקנקני יין נסך מותר להריח בהם אבל לבשמים דהבדלה אסור:

ז. בשמים של עבודת כוכבים וכלאי הכרם וערלה אסור להריח בהם:

וחבית פתוחה או פת חמה וחבית מגופה בחבית מגופה אסור דהיא בולעת טפי. וכתב מותר, אך אם היתה פת שעורים והיא חמה אף הש"ך דה"ה בזה בפת צוננת וחבית פתוחה.

סעיף ה' - להריח ביי"נ

בהמשך הגמ' שם ס"ו: איתא דבת תיהא מותר, דהיינו להריח ביי"נ דהלכתא כרבא. ופירש רש"י היינו להריח בנקב ביי"נ. אולם הערוך, הרשב"א והרמב"ן ביארו דהיו שואפים הריח בפה ויודעים אם היין הוא טוב. ולפי פירוש זה פסק השו"ע דמותר לשאוף בפיו ריח יי"נ לידע אם הוא טוב וכש"כ באף. הוסיף הרמ"א דמ"מ אסור לטועמו אע"פ שלא בולעו (ריב"ש) דכל שאסור באכילה אף דשרי בהנאה אסור לטועמו. עוד כתב דאין לזלף יי"נ לריח דזה דרך הנאתו ואסור אבל שאר יינם שהוא מדרבנן מותר לזלף והא דאסר הרמ"א בסי' קכ"ג סתם יינם בהנאה דחק הש"ך לתרץ דאף דהנאה אסירא-ריחא שרי.

סעיף ו' - תבלין ובשמים בקנקני יי"נ

לחלק דביין הוא מזיקו וליכא הנאה, אבל כאן דאין מזיקים יש הנאה ואסור אף בלא עומדים לריח. פסק השו"ע משום הרשב"א דפלפלין וזנגביל (תבלינים) ששמים בקנקני יי"נ מותר להריח בהם מב' טעמים: שהם נותנים כוח ביין ולא להפך וגם שמכוון לריחם ולא לריח היין (ש"ך), אולם לבשמים להבדלה פסק דאסור משום "הקריבהו נא לפחתך".

סעיף ז' - בשמים של איסור

בשמים של ע"ז או מכלאים או עורלה אסור להריח בהם כשעומדים לריח אבל אם לא עומדים לריח מותר (אור"ח). הש"ך כתב לחלק דביין הוא מזיקו וליכא הנאה, אבל כאן דאין מזיקים יש הנאה ואסור אף בלא עומדים לריח.

סימן קט - דין יבש ביבש שנתערב. ובו ב' סעיפים:

א. חתיכה שאינה ראויה להתכבד שנתערבה באחרות מין במינה יבש ביבש דהיינו שאין נבלל והאיסור עומד בעצמו אלא שנתערב ואינו מכירו (ב"י בשם תשובת הרשב"א והרמב"ן וסה"ת) חד בתרי בטיל ומותר לאכלן אדם אחד כל אחת בפני עצמה אבל לא יאכל שלשתם יחד ויש מי שאוסר לאכלם אדם אחד אפילו זה אחר זה: הגה: וכן יש לנהוג לכתחילה ויש מחמירין להשליך אחד או ליתן לעובד כוכבים (הגהות ש"ד בשם מוהר"ם ורש"י בעבודת כוכבים דף ע"ד ע"א) ואינו אלא חומרא בעלמא. וכל זה כשנתערב במינו אבל שלא במינו ואין מכירו אפילו יבש ביבש צריך ששים (טור בשם בעל התרומה ועוד הרבה פוסקים), ואין חלוק בכל זה בין אם האיסור מדרבנן או מדאורייתא (בית יוסף בשם הפוסקים דלא כהגהת ש"ד) וע"ל סימן קכ"ב אם נתערבו כלים ביחד:

סעיף א' - דין חד בתרי

בגמ' חולין צ"ט:ט-ק'. הקשו על גיד בין הגידים דליבטיל ברובא ומשני שאני גיד דהוי בריה. וכן הקשו על חתיכה שנתערבה ותירצו דשאני חתיכה דהוי חהר"ל.

יבש ביבש - דעת רש"י, הרמב"ם והראב"ד דחד בתרי בטל מדאו' ומדרבנן בעינן ששים.

דעת הרשב"א, תוס', הרא"ש והר"ן ס"ל דאף מדרבנן בטל חד בתרי ומדויק בגמ' דאם לא הוי בריה או חהר"ל הוי בטל חד בתרי דכתיב "אחרי רבים להטות" ומשמע דשרי לגמרי אף מדרבנן.

◇ נחלקו הרא' בגדר היתר דחד בתרי:

דעת הרא"ש דבביטול חד בתרי האיסור נהפך להיתר גמור ומותר אף לאדם אחד לאכול את שלושת החתיכות.

דעת הרשב"א דאחד אוכל כל חתיכה בנפרד ע"מ שלא יפגע באיסור ובכל חתיכה תולה שהיא

ההיתר ובאחרונה תולה שכבר אכל האיסור. דעת התוס' והסמ"ג שאפילו בזא"ז לא יאכלם אדם אחד.

דעת רש"י דזורק חתיכה אחת ואוכל השאר.

השו"ע סתם כרשב"א והביא בשם יש מי שאוסר כתוס', והרמ"א הכריע כתוס' והוסיף כרש"י לחומרא לתת חתיכה אחת לגוי או לסלקה.

חד בתרי דוקא או רוב- הביא הפת"ש דדעת הפר"ח דברוב אך דעת המנח"י דמדאו' ברוב ומדרבנן בעינן תרי דוקא. הפמ"ג כתב דמסכימים בדרבנן אך חולקים באיסורי דאו'. כמו"כ כתבו האח' דחד בתרי היינו ששתיהם ביחד גדולות ממנו אך אם קטנות מהאיסור- לא חשיבי חד בתרי ולא בטלי.

חד בתרי בפסח- א. לרי"ף ולרמב"ם לא בטל אפילו באלף, וביאר בב"י באו"ח סי' תמ"ז

אמנתה הלכות תערובות בנימין קמא

ב. יבש ביבש שנתבטל חד בתרי אם בשלן כולן כאחד ואפי' לאכול כל א' בפני עצמו אסור אם אין שם ששים מפני שהרוטב בנותן טעם ונבלע בחתיכות. ואם רוצה לבשלן יחד ואין שם ס' מותר להרבות עליהם כדי שיעור ששים ולבשלן ואין בו משום מבטל איסור: הגה: וי"א דאם נודע התערובת קודם שנתבטלו ביחד הכל שלי דאין חוזרין ונאסרים מאחר שנתבטל ביבש (טור בשם הרא"ש ור' ירוחם בשם התוספות וכתב שכן עיקר) ובמקום הפסד יש לסמוך אדברי המקילין ולהתיר:

הרשב"א והר"ן שכל דין דחד בתרי הוא במכ"מ, אבל בא"מ צריך ששים אף ביבש כיון שאם יבשלם יחד יבוא לידי איסור דאו', וכ"פ הרמ"א. וכתב הש"ך דדין זה הוא מדרבנן.

כתב הש"ך דבאיסור דרבנן מבא"מ סגי בחד בתרי כיון שלעולם לא יגיע לאיסור דאו', ואע"פ דהרמ"א כתב דאין חילוק בין איסור דאו' לדרבנן הכוונה בעצם הדין ולא בשיעורים.

משום דהוי דשיל"מ או משום דחד בתרי בטל במקום שאם יהיה לח יתבטל בששים - אך חמץ בפסח שאם יהיה לח יהא איסורו במשהו אין לו היתר דחד בתרי. ב. לרא"ש בטל חד בתרי. ג. לרש"י התערובת אסורה באכילה ומותרת בהנאה בתנאי שישליך אחד לים. השו"ע שם פסק כר"ף והביא את הרא"ש בשם י"א.

חד בתרי מבא"מ - כתב הטור בשם סה"ת וכ"כ

סעיף ב' - בישול תערובת חד בתרי

על שיטת הרא"ש. לבשל תערובת בשתי קדרות - הב"ח כתב דאם חילק התערובת לב' קדרות אף קודם שנודעה התערובת מותר לאוכלם כמו שהתיר הרשב"א בבישול מקצתן בצד זה ומקצתן בצד זה. אך הש"ך חלק דכל מה שהתיר הרשב"א הוא לאחר שנודע דמדאו' בטל ורק מדרבנן לא יבשל וכשנחלק לשנים הוי ספיקא דרבנן היכן נמצא אבל קודם שנודע הוי איסור דאו' ולחומרא.

כתב רעק"א דאם נתערבו ג' חתיכות, ב' קטנות ואחת גדולה - הכל מותר דממ"ג איכא רוב.

כתב הרשב"א דאם בישל תערובת חד בתרי - כיון דנ"ט בעינן ששים כנגד האיסור והכל מותר, הרוטב בששים והחתיכות חד בתרי.

הרא"ש חילק ותלה בידיעה: דאם נודעה התערובת קודם הבישול - האיסור נהפך להיתר וא"צ ששים דהכל מותר, אבל אם לא נודעה התערובת - צריך ששים כנגד האיסור.

כתב הר"ן בשם הרא"ה שיכול לרבות כל תערובת ביבש עד ששים כנגד האיסור ואח"כ לבשלם לכתחילה דכיון דהתערובת היא היתר אין בזה משום מבטל איסור לכתחילה.

השו"ע פסק כדברי הרשב"א וכהיתר הר"ן. והרמ"א הביא דבמקום הפסד אפשר לסמוך

סימן קי - דין ספק טריפות שאיננו בבשר. וכו' י' סעיפים:

א. דבר חשוב אוסר במינו בכל שהוא והם ז' דברים ואלו הם אגוזי פרך ורמוני בדין וחביות סתומות וחלפות תרדין וקלחי כרוב ודלעת יונית וככרות של בעל הבית וכן בעלי חיים חשובים הם ואינם בטלים אבל שאר דברים אף על פי שדרכן לימנות הרי אלו עולים בשיעורן: הגה: ויש אומרים דכל דבר שבמנין דהיינו שדרכו למנותו תמיד אינו בטל (טור בשם ר"י וב"י) וכן נוהגין. הא דדבר חשוב אינו בטל אינו אלא מדרכנו ואולינו בספיקו לקולא (ארוך כלל כ"ה והרמב"ם פט"ז דמאכלות אסורות ותוספות דזבחים סוף דף ע"ג ואגודה שם ורא"ש פרק ג"ה ורשב"א בת"ה ונ"י פ' הערל ועוד הרבה פוסקים כמו שיתבאר בס"י זה בכמה דוכתי): כל דבר שהוא חשוב אצל בני מקום מהמקומות כגון אגוזי פרך ורמוני בדין בארץ ישראל באותם הזמנים הוא אוסר בכל שהוא לפי חשיבותו באותו מקום ובאותו זמן ולא הוזכרו אלו אלא לפי שהן אוסרים בכל שהן בכל מקום וה"ה בכל כיוצא בהן בשאר מקומות:

סעיף א' - דברים החשובים ודבר שבמנין

ר"מ שאת שדרכו למנות שנינו מב' טעמים: מהא דנחלקו חכמים ור"ע אם ו' או ז' דברים חשובים - ש"מ דלית דהו חהר"ל ובריה דאינו בטלות וכיון דאנן אית לן - א"כ לא קי"ל כוותיהו. וגם מה שנחלקו ר"י ור"ל בדעת ר"מ - ש"מ הלכה כמותו (ור' יוחנן ור"ל הלכה כר' יוחנן).

דעת סה"ת ואו"ה דהלכתא כר"י בשם ר' יהושע דליטרא קציעות (שם מיירי בקציעה שדרסה ע"ג חבית ואינו יודע היכן היא שכולן אסורות) דכל שדרכן למנות שנינו. וכן סבר גם ר' יוחנן ומה שכתוב בגמ' הוא דעתו בשיטת ר"מ, אך ליה ס"ל כתנא דליטרא קציעות.

דעת הרמב"ם בזה דהלכה כר"ע דדוקא דברים החשובים אינן בטלים וה"ה דבר החשוב במקומו ולפי הזמן, אבל דבר שבמנין בטל. מרן השו"ע פסק כדעת הרמב"ם וכ"נ מדבריו

תנן בערלה פ"ג מ"ו מ"י שהיו לו חבילי תלתן של כלאי הכרם ידלקו. נתערבו באחרים כולם ידלקו דברי ר"מ, וחכ"א יעלו באחד ומאתיים, שהיה ר"מ אומר את שדרכו למנות מקדש, וחכ"א אינו מקדש אלא ו' דברים: אגוזי פרך, רימוני בדין, חביות סתומות, חבילי תרדין, קולסי כרוב ודלעת יונית. ר"ע או' אף ככרות של בעה"ב. ובגמ' ביצה ג': פליגי בה ר' יוחנן ור"ל בדעת ר"מ: ר"י אמר "את שדרכו למנות שנינו" היינו דבר שנמכר תמיד במנין, אבל אם פעמים נמכר באומדן - בטל. ור"ל אמר ד"כל שדרכו למנות שנינו" היינו דאף אם לפעמים נמכר במנין - חשוב ואינו בטל.

נחלקו הרא' בפסק ההלכה:

דעת ר"י, הר"ן ורוב הרא' דהלכה כר"י בדעת

אמהות הלכות תערובות בנימין קמג

ב. בעלי חיים שנתערבו באחרים ונשחטו בטל חשיבותן ובטלין והוא שנשחטו בשוגג ודוקא בעלי חיים קטנים שאינן ראויים להתכבד לאחר שחיתתן (או"ה כלל כ"ה):

ג. ט' חנויות מוכרות בשר שחוטתה ואחת מוכרת בשר נבילה ולקח מאחת מהן ואין ידוע מאיזה מהן לקח הרי זה אסור שכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, אבל בשר

כיון דנמשך אחר הטור, דקשה לומר דביצה היא דבר חשוב דא"כ היה כותב זאת כאן. לכן י"ל דביצה כזו בטלה חד בתרי.

באינו מינו- בש"ך כתב דדבר חשוב אינו בטל גם בשאינו מינו ודלא כלשון השו"ע "במינו" וביאר דהשו"ע כתב כן משום דלא מצוי שיהא מעורב ולא ניכר בשא"מ. ובחביות כתב דדוקא גדולות אבל קטנות בטלות חד בתרי. ואי בעינן סתומות-יש מח' בזה בין בעלי התוס', אולם הפר"ח והכה"ח כתבו דאף קטנות ופתוחות לא בטלי.

בבדה"ב דהוי מדרבנן ולקולא. הרמ"א פסק כדעת הר"ן. הרש"ל והב"ח פסקו כסה"ת, וכ"פ הט"ז וכתב דכדאי הרמ"א לסמוך עליו במקום הפסד.

ביצה- הקשה הט"ז דבשו"ע בסי' פ"ו ס"ג פסק שביצת טרפה או נבלה לא בטלה אף באלף ולכאור' הוי דבר שבמניין ואזיל לשיטת הר"ן?

הפר"ח וכה"ח תירצו דכיון דביצה נמכרת רק במניין חשיב מדברים החשובים. החיד"א יישב דהעיקר כדבריו בסי' ק"י והא דכתב בסי' פ"ו

סעיף ב' - דין בע"ה שאינם בטלים

דנשחטו בטלים. ותירץ בדר"מ דכאן מיירי בבע"ח קטנים ולכן בטלי. והקשה הב"ח על הרמ"א דבסי' ק"א פסק דתרנגולת בנוצתה וכ"ש כבש בצמרו דבטלים דאינן ר"ל בהם. ותירץ הש"ך דבטל מדין חהר"ל אך לא מדין דבר שבמניין, ובבע"ח קטנים כיון שאינם חשובים לא הווי אף דבר שבמניין. הט"ז כתב דמיירי בצפורים קטנים שהופשטו ולכן בטלי אך תרנגולת לא בטלה והביא הרש"ל שכתב דבסי' ק"א מיירי שלא הופשט וכאן מיירי בהופשט, ובסוף כתב הט"ז כדברי הש"ך.

בזבחים ע"ג: נתבאר דבע"ח חשובים ואינם בטלים, מהא דתנן שם ע"א "חטאות המתות ושור הנסקל שנתערב באחרים אפילו הם ריבוא ימותו כולם".

כתב הרשב"א דדוקא בעודם חיים אבל לאחר שנשחטו בטלה חשיבותן, והנ"מ כששחטו בשוגג אבל במזיד קנסינן דנשארו בחשיבותן. פסק השו"ע כרשב"א, והוסיף הרמ"א דדוקא בע"ח קטנים שאינם ראויים להתכבד לאחר שחיתתן.

הב"י תמה דהטור בסי' ק"א פסק בשם הרא"ש דכבש שלם הוי חהר"ל וכאן פסק

סעיף ג' - דין קבוע ופירש

וקם עליו" ואוקמוה פרט לזורק אבן לגו, כגון שזורקה לתוך ט' ישראלים וגוי אחד והרג

איתא בכתובות ט"ו. "א"ר זירא כל קבוע כמחצה על מחצה דמי. מנלן דכתיב "וארב לו

הנמצא בשוק או ביד עובד כוכבים מותר כיון שרוב החנויות מוכרו' בשר שחוטא דכל דפריש מרובא פריש זהו דין תורה אבל חכמים אסרוהו אף על פי שכל השוחטים וכל המוכרים ישראל: הגה: ועיין לעיל סימן ס"ג והא דאמרינן כל דפריש מרובא פריש היינו שלא פירש לפנינו אבל אם פירש לפנינו או שרואה שהעובד כוכבים לקחו הוי כאילו לקחו משם בידו (טור בשם רשב"א ותוס' פרק ג"ה דף צ"ה ור"ן שם והג"א בשם ר"י ותוס' ואגודה פ' התערובות ורא"ש בתשובה כלל כ' סימן ט"ו וסמ"ג סוף דף נ"ב וסמ"ק סימן רי"ד וש"ד סימן מ"ו ור' ירוחם נט"ו והמ"מ פ"ה מהמ"א בשם המפרשים):

דרבנן קל יותר ואף בפירש בפנינו מותר. דעת הר"ן דבלוקח בעצמו ממקום הקביעות שנפגש בקבוע- חשיב קבוע דאו, אך פירש לפנינו חשיב קבוע דרבנן כיון דלא נפגש במקום הקביעות אלא דפירש.

השו"ע פסק כדעת הרמב"ם וברמ"א הוסיף הדין של הרשב"א דבפנינו.

למפרע- נחלקו הרא' אם יש עשר חנויות המוחזקות ככשרות וקנה בהם בשר ואח"כ נתברר שאחת מהן טרפה:

דעת הרא"ה והרשב"א דאמרינן קבוע למפרע והחתיכה אסורה. (אולם אם החנות כשרה ורק התברר שהיתה בה חתיכת טרפה לא הוי קבוע למפרע אלא קבוע מדרבנן).

דעת הר"ן דאף בקבוע דאו' לא אמרינן קבוע למפרע כיון שהוא חידוש אין לך בו אלא חידוש.

◆ כתב הש"ך דדין פירש ונמצא שמותר הוא דוקא כשידוע מקום החנות, אבל בחנות כשרה שנתערב בה חתיכת איסור, גם אם פירשה אחת לחוץ- היא אסורה גזרה שמא יקח מהקבוע וכדב' התוס' בדבר חשוב בתערובת. והוסיף דדין קטן כדין גוי, והפמ"ג כתב דאם הוא חריף דינו כגדול.

דמיעטה התורה דאינו נהרג דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי. ותני ט' חנויות מוכרות שחוטא ואחת נבלה ולקח מאחת מהם ולא יודע איזה ספיקו אסור ובנמצא (בחוץ) הלך אחר הרוב.

כתבו התוס' והרא"ש דספיקו אסור, אבל יבש ביבש בטיל חד בתרי ודוקא כשאינו ניכר אבל בניכר לא בטיל. ודברים החשובים אף כשאין ניכרים לא בטלי דהווי קבוע מדרבנן (עיקר טעמא הוא משום חשיבות וקבוע הוא כשם דבר).

בפנינו- כתב הרשב"א דבלקח או פירש או לקח גוי לפנינו הוי קבוע כיון דהספק נולד במקום הקביעות. אבל במצא בשוק או ביד גוי ולא פירש בפנינו שרי כיון דהספק נולד בפירש וכל דפריש מרובא פריש. וכ"כ הטור והרמב"ם שהוסיף לאסור את שפירש משום בשר שנתעלם מן העין.

מקור הדין ל"בפנינו" הוא בפסחים ט': - עשר צבורים ט' מצה ואחת חמץ ובא עכבר ולקח חתיכה לתוך הבית בפנינו- הוי קבוע, שלא בפנינו- הוי כפירש. וה"ה בגוי.

◆ נחלקו הרא' אם דין זה הוא רק בקבוע דאו': דעת תוס' בזבחים ע': וחולין צ"ה. והרשב"א (להבנת הש"ך) דאף בקבוע דרבנן בעינן שיפירש שלא בפנינו.

דעת התוס' בפסחים ט': והשר מקוצי דבקבוע

אמהות הלכות תערובות בנימין קמה

ד. רוב חנויות מוכרות בשר שחוטא ומיעוט מוכרות בשר נבילה לקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזו מהן לקח ונתערבה באחרות ואינה ניכרת בטלה ברוב משום ספק ספיקא: הגה: ויש אוסרין בכה"ג משום דכל מקום דאיסור במקומו הוי כמחצה על מחצה והואיל וספק הראשון אסור מן התורה ואין כאן עוד ספיקא להתיר רק תערובות לא מקרי ספק ספיקא (ארוך כלל כ"ה) והכי נהוג:

ה. מי שלקח בשר מהמקולין (פי' בית המטבחים) ואפילו חתיכה הראויה להתכבד ונמצאת טרפה במקולין ולא נודעו חתיכות הטרפה ואינו יודע מאיזו לקח כל מה שלקחו מהמקולין קודם שנמצאת הטרפה מותר שלא נפל הספק בקבוע אלא לאחר שפירש וכיון שהרוב כשר מותר, אבל ליקח מכאן ואילך אסור ואפילו חתיכה שאינה ראויה להתכבד לא שאין הכל בקיאים בזה ויטעו בין ראויה להתכבד לשאינה ראויה:

סעיף ד' - ספק ספיקא בקבוע

כתב הרשב"א דאם רוב חנויות מוכרות שחוטא ומיעוטן מוכרות נבלה ולקח מאחת מהן ולא יודע מאיזו ונתערבה החתיכה באחרות- החתיכה בטלה משום ס"ס: שמא אינה מהקבוע, ואת"ל מהקבוע שמא אהיא מהחנות הכשרה.

וכ"פ השו"ע.

הש"ך הבין דברי הרשב"א כהבנת השו"ע דאף בפירש בפנינו דהוי דאו' - מ"מ קבוע חידוש הוא ואין לך בו אלא חידוש, לכן הקל הרשב"א לעשות כאן ס"ס ולפיכך אין זו קושיא לס"ח ששם פסק השו"ע דבעינן ג' תערובות לעשות ס"ס - דכאן מיירי בקבוע דהוא חידוש לכן הקילו, וכ"כ הרש"ל.

עוד כתב הש"ך דאף לרמ"א דמחמיר יש להקל באופן דפירש לפנינו או שלקח גוי בפנינו כיון דהרשב"א, השו"ע והרש"ל מקילים וכמו"כ שיטת הר"ן דפירש לפנינו הוא מדרבנן ולכן במקום הפס"מ יש להקל.

הרמ"א חלק בשם האו"ה וס"ל דלא אמרינן בכה"ג ס"ס כיון דהספק הראשון הוא מדין קבוע הוי ספיקא דאו' ולחומרא והתערובת לא חשיבא לעוד ספק.

הט"ז פסק כרמ"א וגם חלק על השו"ע בביאור דב' הרשב"א דרק כשהספק הראשון הוא מדרבנן עבדינן ס"ס, וכ"כ באו"ה לבאר דב' הרשב"א.

סעיף ה' - בשר טרפה שנמצא במקולין

הספק כל החתיכות אסורות. וכ"כ הר"ן והוסף דקבוע אין לך בו אלא חידוש, לכן מה שנלקח קודם שנולד הספק- מותר. הרשב"א תלה דין זה במח' ר"י ור"ת בדין

כתב הרשב"א דמי שלקח בשר מהמקולין אף חהר"ל ואח"כ נודע שהיתה שם טרפה- חתיכה זו מותרת, כיון דלא נולד הספק במקום הקביעות אלא כשפירש; אולם לאחר שנודע

ו. בעלי חיים ושאר דברים החשובים שנתערבו בהיתר שאינם בטלים אפי' באלף אפי' אם פירש אחד מן הרוב אחר שנודעה התערובת אסור והוא שהפרישו במתכוין אבל אם פירש ממילא שרי: הגה: והא דאסור אם הפרישו במתכוין היינו שלא פירש רק מעט ונשארו מקצת האיסורים במקומם דאז חיישינן שמא יקח מן הקבוע גם כן, אבל אם נתפרשו כולן ביחד ולא נשארו במקומן ובשעת עקירתן פירשו קצתן אותן שפירשו אז מותרים (דברי קבלה מחמיו הגאון מהר"ר שכנא ז"ל) רק שנים האחרונים אסורים (טור ס"ס נ"ז). ואם נתערבה תרנגולת טרפה בכשרות ונמצא ביצה ביניהם הביצה מותרת אע"ג דהתרגולים חשובים ולא מתבטלין לגבי ביצה אזלינן בתר רובא (ארוך כלל כ"ו):

אולם בשו"ת יבי"א (ח"ה חיו"ד סי' א') כתב שעיקר ההוראה היא כמרן בס' ק"א דאין דין חהר"ל בבשר חי לכן אפילו נתערבה במקולין- בטל חד בתרי. ונפק"מ רק באם החתיכה נתבשלה-בכמה מתבטלת.

הש"ך כתב דכ"ז דוקא בחנות שיבואו לטעות, אבל בביתו של אדם אם אינה ראויה להתכבד- בטלה חד בתרי דלא יטעה, אך הט"ז חלק ואסר אף בזה.

הט"ז כתב בדעת מרן השו"ע דאחר שנודעה התערובת אסור אף בפירש גזרה שמא יקח מהקבוע. ובמשב"ז תמה דדעת מרן בס' כר"ת וצ"ע.

פירש מתערובת של דברים החשובים: דעת ר"י דיש לאסור גזרה שמא יקח מהקבוע, ור"ת אסר רק כשמפריש בידים לכן אין לגזור ומותר. ובשו"ת הרא"ש אף שפסק כר"י כתב דאין לגזור שמא יקח מן הקבוע.

סיים הרשב"א דלאחר שנודע הספק אף דהחתיכות שאינן ראויות להתכבד בטלות חד בתרי- מ"מ ראוי להחמיר לאוסרם שמא יבואו לטעות ולהתיר אף את הראויות להתכבד בהן. והטור השיגו דכיון דהאיסור הוא קבוע- כמחצה על מחצה דמי והכל אסור מדינא ולא משום חשש, וכ"כ הרא"ש.

השו"ע פסק כרשב"א גם בענין שלאחר שנודעה התערובת אסור רק משום חשש.

סעיף ו'- פירש בתערובת דבר חשוב

◆ דעת ר"י והרא"ש דדוקא בחנות אמרינן דין פירש כיון שמקום האיסור ידוע אין חשש שיקח משם, אבל בתערובת דברים חשובים שאין ידוע לנו מקום האיסור-מה שפירש אסור גזרה שמא יקח מהקבוע.

השו"ע פסק כשיטת ר"ת וסיעתו דפירש בתערובת מותר אולם אם הפרישו בידים אסור. אמנם הרש"ל, הט"ז והש"ך פסקו כר"י, וכ"פ בתו"ח להחמיר אך לא הגיה ברמ"א על השו"ע.

בכתובות ט"ו נתבאר שהפורש מותר "דכל דפריש מרובא פריש".

נחלקו הרא' בגדר דין זה:

◆ דעת ר"ת, הרשב"א והר"ן דפירש מותר אפילו בתערובת של דברים החשובים ומה שאסרו בזבחים ע"ג: לנייד את הבהמות ע"מ לעשות דין "פירש" משום גזרה שמא יקח מהקבוע- הוא דוקא כשמפרישן בידיים, אבל כשפירש מאליו שרי.

ז. דבר שאינו בטל מחמת השיבותו כגון בעלי חיים ובריה וחתיכה הראויה להתכבד ודבר שיש לו מתירין שנתערב באחרים ונאכל אחד מהם בשוגג בין שאכלו עצמו בשוגג בין שאכלוהו אחרים בשוגג (ת"ס סימן קע"ה) או נפל מעצמו לים בענין שנאבד מן העולם הותרו כל האחרים שאנו תולין לומר האיסור הלך לו, ודוקא

◊ כתב הרמ"א דהא דבהפרישו במתכוון אסרו הוא כשפירשו מעט ונשאר הרוב במקומן דגוזרים שמא יקח מן הקבוע, אבל אם פירשו כולם ממקומם ובשעת עקירתן פירשו קצת- מותרים אלו שפירשו ורק שנים האחרונים

אסורים (מהר"ר שכנא). עוד כתב דתרנגולת טרפה שנתערבה באחרות ונתערבו ביניהן- הביצים מותרות, אף דהתרנגולות חשובות ולא בטלי- לגבי ביצה אזלינן בתר רובא (או"ה).

סעיף ז'- תערובת דבר חשוב ונפל אחד לים

איתא בזבחים ע"ד. "אמר רבה בר אבוה אמר רב טבעת של ע"ז שנתערבה במאה טבעות ונפלה אחת מהם לים הגדול הותרו כולן דאמרינן הך דנפל דאיסורא נפל. ואוקמוה כר"א דס"ל דאיברי בעלי מומים שנתערבו וקרב אחד מהם- יקרבו כולם ודוקא שנים שנים משום דאמרינן מיגו דהאי היתרא האי נמי היתרא (רש"י). ופליג ר"א אמתני' דחטאת המתה שנתערבה שימותו כולם.

בנפל מאליו, אבל הפילו האדם אפילו שוגג אסור דקנסינן אטו מזיד.

דעת הרשב"א להתיר בשוגג כדין מי שהוסיף על האיסורים וביטלם בשוגג דשרי.

השו"ע פסק כתוס' והרא"ש דדוקא אם נאכל בשוגג דליכא למיגזר שיבוא לאוכלו במזיד או שנפל מעצמו לים דוקא בכה"ג שרי.

כתב הש"ך דהא דשרי הוא בנפל למקום עמוק אבל אם נפל למקום דאפשר שימצא- אסור, אך הפר"ח חלק עליו דכיון דנפל אין אתה צריך לדון עליו.

כתב הש"ך דאם נתערבו ב' חתיכות צריך לאכול ד' ד', וכן אם נפלו ג' צריך לאכול ו' ו' וכן הלאה, דבעינן לסברת מדהאי היתרא האי נמי היתרא.

הביא הפת"ש בשם פני"מ דאיטליז שנמצא בו טרפה ובו כמה חתיכות ממנה ובא כלב ולקח הלשון האם נתיר את שאר הלשונות ששם שניים שניים, והעלה דאין להתיר דמה שהתרנו הוא כשהיתה חתיכה ועכשיו איננה, אבל כאן הרי נשאר שאר חתיכות מהטרפה.

הראב"ד פסק הלכתא כחכמים דר"א, אולם הרשב"א, הרא"ש ורוב הרא' פסקו בזה כר"א דאם נפל אחד לים- הותרו האחרים שניים שניים. וכ"פ השו"ע.

דעת הטור להבנת הב"י והרמ"א, דמ"מ אין לאדם אחד לאכול את כל הנותרות ב' ב' וכן לא יאכלו שניים את כולן, וכ"פ הרמ"א.

הש"ך כתב דהעיקר כתוס' דאין לאדם אחד לאכול כולם יחד, אבל ב' ב' אף לאחד שרי. וכ"ד הט"ז דאין לאסור לב' אנשים בכל גוונא אלא דלא רצה להקל כנגד הרמ"א.

◊ הפיל או נפל: דעת התוס' והרא"ש דדוקא

כשאוכל הנשארות שתיים שתיים ביחד דממה נפשך איכא חדא דהיתרא אבל לאוכלם אחת אחת אסור: הגה: ואפילו לאכלם שתיים שתיים אסור לאדם אחד לאכול את כולם ואפי' ב' בני אדם אין לאכלם כולם בבת אחת (ב"י לדעת טור):

ה. דבר שאינו בטל מחמת חשיבותו שנתערב באחרים ונפל מהתערובות הזאת אחר לשנים אחרים ונפל מן השלשה אחד לשנים אחרים הדי אלו האחרים מותרים שהרי האחד של תערובות הראשונה בטל ברוב, ואם נפל אחד מהתערובות הראשונה לאלף כולם אסורים ולא נאמר בטל ברוב אלא להתיר ספק ספיקן שאם יפול מן התערובות השניה למקום אחר אינו אסור. (לשון רמב"ם פרק ט"ז מהמ"א דין י'): הגה: ומכל מקום אין לאדם אחד לאכול את כולן ודוקא שהאיסור שנתערב היא ודאי איסור אבל ספק איסור שנתערב ונפל מאותה תערובות למקום אחר התערובות השנית שרי (ארוך כלל כ"ו). יש אומרים דדבר שיש לו מתירין אין להתיר מכח ספק ספיקא (שם כלל כ"ה) וטוב להחמיר אם לא לצורך מאחר שיש לו היתר בלאו הכי:

סעיף ה' - ספק ספיקא בדבר היש

ב'. דעת הש"ך דרש"י ס"ל כתוס' דסגי בתערובת שניה להתיר, והא דהצריך תערובת שלישית- הוא ע"מ להתיר השניה לאוכלה כאחת (ודלא כהתוס' בזה).

פסק השו"ע כרמב"ם דבעינן ג' תערובות ורק הג' מותרת.

הקשה הט"ז דבסע"ד התיר מרן בב' תערובות ומ"ש הכא? תירץ שם הש"ך דשאני קבוע דאין לך בו אלא חידוש.

גם הש"ך הקשה על הרמב"ם דהתיר בע"ז בב' תערובות לגבי ס"ס ותירץ בשם ר' מרדכי אשכנזי דלעניין אכילה בעינן ג' תערובות, אולם לענין הנאה סגי בב' תערובות.

הש"ך עצמו פסק כתוס' דתערובת שניה מותרת אחת אחת, והשלישית אפילו כולה יחד.

כתב הרמ"א דגם התערובת השלישית אין לאוכלה כולה לאדם אחד, וחלקו עליו הט"ז

בזבחים ע"ד. תניא רמוני בדין כיצד נפל אחת מהן לריבוא ומריבוא לריבוא כולם אסורים. ר"ש או' לריבוא אסורים, לשלוש ומשלוש לשלוש מותרים.

וביארנו בגמ' דת"ק אסור כשמואל דאמר הנח לע"ז דאף ס"ס אסור ור"ש התיר כרב. וקיי"ל דהלכתא כרב באיסורי, לכן דברים החשובים מותרים בס"ס.

נחלקו בזה הרא' כמה תערובות בעינן להיתירא:

דעת התוס', הרא"ש והרשב"א דסגי בב' תערובות ועבדינן ס"ס; תערובת שניה מותרת כל שלא אוכל את כולה כאחת, והשלישית אפשר לאכול כולה כאחת.

דעת הרמב"ם והראב"ד דבעינן ג' תערובות ע"מ לעשות ס"ס ורק השלישית מותרת.

בדעת רש"י ישנן ב' הבנות: א'. הב"י והגר"א הבינו דבתערובת שניה אסור, אולם כשנפל לתערובת שלישית- מתיר גם את השניה.

ט. ספק טרפה שנתערב באחרות כולן אסורות עד שיהא בהיתר כדי לבטל האיסור אם הוא מדברים המתבטלים שכיון שספק הראשון היה בגופו אין להתירו מספק ספיקא: הגה: ויש אומרים הטעם דאסור הואיל והספק הוא איסור דאורייתא ולא נוכל לומר עוד ספק שאין כאן איסור רק שנתערב באחרים לא מקרי ספק ספיקא ואסור, אבל אם היו ב' ספיקות אם היה כאן איסור כלל ונודעו ב' הספיקות ביחד מתירין ס"ס בכל מקום אפי' באיסור דאורייתא וגופו של איסור ואפילו היה לו חזקת איסור כגון עוף שבחזקת איסור עומד ונשבר או גשמת גפו ספק מחיים או לאחר שחיטה ואם תמצא לומר מחיים שמא לא נקבה הריאה יש להתיר מכח ספק ספיקא אע"פ שיש לברר על ידי בדיקת הריאה אין לחוש ועיין לעיל סימן נ"ג:

לענין יו"ט הוא רק מנהג אבותינו ולכן הקלו שם.

ב'. יו"ט חשיב לצורך.

ג'. כדעת הרא"ש דאמר דלא עבדינן ס"ס בדשיל"מ אלא בתערובות, אבל במקום שאין תערובות וכל צד עוקר את האיסור לגמרי כחדש או מוכן- בזה עבדינן ס"ס.

הש"ך כתב דלרמ"א דאין עושין ס"ס בדשיל"מ- א"כ גם בנפל אין היתר בדשיל"מ. אולם השו"ע שפסק דין נפל גם בדשיל"מ- א"כ עבדינן ס"ס בדשיל"מ. ונסתפק בש"ך אם יש להקל בזה במקום שאין הפס"מ.

והש"ך דהב"י כתב כן בדעת רש"י לגבי ב' תערובות, אבל לגבי השלישית- ודאי דשרי לאוכלה כולה כאחת.

ספק איסור-עוד כתב הרמ"א דאם נפל ספק איסור לתערובת וממנה לאחרת- שהתערובת השנייה מותרת. וכתב הש"ך דאיסור דרבנן הוי כספק דאו' ושרי בב' תערובות.

ס"ס בדשיל"מ- האו"ה כתב דאין להתיר דשיל"מ בס"ס דעד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, וא"כ אסור אפילו בג' תערובות (ש"ך). וכ"פ הרמ"א וכתב דיש להחמיר אא"כ לצורך.
 ♦ הקשה הש"ך דבאור"ח סי' תצ"ז פסק הרמ"א להתיר ספק מוכן בס"ס. ותירץ ג' תירוצים: א'.

סעיף ט'- ס"ס בגוף ובתערובת

דספק אחד בגוף ואחד בתערובת. ובאו"ה כתב הטעם כיון דהספק הראשון הוא מדאו' והוי כאילו נפשט הספק ואין כאן ס"ס.

השו"ע פסק כרשב"א וכטעמו, והרמ"א העתיק טעם האו"ה.

הש"ך נשאר בצ"ע מדוע נצרכו השו"ע והרמ"א לטעמיהם והוא הוי ב' תערובות ולדידהו בעינן ג' תערובות.

כתבו התוס' בכיצה ג': דדעת ר"י הזקן דלא עבדינן ס"ס כאשר ספק אחד בגוף ואחד בתערובת, ומה שאמרו בכיצה שנולדה ביו"ט שנתערבה באלף דכולן אסורות- קאי גם על ספק נולדה שתערובתה אסורה. אולם דעת ר"ת דהגמ' מיירי בודאי נולדה ביו"ט, אך בספק- בטילה משום ס"ס.

כתב הרשב"א דיש לחוש לשיטת ר"י ולכן ספק טרפה שנתערבה באחרות כולם אסורות כיון

י. ריאה טרפה שנמצאת בין ריאות כשרות ואמר הבודק שהי' יודע באותה סירכא ובשגגה נתערבו אותה ריאה טרפה בין הכשרות ולא היתה בכבשים ערבוביא הכבשים מותרים:

הביא הש"ך ג' ביאורים אם יש מחלוקת בין מרן לרמ"א:

א'. נפק"מ בגבינה שנתחלפה ואין ידוע אם היתה של גוי או ישראל ונתערבה באחרות- דלשו"ע לא הוי ס"ס כיון דספק אחד בגוף ואחד בתערובת, אולם לרמ"א מותר כיון דספק אחד מדרבנן.

ג'. לא נחלקו ומר אמר חדא ומר אמר חדא. כתבו האח' (פר"ח, שפ"ד, זב"צ, כה"ח) דדעת הרמ"א דכל ספק בגוף אם איסורו מדרבנן ויש לו עיקר מהתורה גם בזה עבדינן ס"ס, אולם לשו"ע לא עבדינן אלא באיסור דרבנן שאין לו עיקר מהתורה ודלא כהט"ז.

ב'. אפשר דלמרן בעינן תרתי ספיקי בגוף

סעיף י' - ריאת כבש שנתערבה

כתב הב"י בשם תש' הרא"ש על בהמות שנשחטו כדת ונמצא סירכא בריאה אחת כשהריאות היו תלויות בנפרד ונסתפקו בדין הכבשים אם נתערבה בהם הכבש הטרפה או שהבודק הטריף הכבש והקצבים עירבו בשוגג רק את הריאה, ואמרו הקצבים שלא נתערבה הטרפה עם הכשרה ורק הריאות נתערבו וכן אמר הבודק. ופסק הרא"ש להתיר דכל הכבשים היו בחזקת היתר והעמד אותם על חזקתם, וכן העמד את השוחט והקצבים על חזקתם ובנוסף לכך שאמר הבודק שלא היתה ערבוביא נאמן כיון דלא איתחזק איסורא ועד אחד מעיד על הספק. וכ"פ השו"ע.

נתערבו וכן אמר הבודק. ופסק הרא"ש להתיר דכל הכבשים היו בחזקת היתר והעמד אותם על חזקתם, וכן העמד את השוחט והקצבים על חזקתם ובנוסף לכך שאמר הבודק שלא היתה ערבוביא נאמן כיון דלא איתחזק איסורא ועד אחד מעיד על הספק. וכ"פ השו"ע.

סיכום כללי ספק ספקא לשי"ך

הקדמה

שנודע הספק באיסור קודם שנמצאת הביצה ואף שידוע שהיתה בלא קליפה כשנולד הספק טריפות הביצה מותרת (כיון דהתרנגולים אסורות רק מדרבנן כיון שנתערבו) וכיון דאנו באים לדון על הביצה אנו דנין שמא אין כאן איסור כלל דאף אם הביצה מהספק- מי יימר דהיא טרפה א"כ אין הספק הראשון מדאו' ושני הספקות הם מגוף אחד.

ו. אבל אם נמצאו ב' ביצים כשודאי אחת מכל אחת מהתרנגולות- שתי הביצים אסורות כיון שביצה אחת היא ודאי מהספק טרפה ואין אנו יודעים איזה ביצה הגיעה מאיזו תרנגולת- א"כ שתיהן אסורות דהיאך נתיירן.

ז. וכן אם יש ב' חנויות- אחת כשרה ובאחת ספק טרפה ונתערבו ולא ידועה היכן הספק טרפה ונמצאת חתיכה לפנינו ולא ידוע מאיזה חנות אע"פ שנודע הספק באיסור קודם שנמצאה החתיכה- החתיכה מותרת.

ח. אבל אם נמצאו ב' חתיכות וידוע שאחת הגיעה מהכשרה ואחת מהאסורה ולא ידוע איזה מהיכן- שתי החתיכות אסורות.

ט. ואף אם נפלה אחת מהחתיכות לים או שנאבדה לגמרי מהעולם- לא הותרה האחרת.

י. ספק איסור שנתערב ברוב היתר ונפלה חתיכה מהתערובת ונתערבה חד בחד- שניהם אסורים וכ"ש בפנ"ע, אבל אם נפלה חתיכה אחת לקדרה אע"פ שאין שיעור לבטלה- הקדרה מותרת משום ס"ס, דכאן אין אנו דנין על החתיכות אלא על הקדרה- לכן אפשר לומר ס"ס כיון שספק הראשון אינו מדאו'.

יא. ס"ס משם אחד- בב' ספקות משום אחד- לא עבדינן ס"ס, כגון הנושא קטנה (שבתוליה

איתא בשו"ע בסע' ט' דבספק טרפה דנתערבה- א"א לעשות ס"ס כיון שהספק הראשון הוא בגופו, אולם הרמ"א כתב דהבעיה היא כיון דהספק הראשון הוא מדאו'. אמנם לשו"ע אפשר לעשות ס"ס כשהספק הראשון מדאו', כל ששני האיסורים נודעו בבת אחת.

א. ספק איסור תורה שאינו מהמתבטלים (חור"ל וכיו"ב) שנתערב- הכל אסור, כיון דספק הראשון אסור מן התורה ושני הספקות אינן מעניין אחד ובגוף אחד. ויש מתירים אם נודעו ב' הספקות יחד, ויש לסמוך עליהם במקום הפס"מ ובמקום הצורך ובלבד שיאכלנו שתיים שתיים.

ב. ביצה אף בקליפתה שנמצאה בספק טרפה ונתערבה באלף- כל הביצים אסורות ואין להתיר מטעם ס"ס כיון שהספק הראשון אסור מדאו' ואין הספקות בגוף אחד. ואף תרנגולת ספק טרפה שנמצאה בה ביצה ואין ידוע אם נגמרה קליפתה קודם שנטרפה או לא אין לומר בזה ס"ס.

ג. לכן אם ביצה זו נטרפה אף באלף כולן אסורות מאחר שקודם לא אמרינן ס"ס הוי עכשיו כספק איסור שנתערב שכל דבר שאין עושין ס"ס חשיב כספק איסור שנתערב.

ד. ודווקא שהביצה מספק טרפה או כגון בב' תרנגולות טרפה וכשרה ויצאה מביניהם ביצה ואין ידוע ממי וגם הם בעצמם נתערבו הואיל ואחת טרפה הוי הספק הראשון מדאורייתא ולא אמרינן בזה ס"ס.

ה. אבל אם נתערבו כשרה וספק טרפה אף

* כלל בש"ך בסעיף זה דכל היכא דנסיבות העניין מחייבות להסתפק בספק הראשון קודם שנסתפק בשני- לא בעינן בזה שיהא מתהפך, ויש בזה ב' אופנים: א'. כשאנו דנין אם יש כאן ריעותא ודבר האוסר כלל (ב' הספקות אינם שווים) והוא ספק דדרוסת ארי, בישול פירות וגבינת גוי וגם אי נימא שיש את הריעותא הזו- האם בפועל היא אסרה את ההיתר או לא.

ב'. הוא כשיש ריעותא ואפשרות של דבר האוסר בפנינו אלא שהריעותא נמצאת בדבר אחר ולא בדבר הנאסר כגון בגוף של עוף שיש כאן חשש איסור בריאה אבל הריעותא היא בגוף. (בדי השולחן)

טז. ס"ס באיסור דרבנן- אם יש ס"ס בענין האסור רק מדרבנן- ה"ז מותר, כגון בספק אם נמלחו דגים טמאים עם הטהורים- שמא לא נמלחו ואת"ל דנמלחו שמא אין בהן שומן. כיון שציר דגים בלא שומן מותר מדאורייתא ואסור מדרבנן- הוי ספק דרבנן ואזלינן לקולא.

יז. איסור דרבנן כגון ביצת נבלה- אינו בטל אם הוא דבר חשוב כמו באיסור דאורייתא, חוץ מבשר שנתעלם מן העין שהוא חומרא יתירא והוא בטל ברוב. וכש"כ אם יש ספק בחתיכה אם זו היא שנתעלמה או לא דמותרת דספק דרבנן לקולא.

וכן כל איסור דרבנן, אף שאסור מן הדין, אם יש ספק כגון אם היא ביצת נבלה או כשרה ונודע האיסור דרבנן קודם שנולד הספק- מותרת.

יח. גבינה שהיא ספק של ישראל או של גוי אין אומרים בזה ספקא דרבנן לקולא כיון שאסורה מחמת חשש איסור שבגופה עשאוה כאיסור תורה, ולא אמרינן ספק דרבנן לקולא אלא בדבר שאסור מחשש לדבר אחר כגון

חוזרים) ונבעלה תחתיו אע"פ שיש כאן ס"ס ספק באונס ספק ברצון ואת"ל ברצון שמא נבעלה כשהיא קטנה ופיתוי קטנה אונס הוא- אפ"ה אסורה עליו, דמ"מ אתה מתירה מטעם אונס והרי הכל הוא שם אונס.

יב. אבל אם הספק הראשון מתיר יותר מהאחרון- עבדינן אף ס"ס משם אחד, כגון בשני בכורות שיש ספק מי יצא ראשון וספק אם האם ביכרה כבר- דבספק הראשון אחד מהם ודאי בכור רק לא ידעינן מי מהם, ובספק השני אין כאן כלל בכור (אם האם ילדה כבר)- בכה"ג עבדינן ס"ס.

יג. ס"ס המתהפך- ס"ס שאינו מתהפך- אינו ס"ס, כגון מצא סכין פגומה לאחר שחיטה ואיכא למימר ס"ס: שמא בעצם המפרקת נפגמה ואת"ל דלא שמא במיעוט בתרא של סימן נפגם; אך ס"ס זה לא תוכל להפוך דחייב לומר את הספק במפרקת לפני הסימן, לכן לא עבדינן ס"ס בכה"ג.

יד. וכן שנשבר העצם למעלה מהארכובה ואין עור ובשר חופין את רובו דאיכא למימר ס"ס: שמא אחרי שחיטה נשבר ואת"ל לפני שמא יצא לחוץ לפני השחיטה- מ"מ לא אמרינן ס"ס כיון דא"א להופכו.

טו. אולם בס"ס שאינו מתהפך כיון דאין ריעותא בספק השני אא"כ נאמר את הראשון- בכה"ג עבדינן ס"ס, כגון נשבר גף של עוף דאיכא למימר ס"ס- שמא לאחר שחיטה נשבר ואת"ל לפני שמא לא ניקבה הריאה, וכאן א"א לומר בראשונה שמא ניקבה הריאה דאין ריעותא בריאה כלל אם לא נדון מתחילה על שבירת הגף; ע"כ צריך מתחילה לדון מתי נשבר הגוף ורק אז לדון על הריאה ולכן מיקרי ס"ס.

אין כאן ששים- מותר כיון דהוא איסור דרבנן ובטל.

כג. איסור דרבנן שהוא דבר חשוב שנתערב ברוב ואף באלף אינו בטל ודינו כאיסור תורה ממש (עי"ל ס' א' בשו"ע), וכן אם נאבדה חתיכה אחת דינו ג"כ כאיסור תורה (ועי' בשו"ע ס' ז').

כד. איסור דרבנן שהוא דבר חשוב שנתערב חד בחד ואח"כ נתערבה חתיכה אחת ברוב- אינו בטל כיון דנתחזק איסור בב' החתיכות נמצא שכל אחת היא כגופו של איסור.

כה. וכן ספק איסור דאו' שנתערב חד בחד- כל אחד הוא כגופו של איסור ואם נתערב אח"כ ברוב אינו בטל משום ס"ס.

כו. כל הדינים שהובאו בספק איסור דאו'- אסור אפילו במקום הפס"מ ואף אם רוצה לאוכלם שלא כאחת.

כז. ס"ס בחזקת איסור- דבר שיש לו חזקת איסור אע"פ שיש בו ס"ס גמור- ה"ז אסור דבספק הראשון אנו מעמידים אותו בחזקת איסורו ונמצא שיש כאן רק ספק אחד.

כח. אבל אם היו כאן ג' ספקות מותר דאף אם נעמידנו בחזקת איסורו עדיין יש כאן ב' ספקות (דהוי ס"ס) והרי אין זה חמור מודאי איסור שמותר בס"ס.

כט. וכל זה בחזקת איסור ממש בגופו וכן ספק בשחיטה הוא חזקת איסור ממש דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת, אבל ס"ס גמור כדרוסה או אם נשבר הגף הוי ס"ס- אע"פ דסתם בהמה עומדת בחזקת איסור בחייה מ"מ לענין הדרוסה ושבירת הגף אין לנו חזקת איסור דהוי ענין צדדי לגבי החזקה וכן כיו"ב.

ביצת נבלה (אטו ביצת טרפה) וציר דגים טמאים ובישולי עכו"ם וכיו"ב. וכן גבינת גוי שנתערבה אינה בטלה ברוב אם היא חהר"ל, אבל גבינה שהיא ספק של ישראל או של גוי- בטלה ברוב.

יט. אין אומרים דספק דרבנן לקולא אלא אם הספק מצד עצמו הוא מדרבנן, אבל אם האיסור מצד עצמו הוא מדאו' ומצד אחר הוא מדרבנן- אין אומרים ספק דרבנן לקולא, כגון בספק איסור שנתערב שאע"פ שמדאו' הוא בטל ברוב מ"מ אם הוא מדברים החשובים אינו בטל מדרבנן- בזה לא אמרינן ספקא דרבנן לקולא כיון שעיקרו מדאו'.

◆ כל זה דוקא כשיש חשש איסור ישיר, אבל אם יש ספק אם יש כאן איסור כלל אפילו הוא מדאו' ורק מצד אחר הוא דרבנן אמרינן ביה ספקא דרבנן לקולא, כגון בשתי קדירות של היתר ונפלה לאחת מהן נבלה ולא ידוע לאיזה אם יש בקדרת ההיתר רוב בעניין שמותר מדאו'- אמרינן ספקא דרבנן לקולא כיון שבכל אחת מספקא לן אי יש איסור כלל. -בדשיל"מ אין אומרים ספקא דרבנן לקולא.

כ. כל זה בספק איסור דרבנן שאין לו חזקת איסור, אבל יש לו חזקת איסור- אסור.

כא. כגון אם נתערב איסור דרבנן חד בחד אע"פ שאינו דבר חשוב ונאבדה חתיכה אחת מן העולם ולא נודע איזהו- כיון דאיתחזק איסורא לא אמרינן ספקא דרבנן לקולא.

כב. אבל איסור דרבנן שנתערב חד בתרי ואינו דבר חשוב- במינו בטל ברוב, ושלא במינו בעי ששים היכא דאין הפסד כ"כ. ואם נאבדה אחת מהן אע"פ שישנה בעולם אף אם

ל. דאיכא למימר שמא היא מוכת עץ אבל אין זה שכיח (תוס' כתובות ג')- אין זה ספק כלל.

לד. ספק בחסרון ידיעה- אינו ספק כלל לא לעניין ספק אחד ולא לענין ס"ס כגון אם מסתפקים באיסור ולא בקיאיין בכמה פלט או כמה נבלע, אם יש ששים או לא- לא חשיב ספק.

לה. במקום שיש ס"ס גמור א"צ לבדוק כלל אע"פ שישנה אפשרות לגלות את האיסור ע"י בדיקה כגון בנשבר גף העוף דאפשר לבדוק הריאה אלא דאין צריך וכן בספק דרוסה וכיו"ב. ובב"י הביא דעת הרשב"א דחולק בזה. וכתב הש"ך דיש להחמיר היכא דאפשר ואין הפסד בדבר.

לו. כיון דדיני ס"ס עמוקים מיני ים ויש בהם הרבה כללים וענינים השונים זה מזה על כן אין לנו לבדות שום ס"ס או ספק דרבנן להקל ללמוד דבר מדבר אם לא מדברים המבוארים שהובאו לעיל או הדומים להם ממש או שיש בלא זה הספק צדדים להתיר.

ל. לכן בהמה שאירע לה ספק בשחיטה ונתערבה באחת ואח"כ נמצאת חתיכה ספק ממנה ספק מהכשרה אע"פ שבכיו"ב הוי ס"ס כמבואר בדין ז'- מ"מ הואיל ויש כאן חזקת איסור ואחד הספקות הוא בחזקה (בשחיטה)- לא עבדינן ס"ס בזה.

לא. ואף אם נתערבה אח"כ אינה בטלה כמ"ש בסעיף ג' שכל מקום דלא אמרינן ס"ס דינו כספק איסור שנתערב.

לב. אבל אם יש בחתיכה ג' ספיקות כגון שבבהמה שאירע לה ספק בשחיטה יש ס"ס כגון שנמצא אחר השחיטה ספק פגימה בסכין שמא אינה פגומה ואת"ל דהוא פגימה שמא נפגמה במפרקת- אע"פ שלא היינו מתירין את הבהמה כשנתערבה חד בחד משום ס"ס כיון דהיה לה חזקת איסור- מ"מ חתיכה זו שיש בה ספק אם היא ממנה מותרת.

לג. לא מיקרי ספק או ס"ס אלא כשהיתר והאיסור שווים בספק, אבל אם יש מקום לתלות באיסור יותר מבהיתר כגון בפתח פתוח

הדרן עלך דיני ס"ס לש"ך!

סימן קיא - דין כלים טריפות שנתערבו בכשרות. וכו' ז' סעיפים:

א. שתי קדרות אחת של היתר ואחת של איסור ולפניו שתי חתיכות אחת של היתר ואחת של איסור אם החתיכה היא מאיסור דרבנן כגון שומנו של גיד ונפלו אלו לתוך אלו מותרים שאנו תולין לומר האיסור נפל לתוך האיסור וההיתר לתוך של היתר ואפילו אם ההיתר שבקדרה אינה רבה על שלפניה, וכן הדין אם לא היה כאן

סעיף א' - איסור דרבנן שנפל

כשנתערבו: דעת הפר"ח דאף בניכרות הוי כאיתחזק איסורא. הש"ך כתב דדוקא בנתערבו ואינן ניכרות אתחזק איסורא ולא תלינן לקולא. ובשער המלך כתב דאף שנתערבו דאתחזק איסורא תלינן לקולא כיון דאיכא חזקת כשרות של הקדרה ומעמידין הקדרה אחזקתה.

עוד כתב הש"ך דאף בזהר"ל וכיו"ב יהא מותר בכה"ג דהרי מדאו' בטל ורבנן אמרו דזהר"ל אינה בטלה ובספק כזה לא אמרו, וכ"ש שהוא איסור מדרבנן.

הביא הפת"ש בשם שמן רוקח דאף אם אחת מהקדרות אסורה מספק- תולין בה. עוד כתב דג' קדרות ונפל איסור דרבנן לאחד מב' הראשונות והג' אינה בספק ואח"כ נפל עוד איסור דרבנן לקדרה ולא ידוע לאיזה ולא ידוע לאיזה- ששני הראשונות אסורות והשלישית מותרת, ואם לא נודע הספק הראשון עד שגולד השני יל"ע בזה ובהפס"מ יש להקל; ורצה להתיר אף את אחת מהראשונות שלא היתה בספק השני- אלא שלא מלאו ליבו לעשות כן.

איתא ביבמות פ"ב. ופסחים מ"ד: "שתי קופות אחת חולין ואחת תרומה, ולפניהם ב' סאים- אחת חולין ואחת תרומה ונפלו אלו לתוך אלו ולא ידוע מה נפל לאן- מותרים, שאני אומר חולין נפל לתוך חולין ותרומה לתרומה. וא"ר יוחנן אע"פ שלא רבו" היינו שוה בשוה (לקמן סע' ב').

הביא הטור בשם הרשב"א וכ"פ השו"ע שתי קדרות אחת של היתר ואחת של איסור, ולפניו שני חתיכות אחת של היתר ואחת של איסור דרבנן, ונפלו אלו אלו ולא ידוע איזה חתיכה נפלה לאן- מותרים שתולין לומר שאיסור נפל לאיסור והיתר להיתר אף אם היתר שבקדרה לא רבה על האיסור (כר' יוחנן), וכן אם יש קדרת היתר ונפלה אחת מאלו שתי החתיכות דתלינן דשל היתר נפלה או אם היתה חתיכת איסור דרבנן וקדרת היתר וקדרת איסור ונפלה ולא ידוע לאן גם בזה תולין להקל.

כתב הש"ך דמקלין באיסור דרבנן אף ביש לו עיקר מדאו'. עוד כתב דבאיסורים חמורים האוסרים במשהו- אפילו באיסור דרבנן לא תלינן להקל אלא ברוב היתר. הפת"ש הביא ג' דעות בעניין מתי תלינן להקל

אלא קדירה אחת של בשר שחוטתה ונפל בה אחת מאלו השתי החתיכות ואין ידוע איזו היא אנו תולין דשל היתר נפלה אפילו אין ההיתר רבה על האיסור, או אם לא היה כאן אלא חתיכה אחת מאיסור דרבנן ויש שתי קדרות אחת של היתר ואחת של איסור ואין ידוע לאיזו נפלה גם בזו תולין להקל:

ב. במה דברים אמורים שתולין בכל אלו להקל אפי' אין ההיתר רבה על האיסור שאין האיסור גם כן רבה על ההיתר אבל אם האיסור רבה על ההיתר אין תולין להקל:

ג. היה האיסור של תורה אין תולין להקל לומר לתוך האיסור נפל עד שיהא ההיתר רבה על האיסור כדי שיתבטל בתוכו מדברי תורה:

סעיף ב' - מקלין דוקא כשאין האיסור רבה על ההיתר

א"כ נבדוק בקדרת ההיתר אם נתווסף. הש"ך תירץ דמשכחת ליה שסילק האיסור. בנקה"כ תירץ דידענו שקדרה אחת מרובה מאחרת ולא ידענו איזה, ולאחר שנפל האיסור הושוו הקדרות אולם אנו יודעים איזו קדרה אסורה ואיזו מותרת ובכה"ג לא מקלין. הט"ז בשם הדרישה תירץ דידענו גודל חתיכת האיסור כגון לדוג' בגודל אגרוף ועכשיו בשתי הקדרות מצאנו חתיכה בגודל אגרוף ואחת קטנה ממנה דאם האיסור נפל להיתר - ה"ז אסור, אולם אפשר דנפל לאיסור וההיתר בגודל אגרוף כבר היה שם ובכה"ג לא מקלין.

כתב הרשב"א דבד"א דתולין להקל כשאין האיסור רבה על ההיתר אף אם הם שוין (וכדב' ר' יוחנן בגמ'), אבל אם האיסור רבה על ההיתר כיון דאינו בטל מדאו' - לא תלינן להקל. וכ"פ הטוש"ע.

הש"ך חלק בזה דהא דבעינן שישוו הוא בחתיכת איסור וב' קדרות דודאי נפל איסור רק לא ידעינן להיכא, אבל בב' חתיכות (היתר ואיסור) וקדרת היתר - מקלין אף דבאיסור רבה על ההיתר דמי יימר דהאיסורא נפלה והביא דכ"ד הרא"ה.

◆ הקשו האח' דבנפלה חתיכה אחת לב' קדרות מדוע לא מקלינן בהאיסור רבה על ההיתר דהא אנו יודעים כמות האיסור וההיתר -

סעיף ג' - מהי מקלין באיסור דאורייתא

שיתבטל מדאו'. וכתב הש"ך דכ"ז במב"מ, אבל בשא"מ בעינן ששים לבטלו כדלקמן ס"ד.

פסקו הטוש"ע דבאיסור דאו' שנפל אין תולין להקל שנפל לתוך קדרת האיסור עד שיהא ההיתר רבה על האיסור

ד. היה ההיתר רבה על האיסור כדי שיתבטל בתוכו מד"ת תולין להקל. כיצד שתי קדרות אחת של בשר שחוטא ואחת של נבילה ונפלה חתיכת נבילה לתוך אחת מהן אם ההיתר שבקדרת ההיתר רבה קצת על חתיכת הנבילה תולין להקל לפי שדבר תורה מין במינו בטל ברוב אלא שחכמים הצריכו ששים. היו שתי הקדירות ממין אחד והאיסור ממין אחר אין תולין להקל עד שירבה ההיתר ששים על האיסור:

ה. היו כאן שתי קדרות של היתר ולפניהם שתי חתיכות אחת של היתר ואחת של איסור ונפלה אחת לתוך זו ואחת לתוך זו אסורות שתיהן אפילו באיסור דרבנן אם אין בשום אחת כדי לבטל האיסור, אבל אם יש באחת מהן לבטל האיסור שתיהן מותרות:

סעיף ד' - כיצד מקלין באיסור דאורייתא

פסקו הטושו"ע דכשהיתר רבה על האיסור דאו' - תולין להקל. כיצד שתי קדרות אחת של היתר ואחת של איסור ונפל חתיכת נבילה לאחת מהן - אם ההיתר שבקדרה רבה קצת על חתיכת נבילה תולין להקל דמדאו' בטל (ברוב) וחכמים הם שהצריכו ששים. אבל אם היו ב' הקדרות ממין אחד והאיסור דנפל ממין אחר אין תולין להקל עד שיהא ששים בהיתר כנגד האיסור. כל זה כדעת ר"ת דבעינן ששים כנגד האיסור, והביא הטור דיש מקילין כ"ז שאין באיסור כזית בכא"פ (כזית על כל ד' ביצים - שמינית מהתבשיל) כשיטת רש"י; וקיי"ל כר"ת.

סעיף ה' - שתי חתיכות לשתי קדרות היתר

פסק הטושו"ע דאם נפלו לב' קדרות הללו ב' חתיכות אחת של איסור ואחת של היתר - שתיהן אסורות אף באיסור דרבנן שנפל כשאין באחת מהן לבטל, אבל אם יש באחת מהן לבטל תלינן דבה נפל ושתיהן מותרות. כתב הרשב"א דאם היו ב' קדרות היתר ונפל לאחת מהן איסור ובאחת מהן יש כדי לבטלו בששים ובאחת אין תלינן דנפל בזו דיש בה כדי לבטלו, אולם אם אין באחת מהן כדי לבטל - שתיהן אסורות דמאי חזית לאיסור זו יותר מזו.

הש"ך פסק דהעיקר כהרמב"ן במחלוקתו עם הרשב"א אולם החו"ד פסק כהרשב"א.

♦ הקשה הב"ח אמאי לא אמרינן באדם אחד דב' קדרותיו עתידין להתערב כדלקמן בס"ז? ותירץ דכאן גרע טפי דמיירי בבשני חתיכות שנפלו לשני הקדירות משא"כ שם דמיירי שנפלה רק חתיכה אחת.

הש"ך כתב לתרץ דכאן לא מיירי מדין צירוף אלא מדין תליה דלא תלינן, אבל אה"נ באופן

הוסיף הרשב"א על דבריו שבאם אין באחת מהם כדי לבטל האיסור שתיהן אסורות בין שהן של אדם אחד בין שהן של שתיים, לאפוקי

ו. היו כאן שתי קדרות של היתר ונפל איסור לתוך אחת מהן וידוע לאיזו נפל וחזר ונפל איסור לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזו נפל אני אומר למקום איסור הראשון נפל גם השני, אבל אם נפל איסור לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזו נפל ואחר כך נפל איסור לתוך אחת מהן וידוע לאיזו נפל שתיהן אסורות: הגה: ודוקא שאין ס' לבטל האיסור שנפל שם אבל אם היה ס' לבטל האיסור שנפל שם הוי כאילו לא נפל שם איסור כלל (ב"י בשם הרשב"א):

ז. היו כאן שתי קדרות של היתר ונפל איסור לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזו נפל ואין באחת כדי לבטל האיסור ויש בשתיהן כדי לבטלו שתיהן מצטרפות

ששייך צירוף כגון שהן ממין אחד ועומדים מצטרפים; וכ"ז דוקא באיסורי דרבנן. וכנ"ד להתערב (דר"מ) דאם הם של אדם אחד הט"ז.

סעיף ו' - נפל איסור לאחת מהקדרות ואח"כ נפל עוד איסור

הביא הרשב"א מתוספתא דתרומות דב' קדרות היתר ונפל איסור לאחת מהן וידוע לאיזו ואח"כ נפל איסור לאחת מהן ולא ידוע לאיזו- תולין שנפל האיסור השני במקום שנפל האיסור בפעם הראשונה; אבל אם נפל בפעם הראשונה ולא ידוע לאיזו ואח"כ נפל וידוע לאיזו שתיהן אסורות ולא אמרינן דהיכא דנפלה השניה נפלה גם הראשונה אלא כיון שבראשונה נאסרו שניהן לא נוציאם מחזקתם ע"י שניה שנפלה (ב"י). וכ"פ הטוש"ע. דייק הב"י בדין הראשון דהרשב"א מיירי בשאין בקדרה כדי לבטל האיסור הראשון, אולם אם יש בה חשיב כאילו אין בה איסור כלל וכשיפול האיסור בפעם השניה ולא ידוע לאן שתיהם אסורות מספק. וכ"פ הרמ"א.

◆ הקשה הב"ח דמ"ש סעיף זה מסעיף א' דשם נתבאר דאיסור שנופל תולין דנופל לקדרת האיסור? ותירץ דבא להשמיענו החידוש בסיפא דלא תולין. עוד תירץ דכאן ברישא תולין אפילו באיסור דאו'. וכ"כ האו"ה.

הש"ך תמה על דבריו דהא גמ' ערוכות דאין תולין באיסור דאו', וביאר דהאו"ה התכוון דבסעיפים א' וב' דתלינן להקל באיסורי דרבנן ובאיסורי דאו' ושיעורן מדרבנן הוא דוקא היכא דהקדרה היא של איסור, אבל היכא דהקדרה במקורה דהיתר ורק נפל בה איסור אפשר דתלינן רק בדרבנן אבל בדאו' ושיעורו מדרבנן לא מקילין- קמ"ל דתלינן; אבל באיסור דאו' ממש- פשיטא דלא מקילין.

סעיף ז' - אם הקדרות מצטרפות לבטל האיסור

איתא בתוספתא דתרומות "שתי קופות בשתי עליות וכו' הרי אלו יעלו וכו'". כתב הרשב"א דהלכה כת"ק והיינו דאם אין באחת מהן לבטל האיסור ובשניהם יחד יש כדי לבטלו-

מצטרפות לבטל כיון דעתידות להתערב. ◆ נחלקו הרא' בגדר דין זה: הרשב"א כתב דכל דין זה הוא כשתי הקדרות הן של אדם אחד כיון דעתידות להתערב אבל

אמנתה הלכות תערובות בנימוך קנט

לבטלו. ולא עוד אלא אפי' אחת בבית וא' בעליה מצטרפות. והוא הדין אפילו למאה בד"א בששתיהן של אדם א' לפי שכל שהן של אדם אחד עתיד להתערב אבל אם הם של שני בני אדם אין מצטרפות: הגה: ויש מחמירים דאפי' באדם א' אין להקל ולצורך הפסד יש להתיר באדם א' ומיהו אין לאכלו אלא לאחר שיערבנו יחד דאז כבר נתבטל האיסור (בארוך כלל כ"ו בשם מהרי"ש):

אחת נ"נ ואין השניה מצטרפת אלא כיון דכל שנכנס בספק והוא עתיד להתערב רואים אותו כמעורב עכשיו, ולאפוקי מדעת הב"ח.

הש"ך דעתו כהרמב"ן וכתב דאולי גם דעת הטושו"ע כן ומה שפסקו מיירי בבאו בבת אחת, אבל בבאו בזא"ז מודו דשרי. וכ"כ השפ"ד. אמנם פשטות השו"ע אינה כן אלא כרשב"א.

הרמ"א פסק כהאו"ה דאין להקל אף בשניהן של אדם אחד אלא במקום הפס"מ וגם זה דוקא אחרי שיתערבו הקדרות בפועל שיתבטל האיסור ואין זה חשיב מבטל איסור בידיים, אך הט"ז התיר אף בשלא נתערבו כיון דמדאור' סגי בביטול ברוב ורק מדרבנן צריך ששים-א"כ נכנסו שניהם בספק וחשבינן דנתערבו ומותרים כ"א בפנ"ע.

בשל שני בנ"א לא מצטרפות; ואף דדעתו להקל בזה מ"מ הוא חש לדברי ר' שמשון.

הרמב"ן התיר בשני בנ"א כשכאו לישראל בזא"ז אף כשאין באחת לבטלו, אבל אם באו ביחד אין מצטרפין ואסורות.

הרא"ה בבדה"ב כתב דמצטרף רק באיסורי דרבנן או דאו' ושיעור דרבנן וכן רק ביבש ביבש או בלח ויש ששים כנגדו כיון דאינו נ"ט, אבל היכא דנ"ט כגון בלח ואין ששים כנגדו- אין להקל אף באיסור דרבנן.

השו"ע פסק כדעת הרשב"א. -כתב הרש"ל דבב' מאכלים שאין עתידים להתערב כגון מתוק וחריף- אין מצטרפים, וכ"כ הט"ז גבי קדרת בשר וקדרת חלב.

כתבו הט"ז והש"ך דדין זה הוא גם לסוכרים דאמרינן חנ"ג בשא"א דלא אמרינן דקדרה

הדרן עלך הלכות תערובות!

דיני פת ובישולי עובדי כוכבים

סימן קיב - דיני פת של עובדי כוכבים. וכו' ט"ז סעיפים:

א. אסרו חכמים לאכול פת של עממים עובדי כוכבים משום חתנות ואפילו במקום דליכא משום חתנות אסור (רשב"א סימן רמ"ח) ולא אסרו אלא פת של המשת מיני דגן אבל פת של קטנית ושל אורז ודוחן אינו בכלל פת סתם שאסרו: הגה: וגם אינו אסור משום בישולי עובדי כוכבי' אם אינו עולה על שלחן מלכים (טור וב"י בשם תשו' הרא"ש):

סעיף א' - איסור פת עכו"ם ואיזה פת אסורה

איתא בע"ז ל"ו: דגזרו על פתן ושמנן משום יינן ועל יינן משום בנותיהן, דהיינו שכל הגזרה היא משום איסור חתנות.

בב"י, וכ"מ דעתו בשו"ע שאין איסור אלא כשאפאו העכו"ם ואם העכו"ם רק ערך ולש וישראל אפאו- מותר, ולכן לא הביא חילוק דלישה ועריכה (ש"ך). הוסיף הרמ"א דאף במקום דאין חשש חתנות כגון בית כמרים- גם אסור (תש' הרשב"א).

הביא הב"י דעת הר"ן דיש לחלק באפיית הגוי בין אם הפת שייכת לעכו"ם לשייכת לישראל- דבפת עכו"ם לא יועיל ההיתר דג' מלאכות (לקמן סעי' ט') שאם יעשה ישראל אחת מהן תהא הפת מותרת, לכן אם הגוי לש וערך הפת וישראל אפאה אסורה; אמנם אם הגוי לש ולא ערך או להפך וכן אם לש וערך ויודע דאח"כ הישראל יתן שאור בתערובת- בכה"ג מותר.

עוד פסק השו"ע בשם תש' הרא"ש דלא אסרו אלא פת מחמשת המינים, אבל פת קטנית אורז או דוחן אינו בכלל פת. הוסיף הרמ"א דאם עולה על שולחן מלכים- אסור משום בישולי עכו"ם (תש' הרא"ש). הב"ח כתב דבפת אורז ודאי דאינו עולה על שולחן מלכים וכ"כ רי"ז והרא"ש מיירי בתבשיל אורז דבזה איכא לספוקי אם עולה על שולחן מלכים או לא.

הרמב"ם כתב דאין חילוק בין פת עכו"ם לדישראל ובתרווייהו איתא להיתר דג' מלאכות, לכן סגי שהישראל יאפה את הפת והיא מותרת, אע"פ שהגוי לש וערך. וכ"ד הרשב"א (ויש שכתבו שדעתו כהר"ן) וכ"פ

ב. יש מקומות שמקילין בדבר ולוקחים פת מנחתום העובד כוכבים במקום שאין שם נחתום ישראל מפני שהיא שעת הדחק ו"א דאפילו במקום שפת ישראל מצוי שרי (ב"י לדעת המרדכי וסמ"ק והג"א ומהרא"י ואו"ה ריש כלל מ"ד), אבל פת של בעלי בתים אין שם מי שמורה בה להקל שעיקר הגזרה משום חתנות ואם יאכל פת בעלי בתים יבא לסעוד אצלם: הגה: ולא מיקרי פת בעל הבית אלא אם עשאו לבני ביתו אבל עשאו למכור מיקרי פלטר אע"פ שאין דרכו בכך וכן פלטר שעשאו לעצמו מיקרי בעל הבית (כך משמע בב"י):

סעיף ב' - פת עכו"ם - פלטר (אופה) ובעה"ב

דשרי רק בשדה וכשאינן פת ישראל. הרשב"א פסק לקולא כתרי הלישני - דבשדה בכל אופן מותר, וכן בעיר מותר אם אין פת ישראל.

פת בעה"ב - כתב הרשב"א דכל ההיתר הוא בפת פלטר, אבל פת בעה"ב ליכא מאן דשרי אם לא באופן של פיקו"נ - כיון דבפלטר אין כ"כ קירוב דעת משא"כ בבעה"ב, ומ"מ אף בפלטר גוי מותר דוקא בשאין פלטר ישראל, וכ"כ הרמב"ם (הב"י הביא חילוק זה בדעתו) והרא"ש.

הרמב"ן כתב להתיר פת בעה"ב לצורך שבת כשאינן לו פת אחרת.

פסק השו"ע דיש מקומות שמקילין ליקח מפלטר גוי בשאין ישראל (רמב"ם) כשהוא שעת הדחק. אמנם הרמ"א פסק דאפילו במקום דפת ישראל מצויה שרי. סיים הרמ"א דפלטר שעשה לביתו חשיב בעה"ב, ובעה"ב שעשה למכור חשיב פלטר (ב"י).

כתב הש"ך דבפת הקילו יותר מבישולי עכו"ם - כיון דעל הלחם יחיה האדם, ולכן הקלו גם בהשלכת קיסם בפת ולא בבישול (לקמן). והוסיף שפת ישראל שאפאה גוי - אסורה לכו"ע, דבפת גמורה של גוי א"א לגזור משא"כ הכא.

איתא בע"ז ל"ה: "א"ר כהנא א"ר יוחנן פת לא הותרה בב"ד, מכלל דאיכא מאן דשרי, אין דכי אתא רב דימי אמר פעם אחת יצא רבי לשדה והביא עובד כוכבים לפניו פת פורני מאפה סאה. אמר רבי כמה נאה פת זו מה ראו חכמים לאוסרה מה ראו חכמים משום חתנות אלא מה ראו חכמים לאוסרה בשדה כסבורין העם התיר רבי הפת ולא היא רבי לא התיר את הפת. רב יוסף ואיתימא רב שמואל בר יהודה אמר לא כך היה מעשה אלא אמרו פעם אחת הלך רבי למקום אחד וראה פת דחוק לתלמידים אמר רבי אין כאן פלטר כסבורין העם לומר פלטר עובד כוכבים והוא לא אמר אלא פלטר ישראל. א"ר חלבו אפילו למ"ד פלטר עובד כוכבים לא אמרן אלא דליכא פלטר ישראל אבל במקום דאיכא פלטר ישראל לא, ורבי יוחנן אמר אפי' למ"ד פלטר עובד כוכבים ה"מ בשדה אבל בעיר לא משום חתנות".

נחלקו הרא' בדין פת פלטר:

דעת המרדכי דכיון דלא פשט המנהג מותר פת פלטר אף במקום שמצוי פת ישראל.

הרמב"ם פסק לחומרא כתרי הלישני דהיינו

ג. יש מי שאומר שאם פלטר הזמין ישראל הרי פתו כפת בעל הבית:

ד. מקום שאין פלטר ישראל מצוי לדעת המתירין ליקח פת מפלטר עובד כוכבים אם הגיע שם פלטר ישראל הרי פת פלטר עובד כוכבים אסורה עד שימכור פלטר ישראל פתו ולאחר שכלה פת ישראל חוזר פתו של עובד כוכבים להכשירו:

שאומר דבמקום שאין פלטר כלל מותר אף בשל בעה"ב ומ"מ הלכה כסתם הכא דאין להקל בזה, אע"פ שאין לו פת לשבת וכדו' או שלא אכל פת כמה ימים.

בהליכו"ע כתב דפת פלטר גוי מותרת לעולם, ושל בעה"ב אסורה אא"כ בשעת הדחק במקום שאין פת פלטר מצוי כלל או לצורך סעודות השבת.

דעת הש"ך עצמו דהמנהג להתיר פת עכו"ם אפילו בדאיכא ישראל כרמ"א, אולם בעשי"ת יש להיזהר מפת עכו"ם. ובכל אופן יש להיזהר אף בפת פלטר אם יש של ישראל, אא"כ של הגוי יפה יותר.

הפת"ש כתב דאם הנחתום מתעסק בשומן של איסור- יש לחוש שנתערב מזה בפת כדי נ"ט ואין הגוי נאמן בזה.

כתב הכה"ח דבסע' ח' פסק השו"ע דיש מי

סעיף ג' - פלטר שהזמין ישראל לביתו

הקשה הש"ך דמבואר בשו"ע בסע' ז' דאזלינן בתר תחילתו- דפת בעה"ב אסורה לעולם ודפלטר מותרת לעולם. ותירץ דאולי לכן כתב כאן בשם "יש מי שאומר" או דילמא כשהפלטר מזמינו (ס"ג) חמיר טפי מפלטר המוכר לבעה"ב (ס"ז).

ובהליכו"ע פסק דפת פלטר מותרת אף בהזמינו לביתו.

הביא הב"י דעת האור"ח בשם הרא"ה דאם פלטר הזמין ישראל לסעוד אצלו- הרי פתו כפת בעה"ב ואסור, וכ"פ השו"ע. ביאר הש"ך דזה לשיטתו של האור"ח דאזלינן בתר השתא, אבל לפוסקים הסוברים שפת פלטר מותרת לעולם, אף אם קנאה בעה"ב מהפלטר- מותר דאזלינן בתר תחילתו, וכ"כ הרשב"א דאף פלטר שהזמינו- הפת מותרת.

סעיף ד' - פת פלטר גוי כשהזמין פלטר ישראל

כבר קנה ועכשיו הגיע פלטר ישראל- נאסרת הפת, אולם מהאור"ח משמע דמיירי דוקא בפת שאצל הפלטר, אבל אם כבר קנה הישראל בהיתר- אינו אסור.

העיר הש"ך דכ"ז לדעת השו"ע בס"ב, אבל לדעת הרמ"א שם ודאי דשרי דהתיר פת פלטר גוי אף במקום שפת ישראל מצוי.

פסק השו"ע (גם זה מדב' האור"ח בשם הרא"ה) דלדעת המתירין לקנות מפלטר גוי, במקום שאין פלטר ישראל והגיע לשם פלטר ישראל- פת הפלטר גוי אסורה כ"ז שהישראל לא מכר פתו, ולאחר שכלה פתו של הפלטר ישראל- חוזרת פת הפלטר הגוי להיתרה.

כתב הש"ך דמפסק השו"ע משמע דאף אם

אמנתה דיני פת עכו"ם בנימוך קסג

ה. יש אומרים שמי שיש בידו פת או שיש פלטר ישראל ויש פלטר עובד כוכבים עושה פת יפה ממנו או ממין אחר שאין בידו של פלטר ישראל מותר לקנות מפלטר עובד כוכבים במקום שנהגו היתר בפת של פלטר דכיון דדעתו נוחה יותר בפת פלטר זה מפני השיבותו בעיניו ה"ז כפת דחוקה לו:

ו. במקום שנהגו היתר בפת של פלטר אפי' הוא נלוש בביצים או שביצים טוחים על פניו מותר אבל אינפנאדה שאפאה עובד כוכבים אסור לאכול מהפת שלה (ע"ל סימן קי"ג ס"ג): הגה: ויש אוסרים בפת שביצים טוחים על פניו משום שהן בעין ואינם בטלים לגבי פת ויש בהם משום בשולי עובד כוכבים (תוספות וסמ"ג והגהות אשיר"י וארוך ומרדכי פא"ט וסמ"ק סי' ר"ז) וכן נוהגין ואותן נילו"ש שקורין קיכלי"ך או מיני מתיקה שקורין לעקי"ך הם בכלל פת ובמקום שנהגין היתר בפת של עובד כוכבים גם הם מותרים ולא אמרינן שיש בהם משום בשולי עובד כוכבים ויש מיני נילו"ש שקורין קיכלי"ך שאופין

סעיף ה' - פת גוי יפה משל ישראל

פסק השו"ע בשם הרשב"א דאם יש פלטר גוי ופלטר ישראל, ופת הגוי יפה משל ישראל או שלגוי יש פת שהישראל לא עושה- מותר לקנותה במקום שנהגו היתר בפת פלטר גוי, כיון דדעתו נוחה יותר בפת זו- ה"ז חשיב כפת

הדחוקה לו שמותר (ב"י). כתב הב"י דהטור הבין דהרשב"א דלא כהירושלמי (שמהטור משמע שהרשב"א לא ראה את הירושלמי), אולם כתב הב"י לבארו שהרשב"א ראה את שניהם- והכריע כבבלי.

סעיף ו' - פת עם ביצים

הביא הטור דפת שהגוי לשה עם ביצים או שמרח עליה ביצים (ב"י)- לא חשיב ע"י זה לבישולי עכו"ם ושרי למתירים. וכ"ד התוס', הרא"ש והר"ן. ביאר הב"י בשם הרשב"א דאין לחוש לדם שבביצים דרוב ביצים אין בהם דם, וכמו"כ אין לחוש לביצת עוף טמא שאינה מצויה. אמנם הרשב"א פסק דאינפנדה של גוי (לחם עם שומן) אסור לאכול משום בישולי עכו"ם.

הרמ"א פסק דפת הטוחה בביצים- יש אוסרים משום בישולי גויים כיון דהיא בעין ולא בטלה. וכן המנהג (תוס', סמ"ג, הג"א, או"ה ומרדכי). עוד כתב לגבי עוגיות (קיכלי"ך) או מיני מתיקה (לעקי"ך) דחשובים כפת ובמקום שמתירין פת עכו"ם גם הם מותרים. וביאר הט"ז דכיון דאם קובע עליהם סעודה מברך עליהם המוציא- א"כ דינם כפת, ודוקא שבלילתם עבה (ש"ך).

השו"ע פסק כדעת הרשב"א, ובסי' קי"ג ס"ג כתב השו"ע דהשומן נאסר לפני שנבלע בפת משום בישולי גויים ולכן הפת אסורה.

הוסיף הרמ"א להיזהר בקיכלי"ך שאופים על ברזלים המשוחים בחלב (בצירה) או בשומן חזיר דיש לאוסרן וכן המנהג (הגש"ד ואגור).

קסד

אמהות

סימן קיב

בנימין

אותם על ברזלים ומושחים הברזל בשעת אפייה בחלב או חזיר באותן יש לזהר ולאסרן וכן המנהג (מהרא"י בהגהת ש"ד ואגור בשם ר"י מפרי"ש):

ז. פת בעה"ב אסורה לעולם אפילו קנאה פלטר ממנו ואפילו שלחה לישראל לביתו וכן אפי' שלחה אותה ישראל לאחר אסורה לעולם, ושל פלטר מותרת לעולם אפי' קנאה בעה"ב ממנו שלא הלכו באיסור זה אחר מי שהפת בידו עכשיו אלא אחר מי שהיה לו בשעת אפייה:

ח. יש מי שאומר דבמקום שאין פלטר מצוי כלל מותר אפי' של בעלי הבתים, וא"צ להמתין על פת כשר וכן נוהגין (ב"י בשם א"ח):

ט. הדליק עובד כוכבים התנור ואפה בו ישראל או שהדליק ישראל ואפה עובד כוכבים או שהדליק העובד כוכבים ואפה העובד כוכבים ובא ישראל וניער האש מעט הרי זה מותר, ואפי' לא זרק אלא עץ אחד לתוך התנור התיר כל הפת שבו

סעיף ז' - פת בעה"ב שהקנאה פלטר ולהפך

כתב הטור דפת בעה"ב אסורה לעולם אף אם קנאה פלטר ואפילו אם לקחה ישראל ונתנה לישראל אחר; ופת פלטר מותרת לעולם אפילו קנאה בעה"ב ממנו דאזלינן בתר האפיה ולא בתר מי שהפת אצלו עכשיו. וכ"ד הראב"ד, הרא"ש, תש' הרשב"א והר"ן. אמנם דעת הרא"ה (עי' בסע' ג') דאזלינן בתר השתא. השו"ע פסק כדעת הרא"ש וסיעתו.

סעיף ח' - כשאין פלטר מצוי

כתב השו"ע (בשם האור"ח בשם הרא"ה) דלא חמירא מדמאי שהתירו להאכיל את העני והאכסניא משום דוחק. כתב הרמ"א דא"צ להמתין על פת כשר ושכן נוהגין, וכמו שהורה בס"ב.

סעיף ט' - השלכת קיסם

איתא בע"ז ל"ח: "אמר רבינא הלכתא האי ריפתא דשגר (הסיק) גוי ואפה ישראל א"נ שגר ישראל ואפה גוי א"נ שגר גוי ואפה גוי ואתא ישראל וחיתה בה חיתוי שפיר דמי". נמצאו ג' מלאכות שאם עשאן ישראל התיר הפת: היסק התנור, חתיית הגחלים ואפייה. ♦ תמה הרא"ש דהרי בעינן אחת מג' מלאכות אלו וא"כ תימה היאך סמכו על השלכת קיסם? נאמרו בזה כמה יישובים: הרא"ש כתב דאפשר שבתחילת הגזרה זרקו קיסם בתחילת ההדלקה וכיון שתחילת המדורה נעשית על יד הישראל-נקראת על שמו, ועכשיו הקלו אף בהשלכה בסוף דהנח להם לישראל דמוטב יהו שוגגין ואל יהו מזידין.

אמנתה דיני פת עכו"ם בנימון קסה

שאין הדבר אלא להיות היכר שהפת שלהן אסורה, ואם נפח באש הוי כחיתוי (טור סימן קי"ג ובאגור בשם ר"י מולין והוא בתשובת מהרי"ל רכ"א):

י. אם אפו בתנור על ידי עובד כוכבים ג' פעמים ביום א' והכשירו התנור על ידי קיסם בב' הפעמים ובפעם השלישית לא הכשירו מותר (מרדכי): הגה: וי"א דאם הכשיר התנור פעם א' ולא עמד התנור מעת לעת בלא היסק אפילו אפאו בו כך כמה ימים הכל מותר מכח הכשר הראשון (ארוך כלל מ"ד ואגור) ויש לסמוך על זה:

יא. פת של ישראל שאפאה עובד כוכבים בלי חיתוי דישראל ובלא קיסם אסור, ואסור לזבוני לעובד כוכבים דילמא אתי לזבוני לישראל. ואם פיתת הלחם

ומקרב בישול הפת. הב"י פסק כרמב"ם והרשב"א שמתירים בקיסם כיון שטעמם מסתבר ומנהג ישראל תורה הוא. וכ"פ השו"ע שאם הדליק גוי את התנור וישראל אפה או להפך וכן כשהגוי הדליק ואפה וישראל נייער האש מעט- ה"ז מותר, ואפילו לא זרק אלא קיסם אחד התיר כל הפת שאין הדבר נעשה אלא להיכר שפת עכו"ם אסורה. הוסיף הרמ"א (האגור בשם מהר"י מולין) דאם ניפח באש- חשיב כחיתוי.

הרי"ף גרס בגמ' "והדר הדרוי" (ולא חתה חתוי) היינו שממש מהפך בפת ומקרב בישול. הרמב"ם ביאר דהשלכת הקיסם אינה בשביל קירוב הבישול אלא להיכר בעלמא שפת גויים אסורה, וזה מקולי הפת ומנהגן של ישראל תורה (רשב"א, שגם דעתו כן). הרמב"ן חלק על כל היתר השלכת הקיסם, וכתב דאין להתיר אלא אם הביא הישראל גחלים ומהם מדליקים האש. וסיים דמ"מ מסתבר שאין קיסם שלא מוסיף חום בתנור

סעיף י"ב - פרטים בהשלכת קיסם

פעם אחת ע"י קיסם ולא עמד התנור בלא היסק מעל"ע, אפילו אפו כך כמה ימים- הכל מותר מכוח היתר הראשון וסיים דיש לסמוך על זה, ובב"י כתב דהוי קולא יתירתא. הש"ך הביא בשם השע"ד דאם נסתפק אם הישראל הכשירו ע"י קיסם- הוי ספקא דרבנן ולקולא.

כתב המרדכי דמעשה בתנור שאופים שם גוים כל יום וישראל זורק שם קיסם כל פעם וע"י זה מתירו, ופעם אחת אפו שם ג' פעמים ובפעם השלישית לא זרקו קיסם- ופסק להתיר כיון דנשאר מן הגחלים מהאפיות הראשונות, וכ"פ השו"ע. הרמ"א כתב בשם האגור דאם הכשיר התנור

סעיף י"א - שלא למכור פת עכו"ם אפילו לגוי

ואף למוכרה לגוי אסורה דחיישינן שמא יחזור וימכרנה לישראל, אולם אם פיתתה

כתב המרדכי דפת ישראל שאפאה גוי ולא חיתתה בה ישראל- אסורה בכל אופן,

לשנים מותר לזבונני לעובד כוכבים: הגה: וה"ה לכל פת של עובד כוכבים שאסור ולכן נהגו שלא לקנות חתיכות מן העובד כוכבים דחיישינן שמא הוא פת איסור ומכרה לו ישראל כך (מרדכי פא"מ ובארוך):

יב. אם אפה עובד כוכבים הפת בלא חיתוי ישראל ובלא קיסם אפילו קרמו פני הפת בתנור מועיל חיתוי ישראל כל זמן שהפת צריך לתנור ומשביח באפייתו עדיין, ויש מי שאומר שאפילו הוציא הפת יש תקנה להחזירו לתנור על ידי ישראל אם הוא משביח:

יג. מי שאינו נזהר מפת של עובד כוכבים שהיסב אצל בעל הבית הנזהר מפת של עובד כוכבים ועל השלחן פת ישראל ופת של עובד כוכבים היפה משל ישראל, יבצע בעה"ב מן היפה ומותר בכל אותה סעודה בפת של עובד כוכבים:

(חתכה) לשניים- מותר למוכרה כך לגוי הוסיף הרמ"א דה"ה לכל פת גויים שאסורה, ולכן וכן ליתנה לפועליו, וכ"פ השו"ע. הט"ז נהגו שלא לקנות חתיכות פת מגויים שמא הוא פת כתב דפת כזו דינה כשלקות של גויים. איסור וישראל מכרה לו כך. (מרדכי ואו"ה)

סעיף י"ב- היתוי באמנע האפייה

כתב המרדכי דאם הגוי אפה הפת בלא חיתוי ע"י ישראל ובלא קיסם- אפילו כבר קרמו פני הפת יועיל חיתוי של ישראל כ"ז שהפת צריכה לתנור ומשתבחת בתוכו. והוסיף האגור בשם שע"ד דאפילו אם כבר הוציא הפת מהתנור ישנה תקנה- דאם יחזירה והיא משתבחת- יכול לעשות כן ע"י ישראל והפת מותרת. השו"ע סתם כמרדכי ואת האגור הביא בשם "יש מי שאומר".

סעיף י"ג- בעה"ב נזהר מפת עכו"ם והאורה אינו נזהר

כתב המרדכי בשם הראב"ה דאם בעה"ב נזהר מפת עכו"ם והאורח אינו נזהר- כיון דמצווה על בעה"ב לבצוע ומיירי באופן שפת עכו"ם יפה יותר- יבצע בעה"ב על פת העכו"ם ואף מותר לו לאכול ממנה כל הסעודה, אולם הסמ"ק כתב דיסלק פת העכו"ם ויברך על השניה. הכריע השו"ע כדעת המרדכי.

◆ הקשה התרוה"ד על דברי המרדכי דאם בעה"ב נזהר איך יש לו פת עכו"ם, והכריח דה"ה אם אינו שלו אלא כגון של האורח- מ"מ

מצוה עליו לבצוע על פת העכו"ם משום חיבוב מצוה. וכ"כ האגודה.

האו"ה והב"ח ביארו אחרת דברי המרדכי דמיירי שבעה"ב אינו נזהר והאורח נזהר והתירו לאורח, אמנם הט"ז האריך לדחות זאת ולבאר דהעיקר כהבנת השו"ע בדעת המרדכי.

כתב הש"ך דבאור"ח בסי' קס"ח ס"ב פסק השו"ע כמו כאן, והוסיף דבתחילה כתב השו"ע דאם לפניו פת עכו"ם ופת ישראל ופת העכו"ם

אמהות דיני פת עכו"ם בנימון קסז

י"ד. כותח של עובד כוכבים מותר ואין חוששין לפת עובד כוכבים שבו: הגה: וכן כל מקום שנתערבה פת של עובד כוכבים בשאר מאכל בטל ברוב בין בלח בין ביבש אבל אסור לערב כדי לאכלו (ארוך):

טו. מי שנזהר מפת עובד כוכבים מותר לאכול בקערה עם מי שאינו נזהר ממנו ואף על פי שטעם פת עובד כוכבים מתערב בפת ישראל אינו חושש: הגה: י"א

יפה יותר- יסלק של העכו"ם עד לאחר המוציא, וביאר דשם מיירי כשהוא לבדו משא"כ הכא דאם לא יברך על של עכו"ם איכא איבה (שיפגע האורח), ואף דשם משמע רק כשיש רבים איכא איבה א"כ באורח אחד ליכא, אולם הכא כיון דצריך מדינא לבצוע על הפת היפה (דהיא של עכו"ם)- מצטרף לסניף לגבי דין זה ולכן בוצע על של העכו"ם; עוד

תירץ דכשפיתן שווה- אין איבה, אולם כשפת העכו"ם יפה יותר- בזה יש איבה. וכן הסיק הט"ז דהכא מיירי שהוא עם אורח, אבל כשבעה"ב לבדו יסלק הפת של עכו"ם ויבצע על של ישראל.

הכה"ח כתב דהוא רק רשות לבעה"ב לבצוע על של עכו"ם, אולם הטוב ביותר הוא שיבצע על של ישראל והאורח על של עכו"ם.

סעיף י"ד- הערובת פת עכו"ם

כתב הטור בשם הגאונים והרשב"א בשם ר"ח דכותח (מעין תבשיל שהיה בזמנם שהיה בו פת וחלב) של עכו"ם מותר ואין חוששין לפת שבו, וכ"פ השו"ע.

כתבו הט"ז והש"ך דכמו"כ אין לחוש לחלב שבו שמא הוא טמא שהרי אינו מתגבן, ואף אם יש בו מיעוט נסיובי דחלבא- בטל במיעוטו. הקשה הט"ז דאם בטל במיעוטו היאך אמרו בגמ' דכותח הבבלי מטמטם את הלב משום נסיובי דחלבא שבו. ותירץ דמיירי כשעשה הגוי כותח וישראל רואהו והחידוש הוא דלא חיישין לפת עכו"ם. הב"ח יישב דכותח אינו בכלל גזירת חלב נכרי ולא

שראינוהו חולב אלא שכעת רואים החלב מגובן לפנינו ויש בו נסיובי דחלבא טובא, לכן לא חוששים לחלב טמא.

פסק הרמ"א בשם האו"ה דכל מקום שנתערב פת עכו"ם במאכל- בטל ברוב בין בלח בין ביבש, אבל אין לבטלו לכתחילה וה"ה לענין בישולי עכו"ם. הוסיף הש"ך דאפילו הוא דבר חשוב. ובכה"ח כתב דאם הוא עדיין בעין- לא מיקרי תערובת ואסור.

כתב הפת"ש דאם נפל פת או בישולי עכו"ם לתבשיל ואין רוב כנגדו ואח"כ נפל לתבשיל אחר- סגי ברוב נגד הפת דלא אמרינן דנעשה חנ"נ בתחילה.

סעיף ט"ו- מי שנזהר מפת עכו"ם האוכל עם מי שאינו נזהר

כתבו התוס' בע"ז ל"ה: דמי שנזהר מפת עכו"ם- מותר לאכול בקערה עם מי שאינו נזהר ואינו חושש מתערובת הפת, אע"פ שהטעם של

הפת מתערב עם פת ישראל- אין להחמיר, כדאיתא בחולין דלא גזרו על תערובת דמאי אלא כשהוא בעין וה"ה הכא. וכ"פ השו"ע.

קסח

אמנתה

סימן קיב

בנימין

דמי שנוהר מפת של עובד כוכבים ואוכל עם אחרים שאינן נזהרין מותר לאכול עמהם משום איבה וקטטה הואיל ואם לא יאכל עמהם פת שהוא עיקר הסעודה התירו לו משום איבה ואין ללמוד מכאן לשאר איסורין (ב"י בשם תשובת אשכנזית והוא תשובת מהרי"ל סימן ל"ה):

מז. יש מי שאומר שהנוהר מפת עובד כוכבים והוא בדרך אם יש פת של ישראל עד ד' מילין ימתין, וכבר נתבאר לעיל דנוהגין להקל:

כתב המהרי"ל בשם רבנו שמחה דמותר לנוהר לאכול עם שאינו נזהר משום איבה, והיינו דוקא בפת שהוא עיקר הסעודה ואם לא יאכל איכא איבה, אבל בחמאת גויים ושאר איסורים אסור לו לאוכלם דהרבה יש שאינם אוכלים חמאה וכה"ג. וכ"פ הרמ"א והש"ך.

סעיף ט"ז - ההולך בדרך

פסק השו"ע בשם האגודה דיש מי שאומר שהנוהר מפת עכו"ם והולך בדרך ימתין עד ד' מילין בשביל לקנות או לאכול פת ישראל. הרמ"א כתב דלעיל נתבאר דנוהגין להקל ואזיל כשיטתיה לעיל ס"ח. כתב הפת"ש בשם החכ"א דכיון דנלמד מדין תפילה א"כ יש לילך לדעה זו שיעור מיל אפילו כשאינו בכיוון הליכתו. בתש"ב כתב דאין חילוק בין רוכב להולך, אמנם יש לחלק בין הולך לבדו להולך עם בני ביתו דבזה יש להקל.

סימן קיג - דיני בישולי עובדי כוכבים. וכו' ט"ז סעיפים:

א. דבר שאינו נאכל כמו שהוא חי וגם עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת או לפרפרת שבישלו עובד כוכבים אפילו בכלי ישראל ובבית ישראל אסור משום בישולי עובדי כוכבים:

ב. עירב דבר הנאכל כמו שהוא חי עם דבר שאינו נאכל כמו שהוא חי בשלם העובד כוכבים אם העיקר מדבר שיש בו משום בישולי עובד כוכבים אסור ואם לאו

סעיף א' - גדר בישולי עכו"ם

במתני' ע"ז ל"ה: מני התנא שלקות גויים בכלל דברים האסורים באכילה. כתב רש"י דטעמא משום איסור חתנות ובגמ' ל"א. הוסיף דאסור שמא יהא רגיל אצלו ויאכילנו דבר טמא.

כתב הטור בשם ר"ת דאין חילוק בין בית ישראל לבית הגוי, וכ"כ הפוסקים ודלא כר' אברהם דהתיר בבית ישראל דלא שייך בזה חתנות או שיאכילנו דבר טמא. וכ"פ השו"ע כר"ת.

עוד שם בגמ' ל"ח. "אמר רב שמואל ב"ר יצחק אמר רב כל הנאכל כמות שהוא חי- אין בו משום בישולי גוים. בסורא מתנו הכי, בפומפדיתא מתנו הכי אמר רב שמואל בר יצחק אמר רב כל שאינו עולה על שולחן מלכים ללפת בו את הפת- אין בו משום בישולי גוים".

פסקו ר"ח, הרמב"ם, התוס', הרא"ש, הרשב"א,

סעיף ב' - עירב דבר הנאכל חי עם דבר שלא נאכל חי

איתא בע"ז ל"ח. "אמר רב אסי אמר רב דגים קטנים מלוחים אין בהן משום בישולי עכו"ם.. ואי עבדינהו עובד כוכבים כסא דהרסנא (דגים וציר וקמח) אסור, פשיטא מהו דתימא הרסנא

מותר: הגה: ומותר לאכול אפונים קלויים של עובדי כוכבים וכן הקטניות שקורין ערבשין קלויים דאינן עולים על שלחן של מלכים וכן נהגו בהם התר אם לא במקום שנהגו למשוח המחבת בחלב שאז נוהגים בהם איסור (רמב"ם פי"ז דמ"א ומהר"א מפראג והגהות בארוך) אבל בלאו הכי שרי, ואין לחוש לכלים של עובדי כוכבים דסתמן אינן בני יומן וכל פרי שנאכל כמו שהוא חי אע"פ שבשלו אותו עובדי כוכבים ונמחה ונעשה תבשיל בידיהם שרי ועל כן אוכלין הפובידל"א שעושין העובדי כוכבים (ד"ע ממשמעות הרמב"ם ור"ן ותוס' והוא פשוט):

ג. פנאד"ה שאפאה עובד כוכבים אסורה אפילו למי שנוהג היתר בפת של עובדי כוכבים שהשומן נאסר כשהוא בעין משום בישולי עובדי כוכבים ונבלע בפת וכן ירקות הנאכלים חיים שבשלם עם בשר אסורים מפני ששומן של בשר נבלע בהם:

מלכים וכן נהגו, א"כ הגוי מושח המחבת בחלב (רמב"ם ואו"ה), אמנם בלא"ה שרי ולא חיישנן לכליהם דסתם כלי גוי אינן ב"י.

הוסיף הרמ"א שפרי הנאכל כמות שהוא חי אע"פ שבשלו עכו"ם ונמחה ונעשה תבשיל בידו- שרי לכן מותר לאכול פובידל"א (מאכל עם גודגדניות שנימוחות בו) {דעת עצמו ממשמעות הרמב"ם והתוס'}.
סעיף ג' - פנאדה של עכו"ם

לענין פת אך לא לענין בישולי עכו"ם, אולם לרמ"א שכתב (בס"ז) שגם לענין בישול זה מועיל- לא משכחת להאי דינא אלא בפנאדה של עכו"ם.

הט"ז האריך לדון בזה והעלה דמירי בשל עכו"ם והרבותא היא דכיון שנוהגים באותו מקום היתר בפת עכו"ם אפשר דנימא דאין איסור בשומן כיון דהקמח הוא עיקר כדלעיל ס"ב וכן בירקות שמוותרים משום בישולי עכו"ם- נימא דהם עיקר ושומן הבשר טפל קמ"ל דלא אמרינן הכי דכיון דהשומן בעין לא בטיל.

עיקר קמ"ל קימחא עיקר". עפ"ז כתב הרשב"א דאם עירב דבר הנאכל כמות שהוא חי עם דבר שלא נאכל כמות שהוא חי ובישלם גוי- אזלינן בתר העיקר: אם העיקר הוא דבר שיש בו משום בישולי עכו"ם אסור, ואם לאו שרי, וכ"פ הטוש"ע.

כתב הרמ"א דמותר לאכול אפונים קלויים וחומוס קלוי של עכו"ם דאינן עולים על שלחן

פסקו הטוש"ע בשם הרשב"א דפנאדה שאפאה עכו"ם- אסורה אף למי שנוהג היתר בפת עכו"ם, כיון שהשומן נאסר כשהוא בעין משום בישולי עכו"ם ונבלע בפת, וכן ירקות הנאכלים כמות שהם חיים ובישלם עם בשר- אסורים מפני שומן בשר שנבלע בהם.

הגירסה בטור היתה פנאדה של עכו"ם, ובב"י כתב דהוא ט"ס דהא אפילו אם הבצק של ישראל אסורה משום בישולי עכו"ם כדלעיל בס"א.

הש"ך תירץ בזה דאפשר להעמיד דין זה בפנאדה של ישראל בשזרק קיסם שמועיל

אמתהת דיני בישולי עכו"ם בנימוין קעא

ד. יש מי שמתיר בשפחות שלנו ויש מי שאוסר ואפילו בדיעבד (תשובת הרשב"א ס' ס"ח): הגה: ובדיעבד יש לסמוך אדברי מתירים (ארוך כלל מ"ג והגהות ש"ד) ואפילו לכתחלה נוהגין להקל בבית ישראל שהשפחות והעבדים מבשלים בבית ישראל כי אי אפשר שלא יחתה אחד מבני הבית מעט (שם):

ה. עובד כוכבים שבישל ולא נתכוין לבישול מותר. כיצד עובד כוכבים שהצית אור באגם כדי להעביר החציר ונתבשלו בו חגבים הרי אלו מותרים ואפילו במקום שעולים על שלהן מלכים, וכן אם חרץ הראש להעביר השער מותר לאכול ראשי האזנים שנצלו בשעת החריכה אבל אם כיון לשם בישול כגון שהסיק התנור לבשל בו והיה בו בשר תחלה ונצלה אף על פי שלא כיון לזה הבשר שהרי לא ידע בו אסור:

סעיף ד' - עבד של ישראל

נחלקו הרא' לעניין איסור בישול בעבד של הישראל: דעת האור"ח בשם הרמב"ן דעבד הקנוי לישראל- אין בו איסור בישול עכו"ם כיון דקנוי לו ומוזהר עליו בשבת מהתורה- אינו בכלל הגזירות הללו. דעת הרא"ה דאף דהדעת נוטה להתיר כרמב"ן- מ"מ בעל נפש יחמיר על עצמו. דעת הרשב"א בתש' דנוהגין איסור בהם אף בדיעבד. השו"ע כתב דיש מי שמתיר בשפחות שלנו (הרמב"ן) ויש מי שאוסר אף בדיעבד (הרשב"א)- ונמצא דפסק הלכה כרשב"א דהוא י"א בתרא. הרמ"א כתב דבדיעבד יש לסמוך על המתירים

(או"ה), ואם זה בבית הישראל- נוהגין להקל אף לכתחילה דא"א שאחד מבני הבית לא יחתה מעט, כשיטתו לקמן ס"ז שחיתוי מהני גם בבישולי עכו"ם. הש"ך העיר שבארצותיהם השפחות היו נשכרות לשנה ואין להם דין עבד של ישראל וא"כ איך הקל הרמ"א בזה, וביאר דהרמ"א אכן מיירי בשפחה שדיבר השו"ע, או דמיירי אף בשפחותיהם אלא דצירף סברת ר' אברהם המתיר לגוי לבשל בבית ישראל, או שעיקר ההיתר של הרמ"א הוא בגלל סוף דבריו דא"א שלא יחתה אחד מבני הבית. הט"ז כתב בשם הדר"מ דאף אם חיתה אחד מבני הבית בלא כוונה מועיל, אמנם לכתחילה יכוון לתקן האש.

סעיף ה' - שאין נאכר א"כ הגוי נתכוון לבישול

איתא בע"ז ל"ח. א"ר יוחנן האי גוי דחריך רישא שרי למיכל מיניה אפילו מריש אוניה. אמר רבינא הלכך האי גוי דשדא סיכתא לאתונא וקבר בה ישראל קרא מעיקרא ואח"כ הסיק בה הגוי שפיר דמי (הדלעת מותרת משום בישולי עכו"ם).

פשיטא, מהו דתימא לבשולי מנא קא מיכוין קמ"ל לשרורי מנא (להקשות היתד) קא מיכוין. נתבאר דבעינן שיהא בדעת הגוי כוונה לבשל, אבל אם מתכוון לדבר אחר ודרך אנב בישל- לא חשיב בישול עכו"ם האוסר.

ו. כל שבישלו ישראל מעט בישולו בין בתחלה בין בסוף מותר, לפיכך אם הניח עובד כוכבים בשר או קדרה על גבי האש והפך ישראל בבשר והגיס בקדרה או שהגיס ישראל וגמר העובד כוכבים הרי זה מותר. ואפילו לא היה מתבשל בלא סיוע העובד כוכבים:

לשם בישול כגון שהסיק התנור ע"מ לבשל בו והיה בו בשר ונצלה- אף שלא ידע ולא כיוון לזה הבשר אסור. הקשה הט"ז דבהמשך דבריו הקל הטור גבי אם מספקינן אם סילק הגוי וכתב דספק דבריהם להקל, ומדוע כאן חשש שמא הגוי התכוון לבישול. ותירץ דגבי סילוק הוא אינו דבר מצוי לכן הקלו, אבל שהגוי יתכוון לבשל- הוי דבר המצוי ובוה אין להקל.

כתב הרא"ש דמוכח מהרי"ף דאם הגוי ידע שהדלעת שם- יש לאסור דחיישינן שהתכוון גם לבשלה אף דעשה משהו אחר (ובב"י כתב דלא ראה בפוסקים כהבנת הרי"ף). אמנם מדברי הטור משמע דאם הגוי הסיק התנור על מנת לבשל- הדלעת תיאסר אף שלא ידע הגוי שהיא שם, וכ"כ הרמב"ם והרשב"א. השו"ע פסק כלשון הרמב"ם דעכו"ם שבישול ולא נתכוון לבישול- מותר, אבל אם נתכוון

סעיף ו'- השתתפות הישראל מבטלה בישול עכו"ם

דהב"י החמיר מאוד בספק דרבנן ומדברי מהרא"י והטור מוכח דיש להתיר גם בצלי. פסק השו"ע דכל שבישלו ישראל מעט בין בתחילה בין בסוף- מותר, לפיכך אם הניח עכו"ם בשר או קדרה על האש והישראל הפך הבשר או הגיס הקדרה או שהגיס הישראל וגמר העכו"ם- מותר. הוסיף הרמ"א שמותר אף אם לא היה מתבשל בלא סיוע העכו"ם. תמהו הט"ז והש"ך על הרמ"א דהוא נגד גמ' מפורשת דאם לא היה מתבשל בלא סיוע העכו"ם דאסור. הט"ז יישב דכוונתו שלא היה מתבשל לגמרי בלא סיוע הגוי, אך כמאב"ד היה מתבשל אף בלא סיועו. וכתב דאפשר לסמוך על קולת הרמ"א בבית ישראל בצירוף סברת ר' אברהם (המתיר לגוי לבשל בבית ישראל), אולם בבית הגוי אין להקל אא"כ יניח הישראל הקדרה במקום שתבשל כדבעי.

עוד שם בגמ' 'הניח ישראל בשר ע"ג גחלים ובא גוי והיפכו מותר'. ואוקמוה בגמ' דהגוי מזרז הבישול ואפ"ה מותר דקרובי בישול לא חשיב בישול ואף שעד שיעור מאכל בן דרוסאי שייך לאסור משום בישול עכו"ם (עיין לקמן ס"ח) וכאן הגוי היפך בפחות ממאב"ד- מ"מ לא נאסר אלא היכא דהגוי עושה כל הבישול. וכן שם בגמ' דאם הניח הגוי והיפך הישראל מסקנת הגמ' דשרי דלא נאסר אלא כשהגוי עשה הכל. וביאר הב"י דאם בלעדי מעשה הגוי לא היה מתבשל אסור. -הב"י הבין דמיירי בהיפוך הבשר וכ"ד הרמב"ם, אך הטור הבין דמיירי בהיפוך הגחלים. בשר בשיפוד- כתב הב"י דאין לתת לגוי להפך בשר בשיפוד אא"כ נתבשל כמאב"ד כיון דגם אם צד אחד נצלה הגוי יבשל הצד השני וכן חיישינן שמא הגוי יעקור השיפוד לגמרי ויחזירנו דאסור (לקמן ס"ח). ובדר"מ כתב

אמנתה דניני בישולי עכו"ם בנימוין קעג

ז. אין שגירת (פי' הבערה ובערו והשיקו תרגום ויהון שגרין) התנור מועלת אלא בפת אבל בשאר המתבשלים אין שגירת התנור ולא הדלקת האש מעלה ומוריד אלא ההנחה דווקא, לפיכך הרוצה לבשל מחבת בתנור של עובד כוכבים צריך שיתן ישראל המחבת לתוך התנור למקום הראוי להתבשל בו: הגה: ויש חולקין וסבירא להו דהדלקת האש או חיתוי בגחלים מהני לענין בישול כמו לענין פת וכן נוהגין (הגהות ש"ד ובארוך ובמרדכי פא"מ), ואפילו חיתוי בלא כוונה מהני ומועיל (ממשמעות מהרא"י בהגהת ש"ד וכל בו) וי"א דאפילו לא חיתה ישראל ולא השליך שם קיסם רק שהעובד כוכבים הדליק האש מאש של ישראל שרי (או"ה שם בשם מהר"ם):

ח. נתן ישראל קדרה על האש וסלקה ובא עובד כוכבים והחזירה אסור אלא אם כן הגיע למאכל בן דרוסאי שהוא שלישי בישולו כשסילקה:

הש"ך תירץ דהרמ"א לשיטתו דמשווה פת לבישול עכו"ם דבתרווייהו מהני זריקת קיסם או חיתוי וא"כ ודאי דמהני אף אם אינו מתבשל אלא בסיוע העכו"ם וכך הבין הרמ"א פשט בדברי הגמ'. לדינא, הש"ך נשאר בתמיהתו על הרמ"א דסותר לגמ' ומקל לדמות זאת לחיתוי וקיסם (דלא דמי להם כמו שחילק הר"ן להדיא) והסיק לאסור בכה"ג.

סעיף ז' - עוד דינים מהנ"ל

נחלקו הרא' האם ג' מלאכות שהתירו בפת- התירו גם בבישולי עכו"ם: הר"ן כתב דג' מלאכות שנאמרו בפת להתירו מפת עכו"ם מהני בפת אבל לא בבישול. וכ"כ הרשב"א, ר' יונה והביאו הב"י והוסיף דכ"ש דחיתוי באש לא מהני. דעת האו"ה והמרדכי דחיתוי מהני בבישול כמו בפת וכ"ד הגש"ד, ואפילו חיתוי בלא כוונה מהני (מהרא"י, הגש"ד וכלבו). דעת האו"ה בשם מהר"ם דאפילו אם הגוי לקח אש מאש ישראל מותר אף בלא חיתוי או קיסם. פסק השו"ע כרוב הרא' דשגירת התנור

והדלקת האש מועילה רק בפת אך לא בבישול ואין מועיל אלא הנחה שיניח ישראל במקום הראוי להתבשל. הרמ"א פסק כאו"ה שבישול דינו ככפת כמובא לעיל, והביא גם דעת מהר"ם. כתב הט"ז בביאור דעת הר"ן דשגירת התנור מועילה בפת כיון דצריך להוציא כל הגחלים מהתנור קודם שיאפה לכן ניכר מעשה הישראל; משא"כ בתבשיל שהאור מוסק כ"ז שהולך ומתבשל לא ניכר כאן מעשה הישראל. והוסיף בשם האו"ה דבעינן בחיתוי שיכוון לחזק האש ודלא כרמ"א. וסיים בשם הדר"מ דגם ניפוח האש בפה מהני.

סעיף ה' - נתן ישראל ונתבשל עד מאב"ד

איתא בע"ז ל"ח. "א"ר אסי א"ר כל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי אין בו משום בישולי על האש וטושו"ע דאם נתן ישראל קדרה על האש וסילקה לפני שהגיעה למאב"ד

ט. אם בישלו עובד כוכבים כמאכל בן דרוסאי וגמרו ישראל יש לאסור אלא אם כן הוא ערב שבת או ערב יום טוב או שיש הפסד מרובה בדבר (ויש מתירין בכל ענין) (טור בשם הרא"ש ור"ן ור"ף ומהר"ם ואו"ה וסמ"ק סימן שכ"ג שר' יקר עשה כן מעשה וכ"ה בכל בו וכ"פ בסה"ת ומרדכי ואגודה פא"מ ורא"ה בס' ב"ה וסמ"ג דף נ"ז ע"ב ושכן קבל מר"י ור' ירוחם נ"ז ח"ז שכן הסכימו רוב הפוסקים ולא כדת השיג הב"י בב"ה אר' ירוחם בזה עיין שם) וכן נוהגין:

י. הניח ישראל על גבי גחלים עוממות שלא היה ראוי להתבשל עליהם כמאכל בן דרוסאי ובא עובד כוכבים והפך בו ונתבשל אסור:

והחזירה הגוי אסור, אולם לאחר שהגיע למאב"ד מותר. כתב הב"י דמאב"ד הוא שליש בישול כדעת רש"י והרשב"א, ואף דדעת הרמב"ם הוא חצי בישול- מ"מ כדאי הם רש"י והרשב"א לסמוך עליהם בבישול עכו"ם שהוא מדרבנן. כתבו הט"ז והש"ך בדעת השו"ע דאסור אף כשסילקה העכו"ם ודלא כהב"ח דס"ל

דבסילקה העכו"ם שרי. וביאר הט"ז דכשהגוי סילקה כ"ש דאסור דהגוי בא ומבטל המעשה דישראל ועושה מחדש הכל וחלק על הב"ח דס"ל דבדיעבד הקלו בגוי. אולם דעת הש"ך עצמו דלא כהב"ח אלא כיון דסילק הגוי חשיב כהשלכת קיסם דמתיר בכה"ג ודאי דשרי. וכל זה לדעת הרמ"א, אולם לדעת השו"ע ודאי שסובר הש"ך דאסור וכמו שכתבנו בתחילה.

סעיף ט'- בישול העכו"ם כמאב"ד וגמרו ישראל

הצורך כדאי הם הרא"ש וסיעתו לסמוך עלייהו. אולם בדר"מ תמה על הב"י כיון דרבו המתירים ואמאי כתב דהרא"ש דעה יחידאה הוא.

השו"ע פסק כדעת הרשב"א, וכרא"ש במקום הצורך (ע"ש, עיו"ט, או במקום הפס"מ), והרמ"א פסק כרא"ש לכתחילה. וכ"פ הש"ך ודלא כמהרש"ל.

הפת"ש הביא דהתפארת למשה הסתפק אם הורידו ישראל מהאש והחזירו העכו"ם אי מהני.

כתב הטור בשם הרשב"א דה"ה איפכא אם בישל הגוי כמאב"ד ואח"כ בא הישראל וגמרו אינו מוציאו מבישול עכו"ם כיון דאין בישול אחר בישול.

אמנם אין דעת הרא"ש כן דלהקל אמרו ולא להחמיר, לכן כשבישל גוי כמאב"ד וגמרו ישראל מותר.

כתב הב"י דאף דמהר"ם מרוטנבורג ור"פ מתירים בזה- כיון דרבו האוסרים (רשב"א, ר"ח, ר"ן וריב"ש) נקטינן כוותייהו, אולם בשעת

סעיף י'- הניח ישראל במקום שלא ראוי להתבשל והיפך העכו"ם

כתב הרשב"א דאם הניח ישראל תבשיל ע"ג גחלים עוממות שלא ראוי להתבשל בהם כמאב"ד (הוסיף בב"י על הטור וכן עכו"ם.

בשו"ע) ובא עכו"ם והיפך בו ונתבשל ע"י זה- אסור משום בישולי עכו"ם.

אמנתה דני בישולי עכו"ם בנימוין קעה

יא. הניח ישראל על גבי האש והניח עובד כוכבים לשמרו והפך בו ואין ידוע עם סלקו העובד כוכבים עד שלא הגיע למאכל בן דרוסאי מותר (דספק דבריהם להקל) (טור) וכן כל ספק בישולי עובדי כוכבים וכיוצא בו מותר:

יב. דגים קטנים שמלחן ישראל או עובד כוכבים הרי הן כמו שנתבשלו מקצת בישול ואם צלאן עובד כוכבים אחר כן מותרים, אבל דגים מלוחים גדולים אינם נאכלים אלא ע"י הדחק לפיכך אם צלאן עובד כוכבים אסורים ויש מתירין: הגה: וכן כל דבר שנאכל חי על ידי הדחק ובשלו עובדי כוכבים דינו כדגים גדולים (ד"ע), ובשר מלוח אינו נאכל כלל כמו שהוא חי ואסור אם נתבשל על ידי עובד כוכבים (תוס' פ' החולץ):

סעיף י"א- גוי המושגה על תבשיל ואין ידוע אם סילקו

כתב הטור דישראל שהניח גוי לשמור על התבשיל ואין ידוע אם הגוי סילקו והחזירו קודם שהגיע למאב"ד או לא- ה"ז מותר ואין חוששין לכך דספק דרבנן להקל. הב"י כתב בשם הרשב"א דאין לגוי הנאה בסילוקו שנחוש לכך. והביא בשם ר"ח דכ"ז דוקא במקום שאין חשש

שיחליף כגון שיש שם שומר בחוץ שלא יחליף או שנעל עליו ויודע שאין בבית שום דבר איסור, אבל בלא"ה אסור. פסק השו"ע כרשב"א וכתב הרמ"א הטעם דספק דבריהם להקל. ועוד הוסיף הרמ"א דבכל ספק בישולי עכו"ם כגון אם חיתה הישראל באור או לא וכיו"ב- מותר (ט"ז).

סעיף י"ב- דגים מלוחים

איתא בע"ז ל"ח. "דג מליח חזקיה ובר קפרא שרו ר' יוחנן אסר". וביאר רש"י דמלחו גוי ונאכל כך בלא בישול- נחלקו לגבי לאוכלו כמות שהוא אם יש בזה משום בישולי עכו"ם. נחלקו הרא"ה בפסק ההלכה: הרי"ף, הרא"ש, הרמב"ם, הרמב"ן והרשב"א פסקו דשרי. הראב"ד והרמב"ן ביארו דלא פליגי במליחה אלא בדג מליח שצלאו גוי דחזקיה סבר כיון שנאכל כשהוא מליח חשיב נאכל כמות שהוא חי ואין בו משום בישולי עכו"ם, ור"י סבר דאכילה ע"י הדחק כה"ג לאו שמיה אכילה ואסור וכן פירש ר' יונה שפסק כר"י לאסור, והרמב"ן פסק כחזקיה להתיר.

הרמב"ם, הרשב"א והטור חילקו בין דגים קטנים לגדולים- וביאר הב"י דדגים קטנים כיון דהם רכים מליחתן עושה שיהיו ראויין לכל אדם ולכן צלייה אחרי מליחתן לא חשיבא, אולם דג גדול אינו ראוי לאכילה ע"י מליחתו אלא ע"י הדחק ולכן צלייתו לאחר מליחתו חשיבא. פסק השו"ע דדגים קטנים שמלחן ישראל או גוי הרי הם כנתבשלו מעט ואם צלאן גוי אח"כ מותרים. וכתב הש"ך דדגים קטנים לאו דוקא אלא אפילו קצת גדולים דהא אמרינן בגמ' דדגים קטנים אין בהם משום בישולי עכו"ם דאינן עולים על שולחן מלכים וכ"כ הט"ז בשם הרש"ל, אולם דעת הב"ח דקטנים שאינן

יג. דג שמלחו עובד כוכבים ופירות שעשנן עד שהכשירן לאכילה הרי אלו מותרין דמלוח אינו כרותח בגזירה זו והמעושן אינו כמבושל: הגה: גם כבוש אינו כמבושל דלא אסרו אלא בישול של אש (טור):

יד. ביצה אף על פי שראויה לגומעה חיה אם בשלה עובד כוכבים אסורה:

עולים היינו שעתידין לגדול אבל אם נשארים בקטנותן עולים. הוסיף השו"ע בשם הרשב"א דדגים מלוחים גדולים אינם נאכלים אלא ע"י הדחק לכן אם צלאן עכו"ם אסורים ויש מתירין. כתב הרמ"א דכמו"כ כל דבר שנאכל חי ע"י הדחק דינו כדגים גדולים לענין בישולי עכו"ם (ד"ע). הביא הש"ך דעת האו"ה דחבושים וערמונים חשיב נאכל ע"י הדחק ובתו"ח חלק עליו לגבי ערמונים. הוסיף הרמ"א דכשר מלוח אינו נאכל כמות שהוא חי כלל ויש בו משום בישולי עכו"ם (תוס'), והט"ז הביא דהטור דימה בשר לדגים קטנים וביאר דהטור מיירי כשהבשר נמלח ושהה זמן רב במלח כמו שכתב הטור עד שראוי לאכילה בלא בישול.

סעיף י"ג - בישולי עכו"ם דוקא בתולדת האש

כתב הרשב"א בתוה"ק דכל מה שנאסר בעכו"ם הוא דוקא ע"י האש, אבל מליח כרותח וכבוש כמבושל לא אמרינן הכא והביא ראיות לכך (לדוגמא מדתנן שלקות לאיסורא שהוא תולדת האור). ולכן בשר או דגים שכבשן או מלחן גוי עד שראוין לאכילה - מותרים דאין בזה משום בישולי עכו"ם ואפילו אם בישלם אח"כ כיון דמבשל דבר שנאכל כמות שהוא חי כיון דע"י המליחה או הכבישה נעשו ראויין לאכילה. וביאר הב"י דכתב שנמלחו ואח"כ בישלם לדיוקא דאף דגים קטנים בלא מליחה אם בישלם מותרים, מ"מ לאחר שנמלחו הם ראויין לעלות על שולחן מלכים - אפ"ה שרו כיון שנאכלים כמות שהן חיים לאחר שנמלחו. כתב הטור דה"ה אם דהכשירוהו לאכילה ע"י עישון - אין בזה משום בישולי עכו"ם והוא מדברי הירושלמי בנדרים. וכ"כ הרשב"א, הר"ן והרמב"ם, ומ"מ כתב הב"י שאע"פ שעישנו ישראל - אם בישלו גוי אסור כדין דגים גדולים. פסק השו"ע דדג שמלחו עכו"ם ופירות שעשנן והכשירם ע"י כן לאכילה - מותרין דמליח אינו כרותח ומעושן אינו כמבושל בגזירה זו דבישולי עכו"ם, והוסיף הרמ"א דגם כבוש אינו כמבושל אלא בישול אש בלבד (טור). כתב הש"ך דבב"י ודר"מ כתבו דאם עישנו ישראל ובישלו עכו"ם אסור ומשמע דקאי גם בדגים קטנים. והביא דבאו"ה התיר דגים קטנים ע"י עישון כתב דלפי"ז למתיר דגים גדולים ע"י בישול בסעיף י"ב (היש מתירין) ה"ה דגים גדולים מעושנים שבישלם עכו"ם דשרי.

סעיף י"ד - דין ביצה

נחלקו אמוראים בע"ז ל"ח. בדין ביצה ונפסקה הלכה כמאן דאסר ולכן אף דביצה ראויה לגומעה חיה אסורה משום בישולי עכו"ם דאין אכילה זו מיקרי אכילה חשובה, וכ"פ התוס' והשו"ע.

אמנתה דניני בישולי עכו"ם בנימוין קעז

טז. תמרים המרים קצת שאינם נאכלים אלא על ידי הדחק אם בשלם עובר כוכבים אסורים:

טז. כלים שבישל בהם העובר כוכבים לפנינו דברים שיש בהם משום בישולי עובדי כוכבים צריכים הכשר ויש אומרים שאינם צריכים, ואף לדברי המצריכים הכשר אם הוא כלי חרס מגעילו שלש פעמים ודיו מפני שאין לאיסור זה עיקר בדאורייתא: הגה: עובר כוכבים שבשל לחולה בשבת מותר למוצאי שבת אפילו לבריא ואין בו משום בשולי עובדי כוכבים דכל כה"ג היכרא איכא (ב"י בשם הר"ן שכ"כ בשם הרא"ה):

סעיף ט"ז - דין תמרים

איתא בגמ' ע"ז שם דתמרים המרים מאוד ודאי אסורים משום בישולי עכו"ם, מתוקין ודאי דשרי ונסתפקו מה דין המרים קצת ונפשט דאסורים דאין נאכלים אלא ע"י דוחק גדול. וכ"כ הרשב"א וכ"פ בטושו"ע. כתב הש"ך בשם האו"ה דאגסין ותפוחין אף דהרבה מבשלים אותם מ"מ מותרים משום בישולי עכו"ם כיון דרוב אכילתן כשהן חיים.

סעיף ט"ז - דין כלי שבישל בו עכו"ם

נחלקו הרא' בדין כלי שבישל בו עכו"ם: הרשב"א כתב דגוי שבישל תבשיל ונאסר משום בישולי עכו"ם - הכלי נאסר כיון שהוא כאיסור דרבנן כשמנו של גיד וכחל וגבינה של גויים שפליטתו כמוהו, וכ"ד התרומה והר"ן. הרא"ש כתב דאין לחוש לזה כלל כיון דלא החמירו בפליטת בישולי עכו"ם כיון דאין לו עיקר מדאו', וכ"ד הרא"ה להתיר.

כתב הט"ז דהרשב"א במשמרת הבית ענה לרא"ה שם וכתב דחלילה וחס דהותר רק לחולה אך למוצ"ש חוזר לאיסורו וכ"ש לבריא. וכדין נבלה לחולה שיש בו סכנה וכן שהתירו פת בעה"ב כשאין פלטר - דודאי לאחר שהבריא או לאחר שבא פלטר דחוזרים לאיסורם, ותמה היאך התירו הב"י והרמ"א בזה ופשיטא דלא היו מתירים אם ראו דברי הרשב"א, ועוד דבסי' קכ"ג בסופו כתב הב"י תש' הר"ן דלא קיי"ל כרא"ה בזה ואפשר דלכן לא פסקו השו"ע ונשאר בצ"ע.

השו"ע סתם כדעת הרשב"א והביא דעת הרא"ש בשם יש אומרים. וכתב דאף לרשב"א כיון דאין לדין זה עיקר בדאו' אם הוא כלי חרס מגעילו ג"פ ודיו, כמו שכתב הטור בסי' קכ"א. והביא הש"ך דכ"כ בתו"ח דיש להיזהר בשפחות המבשלות לעצמן בבית רבן דהכלי צריך הגעלה; ואף דכתב שם דבדיעבד מתירין אף בתבשיל דנתבשל בבית ישראל - ביאר הש"ך דשאני כשמבשלות לעצמן דגרע טפי

הכשר כלים

סימן קב - דיני טבילת הכלים. ובו ט"ז סעיפים:

א. הקונה מהעובד כוכבים כלי סעודה של מתכו' או של זוכית או כלים המצופים באבר מבפנים אף על פי שהם חדשים צריך להטבילם במקוה או מעיין של ארבעים סאה (טור בשם סה"מ ועב"י): הגה: י"א דכלים המצופים באבר אפילו בפנים יטבול בלא ברכה (ב"י בשם סמ"ק וארוך) וכן נוהגין:

סעיף א'- סוגי כלים החייבים בטבילה

היכן טובל: לתוס', סמ"ק ורשב"א בשם ר"ת- דוקא במקווה או במעיין של ארבעים סאה (ביאר הב"י דאף במעיין עם ארבעים סאה אפשר לטבול אלא דיש להזהר שהכלי לא יצוף דמהני לטומאה אבל לא בטבילת כלים) וכ"פ השו"ע.

דעת הטור- סגי במעיין בכלשהו, דאין להחמיר יותר מטבילה לטומאה שהרי נלמד ממי גדה.

◆ הקשה הב"י על הטור דלנידה מעיין מועיל רק בארבעים סאה ולא בכלשהו?

הדר"מ תירץ דהטור רק הקשה לסמ"ק המתיר בנידה במעיין בכלשהו וכאן החמיר שאף במעיין בעינן ארבעים סאה.

הט"ז ביאר דכוונת הטור שלא יתכן להחמיר בכלי גוים יותר מטבילת כלים טמאים דלא בעו ארבעים סאה (ולא מיירי בנידה).

◆ חרס (קרמיקה)- דעת תוס' וסמ"ק דמיירי במצופה מתכת מבפנים דהוי ככלי סעודה אבל מבחוץ פטור מטבילה.

תנן במתני' ע"ז ע"ה: "הלוקח כלי תשמיש מן העכו"ם- את שדרכו להטביל יטביל, להגעיל יגעיל, ללבן ילבן..". ובגמ' "תנא וכולם צריכים טבילה בארבעים סאה. מנא הני מילי אמר קרא "כל דבר אשר יבוא באש תעבירו באש וטהר" הוסיף לך הכתוב טהרה אחרת.. ת"ל מי גדה מים שנידה טובלת בהם, הוי אומר ארבעים סאה". מסקנת הגמ' דאף כלים חדשים במושמע, ודוקא כלי סעודה ממתכת אמורים בפרשה. -נחלקו הרא' בגדר חיובם: לתוס', רא"ש, הרשב"א והר"ן חייבים מדאו' אבל לרמב"ם רק מדרבנן.

עוד שם "א"ר אשי הני כלי זוכית הואיל וכי נשתברו יש להם תקנה ככלי מתכות דמו (וטבילתם מדרבנן לכו"ע). פליגי בה רב אחא ורבינא בקוניא (חרס מצופה מתכת) והלכתא כסופו (שאזלינן בתר המתכת וחייב טבילה)".

טעם הטבילה- איתא בירושלמי כדי שיצא מטומאת גוי לקדושת ישראל.

ב. צריך שיהא הכלי רפוי בידו בשעת טבילה שאם מהדקו בידו הוי חציצה, ואם לחלח ידו במים תחלה אין לחוש. ודוקא שלחלח ידיו במי מקוה אבל לא במים תלושים משמע ממרדכי פרק השוכר:

דעת המרדכי דאף מצופה מבחוץ חייב טבילה. לטבול בלא ברכה.
דעת ר"פ ואו"ה שאף מצופה מבפנים הוי לנוי ומטביל בלי ברכה, ורק מצופה מבפנים ומבחוץ- מטביל בברכה.
השו"ע פסק כדעת תוס' והרמ"א הכריע כדעת האו"ה.
כתב הש"ך על דברי הרמ"א דבמצופה מבפנים יטביל בלא ברכה, ועדיף שיטביל ביחד עם כלים החייבים בברכה.
♦ הטביל ואח"כ ציפה- חייב בטבילה שנית (רעק"א).
כלי פורצלן- פטורים מטבילה, כיון שעשויים מחול ואדמה ואם יותכו אין להם תקנה. (פת"ש, יבי"א, אגר"מ). לערוה"ש מנהג העולם סתם כלי של גוי- מותר משום ס"ס: שמא לא השתמש בו היום, ושמא נשתמש בדבר פגום (תוס' ע"ז, אח' וכ"פ בהליכו"ע).

סעיף ב' - אופן הטבילה

מתני' מקוואות פ"ח מ"ה: "האוחז באדם ובכלים ומטבילם- טמאים, ואם הדיח ידיו במים- טהורים. ר"ש אומר ירפה כדי שיבואו בהם המים".
נחלקו הרא' בביאור דברי המשנה:
דעת הרמב"ם- ר"ש פליג את"ק דלת"ק לא מהני שירפה דחיישינן שמא לא ירפה, לכן חייב להדיח ידיו קודם שיאחזם, ולר"ש מהני אחיזה רפויה.
דעת הרשב"א- ת"ק ור"ש לא פליגי גבי אחיזה רפויה, אלא דלת"ק סגי אחיזה רפויה או שידית ידיו במים ואפילו אחז בחוזקה ולר"ש רק אחיזה רפויה מהני ולא הדחת ידיו.
השו"ע פסק כת"ק וכהבנת הרשב"א. הש"ך תמה מדוע לא פסק השו"ע כרמב"ם? ותירץ הפת"ש בשם התפל"מ דבטבילת אדם שייך לגזור שמא לא ירפה דאז יעבור על איסור חמור של נידה או יטמא תרומה, אבל בטבילת כלי לא נאסר מה שבתוכו אם לא טבל ולא עובר איסור ולכן לא גזרו שמא ירפה.
הרמ"א הוסיף דברי המרדכי דבעינן שילחלח ידיו במי מקוה ולא במים

קפ אמהות סימן קכ בנימין

ג. יברך על טבילת כלי ואם הם שנים או יותר מברך על טבילת כלים:

ד. טריפיד"ש ששופתים עליהם קדירות אינם טעונות טבילה אבל פדיליא"ש טעונות טבילה מפני שנותנים עליהם המאכל עצמו:

ה. סכין של שחיטה או סכין שמפשיטין בו (ארוך) יש מי שאומר שאינו צריך טבילה: הגה: ויש חולקין (תשב"ץ) וטוב לטובלו בלא ברכה. הברזלים שמתקנים בהם המצות אינם צריכים טבילה (ארוך) וכן כיסוי שכופין על הפת לאפותו אבל כיסוי קדירה צריך טבילה (הגהות אשירי):

תלושים, וביאר הש"ך כיון שבאים למנוע בתלושים שרי ומ"מ לא יחזיק הכלי חציצה, אך הט"ז פליג עליהם וס"ל דאף בכח.

סעיף ג' - נוסח הברכה

כתב המרדכי בשם הרשב"ם דיש מברכים "על טבילת כלי" ואם יש שניים או יותר - יאמר "על טבילת כלים", וי"א שמברך "על הטבילה", וי"א על "טבילת כלי מתכות". וכ"פ הב"ח והש"ך. הטוש"ע פסקו כדעה ראשונה, וכ"פ הט"ז. ובדיעבד ששינה נוסח הברכה מרבים ליחיד או להפך - יצא (הליכו"ע).

סעיף ד - כיריים ורשתות

איתא בגמ' שם "א"ל כלי סעודה אמורים בפרשה". פסק השו"ע כדעת הסמ"ק דכיריים א"צ טבילה דאין נותנים עליה את המאכל עצמו, משא"כ רשת (צלייה) חייבת טבילה כיון שנותנים עליהם את המאכל עצמו.

סעיף ה' - סכין של שחיטה

דעת המרדכי דפטור מטבילה דאינו כלי סעודה דהבשר צריך בישול וכדו'. כתבו התשב"ץ ומהר"ש דנהגו לטבול סכין של שחיטה. השו"ע פסק כמרדכי והרמ"א פסק כתשב"ץ ובלא ברכה. כתב הרמ"א בשם הג"א שמכסה קדרה חייב טבילה, אך כיסוי פת או ברזלים של מצות-פטורים. וכ"ד הש"ך לפי שא"א להשתמש בהם לדבר אחר משא"כ בסכין, אך לט"ז אף שני אלו בעו טבילה בלא ברכה. מספריים של ירק - לב"ח חייבים בטבילה, לט"ז והש"ך א"צ טבילה כלל.

אמנתהת הכשר כלים בנימוך קפא

ו. כלי עץ שיש לו חשוקים של ברזל מבחוץ שמעמידין אותו אינו טעון טבילה:

ז. כוס של כסף מחובר בכלי עץ צריך טבילה: הגה: וכן רחיים של פלפלין שבתוך העץ יש ברזל קבוע שטוחנין בו צריך טבילה (מרדכי) וכן המשפכות של ברזל או הברזות של ברזל ושאר מתכות כולן צריכים טבילה (ארוך). ודווקא שעיקר הכלי הוא של מתכות אבל אם עיקר הכלי הוא של עץ רק שמעט ברזל קבוע בו הואיל ואפשר להשתמש בו בלא הברזל אין צריך טבילה אבל כלי המתוקן ביתדות של ברזל ובלא היתדות לא היה אפשר להשתמש בו והם מבפנים צריך טבילה (כך משמע מב"י בשם הגהות מיימוני פי"ז):

ח. השואל או שוכר כלי מהעובד כוכבים אינו טעון טבילה אבל אם ישראל קנאו מהעובד כוכבים והשאילו לחבירו טעון טבילה שכבר נתחייב ביד הראשון, ויש

סעיפים ו' - ז' - דין מעמדה וכלי מצופה

בגמ' שם "קוניא (כלי חרס שחופין אותו באבר וניקח מהגוים) פליגי בה אמוראי והלכתא כסופו" (בתר סופו אזלינן שחיפהו מתכת ובעי טבילה).
נחלקו הרא' בפסק ההלכה:
דעת תוס' והרא"ש - דוקא כשתוכו עשוי ממתכת חייב טבילה, אבל מבחוץ כגון חבית עץ מחושקת ברזל-א"צ טבילה.
דעת מהר"ם מרוטנבורג - אזלינן גם אחר המעמיד וחייב טבילה.
דעת הר"ן - בעי ציפוי משני הצדדים ע"מ לחייב טבילה.
דעת הראב"ה - אפילו מצופה מבחוץ בלבד - חייב בטבילה.
השו"ע פסק בס"ו כתוס' שכלי עץ המחושק ברזל המעמידו - פטור מטבילה (כיון שאין משתמש דרך המתכת לא הוי כלי סעודה - גר"א) והש"ך פסק להטבילו בלא ברכה או

לפוטרו בכלי אחר.
בס"ז פסק השו"ע כסמ"ק שכלי כסף המחובר בעץ המעמידו - חייב בטבילה, לש"ך דוקא כשעומד מעצמו יברך אך אם העץ מעמידו לא יברך (וכן דעתו בדעת השו"ע וכ"כ הרבה אחר), ולט"ז בדעת הסמ"ק - מיירי בכלי בתוך כלי לכן אם הפנימי של כסף טובל בברכה, אך כשהחיצון מכסף פטור מטבילה ויש מצריכים טבילה בלא ברכה.
כתב הרמ"א דהא דבעי טבילה הוא דוקא כשעיקר הכלי של מתכת (כגון ריחיים של פלפלין שיש בו ברזל הטוחנן וכיו"ב), אך אם עיקר הכלי מעץ ואפשר להשתמש בכלי בלא הברזל - א"צ טבילה (ב"י בשם הגמ"י).
מוצרי חשמל - נחלקו הפוסקים אי חשיבי כמחוברים לקרקע או לא, ובהליכו"ע יעץ לתנם לגוי בחושש שיתקלקלו במים, ולגרש"ז אויערבך יש להקל בזה.

סעיף ה' - כלי שאול מהגוי

שנינו בע"ז ע"ה: "א"ר נחמן לא שנו (שחייבים בטבילה) אלא בלקוחים וכמעשה שהיה (בכלי מדיין), אבל שאולים לא". וה"ה שכור שאינו חייב (רשב"א).

מי שאומר שאם לא לקחו הראשון לצורך סעודה אלא לחתוך קלפים וכיוצא בו אין צריך להטבילו: הגה: אבל הראשון אסור להשתמש בו לצרכי סעודה אפילו דרך עראי בלא טבילה אף על פי שלקחו לצורך קלפים (ד"ע ואו"ה), וכן אם קנאו ישראל השני מן הראשון לצורך סעודה צריך טבילה גבי השני (בית יוסף):

ט. משכן עובד כוכבים כלי לישראל אם נראה בדעת העובד כוכבים שרוצה לשקעו בידו טעון טבילה ואם לאו יטבילו בלא ברכה או יקנה כלי אחר

עראי. לט"ז ולש"ך מטבילו בלא ברכה, והוסיף הט"ז דהשואל כלי מישראל חנווני לצורך סעודה יטבילו בלא ברכה, וצריך החנווני להודיע זה למי שיקנה אותו ממנו אח"כ שלא יטבלנו שנית בברכה.

כלי מסעדה ובית מלון- מכאן למדו הפוסקים על כלים כאלה שנקנו לסחורה שפטורים מטבילה, ואיסורם רק מדרבנן ואינם של האוכל שיצטרך להטבילם, ומ"מ המחמיר תע"ב.

♦ ישראל ששאל מישראל שקנה מגוי- חייב בטבילה דנתחייב אצל הישראל (תוס' ורא"ש בשם רשב"ם), ואם קנה שלא לצרכי סעודה כגון לחתוך קלפים וכו' והשאלו לאחר- פטור מטבילה דשואל הוא בידו (הג"א). אך בב"י הסיק דאם קנה שלא לצרכי סעודה ומכר לאחר- חייב בטבילה. וכ"פ הרמ"א.

פסק השו"ע כדברי הגמ' והרשב"א, וסתם כתוס' וי"א כהג"א. כתב הרמ"א על דברי הג"א דאין לראשון להשתמש בו לסעודה אף דרך

סעיף ט' - כלי ממושכן מהגוי

לשקעו- מטבילו, ואם לאו- מטבילו בלא ברכה או פוטרו בכלי אחר. -אם יודע בבירור שלא רוצה הגוי לשקעו: לב"ח אסור להשתמש בו משום גניבת דעת הגוי, אך הט"ז דחאו ופסק שמוותר להשתמש בו וא"צ טבילה כלל, וכ"ד הש"ך.

כלי זכוכית- פטורים מטבילה בכה"ג אא"כ רואה בבירור שהגוי רוצה לשקעם (פת"ש).

השתקע הכלי ביד הישראל: לדעת האגור בשם מהר"י מולין- צריך טבילה שנית בלא ברכה דטבילה ראשונה היתה בעלות הגוי, אך לדעת האו"ה- א"צ לחזור ולטבול, אא"כ הוסיף לגוי מעות וקנאו דאז חוזר ומטביל בברכה. הרמ"א פסק כאגור, והש"ך כאו"ה.

עוד שם "איבעיא להו משכנתא מאי אמר מר ב"ר אשי אבא משכן ליה עכו"ם כסא דכספא ואטבילה ואישתי ביה, ולא ידענא אי משום דקסבר משכנתא כזביני דמי אי משום דחזי לעכו"ם דדעתיה לשקועיה (שלא לפדותו)".

נחלקו הרא' באופן שאין בדעתו לשקעו אצלו:

דעת הרמב"ם- א"צ טבילה דבדרבנן אזלינן לקולא.

דעת הרשב"א בשם הראב"ד והר"ן- חייב בטבילה.

דעת התוס' ומרדכי- צריך טבילה בלא ברכה או שיפטרנו בכלי אחר.

השו"ע פסק כרשב"א דאם רואה שבדעתו

אמהות הכשר כלים בנימין קפג

ויטבילנו עמו: ואם לבסוף נשתקע בידו יחזור ויטבילנו בלא ברכה (בית יוסף בשם תשובה אשכנזית ואגור והוא בתשובת מהרי"ל סימן ס'):

י. ישראל שנתן כסף לאומן עובד כוכבים לעשות לו ממנו כלי אינו צריך טבילה (כן משמע ממרדכי): הגה: ויש חולקין (טור בשם ריצב"א) ויש לטובלו בלא ברכה, ואם מקצת הכסף שנעשה ממנו הכלי של עובד כוכבים צריך טבילה (משמע ממרדכי), וכן אומן ישראל שעשה כלי לעובד כוכבים וקנאו ממנו יטבילנו גם כן בלא ברכה אם העובד כוכבים נתן כל המתכות (ארוך) אבל אם עשאו לעצמו רק שקנה המתכות מן העובד כוכבים או שנתן מקצת מתכות משלו אין צריך טבילה (ב"י בשם הגהות אשיר"י):

סעיף י' - כלי שעשה גוי לישראל ולהפך

נחלקו הרא' בדין ישראל שנתן לגוי מתכת לעשות לו ממנה כלי:

חייב בטבילה (מרדכי); לש"ך בברכה, לט"ז בלא ברכה דהמרדכי מיירי במתקן כלי שמעמידו בשל גוי, אבל בעושה כלי חדש- המתכת מתבטלת.

דעת תוס', הרא"ש והסמ"ק (ע"פ הב"י ודר"מ) - שפטור מטבילה אף למ"ד אומן קונה בשבח כלי, דהכלי נקרא ע"ש בעליו הישראל, כיון דאזלינן בתר הבעלים (אף אם לא היה מחזיק רביעית מקודם).

ב. אומן ישראל שעשה כלי לגוי ממתכת של הגוי וחזר וקנה ממנו - יטבילנו בלא ברכה (או"ה); לט"ז והגר"א דחיישינן למ"ד אומן קונה בשבח כלי, לש"ך מספקא לן אי אזלינן בתר האומן (ריצב"א) או בתר בעל הכסף (תוס').

דעת המרדכי - אם לא ניקב למטה מרביעית - פטור מטבילה; ואם ניקב למטה מרביעית: אם הגוי תיקן משלו - חייב בטבילה, ואם תיקן משל ישראל - פטור.

ג. דעת העט"ז, הפר"ח ודעה א' בש"ך: קנה מתכת מגוי ועשה ישראל כלי לעצמו או שחלק מהמתכת משל העכו"ם ובשותפותו - פטור מטבילה דמה תועיל הרי לעכו"ם יש שייכות בכלי.

דעת הריצב"א (ע"פ הב"י ודר"מ - אומן קונה בשבח כלי, לכן בכל אופן חייב בטבילה (אף במתקן כלי שלא החזיק רביעית, כ"ש בעושה כלי חדש), ואין הבדל משל מי תיקנו (לב"ח בדעת הריצב"א כל זה בתיקנו משל הגוי, אבל תיקנו משל ישראל - פטור מטבילה).

דעת הט"ז ודעה ב' בש"ך: רק כשנתן העכו"ם הכל - טובל בלא ברכה, אך אם חלק מהמתכות מהישראל - פטור כשקנה מהעכו"ם; ואם קנה כל המתכות מהגוי ועשה הישראל הכלי לעצמו - פטור מטבילה. (דין זה בביאור הרמ"א בדברי הב"י בשם הג"א).

השו"ע פסק כתוס' דא"צ טבילה, והרמ"א פסק כריצב"א והצריך להטביל בלא ברכה.

♦ הוסיף הרמ"א מספר דינים בזה:

א. אם חלק מהכסף שייך לגוי בכלי חדש-

יא. ישראל שמכר כלי לעובד כוכבים וחזר ולקחו ממנו צריך טבילה אבל אם משכנו בידו וחזר ופדאו ממנו אינו צריך טבילה: הגה: ישראל ועובד כוכבים שקנאו כלי בשותפות אין צריך טבילה. ישראל שגנבו או גזלו ממנו כליו והוחזרו לו אין צריך טבילה אבל שר או מושל שאנסו ישראל ולקחו כליו והוחזרו לו צריכין טבילה דכבר נשתקעו ביד העובד כוכבים (ארוך):

יב. צריך להטביל ידי הכלי:

יג. צריך להעביר החלודה קודם טבילה, ואם לא העביר אם מקפיד עליו חוצץ ואם שפסף ונתן בנחלים ונשאר עדיין מעט של חלודה שלא יכול לעבור על ידי כך הוי מיעוט שאינו מקפיד עליו ואינו חוצץ (וע"ל סימן ר"ב מדין חציצה):

יד. אין מאמינים קטן על טבילת כלים. אבל אם טבלו לפני גדול הוי טבילה (ת"ה סימן רנ"ז):

סעיף י"א - ישראל שמכר לגוי וקנה בהזרה

כתבו התוס' והרא"ש שישראל שמכר כלי לגוי וחזר וקנה ממנו - צריך להטבילו דשמו של הגוי על הכלי, אבל אם משכנו לו וחזר ולקח ממנו - א"צ להטבילו (אע"ג דאיבעיא בגמ' אי משכון כמכר - כאן פשיטא דלא הוי), וכ"פ השו"ע. לכן טוב שלא למכור כלי הבלוע מחמץ בערב פסח לגוי - דצריך טבילה אח"כ (פת"ש).
 ◆ משכן שלא ע"מ לפדות: לרש"ל חייב בטבילה בכה"ג, ולאז"ה פטור.
 כלי שקנו ישראל וגוי יחד פטור מטבילה (רמ"א) דתמיד ישאר חלק הגוי א"כ מה תועיל הטבילה. אמנם אם קנה הישראל חלקו מהגוי - נתחייב בטבילה (ש"ך).

סעיף י"ב - שצריך להטביל ידי הכלי

פסק השו"ע בשם המרדכי דצריך להטביל אף את ידי הכלי, דאינו עניין לבליעת איסור (אח').

סעיף י"ג - חציצה בטבילה

כתב הג"א דצריך להעביר החלודה משום חציצה ובלא זה לא עלתה לו טבילה. הכלבו בשם ר' שמשון כתב דאם הוא מעט שאינו יכול להעביר ע"י שפשוף ואינו מקפיד עליה - אינו חוצץ. וכ"פ השו"ע, ודוקא אחר ששיפסף וגם אינו מקפיד.

סעיף י"ד - קטן בטבילת כלים

כתב התרוה"ד דאין לשלוח קטן להטביל כלים, כיון דחיובו מדאו' אינו נאמן בזה, אבל אם מטביל בפני ישראל - מותר. והקשה דהרי הג"א פסק דנידה צריכה כוונה בטבילה?

אמהות הכשר כלים בנימוך קפה

טו. אם הטביל כלים על ידי עובד כוכבים עלתה להם טבילה. אבל אינו נאמן על הטבילה (ד"ע):

טז. אם שכח ולא הטביל כלי מערב שבת או מערב יום טוב יתננו לעובד כוכבים במתנה ואחר כך ישאלנו ממנו ומותר להשתמש בו: הגה: וכן יעשה אפילו בחול

ותירץ התה"ד דשאני קטן דאפשר ללמד אותו לכוון, א"נ מי יימר דצריך כוונה בטבילה דידן כיון דאינה מטומאה לטהרה כבנידה. והש"ך דפסק הרמ"א כתירוץ בתרא מדלא הצריך שילמדנו לכוון אלא סגי שידע שטבל.

השו"ע פסק דקטן אינו נאמן, והרמ"א הוסיף דכפני גדול נאמן. וביארו הט"ז בכלים החייבים טבילה מדרבנן- הקטן נאמן (הליכו"ע).

סעיף ט"ז- טבילת כלים על ידי גוי

נחלקו הפוסקים גבי גוי שהטביל כלים: דעת הרמב"ן והרשב"א שמהני, אף לרמב"ם שחייב הטבילה מדאורי- כיון דא"צ כוונה בטבילה זו וכן אין דין שליחות. אמנם דעת הדר"מ דדינו קטן ונאמן רק בפנינו. השו"ע פסק כרמב"ן, והרמ"א כשיטתו בדר"מ. דעת הב"ח דלדין דקיי"ל ב"ור"ד סי' קצ"ח דבעינן כוונה בטבילה- הכא נמי יש לאסור בטבילת הגוי. אך הט"ז והש"ך דחו סברתו דהרי הרשב"א סובר כן גבי גידה ובכל זאת התיר הכא, ומ"מ הט"ז אסר לכתחילה לסמוך על הגוי כיון דא"א לברך על זה, אא"כ הישראל מטביל והגוי מסייעו בשאר כלים- הברכה קאי על מה שמטביל הישראל.

סעיף ט"ז- טבילת כלים בשבת

בגמ' ביצה י"ח. מבואר דאין לטבול כלים בשבת: לרבה גזירה שמא יטלטלנו ד"א ברה"ר (וגזירה יו"ט אטו שבת), לרב יוסף גזירה משום סחיטה, לרב ביבי גזירה שמא ישהה ולא יטבילנו ולרבה מפני שנראה כמתקן מנא. נחלקו הרא' בפסק ההלכה: הרי"ף והרמב"ם פסקו כרב יוסף ורב ביבי ולפ"ז מותר לטבול כלים בשבת.

הרא"ש פסק כרבה ורבה ולפ"ז אסור. השו"ע באור"ח סי' שכ"ג ס"ז סתם כרי"ף והביא דיש מי שאוסר כרא"ש, והביא דעת המרדכי דירא שמיים יתן הכלי במתנה לגוי ויחזור וישאל ממנו (ויכול לעשות כן אף בחול ובמקום שאין מקווה מצוי). ואילו כאן הביא השו"ע רק דעת המרדכי. {ביאר ב"לית חן" דלא חזר בו ממש"כ באור"ח אלא רק כתב כיצד נכון לנהוג}.

הרמ"א פסק באור"ח סי' שכ"ג שיעיה"ד כדעת הרא"ש, וכאן הוסיף על השו"ע כמרדכי דאפשר לעשות כן אף ביום חול.

במקום שאין לו מקוה (ב"י), ואם עבר והשתמש בכלי בלא טבילה לא נאסר מה שנשתמש בו ויטבלנו עוד (טור והפוסקים):

שהשתמש בכלי בלא טבילה- לא נאסר מה שנתבשל בו, ויטבילנו אח"כ. וכ"פ הרמ"א.

◆ טבילה בער"ש ביה"ש: אין להטביל כלי מתכות, אך כלי זכוכית דרבנן שרי, אבל בביה"ש דמוצ"ש אסור דהוי מכין לחול (פת"ש בשם שאגת אריה).

הט"ז כתב על השו"ע והרמ"א שהביאו דעת המרדכי- שדין זה מועיל רק לאותו יום, ומ"מ אח"כ יטביל עם כלי אחר ויפטרנו בברכה, או בלא ברכה אם אין לו כלי.

◆ נשתמש בלא טבילה: כתבו הרא" (תוס'), רא"ש, רמב"ם, ר"ן בשם הראב"ד) שבדיעבד

סימן קכא - סדר הכשר כלים הנקנים מן העובד כוכבים. ובו ז' סעיפים:

א. הלוקח כלים ישנים מן העובד כוכבים כדרך שנשתמש בהן העובד כוכבים כך הוא הכשרן. לפיכך הלוקח כלי תשמיש ישנים שנשתמש בהם בצונן כגון כוסות וצלוחיות וכיוצא בהן מדיחן וצריך לשפשפן היטב במים בשעת הדחה כדי להסיר ולמרק האיסור שעל גביהן ואחר כך שוטפן במים ומטבילן והם מותרין: הגה: יש מקומות שנהגו היתר לשום יין בכלים שנסריהם מדובקים בחלב משום שטבע היין לברוח מן החלב והחלב נקשר ועומד בעצמו ואינו נוגע כלל ביין (ריב"ש סימן קמ"ט):

ב. לקח מהן כלים שנשתמש בהם בחמין בין שהם של מתכת או של עץ או אבן מגעילן ואחר כך מטבילן אם הם של מתכת והם מותרים, ואם הטבילן ואחר כך הגעילן מותרים ויש אומרים שצריך לחזור ולהטבילן: הגה: דין כלי עצם עיין בהלכות פסח סי' תנ"א. אין להגעיל שום כלי כל זמן שהוא בן יומו (טור), ואין להשתמש במי הגעלה (ארוך). כל מקום שצריך הגעלה לא מהני אם קלפו לכלי בכלי אומנות (ת"ה סי' ק"ל ובמרדכי והגהת ש"ד) ועיין לעיל סימן ק"ח דין מרדה של איסור:

סעיף א' - הכשר כלים שהשמישם בצונן

מתני' ע"ז ע"ה: "הלוקח כלי מן העכו"ם את שדרכו להטביל יטביל, להגעיל יגעיל, ללבן ילבן". ובגמ' שם "הלוקח כלי תשמיש מהגוי: דברים שלא התשמש בהם כל עיקר - מטבילן והן טהורים; השתמש בהם ע"י צונן כגון כוסות, צלוחיות וקיתוניות - מדיחן ומטבילן והן טהורים". וכתב הר"ן בשם הראב"ד דלא סגי בשטיפה אלא צריך שישפשף להסיר האיסור, ואח"כ שוטפן ומטבילן ומותרים. כל זה פסק השו"ע, והרמ"א הוסיף לקמן בס"ה דאם יש חשש שנשתמשו בהם בחמין - נוהגים להגעיל. הוסיף הרמ"א דמותר ליתן יין בכלי שנסריו מדובקים בחלב, דטבע היין לברוח מהחלב (ריב"ש. ש. וה"ה שאר משקין, פת"ש בשם פמ"ג).

כלי כבישה של הגוי (שנכבש שם איסור מעל"ע) - צריך הכשר ודוקא בחרס ועץ שבליעתם מרובה, דבמתכת יש להקל (יבי"א בשם רוב הפוסקים).

סעיפים ב' - ג' - הכשר כלים שהשמישם בהם

עוד בגמ' שם "דברים שהשתמש בהם בחמין כגון היורות והקומקומוסין ומחמי חמין צריכים הגעלה - מתכת, עץ ואבן (רי"ף,

ג. דיני הגעלה וליבון הלא הם כתובים בהלכות פסח:

דכשאינם ב"י הו"ל נטל"פ (לר"ת שעבר עליו לילה, לר"י שעבר עליו מעל"ע, וכן עיקר). ובאם הגעיל כלי ב"י- צריך ששים במים כנגדו, ואם אין ששים- לא עלתה לו הגעלה ואף הכלי הגעיל בתוכו נאסר. כמו"כ היכא דבעי הגעלה- לא מהני לקלפו בכלי אומנות (תה"ד ומרדכי), וכן אין להשתמש לצורכו במי הגעלה (או"ה).

הט"ז תמה אמאי השמיט הרמ"א דיכול להטביל כלי ב"י בששים ע"כ כתב להתיר כן בדיעבד, ובנקה"כ ביאר שהוא פשוט ומופיע בהל' פסח. (ועי' עוד בזה באור"ח סי' תנ"ב ס"א בזה).

הוסיף הט"ז דאם הגעיל קערה בשרית ביורה חלבית ושניהם ב"י- מותר דהוי נ"ט בר נ"ט דהיתירא ודוקא לשו"ע בסי' צ"ה ס"ג, אך לדעת הרמ"א אסור אף בדיעבד אא"כ אחד מהם אינו ב"י.

דיני הגעלה וליבון:

הוסיף השו"ע בס"ג דדיני הגעלה וליבון נתבארו בהל' פסח (באור"ח סי' תנ"א). ונביא מעט מהם:

◇ צריך לשפשף היטב להעביר החלודה דבלא"ה לא נפלט הבלוע (רא"ש).

תשמישו בכ"ר- צריך להגעילו בכ"ר רותח אע"ג שאינו על האש, וי"א שאם תשמישו ממש על האש- כך גם הגעלתו. סתם השו"ע כדעה ראשונה (תנ"א ס"ה).

אם הכלי גדול- יכול להכניס חציו ואח"כ החצי השני (רשב"א).

תשמישו בכ"ש- מכשיר בכ"ש, דכבולעו כך פולטו (רא"ש, שו"ע שם).

עירוי מכ"ר- דעת ר"ת דאפשר להגעיל כך

רמב"ם ורא"ש ודלא כרב האי גאון דאבן כחורס דלא מהני הגעלה).

סדר ההכשר: דעת הרמב"ם והרשב"א דקודם מגעיל ואח"כ מטביל, ואם הטביל קודם- לא עלתה לו טבילה דהוי כטובל ושרץ בידו.

דעת הר"ן שהוא לכתחילה, אך בדיעבד שהקדים והטביל- עלתה לו טבילה.

דעת ר"י והרא"ש דיכול להטביל קודם לכתחילה, דאין זו טבילה המטהרת מטומאה.

◇ לצונן סגי לו בטבילה בלבד, ואם ירצה אח"כ להשתמש בחמין- מגעיל על סמך הטבילה הראשונה.

השו"ע בס"ב פסק כרמב"ם שאף כלי אבן שתשמישו בחמין מועילה להם הגעלה, וגבי סדר ההכשר סתם כדעת הר"ן דלכתחילה מגעילין תחילה, ובדיעבד שהטביל תחילה-עלתה לו טבילה ובשם י"א כרמב"ם דצריך לחזור ולטבול אף בדיעבד.

הש"ך פסק להחמיר כרשב"א ויחזור ויטבילנו בלא ברכה, והפת"ש בשם יריעות האוהל כתב דהלכה כרשב"א וטובל בברכה.

◇ כתב הדגמ"ר שאם הכלי אינו ב"י- יכול להטביל קודם לכו"ע דכיון שאינו ב"י- אין כאן טובל ושרץ בידו.

רוצה להשתמש בכלי רק בצונן: העט"ז פסק כרא"ש שמוטבילו ודיו, והש"ך כתב דאם טבל על דעת לאכול חמין- לא עלתה לו אף לצונן.

לדעת הרשב"א אם העכו"ם השתמש בחמין- אף לצונן בעי הגעלה קודם הטבילה (פת"ש בשם תפלה למשה).

◇ כתב הרמ"א דאין להגעיל כלי ב"י (טור בשם הרא"ש) כדי שלא יבלע חזרה מהאיסור,

דחשיב ככ"ר ממש.

דעת הרשב"ם דדינו ככ"ש ולא מהני.

דעת הרשב"א, תוס' והרא"ש דמפליט רק כד"ק אף לר"ת לכן לא מהני אלא להכשיר כלי שמשתמש בו ע"י עירווי מכ"ר, אך לאו"ה אף בכה"ג נוהגים להגעילים בכ"ר.

השו"ע פסק כתוס' ורשב"א וכ"כ המשנ"ב שם. (שם ס"ה).

טלאי- צריך להסירו קודם שמגעיל, אחרת לא פולט הבלוע תחתיו (רא"ש). וכ"פ השו"ע (תנ"א סי"ג) והוסיף דאם הטלאי קדם לאיסור- כבולעו כך פולטו.

כלי המשמש לדבר חריף- כגון מדוכה: לר"י ורא"ש ושו"ע סגי בהגעלה, לרש"י, ר"ת ורמ"א בעי ליבון (וסגי בליבון קל. שם סע' ט"ז).

כמה זמן ישהה הכלי בהגעלה: כתב הרי"ף דיש לשהות עד שיפלט כל האיסור הבלוע בכלי. וכתבו הרשב"א והרא"ש דכיון דא"א לדעת כמה איסור בלוע- ישים ששים במים כדי לבטל האיסור או שימתין עד שהכלי לא יהיה בן יומו ואז יגעיל, ויכניס כל הכלי לסיר ואז יכול להוציא מיד.

כתב הרשב"א דאם עבר והגעיל כלי ב"י בפחות מששים: אם אין טעם ע"פ אומן- עלתה לו הגעלה דנתבטל טעם האיסור במים, אך אם יש טעם- לא עלתה לו הגעלה.

שטיפה אחר ההגעלה- לרש"י שוטפו מיד בקרים בעוד שהמים החמים עליו כדי שלא יחזור ויבלע מהרותחים שיש בהם איסור.

לתוס' אף אם לא שטפו מיד מותר דיש במים ששים או טעם פגום כדלעיל.

לשו"ע המנהג כרש"י, אך כתב במשנ"ב דאף אם לא שטף כלל- אין לחוש לזה בדיעבד

דמסתמא שיש במים ששים כנגדו או שאינו ב"י (עי' אור"ח סי' תנ"ב ס"ז).

כלי חרס- איתא בפסחים ל': "וכלי חרס אשר תבושל בו ישבר" התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם. וכ"פ השו"ע (אור"ח תנ"א ס"א) דכלי חרס א"א להגעילים אפילו השתמש בהם רק בעירווי רותחים, ואף היסק בתנור לא מועיל אא"כ בכבשן שמיוצרים בו, אבל בתנורים שלנו לא (רא"ש). ואם נשתמשו בו בצונן- סגי בהדחה ושטיפה (רמ"א לקמן ס"ה).

כלי זכוכית- לשו"ע (אור"ח סי' תנ"א סכ"ו) א"צ שום הכשר כיון דחלקים אין בולעים אף בחם (רשב"א בתש' ור"ן), אך לרמ"א (שם) אפילו הגעלה אין מועילה לו לחם, כיון דתחילת ברייתו מן החול- הרי הוא ככלי חרס דאינו יוצא מידי דופיו לעולם (סמ"ג ואגור).

פורצלן- יש המדמים לכלי זכוכית ויש המדמים לכלי חרס (עי' בהרחבה בס' תנ"א פרטי דינים בזה, ואכמ"ל).

כלי פלסטיק- לאג"מ א"א להכשירם, למנחת יצחק וצ"א מותר בהגעלה אם אין חריצים.

כלים שתשמישם ע"י האור- איתא בע"ז ע"ה: "תשמישן ע"י האור כגון שפודים ואסכלאות, מלבנן ומטבילין והם טהורים.. עד כמה מלבנן? עד שתשיר קליפתן (שירד ממנו שכבה, והוא ליבון חמור). ובירושלמי איתא שיהו ניצוצות ניתזים ממנו (ליבון קל) וכ"פ הרא"ש.

הרא"ש כתבו שליבון קל הוא שאם ישם עליו קש יהו ניצוצות ניתזים. (הגמ"י בשם ר' אביגדור ותה"ד בשם המרדכי).

דעת המרדכי בשם ר"י, סמ"ג וסמ"ק דלהוציא

ד. מחבת שמתגנים בה אע"פ שלענין חמץ בפסח די לה בהגעלה לענין שאר איסורים צריכה ליבון:

ה. אם הגעיל כלי הצריך ליבון אסור להשתמש בו בחמין אפילו שלא על ידי האש: הגה: אבל מותר להשתמש בו צונן אפילו לכתחלה ע"י הדחה ושפשוף היטב וכ"ש בכלי שצריך הגעלה. ודוקא בדרך עראי כגון שהוא בבית העובד כוכבים או בדעבד אבל אם רוצה להשתמש בו בקבע יש מחמירים ואומרים דאפילו להשתמש בו צונן צריך

איסור- בעינין ליבון חמור, ולהוציא היתר (כגון להכשיר מחלב ע"מ לבשל בשר)- סגי בליבון קל. שפשוף לפני הליבון- לרשב"א צריך כבהגעלה, לטור והב"י א"צ דכח האש גדול מכח המים.

השו"ע פסק (אור"ח סי' תנ"א ס"ד) דכלים שתשימש ע"י האור צריכים ליבון חמור (ניצוצות ניתזים). הרמ"א שם פסק דהיכא דבעי ליבון- בעינין ליבון חמור, והיכא דבעי הגעלה- סגי אף בליבון קל כמרדכי.

סעיף ד'- דין הכשר מהבת- בפסח ובשאר איסורים

נחלקו הרא' כיצד הכשר המחבת: בהגעלה, אך בשא"א בעיא ליבון.

דעת הרשב"א וסיעתו שמחבת צריכה תמיד ליבון כיון שדרך תשמישה במעט שמן ופעמים רבות שהשמן מתייבש ובולעת ישירות מהמאכל- לכן דינה כדין השיפוד (עי' אור"ח סי' תנ"א ס"ד).

דעת ר"ת וסיעתו דדינה כשאר כלים וסגי לה בהגעלה.

פסק השו"ע כדעת ר"ת דלענין חמץ סגי לה

נחלקו האח' בדעת השו"ע דלחמץ סגי בהגעלה: הש"ך והט"ז ביארו דס"ל דחמץ מיקרי היתרא בלע (עי' באור"ח סי' תנ"א דמבואר שם דאי חמץ קודם הפסח חשיב היתרא בלע- סגי בהגעלה לשימוש בפסח, ואי חשיב איסורא בלע- בעי ליבון). אך האח' דחו דבריהם דבשו"ע שם מבואר דס"ל דאיסורא בלע וכאן רק צירף שיטות המקילים לענין הכשר (פר"ח, גר"א, חק יעקב).

סעיף ה'- דין כלי הצריך ליבון שהגעילו

איתא במתני' שם "השפוד והאסכלא מלבנן באור" ובגמ' "עד שתשיר קליפתן". ובירושלמי איתא דבעינין שיהו ניצוצות ניתזים ממנו, וכ"כ הרא'.

כתבו הרשב"א והרא"ש דכלי הצריך ליבון ועבר והגעילו- אסור להשתמש בו בחמין אפילו שלא ע"י האש. וכ"פ השו"ע, וביאר

הט"ז דהוא משום חשש שמא יפלט האיסור בבישול השני.

◆ עבר והשתמש בחם- כתבו הרוקח והמרדכי שהכל נאסר אם אין ששים כנגד הכלי, וכ"פ הט"ז.

להשתמש בצונן: הרמ"א הקל ע"י הדחה ושפשוף אף לכתחילה אך דוקא באקראי כגון

אמתהת הכשר כלים בנימין קצא

הגעלה או ליבון גזירה שמא ישתמש בו חמין (מרדכי ורוקח) והכי נוהגין. ואפילו כלים שתשמישן בצונן אם יש לחוש שחממו בו יין כגון כלי כסף נוהגין להגעיל ואין לשנות (ארוך בשם ראבי"ה) ואפילו תיבות ושלחנות הנקחים מן העובד כוכבים נוהגין להגעיל שמא נשפכו עליהם חמין ודוקא לכתחלה אבל בדיעבד אין לחוש לכל זה (שם), וכלי חרס שנשתמשו בו בצונן מאחר דאי אפשר בהגעלה מיקרי דיעבד וסגי ליה במריקה ושטיפה היטב (שם) ומותר ליתן בו אח"כ אפילו דברים חריפים כחומץ וכיוצא בו וכ"ש דברים קשים כתבלין וכיוצא בהן וע"ל סימן צ"א:

ו. כלי מתכות אף על פי שי"א שאם נשתמש בו איסור במקצתו נאסר כולו משום דחם מקצתו חם כולו, אבל לענין הכשרו לא עלה לו הכשר עד שיכשיר כולו

הש"ך הקשה דבסי' קל"ה ס"ד מבואר בשו"ע דכלי חרס שהשתמשו בו יין- צריך מילוי ועירוי ג' ימים מעל"ע, ולכן יישב דברי הרמ"א כאן דמיירי בכלי חרס שהיה שבע מבליעה קודם שבא לגוי- דסגי לו בהדחה.

"רוב תשמישו"- דעת השו"ע באור"ח סי' תנ"א ס"ו דהולכים בכלי אחר רוב תשמישו, כגון שרוב תשמישו בצונן- אף שמדי פעם השתמשו בו בחמין- סגי לו בהדחה. ביאר הרמ"ע מפאנו דסתם כלים אינם ב"י לכן לא החמירו בהכשרתם, אך אם הוא ב"י- משמע דבעי הכשר חמור.

הרמ"א שם חולק על השו"ע וס"ל דאין הולכים בכלי אחר רוב תשמישו אלא יש לחוש למיעוט, וכ"פ כאן דאף בכלים שתשמישם בצונן- אם יש לחוש שנשתמשו בהם בחם או בכבישה מעל"ע- נוהגים להגעיל. וכ"ז דוקא לכתחילה, אבל בדיעבד אין לחוש לכל זה.

בבית הגוי או בדיעבד, אך בדרך קבע יש להחמיר שמא ישתמש בו בחם.

להניח בו דבר חריף: הרמ"א הקל, אך הש"ך כתב דאין להתיר אף אחר הדחה אא"כ בלע רק בצונן יש להקל.

כלי חרס- איתא בפסחים ל'. דהתורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם בנשתמש בו חמין אף שלא ע"ג האש, ואף אם מילאוהו גחלים אינו מוכשר בכך כיון שאדם חס עליו ולא מכשירו כמות, אא"כ נתנו בתנור שנעשה שם (כוביא) דהוכשר בזה. (עי' עוד בזה באור"ח סי' תנ"א סע' א'-ב').

נשתמש בו רק בצונן- כתב הרמ"א דכיון דא"א בהגעלה סגי להדיחו ג"פ (אך העיטור והרשב"א ס"ל דמהני בכלי חרס שאינו ב"י, ודוקא בבלע איסור דרבנן ושאיין לו עיקר מהתורה) ומותר להניח בו אף דברים חריפים.

סעיף ו'- הם מקצתו בכלי מתכות

שבלע איסור במקצתו (לא נתחב כולו באיסור)- נאסר כולו דאמרינן "חם מקצתו חם כולו", אמנם לענין הכשירו צריך להכשיר

נחלקו הרא' כיצד הכשר כלי שבלע איסור במקצתו:

דעת הרשב"א והרא"ש דכלי העשוי מתכות

בין לענין הגעלה בין לענין ליבון: הגה: ודוקא אם נשתמש בכולו אבל אם ידוע שלא נשתמש רק בקצתו כבולעו כך פולטו (טור):

ז. סכין ישן בין גדול בין קטן הניקה מהעובד כוכבים אם בא להשתמש בצונן אם אין בה גומות נועצה עשרה פעמים בקרקע קשה וצריך שכל נעיצה ונעיצה תהיה בקרקע קשה, לפיכך לא ינעוץ במקום שנעוץ נעיצה אחרת (טור בשם הרמ"ה)

שני, אך היכא שנגע האיסור בצד החם- אינו מפעפע בכל הכלי, וזו כוונת השו"ע בסי' צ"ד גבי תוחב כפית בשרית לסיר חלבי שמגעיל רק מה שתחב (וכך יישב הש"ך דזו הייתה כוונת הרמ"א כאן ולכן לא פליג על השו"ע).

ערך השולחן תירץ דיש לחלק בין בליעה לפליטה: גבי בליעה חם מקצתו חם כולו דהאיסור מתפשט בכל הכלי, אך לגבי הכשירו אינו נפלט מכולו אלא רק מהחלק התחוב, ואין כאן סתירה בשו"ע.

הרוצה להכשיר כלי מבשר לחלב, באופן שנשתמש בשר במקצתו- סגי להכשיר מקצתו לכו"ע, דכבולעו כך פולטו (ש"ך).

כולו ולא מהני להכשיר מקצתו (בין לענין ליבון ובין להגעלה).

דעת הר"ן דסגי להכשיר את החלק שנשתמש בו- דכבולעו כך פולטו.

האו"ה כתב דלכתחילה יש לנהוג כרשב"א, ובדיעבד אפשר להקל כר"ן.

השו"ע פסק כרשב"א, והרמ"א הביא את דעת הר"ן (לט"ז ובאה"ג הוא חולק על השו"ע, אך לש"ך לא פליגי לקמן).

◆ הקשו האח' דהא מבואר בשו"ע סי' צ"ד ס"א דלא אמרינן חם מקצתו חם כולו!?

הש"ך בשם מהר"ם מינץ יישב דהשו"ע מיירי הכא שהכלי חם בצד אחד והאיסור נגע בצד

סעיף ז' - דין סכין של גויב

או בנעיצה.

כמה פעמים- לרא"ש ע"פ הירושלמי סגי בג"פ, אך דעת הרא' דבעי עשר פעמים כעובדא דשבור מלכא בגמ' שם (רמב"ם, תוס ורשב"א).

◆ למה מועילה הנעיצה:

לדעת רוב הרא'- מועילה רק לצונן.

לדעת הרשב"א ואור"ח- אף לשימוש בחריף.

לדעת הרמב"ם- אף לשימוש ברותח.

◆ כל זה דוקא בסכין של גויב (תש' הרשב"א), אך הש"ך בסי' צ"ד הוסיף דגם בסכין ישראל שחתכו בה איסור קשה בעינן נעיצה.

תנן בע"ז ע"ה: "הסכין שפה והיא טהורה. אמר מר עוקבא בר חמא ונועצה בקרקע עשר פעמים. א"ר הונא בריה דרב יהושע ובקרקע שאינה עבודה (קשה). א"ר כהנא ובסכין יפה שאין בה גומות".

כתבו הרא' דבעי לנעוץ בקרקע קשה (רי"ף, רמב"ם, תוס', רא"ש ורשב"א) וכתב הרמ"ה דלכן ינעוץ כל פעם בקרקע אחרת.

שיפה- דעת רש"י דמשפשפה בבגד צמר ובעינן שיפה וגם נעיצה, אך דעת רוב הרא' דשיפה היינו לטישה באבן, לכן סגי בלטישה

אמהות הכשר כלים בנימין קצג

ואפילו לחתוך בו דבר חריף כמו צנון סגי בהכי ולהשתמש בו בקביעות לא גרע משאר כלי שנוהגין להגעיל אפילו לצונן (סברת הרב בדברי הארוך) כמו שנתבאר, ואם יש בה גומות או שרוצה לחתוך בה חמין או לשחוט בה מלבנה או משחזיה במשחות של נפחים היטב על פני כולה: הגה: וי"א דהשחזה מהני רק לחתוך בה צונן אבל לא לענין חמין (ב"י בשם פוסקים) והכי נהוג לכתחלה, ואם לא יוכל ללבן הסכין היטב משום הקתא ילבננו ויגעילנו אח"כ (ארוך) ומיהו אם לבנו ולא הגעילו אפילו יש בו גומות או אם הגעילו ולא לבנו ואין בו גומות וחתך בו מאכל חם לא נאסר אפילו הסכין בן יומו, ואם השחזו במשחות היטב בכל מקום והגעילו אחר כך מהני אפילו לכתחלה כמו ליבון (מרדכי פ"ב דעבודת כוכבים וארוך) אם יוכל לנקות הגומות שבו:

◆ נחלקו הרא' כיצד מכשירה כשרוצה גומות- בעיא ליבון. להשתמש בה ברותח:
דעת רש"י שמגעילה בכלי ראשון כמו בסכין בפסח.
התוס' חילקו בין סכין שבלעה איסור דבעיא ליבון, לסכין שבלעה היתר דסגי בהגעלה, וכ"כ הרמב"ם והראב"ד.
ר"ת חילק בין סכין גדולה ששימושה באור דבעיא ליבון, לבין סכין קטנה המשמשת לבישול דסגי בהגעלה.
הרשב"א הביא כל הדעות וכתב דהמנהג להגעיל את כל סוגי הסכינים.
הב"י למד מדברי תוס' שאם הסכין חלקה ואין בה גומות- סגי לה בהגעלה, אך אם יש בה

הסוף פסק כרמב"ם דלחם בעיא ליבון, ולצונן- אם אין גומות סגי בנעיצה עשר פעמים, ואם יש גומות צריכה ליבון או השחזה (לרמ"א לכתחילה השחזה מהני רק לצונן).
הרמ"א פסק כאו"ה שהמנהג שאף לצונן מגעילה ע"מ להשתמש בה בקביעות, ואם הגעילה לשימוש בחמין- מהני בדיעבד.
הוסיף הרמ"א דאם לא יוכל ללבן הסכין משום הקת- ילבן ויגעיל אח"כ (או"ה).
ואם רק ליבן (אף שיש בה גומות) או שרק הגעיל (ואין בה גומות) וחתך בו מאכל חם- לא נאסר אף שהסכין ב"י. ואם השחזי היטב והגעיל אח"כ- מהני אף לכתחילה אם יוכל לנקות גומות שבו.

הדרן עלך הלכות איסור והיתר!
ברוך והמנא דסייען!
תב ולא נשלם שבה לבורא עולם!

לוח ראשי תיבות - מושגים

עיה"ד- עיקר הדין	רא'- ראשונים
מב"מ- מין במינו	אח'- אחרונים
מבא"מ/מבשא"מ- מין באינו מינו	חנ"נ- חתיכה נעשית נבלה
טע"כ- טעם כעיקר	ס"ס- ספק ספקא
הפס"מ- הפסד מרובה	זא"ז- זה אחר זה
מהפס"מ- מקום הפסד מרובה	בנ"א- בני אדם
שעה"ד- שעת הדחק	כ"ר- כלי ראשון
מקו"צ- מקום צורך	כ"ש- כלי שני
מתע"ב- המחמיר תבוא עליו הברכה	כ"פ- כן פסק
יל"ע- יש לעיין	כ"ד- כן דעת
מעל"ע- מעת לעת	ב"י- בן יומו
כ"מ- כלי מנוקב	נ"ט בר נ"ט- נותן טעם בר נותן טעם
כשא"מ- כלי שאינו מנוקב	יס"ב/ היס"ב- שהיד סולדת בו
מרה"ע- מראית העין	כד"ק- כדי קליפה
מסל"ת- מסיח לפי תומו	כד"נ- כדי נטילה
כ"ש/כש"כ- כל שכן	